Maurice Dekobra

Madona din tren

11.04.1991

EDITURA „LIBRA"
BUCUREȘTI, 1990

Coperta : STAN BARON

Lucrarea reproduce versiunea ediției tipărite de Editura „Cugetarea" în perioada interbelică. Redacția a respectat, în general, traducerea lui P. Ionid, păstrînd și transcrierea unor denumiri sau noțiuni, intervenind, uneori, numai în actualizarea ortografiei. Am considerat că această lucrare — atît de actuală prin problematica sa — poate inaugura cu succes colecția **Restituiri**, pe care editura noastră o propune cititorilor pentru început — în perspectivă urmînd să abordăm și alte colecții. Orice sugestie, propunere (sperăm că nu și reclamații) le primim pe adresa : Cîmpina, județul Prahova, căsuța poștală 9, cod. 2150.

E. L.

ISBN 973-9016-00-6

I.

Lady Diana Wynham își întinsese pe un taburet picioarele subțiri. Bustu-i era mascat de paravanul alb al *Times*-ului ; genunchii catifelați erau strînși ca o acvilă între brațele goale. Tălpile mici se zbăteau în pantofii *cerise* și *argent* amenințînd echilibrul unei cești de Wedgwood pur, tangentă lîngă glezna-i nervoasă.

— Gérard ! strigă ea... Vreau să-l consult pe profesorul Traurig.

Strivisem o bucată de zahăr cu dosul linguriței aurite pe care erau încrustate armele Ducilor d'Inverness. Gata să fac voia Lady-ei Diana, îndepărtai de buze cafeaua neplăcută, — cafea prea neagră și prea amară pe care-o sorbi la Londra în cești mai minuscule decît ouăle pescărușului, — și răspunsei :

— Nimic mai lesne... O să telefonez la Ritz.

— Te rog, Gérard.

Telefonul era, în budoar, tăinuit sub o casetă cu deschizături ogivale, colorate ca o carte de liturghie. Pusei receptorul la ureche și auzii hîrîitul centralei. Căpătai legătura.

— Alo ! Profesorul dr. Sigfried Traurig ? Domnule profesor, aici prințul Séliman, secretarul Lady-ei Diana Wynham, care dorește o întîlnire cu dumneavoastră pentru o consultație urgentă...

Un glas gutural îmi răspunse :

— O voi primi pe Lady Wynham după-amiază, la patru.

— Mulțumesc, doctore.

Transmisei comunicarea. Părul blond și chipul Lady-ei Diana țîșniră de după parapetul de hîrtie, o figură pură, clasică, de zeiță, slăbită de vegherile nocturne la *Ambasadori* sau la *Ciro's*. O Diană cu ciută, a cărei ciută nu era, de altminteri, decît un *pekinois* îmbufnat, cu ochii bulbucați de pește mort sub o frunte mică, turtită, de cretin.

Dar la ce bun să descriu frumusețea Lady-ei Diana, pe care o poate aprecia oricine deschizînd *Tatler*-ul sau *Bystan-*

der-ul ? În fiecare lună, revistele mondene publică fotografii de artă în care Lady Diana Wynham e văzută jucînd golf, sărutînd botul unui cățel de șase săptămîni, conducînd un Rolls-Royce ori cutreierînd, cu sweater alb, terasele din Monte-Carlo.

Se spune de obicei la Paris că, atunci cînd o englezoaică este frumoasă, ea e foarte frumoasă. Lady Diana nu se înscrise în fals împotriva acestui truism estetic. Să recunoaștem acestei madone prerafaelite, pe care dl. John Ruskin ar fi admirat-o, că e foarte frumoasă în ochii celor care admiră ovalurile puțin prelungi, buzele senzuale și albastrul limpede, amăgitor, al ochilor mari, senini, umbriți de gene drepte.

— Ai să mă însoțești, zise ea... Da, da, Gérard ! Țin să asiști la consultația lui Traurig, căci am un motiv serios de a-l vedea pe eminentul neurolog... Am citit în *Times* un studiu asupra teoriilor lui... N-am priceput un bob... Gérard, explică-mi-l. Fii gentil.

Să explic ideile lui Traurig ! E tot una cu a descîlci originile panteistice ale Betrachomyomachiei sau a demonstra procesul intuiției spațiale cu frînturile unui mah-jong în dezordine. De cîțiva ani, celebrul doctor Siegfried Traurig, emul al lui Freud, dă de vorbit în cenaclurile europene în care eul e disecat cu scalpelul introspecției și unde elementele voinței sînt cizelate cu rindeaua analizei psihopatice. E discutat. E imitat. E hulit și-i admirat.

— Lady Diana, replicai modest, profesorul își va lua sarcina aceasta cu mai mult temei decît mine, curînd... O să-i dezvăluiți sufletul dumneavoastră. El va lua tensiunea arterială a impulsurilor dumneavoastră și temperatura subconștientului.

— Pe unde se intră în subconștient ?

— Cum ați spus, Lady Diana ?

— Prin ce orificiu natural se pătrunde în mine ?

— Printr-o dschizătură morală, dacă pot să mă exprim așa... Printr-un sfincter invizibil care fixează învelișul personalității dvs.

Lady Diana rîse, un rîs armonios în *mi* natural, compus dintr-o pătrime punctată și dintr-un arpegiu ascendent. Ilaritatea frumoasei scoțiene e, de altminteri, unul dintre cele mai atrăgătoare farmece ale ei. Dacă sînt anumite femei pe care ai vrea să le posezi în toiul unei crize de lacrimi, pentru că plînsul lor e unul afrodisiac, îmi închipui că un diletant ar înzeci voltajul voluptăților știind cum să stîrnească la un moment dat rîsul Lady-ei Diana. Spun că-mi închipui pentru

că n-am gustat niciodată din acest paradis artificial. Sînt de cinci luni de zile secretarul acestei doamne din lumea bună. Trăiesc în intimitatea ei, dar n-am trecut niciodată pragul alcovului ei. I-am citit uneori, la căpătîi pagini din Chateaubriand, versuri obscene din Lord Byron și proza pipărată a defunctului domn Jean Lorrain, da nu mi-am ilustrat niciodată lecturile cu demonstrații concomitente, nici nu am căutat sub pătura-i cu steme epilogul capitolelor începute.

* * *

La patru fix, după cinci minute de așteptare într-un salon de la Ritz, furăm introduși la un moșneag în negru, care se prezintă bătînd din călcîie și înclinînu-și capul la 45 de grade :

— Doctorul Funkelwitz, doamnă... spuse el cu un pronunțat accent german... Sînt primul asistent al maestrului care v-a putut rezerva o oră și vă va primi peste o clipă.

— Mulțumesc, domnule, zise Lady Diana... De altminteri, dacă e vorba să mă încred în zvonurile publice, profesorul Traurig e foarte ocupat de cînd se găsește la Londra...

— Exact, Milady... Două prințese din familia regală au ieșit tocmai din cabinetul său. Astă seară maestrul îl va primi pe dl. Lloyd George. Mîine dimineață vom avea ca oaspeți pe Mary-Tempest, vice-regele Indiilor și pe dl. Charlie Chaplin.

Domnul Funkelwitz enumera cu mîndrie numele acestea celebre. Cuvintele-i fură întrerupte de o sonerie. Dispăru. Mă întorsei spre Lady Diana și murmurai :

— Parcă am fi la Barnum.

— Gérard ! Ești crud... Nu respecți nici reputațiile cele mai așezate.

— Mai cu seamă cînd sînt așezate pe un scaun șchiop.

Bătrînul în negru se ivi iar și ne făcu semn să-l urmăm. Intrarăm într-un salon în mijlocul căruia faimosul profesor se ridica, țeapăn, dinapoia unei mese încărcate cu hîrtii și cărți.

Nu văzusem niciodată vreun portret al lui Siegfried Traurig. Îi atribuisem, în gînd, silueta medievală a unui necromancian. Dacă ne-ar fi primit, înfășurat într-un halat negru, de mătase, constelat cu stele și marcat cu ecuații din Cabală, nu aș fi fost mirat. Dar imaginația e iepurele ce gonește înaintea ogarului minții. Și fui oarecum dezamăgit că nu văd un Siegfried Traurig flancat de Pisici hieratice, în fața unui trepied cu urzici, cu spermă coagulată și cu sînge de batracieni...

Fostul *Privat-Dozent* de la Universitatea din Yena e totuși un personaj a cărui radio-activitate se impune. Părul-i e sur, zbîrlit pe o frunte mare, brăzdată de zbîrcituri. Privirea-i nu mai poate fi uitată sub tufărișul des al sprîncenelor oblice. Un Mefistofel îmbrăcat de un croitor din Sackville Street. E înalt, slab ca un ascet și ras. Buzele-i sînt fine sub un nas coroiat ca un cioc de pasăre prădalnică. Se exprimă tot așa de bine în franțuzește și-n englezește, ca și-n nemțește.

După politețile de rigoare ne introduse în cabinetul său de lucru, un salon de hotel care mi-ar fi părut banal dacă un bizar aparat electric nu-mi atrăgea luarea-aminte.

Consultația începea. Profesorul Traurig mă privi. Îi pricepui dorința și mă pregăteam să mă retrag, cînd Lady Diana mă opri cu un gest :

— Nu... Nu... Țin să rămînă Prințul... N-am nimic de ascuns pentru el.

Savantul psihiatru se înclină, oferi un jilț frumoasei paciente și aștepță ca ea să binevoiască să-i expună cazul.

— Doctore, începu Lady Diana, cu toate că sînt prea profană ca să apreciez celebrele dumneavoastră lucrări, am fost fermecată de teoriile dumneavoastră ciudate, privitoare la voință, sexualitate, degenerescență. Prin urmare, nu aveți în fața dumneavoastră o bolnavă propriu-zisă, ci o femeie sănătoasă, care dorește să elucideze, grație dumneavoastră, un punct tulburător. E vorba de un vis extraordinar, un vis ce mă frămîntă și mă îngrijorează.

— Prea bine, Lady Diana. Dar înainte de a vă lăsa să continuați, permiteți-mi să vă întreb dacă detaliile pe care le posed cu privire la personalitatea dumneavoastră sînt exacte.

Profesorul deschise un sertar, luă o filă de hîrtie și-o desfăcu. Deoarece Lady Diana părea intrigată, el explică :

— Nu dau niciodată o consultație înainte de a poseda o însemnare asupra pacientului meu, întocmită de unul dintre secretarii mei... Uite ce conține, doamnă, însemnarea cu privire la dumneavoastră ; o veți rectifica, dacă este cazul :

„Lady Diana-Mary-Dorotheea Wynham, născută la Glensloy Castle (Scoția) la 24 aprilie 1897, fiica unică a Ducelui d'Inverness. Educația sportivă la colegiul din Salisbury. Căsătorită în 1916 cu Ralph-Edward-Timothy, Lord Wynham, C.C.B.K.C.M.G., K.C.V.O., fost ambasador al M.S. britanice în Rusia. Căsătorie de convenință. Fidelitate de scurtă durată din partea Lady-ei Wynham".

Aici profesorul se întrerupse și declară cu glacială curtenire :

— Nu-i așa, doamnă, că veți rectifica ?

Dar Lady Diana nu protestă :

— Cît se poate de exact, întări ea, scoțînd o țigaretă parfumată din tabachera de platină marcată cu diamante.

— Atunci urmez, reluă profesorul înclinînd capul :

„Amanții succesivi ai Lady-ei Wynham au fost, în ordine cronologică, Lord Howard de Wallpen, Ducele de Massignac, secretar de ambasadă, George Wobbly, cîntăreț burlesc, dl. Somerset Wiffle, M.P. et Léo Tito dansator la Ambasadori..."

Lady Diana aruncase chibritul stins, în cămin. Corijă cu voce naturală :

— Pardon, doctore... Léo Tito și George Wobbly mi-au fost amanți în același timp.

Profesorul Trauring se înclină și zise :

— Ar fi trebuit să se pună o acoladă...

Apoi continuă :

„...Și cîțiva *passades* efemeri și anonimi a căror identitate nu se poate preciza".

Lady Diana încuviință din nou :

— Nici eu, de altminteri... Asta-i tot, Doctore ?

— Nu, doamnă... Mai sînt cîteva rînduri de natură psihică. Iată-le :

„Lady Wynham nu e intoxicată, deși a prizat morfină și opium, ci o căutătoare de senzații cu activitate intermitentă ; afară de safism. Nici o tendință spre misticism religios. Ambiție nemăsurată".

Profesorul îndoise hîrtia. Lady Diana vorbi :

— Detaliile astea sînt adevărate, Doctore. Aveți o idee îndeajuns de precisă asupra mea. Nu-s nici o semi-nebună și nici o nimfomană. Îmi trăiesc viața ca o emancipată care a scuturat din epoca pubertății lanțurile ipocriziei dragă compatrioților.

Profesorul se ridicase. Cu mîinile la spate, merse în lung și-n lat în dreptul căminului. Interogatoriul său începu. Un chestionar precis, presărat cu vorbe pe șleau și cu amănunte intime, pe care le enunța grav, fără vreun gînd frivol și fără subînțelesuri libertine. Trata sexualitatea ca un om de știință aservit rigorii metodelor germanice.

— Lady Wynham, la ce vîrstă ați fost deflorată ?

— La nouăsprezece ani, de soțul meu.

— **Ați avut o sexualitate infantilă foarte dezvoltată ?**

— Cu începere de la treisprezece ani, da... Eram curioasă... Citeam...

— Nu. Vorbesc de copilăria dumneavoastră... De exemplu, pe la cinci-șase ani simțeați un fel de voluptate embrionară cînd un bărbat vă lua pe genunchi ?

— Deloc.

— Bine... Înainte de a vă da soțului legitim, ați oferit fără îndoială stradivariusul sensibilității dumneavoastră arcușului curtezanilor...

— Desigur... Flirturi destul de avansate... Fără a consuma totuși actul final.

— Aveți zone erogene hipersensibile ?

— Am pe cele comune tuturor femeilor, Doctore...

— Nici o reacție plăcută, de pildă, cînd sînteți mușcată ?

— Ba da, ador aceasta, Doctore... Dar ea nu-i pentru mine... cum să spun ?... decît un pesmecior rontăit în treacăt la Bufetul Voluptății...

— La ce vîrstă v-ați dedat pentru întîia oară plăcerilor solitare ?

— La vreo doisprezece ani.

Profesorul Traurig o scrută pe Lady Wynham cu ochii-i cenușii, de oțel. Eram totodată amuzat și întrucîtva stingherit de această uimitoare spovedanie în fața căreia Lady Diana părea că nu simte nici o încurcătură. Trîntită în fotoliu, cu picioarele unul peste altul sub blana minunată a mantoului de zibelină, ea vorbea fără falsă rușine, ca și cum ar fi fost vorba de o flecăreală de salon. Psihiatrul reluă :

— Din ziua aceea ați avut ceea ce eu numesc simbioză onanigenă ?

— Cum, Doctore ?

— Simbioza, doamnă, preciza maestrul oprindu-se în fața căminului, e starea de echilibru a doi coloizi adverși care se obișnuiesc unul cu altul... Orice boală cronică este o specie de simbioză... Voi cita un exemplu care vă va permite mai bine să înțelegeți. Sînt orhidee care se dezvoltă sub acțiunea ciupercii endofite. Se zice atunci că e simbioză între două vegetale.

— Așadar, să trag, Doctore, concluzia că dumneavoastră comparați corola mea cu orhideea iar indexul cu ciuperca ?

— Întrucîtva... Simbioza în chestiune se traduce la femeie printr-o înclinare spre satisfacții solitare Ea joacă un rol foarte important în evoluția caracterului său, a gusturilor și voințelor sale.

— În ce mă privește, vă voi mărturisi că simbiozam... În lipsă de altceva mai bun. În orice caz, pot spune că am preferat întotdeauna colaborarea altei părți plăcerilor amăgitoare ale narcisismului și că visul pe care l-am avut noaptea trecută...

Dar profesorul își întrerupse pacienta cu un gest autoritar :

— Îndată, doamnă... Încep să văd ceva mai clar în sufletul dumneavoastră. Ar trebui acum ca, înainte de a-mi povesti visul, să-mi permiteți să iau analiza spectrală a reacțiilor dumneavoastră în timpul orgasmului.

— Cum, Doctore ?

— Mă explic, doamnă. Ați auzit poate vorbindu-se de analiza spectrală a razelor luminoase care ne-a ajutat să descoperim diferitele corpuri simple din care se compun aștrii cerești. Poziția dîrelor sumbre în spectrul cutărei raze ne permite să afirmăm că e hidrogen în Vega. Am aplicat același procedeu în studierea particularităților unui anume individ și studiul îmi permite să trag deducții interesante în privința caracterului său. Dar pentru ca analiza să fie bogată în rezultate, este nevoie ca echilibrul electric al coloizilor să fie rupt și cel mai bun mijloc de a obține ruptura e să observi subiectul în scurtele momente de satisfacție sexuală.

— Am înțeles, Doctore.

— Se impune deci, Lady Wynham, să consimțiți a vă așeza în fața plăcii acestui aparat de radiografie, perfecționat de mine și care-mi va permite să fac prin razele Röntgen analiza spectrală a reacțiilor dumneavoastră intime.

— Văd... Văd, Doctore...

Și Lady Diana adăugă zîmbind :

— Văd că aveți aparatul, dar nu furnizați fiorul.

Profesorul Traurig nu admitea să se glumească pe seama științei. Replică sever :

— E în puterea dumneavoastră, Lady Wynham, să alegeți singură modul de a-l stîrni.

La un sunet de clopoțel al maestrului, asistentul intră. Întocmi dinapoia aparatului de radiografie un fel de cabină portativă, făcută din paravane de stofă neagră juxtapusă și dispăru în ascunzătoarea-i improvizată. Profesorul Traurig ordonă :

— Și acum, Lady Wynham, nu vă mai rămîne decît să aceasta și placa de sticlă. Vă voi înștiința cînd va fi gata. dați curs liber emoției dumneavoastră sexuale, între fiola

Maestrul se strecură la rîndu-i dinapoia paravanelor negre și tăcerea salonului nu mai fu acum tulburată decît de ropotul înăbușit al fiolei lui Crooks.

Lady Diana se întoarse spre mine cu un zîmbet ironic :

— Dragul meu Gérard, șopti ea, este vorba în momentul acesta să deschizi comutatorul emoțiilor mele, precum spune maestrul... Mă pot bizui pe dumneata ?

Mărturisesc că nu mă aflasem niciodată într-o situație mai barocă. Poziția mea socială e dintre acelea care pretind o mare prevedere. M-am silit întotdeauna, în cinci luni de cînd Lady Diana mă onorează cu încrederea ei, să nu mă expun bîrfelilor lumii, dînd o întorsătură neplăcută intimității noastre. Prinț ruinat, om cumsecade totuși, mi-ar displace ca ea să-mi semneze cecuri în pragul alcovului. Îi fac servicii pe care nu le plătește. Ar fi nepotrivit ca ea să evalueze în lire sterline tariful dezmierdărilor mele. Nu planează nici un echivoc asupra noastră și orice ar crede răutăcioșii, gesturile îndoielnice, privirile complice, frecăturile imprecise și subînțelesurile picante nu ne ating.

— Lady Diana, murmurai la rîndu-mi, voi viola, în onoarea științei, regula conduitei mele... Vreți să vă sărut buzele în fața sticlei magice ? Vreți să plimb pe satenul cărnii dumneavoastră puful de lebădă care încinge pălăria dvs. ? Poate că gîndind la Léo Tito sau la Somerset Wiffle, veți oferi Profesorului o frumoasă analiză spectrală.

— Gérard ! Nu ești serios niciodată... protestă Lady Diana.

Pînă să-mi pot da seama, ea mă trase în fața plăcii de sticlă mată, mă înlănțui brusc cu brațele-i suple, se strînse la pieptul meu și puse pe gura-mi floarea aprinsă a buzelor ei... Evocai fără să vreau sărutarea simbolică a unei plante din junglă, o plantă fantastică ale cărei liane m-ar fi înfășurat și a cărei minunată floare mi-ar fi sorbit viața. Îmbătat de strîngerea neprevăzută, amețit de o plăcere ce mă făcea aproape să regret că nu am gustat-o mai demult, îi înapoiai sărutul și strînsei și mai tare la pieptu-mi corpul mlădios și subțire ; mă pregăteam desigur să murmur cuvinte inutile cînd o monosilabă aspră sfîșie vraja :

— Halt !

Ieșise din cabina neagră, brutală ca o comandă de Oberleutnant pe cîmpul de manevre de la Tempellhof. Lady Diana desfăcu îmbrățișarea. Mă silii să-mi revin. Profesorul Traurig se ivi din cutia de stofă.

— Mulțumesc, Lady Wynham, zise el simplu... Domnul Funkelwitz vă va remite îndată o schiță a analizei. Întrucît

mă privește, sînt acum mai bine lămurit asupra surprizelor, reacțiilor și tresăririlor inconștientului dvs. Vă pot spune, între alte detalii, că ați luptat din tinerețe, tainic, cu o nevoie de bogății, de putere, de absolutism... Sînteți atinsă de nevroza perfecțiunii. Căutați ceea ce nu se poate găsi și, ca și Columb, ați face ocolul pasiunilor omenești pentru a descoperi o Americă populată cu suprafericiri nemărginite. Acum, Lady Wynham, așezați-vă în fotoliu și povestiți-mi visul ce v-a adus aici.

Lady Diana ascultă îndemnul profesorului — era cu putință să discuți ucazurile acestui psihiatru tiranic? — și începu astfel :

— Am în primul rînd datoria să vă spun Doctore, că de obicei visurile mele sînt lipsite de interes. Ca toate fameile, visez destul de des. Am cînd coșmaruri burlești, cînd evocări erotice. Visul pe care l-am avut noaptea trecută nu mi-a ieșit, dimpotrivă, din minte, pentru că el prezintă o anumită logică în înlănțuirea tablourilor, care mă face să-i atribui valoarea unei prevestiri. Mă aflam, nu știu cum, într-un peisaj roșu... Precizez : complet roșu... Pămîntul, ierburile, arborii, frunzele erau de un roș aprins. Înaintam cu greu, deoarece gleznele-mi erau împiedicate... Un lanț... Sau o frînghie... Ținută dinapoi de un omuleț de asemenea roșu... era mai puțin decît un pitic... un adevărat liliputan cam de vreo șchioapă... Capu-i, cît un ou, era acoperit cu un bonet frigian și, detaliu oribil, centura lui avea, ca un buchet, cinci sau șase capete tăiate... Mergeam anevoios prin pulberea carminie a drumului și, ori de cîte ori voiam să mă opresc, o împunsătură de ac în pulpe mă silea să continui calvarul. Deodată, un palat mic de cristal, ca o casă de păpuși, se înălța în fața-mi... Un palat străveziu, ca un borcan, cu turnuri minuscule și cu porți cît niște obloane de cotețuri pentru porumbei. Făpturi pe care nu le vedeam vorbeau un limbaj necunoscut între pereții de sticlă, iar hărmălaia vocilor ascuțite semăna cu ciripitul a douăzeci de kakatoeși dinapoia zăbrelelor unei bătături. Omulețul roșu îmi ordonă să intru în palat. Dar cum să fi putut pătrunde prin poarta îngustă? Strecurai mîna, brațul pînă la umăr... Făcui sforțări deznădăjduite ca să merg mai departe ; și plîngeam disperată ; iar omulețul roșu mă străpungea cu acul... Deodată, mîna-mi stîngă, aceea care era în palatul de cristal, fu prinsă de nenumărate mîini de uiștiți care trăgeau de degete, gata să le smulgă din loc... În sfîrșit, un amănunt pe care n-o să-l uit multă vreme, simții că mi se băga în deget o verighetă, o verighetă rotundă și netedă, fără ornamente, în timp ce

buze invizibile depuneau o sărutare pe aceeaşi mînă... Mă înfior şi acum, evocînd amintirea sărutării aceleia invizibilă, lacomă, întărîtată... o sărutare care-mi inspira repulsie şi plăcere... În momentul acela gemui, desigur, căci mă trezii brusc şi fui foarte surprinsă s-o găsesc la căpătîiul patului pe camerista mea, care se sculase. O întrebai ce caută. Îmi răspunse că se miră că mă vede singură în pat, date fiind modulaţiile strigătului ce scosesem. O concediai ; adormii din nou şi nu mai visai nimic în noaptea aceea. Iată, Doctore, coşmarul care m-a hărţuit. Sînt întrucîtva superstiţioasă. Mă frămîntă neliniştea. Ce credeţi ?

Profesorul Traurig îşi ascultase pacienta cu scrupulozitate. Vorbi la rîndu-i :

— Lady Wynham, de cînd Aristot a studiat, cel dintîi, valoarea psihologică a viselor, nenumăraţi savanţi îl imitară. Unii nu au văzut în ele decît reacţii vegetative. Alţii le-au atribuit unor cauze psihologice, mai mult sau mai puţin plauzibile. Întrucît mă priveşte, eu mă mărginesc să caut mai întîi dacă un anume vis e datorat excitaţiilor cutaneo-motrice sau dacă nu e decît realizarea deghizată a unei dorinţi înfrînte... Să vedem cazul care vă interesează... Găsesc în coşmarul dvs. o alterare a simţului vederii, deoarece aţi văzut roşu, ceea ce, normal, este verde. Se poate să fie aici o cauză pur accidentală, ca iritaţia produsă prin frecarea de pleoapă a dantelei pernei dumneavoastră.

— Nu dorm pe perne, Doctore. Cînd mă trezesc, le găsesc pe covor sau sub pat.

— Visul dumneavoastră prezintă, de asemenea, o deformare a dimensiunilor normale. Micşorarea lumii exterioare se poate datora faptului că dormeaţi într-o cămaşă de noapte prea îngustă.

— Doctore, declară Lady Diana cu un zîmbet imperceptibil, eu nu port cămaşă de noapte, noaptea... Dorm iarna în pijama, fără pantaloni, iar vara, goală...

Răspunsurile Lady-ei Diana nu păreau să tulbure cîtuşi de puţin seninătatea metodică a ilustrului profesor. Continuă :

— Văd, în sfîrşit, în halucinaţiile dvs. erotice — sărutul invizibil şi tulburător — o excitaţie întîmplătoare, datorate desigur amintirii unei plăceri senzuale gustate în ajun.

— Mi se pare cu neputinţă, Doctore, dat fiind că sînt riguros castă de la 7 martie, ziua cînd am avut ultima întîlnire cu dl. Somerset Wiffle, dinapoia storurilor lăsate ale limuzinei mele, între palatul Westminster şi locuinţa lui din Hampton-Court.

— Atunci senzația dvs. din vis s-ar putea datora tot așa de bine unei dorințe cauzate de abținerea aceasta prelungită.

Profesorul Traurig avea răspuns la toate. Dar explicațiile sale nu păreau s-o satisfacă pe Lady Diana care, cu o mișcare nervoasă, întrebă :

— În sfîrșit, Doctore, aș vrea să știu semnificația visului meu... Vă mulțumesc că încercați să desprindeți cauzele științifice ; dar ceea ce mă interesează e să cunosc tîlcul lor în privința viitorului și a...

Tăcerea Profesorului Traurig nu prevestea nimic bun. Se sculase. Își fixă privirea imperioasă asupra pacientei. Mîinile-i osoase lunecară în buzunarele pantalonului și, superb de sarcastic, cu glas tăios ce biciuia, zise :

— Ați greșit ușa, Lady Wynham. Dacă doriți să cunoașteți viitorul din vise, va trebui să vă adresați numeroșilor farsori care colaborează la Cheia Viselor spre cea mai mare fericire a modistelor geloase, a burghezelor romantice și a văduvelor nobile în stare de menopauză.

Profesorul Traurig sună și adăugă, salutînd :

— Omagiile mele, Lady Wynham. Domnul doctor Funkelwitz vă va conduce și vă va înmîna analiza spectrală.

Trecurăm, Lady Diana și cu mine, în salonul celălalt.

— Ce bădăran ! declară ea, abia revenindu-și din uimire.

— E un mare savant, glăsuii eu. Dvs. l-ați socotit un somnambul extralucid.

— Taci din gură, Gérard... Să plătești bătrînelului consultația.

— Da.

Domnul Funkelwitz apăru. Înmînă Lady-ei Diana un plic în care se afla o schiță radiografică și o notiță scrisă cu mîna. Îl întrebai discret dacă pot să-i remit prețul consultației Maestrului. El încuviință :

— Desigur, domnule.

— Cît ?

— Cinci mii de franci francezi sau 250 de dolari... sau 65 lire englezești.

Completai un cec — aveam un carnet de cecuri în alb, semnate dinainte de Lady Diana — și i-l dădui. Peste două minute, așezat lîngă tovarășa mea în trăsurica ei gălbuie, deschideam plicul și priveam curios analiza fiorului nostru pasager. Vecina se aplecă spre mine, fixă cu lornionul șerpuirea de umbre alternante a spectrului fotografic și exclamă rîzînd :

— Asta-i sărutarea dumitale, Gérard ! Parcă ar fi : „Urmează-mă, tinere", muiat într-o bură de ploaie.

Îi arătai liniile închise între zonele luminoase.

— Aici, Lady Diana, ați căzut... Aici, potențialul dvs. voluptos era la maximum... Epatant individ, profesorul acesta Traurig !... Arată-mi spectrul tău și-ți voi spune de mă iubești.

Glumeam ca să alung amintirea impresiei plăcute ce mi-a fost lăsată de sărutul Lady-ei Diana. Dar uitasem intuiția ei.

— Pari cam tulburat, Gérard... De ce ?

— Oh, scumpă Lady Diana... Ați gustat vreodată ceva savuros la masă, ceva luat îndată din farfurie de un chelner poznaș ? Eu sînt comeseanul nenorocos.

— Dacă te înțeleg, Gérard, ai fi vrut ca analiza mea să aibă șase sute de metri lungime...

— Vreți să spuneți șase leghe marine !

— Ce te împiedică să adaugi încă ceva ?

— Respectul.

Lady Diana mă privi în tăcere. O flacără bizară lucea în colțul pleoapelor semi-închise. Își întoarnă deodată capul spre portieră și declară :

— Ești gentlemen, dar ești un imbecil... pentru că nici mie nu-mi place să rămîn cu lingura în gol în fața unei creme evaporate... Deseară mă voi duce să-mi termin desertul.

— Cu George Woobly ? Léo Tito ? Somerset Wiffle ?

— Cu orișicine...

II.

Născut Gérard Dextrier, înaintat la rangul de prinț Séliman din dragoste pentru o frumoasă yankee, sînt acum secretarul unei nobile britanice, nu atît din interes, cît din lipsă de altă ocupație.

Căsătoria mea cu Griselda Turner, aventura-mi dramatică cu fiica ei vitregă, refuzul nevestei de a-mi ierta o necredință neconsumată, zdruncinase echilibrul meu moral. Am plecat din New-York cu inima rănită, cu sufletul trudit, cu un pergament în buzunar care-mi dădea dreptul la o coroană și cu cinci mii de dolari care constituiau întreaga mea avere. Cînd ai cinci mii de dolari poți să cîștigi un milion la baccara, poți să înzestrezi o croitoreasă ori să cumperi piese pentru Facultatea de Științe. Dar eram așa de plictisit încît nu mă simțeam în stare nici să-mi toc banii. Amintirea Griseldei mă tortura.

Eram fericit c-am scăpat de o femeie așa de crudă și nefericit că n-am putut gusta vraja sărutărilor ei.

Debarcai la Londra pe la jumătatea lui octombrie. Toamna era uscată, iar arborii scuarurilor își poleiau cele din urmă frunze în lumina stinsă a unui soare lipsit de strălucire. Singuratic și fără treabă, hoinăream pe aleile din Kensington Gardens, plimbînd o privire ștearsă pe covorul peluzelor îngălbenite, răsfățate ici-colo de cîte o pereche de oi molatece, zbîrlite. Dădeam uneori ascultare apostolilor din Hide-Park, ce — urcați pe vreo ladă — își exercitau apostolatul, ori uitam de urîțeniile lumii în splendoarea policromă a crizantemelor din Kew Gardens.

Atmosfera londoneză e moleșitoare. Amorțește neurastteniile ușoare și îndeamnă la băutură sau la teozofie. Dar religiile nu mă atrag mai mult decît whiski-urile lui Sir John Dewar. Trăii două luni învăluit în ceață. O nevoie neînfrîntă de hoinăreală mă silea să-mi port pașii nehotărîți din Whitechapel la Shepherd's Bush. Cînd mă săturam să-mi răsfrîng nepăsarea în ochii de sticlă ai mutrelor de ceară ce-și sleiau istoricele gesturi sub acoperișul d-nei Tussand, contemplam prăvăliile ademenitoare ale negustorilor de articole de voiaj care etalează în Strand magia pieilor lor, în cazul cînd nu mă opream la galantarele papetăriilor din Chancery Lane.

Îmi ocoleam cu tot dinadinsul prietenii de altădată. Mă contemplam în izolarea mea ca un ascet în ciliciul său. Ocupam un apartament mic, mobilat, în Maida Vale, două încăperi, o sală de baie, serviciul inclusiv. Două jilțuri de piele, roșiatice, flancau un cămin lustruit de nuc, cu grătare rectilinii și cu o galerie de aramă în fața vetrei de ceramică verde. Pereții tapetați cu hîrtie de-o singură culoare aveau gravuri colorate reprezentînd scene de vînătoare și o litografie a cîștigătorului Derby-ului la 1851, un pur-sang cu cap de călușel de mare ce necheza din picioarele-i subțiri ca de păianjen.

Într-o dimineață, servitoarea care-mi aducea break-fast-ul cotidian lăsă din greșeală și un număr din *Times*. Cercetam uneori austerul decan din Fleet Street. În dimineața asta avui curiozitatea să citesc în pagina întîi o rubrică foarte curios intitulată : *„Personal"* și în care sînt puse anunțuri mici, cu un caracter special. Citisem mesajul sibilin al unui amant mascat care declara către *Forget me not* că evenimentele hotărîtoare vor avea loc marți la 4, Sloane Square ; apelul unei lady ruinată care oferea un pekinois în schimbul a trei luni de viață la țară ; anunțarea unei serioase recompense

celui care va aduce un ceas cu brățară de damă, pierdut într-un cabinet particular de Peacock's.

Apoi, deodată, rîndurile acestea îmi reținură luarea-aminte: *„Se caută un secretar particular pentru o membră din aristocrația engleză; calități necesare: tînăr, frumos, rafinat, educație perfectă, vorbind foarte bine engleza, franceza și germana. Se acceptă străin. Trimiteți toate detaliile, certificate, fotografii etc., la Box 720, Times, Londra"*.

Zîmbii mecanic, ungînd cu unt feliuțele de pîine prăjită și mă întrebai dacă destinul nu-mi hărăzește prin canalul gazetei seculare o nouă situație socială. Apoi nu mă mai gîndii în ziua aceea. Dar, în dimineața următoare găsii iarăși același ziar lîngă corespondența mea și anunțul îmi reveni în minte. Șovăii, pe urmă smulsei brusc dintr-un bloc una dintre cele din urmă file cu blazonul Seliman și scrisei pentru Box 720.

După trei zile, spre mirarea mea, un *messenger-boy* îmi aducea un plic mare, albăstriu, acoperit cu un scris fin, aplecat.

Scurtul răvaș era conceput astfel:

116 Berkeley Square - W.

Scumpe prinț Seliman,

Dacă binevoiești să vii la mine după-amiază, la trei, te voi primi cu plăcere.

A dumitale sinceră,
Lady Diana Wynham.

P.S. Adu extrasul după cazierul dumitale judiciar și un certificat Wasserman.

Numele acesta, familiar cronicarilor mondeni, nu-mi era necunoscut. Aflai deci cu plăcere că Box 720 nu era decît pseudonimul unei femei așa de frumoase și întrevăzui întorsătura ce putea să ia experiența mea.

La orele trei străbăteam galeria din Berkeley Square 114, o galerie cu coloane dorice care-i ferește pe vizitatori de intemperii și fui introdus de un lacheu în ținută de zi — haină neagră, pantaloni *gris-fer*, într-un hol acoperit cu blănuri de animale între o mulțime de fenixi și latanii. Doi cameropi, ieșiți din vase de ceramică azurie, legănau brațe verzi deasupra rampei unei scări de porfir, iar patru copii de zeițe eline nu izbuteau să-și ascundă impudoarea milenară în firidele de marmură trandafirie și cenușie.

Așteptai cîteva minute într-un budoar îmbîcsit de cipru și de tutun turcesc. Lady Diana Wynham apăru în fața ochilor mei. Blondul ei contrasta cu un capot din purpură și aur, sub care se ghicea o simplă pînză pe piele. Stofa grea apăsa pe sînii-i micuți și trebuia puțin ca ei să scape din închisoarea

întredeschisă. Brațele-i erau goale, picioarele în pantofi de piele marocană. Nici un fard nu-i acoperea tenul splendid. Îmi întinse o mînă fină, nervoasă, cu o încheietură încercuită cu un fir de platină cu un briliant mare, pătrat, la mijloc

Mă pregăteam să dau drumul banalităților politicoase pe care solicitatorul e dator să le spună viitorului său patron, cînd Lady Diana îmi tăie vorba :

— Așadar, s-a sfîrșit cu Griselda ?

Buimăceala mea o amuză. Urmă, arătîndu-mi un fotoliu :

— Oh, dragul meu Prinț, n-ai fi vrut, doar, ca lumea bună londoneză să ignore aventurile dumitale new-york-eze... A fost urmărită în saloane fuga dumitale la Palm Beach. Se ponta chiar pe divorțul dumitale imediat cu Prințesa, cu 3 contra 1... S-ar părea că habar n-ai de astea... Lumea bună e mică, dragul meu... Și, serios, mi se pare nostim că întîmplarea cu anunțul mi l-a adus aci pe călăul sentimental al frumoasei Mrs. Griselda Turner.

Interlocutoarea mea îmi dădu o casetă de piele plină cu țigări de tot felul și reluă :

— Așadar, totul e rupt ?

— Da și nu, Lady Diana... Sînt un rege Lear care pribegește departe de regatul din care m-a exilat Prințesa.

— Divorțul își urmează cursul ?

— Nu e vorba de el. Sînt dator să vă declar că încă o iubesc pe Griselda și că toate scrisorile mele au rămas fără răspuns. Atunci, soț resemnat al unei femei neînduplecate, trăii de pe o zi pe alta privind scurgerea evenimentelor. Anunțul dumneavoastră, Lady Wynham, m-a ispitit. V-am scris nu atît din nevoia de bani, cît pentru a-mi trece vremea și aștept să binevoiți a-mi preciza obligațiile dacă veți primi serviciile mele dezinteresate.

— Vorbești foarte frumos, dragul meu Prinț. De altminteri, francezii sînt toți cam guralivi... Desigur că ei au născocit saliva... Ce aștept de la secretarul meu ? Tot și nimic... Anunțul nu e nu mijloc deghizat de a-mi procura un amant, căci, crede-mă, n-am nici o nevoie de *Times* ca să zburd în domenii astrale... Sînt văduvă. Știi, desigur, că soțul meu, Lord Wynham, a murit din cauză că mîncase și băuse prea mult, ca Wenceslas... Un sfîrșit prozaic, dar rapid. El mi-a lăsat casa aceasta, trei auto-uri, un yaht care mucezește în Solent, o frumoasă colecție de fotografii erotice și Biblia pe care o citea Anna de Boleyn, iubita regelui Henri VIII ; o lojă la Covent-Garden, un copil natural care e *caddie* într-un Golf-Club din Brighton și o rentă de 50 de lire pe care trebuie

s-o dau la fiecare trimestru unei mici bretone, servitoare de hotel la Dinard. Toate astea sînt foarte complicate... Dacă adaug că agentul meu de schimb mă fură, că am în fiecare an șapte sute treizeci de invitații la masă, ceea ce m-ar sili să mă frîng de șale în fiecare seară, la opt, ca să le primesc ; dacă mai adaug că am în medie șase amanți pe an, fără să mai țin seama de întîmplări și reveniri la flacăra carburatorului, că am de ținut o contabilitate precisă a datoriilor la poker, că dau concurs la serbările în scop de binefacere, că sînt căpitan onorific al unui pluton de Policewomen și candidată black-boulée la alegerile din North-Croydon ; dacă îți declar, în sfîrșit, că-mi place șampania și că n-am știut niciodată să fac o adunare, vei pricepe necesitatea pentru mine de a avea un secretar... În ce te privește, îți spun din capul locului că-mi placi... Te cunosc după nume și reputație. Nu ești dintre francezii aceia nesuferiți care adulmecă jupoanele. Prin urmare ești prevenit : nici o galanterie între noi. Eu sînt o femeie față de care dumneata vei fi mai mult camarad decît secretar... Sau, mai bine zis, vei juca alături de mine rolul unui soț — pînă la liziera camerei mele de culcare, bine-nțeles. Îmi vei apăra interesele. Îmi vei da sfaturi folositoare. Mă vei împiedica uneori să fac prostii care constituie un mijloc favorit pentru femeile din clasa mea de a-și trece vremea și nu vei sta pe gînduri să expulzezi din alcovul meu indivizi echivoci care s-ar putea insinua în voia capriciilor mele...

Lady Diana se întrerupse pentru a netezi o geană rebelă cu vîrful degetului și reluă :

— Ai să mă însoțești, la nevoie, și în voiaj. Căci îți închipui, desigur, că am să străbat mii de mile pe căile ferate ale continentului, tocînd plușurile Companiei de Wagons-Lits. Ba, un cronicar parizian m-a botezat Madona din tren, La Madone des Sleepings... Sleepings cu un *s*, ceea ce e un barbarism englez, dacă nu cumva dumneavoastră veți fi anexat cuvîntul acesta dincolo de Canalul Mînecii. Și Madona cu *M* mare, ceea ce e un eufemism plin de ironie, deoarece am poate profilul unei Madone, dar nu mai am atributele ei... Am peregrinat pe marile rețele europene ; am uitat multe bilete dulci între paginile A.B.C.-ului, ale Indicatorului Chaix sau ale Fahrplanului germanic ; am oferit vameșilor din toate țările parfumul valizelor mele și secretul rufăriei mele confidențiale... Se pretinde că a pleca e a muri puțin. Dar eu cred că, mai degrabă, a muri înseamnă a pleca departe și că a călători e a schimba mîhnirea... Mă bizui, deci, pe d-ta că ai să

mă distrezi la nevoie în perindarea a doi stîlpi telegrafici, scurtînd cu glume lungimea tunelurilor, dînd picanterie menu-ului fad al bufeteurilor pe unde trecem și alungînd rîndunelele din Palace-urile unde se flecărește.

Lady Diana nu-mi dădu răgazul să răspund. Adăugă în chip de încheiere :

— Nu pot retribui serviciile dumitale la justa lor valoare, pentru că dumneata ai un titlu frumos, iar avutul meu n-ar fi suficient ; dar îți ofer cinci sute de guinee pe lună pentru țigări și ciorapi de mătase. Primești ?

Declarația acestei frumuseți uimitoare mă uluise și mă amuzase în același timp. Mă înclinai :

— Primesc, Lady Diana... Cu excepția celor cinci sute de guinee. Nu vă închiriez serviciile, vi le dau. Voi fi secretarul dumneavoastră din diletantism, din dragoste de artă, dacă doriți, căci sînt fără nici o treabă și mi-e urît.

Răspunsu-mi o uimi pe Lady Winham, care încruntă sprîncenele :

— Aș fi preferat să nu-ți fiu obligată. Nu-i loial să accepți ceva fără să dai nimic în schimb.

— Simpatia și încrederea dvs. mă vor răsplăti din belșug.

Lady Wynham ezită, pe urmă replică :

— Fie. Pînă-n opt zile vei fi cîștigat probabil una și vei fi cucerit cealaltă.

Apoi adăugă :

— Pentru mai bună regulă, dragul meu Prinț, arată-mi cazierul judiciar și Wassermanul... Mai cu seamă nu te formaliza. Poți fi prinț și escroc, încoronat și sifilitic... Doresc să fiu fixată odată pentru totdeauna asupra sănătății morale și fizice a intimilor mei.

Îi satisfăcui curiozitatea. Ea îmi înapoie hîrtiile, așa cum un gardist restituie cartea cenușie a unui automobilist suspect și, luîndu-mă familiar de braț, se oferi să-mi arate casa.

Camera ei nu era lipsită de originalitate. Cuprindea un pat foarte larg și foarte jos, acoperit cu o rețea albăstruie și flancat de două policandre electrice înălțate ca două tise luminoase, veghindu-i somnul. O blană uriașă de urs alb din Groenlanda era însîngerată de petale de trandafiri roșii, căzute dintr-o cupă de cristal, de alături. Pe pereți, văzui gravuri vechi de Nanteuil, un original de Félicien Rops, riguros erotic, un tablau de Alma Tadema execesiv de pueril și o fotografie mare a stăpînei casei dansînd în hlamidă transparentă pe covorul de iarbă tunsă al unei peluze.

Lady Diana îmi dădu prilejul să admir sala-i frumoasă de baie, din marmură albă, demnă de un balneum roman, dar și cabinetul de toaletă lăcuit *vernil,* în care flacoanele de verbină și ambră alternau cu fiole de permanganat de potasiu ; un laborator complet pentru întreținerea epidermei publice și a mucoaselor private, cu periuțe aurii, cu instrumente pentru unghii garnisite ca niște truse de oculist, cu o baie de șezut, din faință aurie, montată pe rotile, cu țîșnituri oblice, ascendente, centrifuge și încrucișate.

Ieșind din sala aceasta de operații igienice, ea mă asigură că nu avusese niciodată copii. O crezui fără anevoință.

A doua zi chiar intram în slujbă. Îmi păstrai micul apartament din Maida Vale pe care socotisem mai cu cale să-l locuiesc și-mi consacrai tot timpul exigentei și încîntătoarei aristocrate. Avea prilejul să mă prezinte în fiecare zi prietenilor ei. Ei se mirau că Prințul Seliman e fantele nostimei văduve din Berkeley Square și insinuau că rolul meu pe lîngă ea consista mai mult din a-i ataca virtutea decît din a-i apăra interesele. Îi lăsam pe bîrfitori să-și împrăștie virusul în fumoarele cluburilor și fotoliile saloanelor și, în ciuda seducțiilor făpturii mele dezghețate, nu sărutam, dimineața și seara, decît mîna ce-mi întindea Lady Diana...

*
* *

În dimineața următoare consultației noastre la Profesorul Traurig, pătrunsei la unsprezece în budoar. De obicei, ea era sculată și acoperită — foarte străveziu — cu un veșmînt din *crêpe-de-chine* mascat, mă ajuta să-i desfac corespondența. În ziua aceea, camerista ei, o franțuzoaică pe nume Julieta, îmi declară :

— Oh, domnule, ce-o fi făcut Milady în noaptea asta ? A ieșit după cină în taior foarte simplu și nu s-a întors decît astăzi dimineață la cinci ! Am observat și un detaliu ce mi-a dat de gîndit... Milady pusese dessou-uri... dessou-uri așa cum niciodată nu poartă... un pantalon de batist grosolan și una din cămășile cu broderie de fabrică pe care le găsești la Selfridge's cu 12 shilingi, șase !

Un glas mă chemă de dincolo de ușa închisă.

— Gérard, vino, am să-ți vorbesc.

Intrai în cameră. Lady Diana era culcată încă. Mă pofti pe marginea patului, îndoi cu o lovitură de pumn o pernă la spate și mă privi ; brațele-i goale erau aduse după ceafă.

— Gérard !... Nu mă certa... Am făcut aseară o nebunie, o prostie... Dar, întrucîtva din cauza dumitale sau, dacă preferi, a idiotului de Traurig cu chestionarul lui de erotoman bătrîn... Aveam poftă de... În sfîrșit, ajunsesem la... Gérard, nu-mi place privirea asta dojenitoare... Animalul poate să reapară foarte bine în sufletul celor civilizați... Pe scurt, m-am îmbrăcat ca o prostituată și am pescuit un mascul în Oxford Street.

— Lady Diana !

— Sst !... Dragul meu Gérard, n-am să mai fac... Cînd mă aflu în halul în care eram, îmi trebuie atîtarea necunoscutului... Gérard, ascultă-mă... Am luat un marinar... da, un marinar de pe H.M.S. Wellington... Numele cuirasatului era cu litere de aur pe bereta lui neagră... Un flăcău zdravăn, smolit, trecut prin tinctură de iod... L-am pescuit... Știi că fac pe prostituata ca o profesionistă, cînd vreau... Era cam timid. Am vorbit... L-am dus spre Queen's Hall... Strada era pustie... Ca să-l înfierbînt, i-am luat mîna și i-am pus-o pe sînul meu, sub cămașă... Oh, prietene !... Mîna aceea tatuată, aspră, de om de mare... În momentul acela ea făcea cît toate falangele la un loc ale pairilor Regatului-Unit !... Matelotul m-a întrebat dacă am o cameră... Mi-a propus Hotelul Boulogne, în Soho. L-am urmat... Ce cocină infamă și delicioasă !... Între o dugheană cu pește fript și un negustor de fructe exotice... Ne-am culcat într-un pat de fier... Erau găuri în pătura de bumbac și la capul patului se afla portretul Reginei Victoria... La trei dimineața el mi-a spus că e nevoit să se întoarcă la Portsmouth. S-a îmbrăcat. Mi-a spus : „*Dearie*, o să-ți scriu după cursurile de tragere... Na o guinee. Dacă ești în pană, înștiințează-mă ; o să caut să-ți trimit ceva prin mandat poștal". Bietul băiat ! Aveam o poftă nebună să-i înapoiez guineea și cincizeci pe deasupra... Dar nu am îndrăznit... Ar fi fost dezamăgit ; poate că umilit... Atunci m-a sărutat... Simt încă panglicile beretei pe tîmplă... În prag a spus : „Dragă, o să mă rog lui Dumnezeu pentru dumneata, diminică, pe bord, în timpul slujbei religioase... Ești o fată bună... Adio". Și mă pornii să plîng singură în camera infectă, pe patul deochiat, sub portretul Reginei Victoria pătat de umezeală, cu o mulțime de urme gălbui.

Lady Diana tăcuse, oarecum gîtuită ; mîinile, frumoasele ei mîini aristocratice, erau lipite acum de dantela cearceafului. Privirea-i îngerească, senină, stăruia asupră-mi, grea de sinceritate și de inconștiență. Mă întrebă cu glas blînd, așa de blînd :

— Gérard... Sînt într-adevăr o femeie rea ?

O femeie este rea oare cînd își ascunde procedeele sub aerele unei Circe îmbrăcată de cea mai mare lenjereasă din Londra ? Cum să desparți binele de rău într-un suflet — stup de albine ? Dacă *rainbow*-ul e o băutură amețitoare, ale cărei lichioruri suprapuse formează o prismă lichidă și care se stinge în gîtlejul Omului alterat, de ce eul Lady-ei Diana n-ar fi un *rainbow* de virtuți și de vicii care pot măguli gustul unui moralist indulgent ?

— Draga mea, răspunsei dezmierdînd cu dragoste mîna catifelată, nu ești femeie rea. Ești o filantroapă, în sensul cel mai larg al cuvîntului.

Dar ea glumi, cu o strîmbătură încîntătoare :

— În sensul cel mai larg ?... În sensul cel mai larg ?... Haida-de, Gérard... Nu trebuie exagerat nimic, altminteri defunctul lord Wynham, din slava unde-și ispășește dragostea nemăsurată pentru *beef rose* și *puding*-uri dese, Lordul Wynham s-ar înscrie în fals împotriva acestei aserțiuni nepoliticoase.

— Vorbeam, firește, la figurat.

— A, bun... Așadar, nu arunci piatra ?... Nu ?... Cu atît mai bine... De altfel, Gérard, se impune să știi tot adevărul... Poate că într-o zi voi fi silită pentru a trăi, dacă nu să-mi cîștig pîinea pe trotuoarele lui Oxford Street, cel puțin să-mi asigur capriciul suferind sărutări pe care nu le voi fi ales eu... În locul unui matelot care trece, va fi un financiar obez ce rămîne și se instalează.

— Lady Diana, limbajul dumitale mă surprinde. Nu văd pentru dumneata nici un motiv de a accepta alte plăceri decît cele pe care fantezia ți le dictează.

— Te înșeli, Gérad, spuse ea, devenind subit gravă, pentru că nu cunoști toate amănuntele vieții mele în aceste cinci luni de cînd o observi. S-ar putea ca în curînd să fiu ruinată.

— Ruinată ?

— Impozitele funciare, prea grele de la război încoace, îl îndemnaseră pe Lordul Wynham să vîndă toate terenurile sale contelui de Kent. Scoase din această operație vreun milion și jumătate de lire sterline. De la moartea lui și pînă azi am cheltuit jumătate din această sumă. Era în fonduri de Stat sau în valori ușor negociabile... Rand Mines, Împrumutul de război englez cu 5 la sută, Tanganyika și de Beers... Pokerul, baccaraua, alte nebunii le-au devorat... Mai am acum, în afară de castelul din Glensloy, ipotecat, vreo 600.000 lire plasate în mare parte în două afaceri industriale care mă neliniștesc :

Rubber Co din Sumatra și petrolurile din Bengal. De ieri circulă zvonuri neplăcute cu privire la Rubber Co, iar revoltele din Bengal amenință să nimicească puțurile companiei.

— Lady Diana, de ce nu mi-ai pomenit mai demult ?.. Aș fi încercat să...

— Dragul meu, eram la o sută de leghe de bănuială. Agentul meu de schimb, un pirat împotriva căruia am să mă răzbun, nu mi-a vorbit niciodată nimic. Îl bănuiesc acum că e de conivență cu cei care au interes să provoace o panică în ce privește Rubber Co... Pe scurt, s-ar putea ca pînă la toamnă să mă cufund.

— Ce înțelegi prin asta ?

— Nu că voi sfîrși în Tamisa, aruncîndu-mă de pe Westminster Bridge, ci că, pentru a-mi păstra rangul, pentru a conserva trena casei, am să ofer uzufruuctul corpului meu amatorului bogat ce se va prezenta.

Se auzi o bătaie în ușă. Julieta intră cu o carte de vizită. Lady Diana citi cu glas tare : „Caroline Limited, 126, New Bond Street".

— Croitorul ? făcu ea surprinsă... Vine, desigur, să-mi ofere o nouă rochie pentru reclama lui... Du-te de vezi, Gérard...

Trecui într-un salonaș unde reprezentantul d-lui Caroline Limited, cu alura sobră și aspectul sever, mă salută. Mă cunoștea din vedere și vorbi fără introducere :

— Principe... mi-am permis să mă prezint în dimineața asta ca să cer un mic serviciu Lady-ei Wynham.

— Cu plăcere... Ai nevoie de numele ei ca să lansezi un model ?

— Nu... nu... cîtuși de puțin...

Ambasadorul Carolinei Limited scoase o hîrtie din jachetă și mi-o întinse spunînd :

— Firma v-ar fi foarte îndatorată dacă ați binevoi s-o rugați pe Lady Wynham să-și achite factura... Cuprinde, precum vedeți, unsprezece rochii de astă-iarnă, plus patru mantouri, trei etole de blană și diverse nimicuri, totul ridicîndu-se la 8.215 guinee.

Îl priveam pe omul în jachetă cu o surpriză întrucîtva trufașă ; îi spusei :

— Mă mir, domnule, că întreprinderea Caroline din Bond Street a pierdut în așa grad simțul convenienței. Cînd ai onoarea s-o îmbraci pe Lady Diana Wynham, aștepți să ceară ea regularizarea contului și încă nici atunci nu te arăți prea grăbit să încasezi cecul.

— Oh, Principe, recunosc că aveți dreptate... Dar sînt cazuri, nu-i așa, cînd... În sfîrșit, doamna Caroline ar fi fericită dacă Lady Wynham ar binevoi s-o scuze și să-i verse, dacă nu toată datoria, cel puțin un acont.

Îmi păru că pricep. Exclamai :

— A, trebuia să spui așa, domnule !... Nu-mi trecea însă prin gînd că situația financiară a Carolinei Limited e așa de precară...

Omul în jachetă își înălță sprîncenele și păru jignit că emit îndoieli asupra creditului firmei sale ; preciză :

— Pardon, Principe, nu situația noastră financiară este precară. Aceea a Lady-ei Wynham ne inspiră, de azi-dimineață, unele temeri... Nu citiți *Financiar News ?*

Și, ca să mă convingă de-a binelea, interlocutorul meu scoase din buzunar ultimul număr al acestui ziar financiar. Cu un deget categoric îmi arătă la ultimele noutăți ale Stock Exchange-lui rîndurile acestea cu caractere groase :

UN CRACH IMINENT.

Aflăm din izvor sigur că Rubber Co din Sumatra își va depune bilanțul astăzi. Se crede chiar că e vorba de o bancrută frauduloasă. Cercurile bine informate de la Bursă vorbesc de o anchetă judiciară în urma diferitelor plîngeri primite.

— Principe, adăugă el, e un lucru cunoscut că cea mai mare parte din averea Lady-ei Wynham e constituită din acțiuni la Rubber Co... Veți scuza deci dorința noastră de a ne reaminti la vreme de debitoarea noastră și-mi veți permite să insist ca ea să nu ne uite.

Abia mă despărții de vizitatorul acesta antipatic și îmi fu anunțat reprezentantul casei Daring and Pillow, tapițeri, Regent Street. Îmi înmînă, la rîndu-i, nota lucrărilor executate de eminenții decoratori, în timp de doi ani, în casa din Berkeley Squar... 9.652 lire sterline, nu știu cîți șilingi și cîteva pence... Îndoii memoriul, împreună cu factura croitorului și, foarte încurcat, expusei Lady-ei Diana situația, arătîndu-i în gazetă antrefileul fatidic.

Ea se îngălbeni sub brutalitatea loviturii și mototoli cu nervozitate pagina.

— Firește, zise ea... Le e și teamă creditorilor mei... Șoarecii dau buzna să ronțăie fărîmele de brînză...

— Lady Diana, ce-ai să faci acum ?

— Mă duc în vizită la agentul meu de schimb din Lombard Street ; îmi voi consulta avocații, domnii Smith și Jones,

să-i întreb dacă pot să-l dau pe bandit în gît şi voi dejuna la unu, la Carlton, cu Somerset Wiffle, ca să-l fac să adreseze primului ministru, în Camera Comunelor, o interpelare cu privire la crach-ul Rubber Co. Între timp, dumneata ai să-i scrii Ducesei de Southminster, preşedinta Societăţii pentru tuberculoşi din Ile de Wight, că accept să-i dau concursul la matineul de binefacere pe care-l organizează pe 3 mai la Garrik's... Mă bizui chiar pe dumneata că ai să-mi sugerezi o idee originală... Gérard, pricepe-mă... Barca mea a luat apă... Mă scufund lent... Dacă lucrurile merg din ce în ce mai rău, mă voi împotmoli în vara asta... Nu vreau să se observe, însă... Trebuie să ştii să salvezi aparenţele... Zîmbet în tot momentul. Îmi pare că în Franţa voi numiţi asta „a avea panaş..." Gérard ! Vreau ca panaşul meu să gîdile cizmele lui Nelson pe coloana din Trafalgar şi să ţină la distanţă menajeria asta compusă din hiene, din şacali şi din lupi care se numeşte Londra mondenă.

III.

Lady Diana îmi spusese, arătîndu-mi sînii goi, scăpaţi din plasa de mătase care-i întemniţa, columbe pale sub laţ trandafiriu :

— Nu zău, dragul meu, deoarece eşti incapabil să-mi sugerezi o idee originală, îţi voi spune chestiunea de încredere : N-o să fiu ridicolă la matineul de la Garrick ?

— Oh, Lady Diana !

Nu apobarea servilă a unui prieten dornic s-o măgulească, ci exclamaţia unui cunoscător care cunoaşte preţul unui sîn ce e conform canoanelor lui Praxitel.

— Glumeşti ! adăugasem. Cele mai bune prietene ale dumitale sînt unanime în a lăuda conturul şoldurilor, supleţea lor şi, în genere, clasicismul nudului dumitale.

— Cred că, într-adevăr, nu-s rău făcută. Dar dumneata ştii mai bine decît mine, Gérard, că un corp convenabil e fără un bust armonios, incomplet... În sfîrşit, zarul e aruncat. Voi înfrunta fără văluri hidra cu o mie de lornioane a noblеţei britanice şi vai de dumneata dacă reflexii necuviincioase mă vor face să regret că mi-am oferit nurii sarcasmului filantropilor !

Conversaţia aceasta îmi revenea în minte pe cînd conduceam afară inoportunii care, în după-amiaza de mai, asediau loja Lady-ei Diana de la Garrick Theatre. Erau tineri snobi,

îmbrăcați în jachete riguros potrivite pe unghiul ascuțit al pantalonilor vărgați, membri ai Parlamentului, caricaturi vii ale lui Hoggarth și doi sau trei pairi astmatici și burtoși. Trîntorii care dorm după dejun la club, în brațele de piele ale fotoliilor masive alergaseră aținți la reprezentația în folosul tuberculoșilor din Ile de Wight, căci programul dăduse loc la comentarii în saloanele din Mayfair. Ducesele din Grovesnos Squar, îmbogățite de război din Regent's Park, emancipatele din Hamstead fleecăriseră pe seama ultimului număr al primei părți :

„Lady Diana Wynham : *Ritmuri păgîne* (Dansuri fără văl)".

Dușmancele ei șușotiseră c-o să fie cu siguranță exclusă de la recepțiile regale după aceste ritmuri păgîne, iar prietenele pretinseseră că dansurile ei vor spori rețeta cu 5.000 de lire, fapt pentru care tuberculoșii au să-i fie recunoscători.

— Ce îndrăzneală ! declarară inițiații. Dansează, deși e pe punctul de a fi ruinată.

Nu se îndoise nimeni de senzația colaborării Lady-ei Diana la această operă caritabilă. Și Londra mondenă avea dreptate, căci Londra mondenă știa din experiență că Banalitatea cu ochii șterși, Banalitatea, odrasla Tradiției, n-a răsărit din mintea Lady-ei Wynham, femeie fantastică, mlădioasă, șerpuitoare, născută din greșeală în țara Highlanzilor.

Răspunsesem Lordului Hopchester că Lady Wynham nu e vizibilă, dar că va avea plăcerea să-și primească admiratorii după reprezentație, cînd Julieta mă rugă să vin în lojă.

— Doamna vrea să ceară un sfat domnului.

Străbătui un baraj de orhidee, trandafiri, liliac și hîrtii de mătase, peste un chimonou mototolit pe covor ca un samurai trecut printr-un cuptor ; dădui în lături o perdea și mă aflai față în față cu Lady Diana.

Am citit tratate severe asupra Pudoarei de-a lungul anilor. Am studiat sufletul anglo-saxonilor în lucrările psihologice și în barurile americane, în romanele lui Sterne și pe căile ferate franceze. Mărturisesc că-l cunosc din ce în ce mai puțin și că ignor tot mai mult caracterul Lady-ei Diana. Nu-mi putui deci stăpîni un gest de surpriză cînd o găsii complet despuiată de orice podoabă în fața arsenalului înmiresmat al instrumentelor ei.

— Gérard, mă întrebă ea privindu-mă prin oglindă fără cea mai mică jenă, mă sfătuiești să pun vălul de mătase pe cap cu sau fără cununa de roze ?

— Florile acestea virtuoase nu se armonizează cu păgînismul dansurilor dumitale, Lady Diana. În locul dumitale, mi-aș prinde simplu vălul pe părul blond.

— Cred că ai dreptate... Julieta, fixează vălul mai sus de urechi

Se ridică. Afară de un *cache sexe* cît mîna unui țîrcovnic, fixat prin ghirlande de „rochița rîndunelei" abia vizibile, de două cotrune de panglici argintii și de un văl de muselină albă ce-i cădea pînă la coate, nu ascundea nimic celor o mie cinci sute de spectatori care începeau să-și piardă răbdarea în fața cortinei teatrului.

— Nu te temi, insinuai eu, că Lord Chamberlain, care mînuiește foarfecele cenzurii britanice, o să-și taie un deget de... emoție !

— De ce ? Sîntem între oameni de lume, dragul meu... E o reprezentație privată... Caritatea scuză orice. Și-apoi nu-mi displace să dovedesc în fața tuturor că Lady Blooginswan mă calomniază.

— Cum așa ?

— Spune oricui vrea s-o asculte că am niște coapse care seamănă cu arcuri de umbrelă.

— Atunci, draga mea, grăbește-te... Signora Tetranella a cîntat valsul din Romeo și Julieta... Harry Blow intră-n scenă... După el e rîndul dumitale.

— Da ! Da ! Sînt gata... Du-te în sală, Gérard, pipăie pulsul spectatorilor în timpul numărului meu și întoarce-te apoi numaidecît...

Adăugă cu o privire sfidătoare :

— Aha, ei mă cred friptă... Mă și văd damă de companie, cărturăreasă ori negustorească de parfumuri sub arcade, la Burlington !... Nu-mi pare rău să le arunc o mînă de nisip în ochii... În curînd, dragul meu !

În timp ce mă așezam în fundul sălii de teatru, într-un ungher obscur, nu mă puteam opri să nu admir prezența de spirit a femeii acesteia care, în ajun, seara, primise confirmarea oficială a ruinei. Cele trei sferturi ale averii ei vor fi înghițite în catastrofa financiară. Și totuși ea brava destinul. Nu șovăia să trimită un bobîrnac scandalos colosului, Ipocriziei engleze, uriașului colțuros care tăinuiește sub o redingotă solemnă urîțenia tarelor sale și elefantiazisul unui egoism crîncen.

Un fior de nerăbdare trecu prin public. Soneria zbîrnîi. Luminile rampei deveniră albastre. Cortina se ridică încet.

Într-un decor de peisaj grecesc cu chiparoşi, Lady Diana apăru, îngenunchiată, cu capul înclinat în piept, cu mîinile împreunate.

În fotoliile de orchestră, femeile se sculaseră pe jumătate ca să vadă mai bine. Bărbaţii, mai discreţi, înălţau pieptul. Se-auzeau şoapte. Sala îşi manifesta surpriza în feluri diferite. Auzii în juru-mi observaţii necuviincioase.

— Oh, dar ea e goală într-adevăr...

— Scandalos...

— Nu. Nu e cu totul goală... Priveşte, Betty... cu ocheanul meu.

— Harry, taci !

— De cînd Laburiştii au avut puterea, anarhia tronează pretutindeni... Dezgustător !

La spatele meu, un bătrîn cu favoriţi, chip de amforă cu mînere păroase, mormăia :

— Pe vremea Prinţului Albert ar fi fost expulzată şi biciuită în plin Oxford Circus !

Un filfizon tînăr protestă cu un glas destul de tare :

— Sir !... Insultaţi o preoteasă a Frumuseţii !

Diapazonul interpelărilor urca treptat-treptat, deşi orchestra începuse primele măsuri ale „Dimineţii" lui Grieg. La balcon pocni un fotoliu şi o spectatoare cu binoclu de argint se retrase cu zgomot, strigînd :

— Parc-am fi la „Folle Beürgère !...

Aserţiunea aceasta peiorativă dezlănţui o contra-manifestaţie. Un gentlemen, într-o lojă, se plecă spre pudica jignită:

— Dacă n-aţi fi femeie, v-aş scutura urechile !

Dar un alt spectator luă apărarea virtuţii călcate în picioare :

— Doamna are dreptate... Poftește pe culoar un moment...

— Foarte bine, domnule !

Ambii paladini ieşiră. Aveau aerul calm şi molatec al unor cetăţeni de dincolo de Canalul Mînecii, care au să-şi scoată un dinte sau să-şi moaie ciolanele. În vremea asta, huiduielile şi aplauzele se încrucişau. Neclintită ca o statuie, Lady Diana nu se mişcase. Şeful de orchestră a curmat cu un semn din baghetă prima temă din *Dimineaţa*. Căştile poliţiştilor răsăreau între uşi ca nişte ciuperci negre. Discuţii porneau dintr-o lojă într-alta. Unii proclamau drepturile eterne ale Artei. Alţii fluturau stindardul Bunei Cuviinţe disprețuite. Ducesa de Southminster, organizatoarea matineului, se agita

în avant-scenă. Discuta cu doamnele din comitet, o brună nostimă care aproba curajul Lady-ei Diana Wynham și o văduvă măscuită, a cărei pană de struț negru, înfiptă în păr, se bălăbănea în ritmul exclamațiilor.

Ivirea reprezentanților legii potoli pe cei ce protestau. Șeful de orchestră bătu în pupitru. *Dimineața* lui Grieg răsări în sfîrșit într-o relativă tăcere... Lady Diana începu să danseze. Firul evoluțiilor ei broda arabescuri armonioase pe motivele norvegianului. Pînă și cei mai rebeli spectatori tăcuseră. Uitau că au în fața lor o femeie din 1924 și că ea le dezvăluia fără rușine eleganța nudului său, căci erau transportați fără voie pe timpurile mult fericite ale Eladei păgîne, pe timpurile binecuvîntate cînd Y.M.C.A. nu distribuia încă discipolilor lui Socrate tablete de ciocolată înfășurate în maxime evanghelice. Trilul final al *Dimineții* se stinse, în vreme ce Lady Diana, din nou îngenunchiată, cu brațele în lături, cu chipul îndreptat spre soare, în extaz, părea că salută o nouă aurore ale cărei raze puneau pe goană bufnițele din balcon și cîrtițele din orchestră.

Aplauzele, pornite din toate unghiurile sălii, se schimbară curînd într-o uimitoare ovație, abia tulburată de murmurele cîtorva ireductibili. Mă îndreptai grabnic spre lojă. Întîlnii reporteri ce-și frecau mîinile. Ce chilipir pentru trimișii din Fleet Street !

În dreptul ușii Lady-ei Diana se dădea un asalt, era o învălmășeală, un tămbălău de cuvinte aprinse. Peste un ceas mă urcai în trăsura ei — seră ambulantă sub un morman de buchete și jerbe.

— Gérard, îmi spuse ea cu rîs triumfător, i-am dat gata !... Ce scandal !... Dacă m-ai fi privit cu un ochean mărit, ai fi văzut că-mi era carnea încrețită... Ducesa de Southminster a venit adineauri să-mi spună că am binemeritate mulțumiri de la tuberculoși, dar că voi fi, cu siguranță, excomunicată... Mi-e indiferent ! Timp de 48 de ore au să discute îndrăzneala mea.

— Îți place așa de mult să se vorbească de dumneata ?

— Normal nu... în împrejurările de acum, însă, da. Aveam nevoie să dau o lovitură și să-mi figureze numele în toate gazetele.

— De ce ?

— Pentru că nu mă declar încă biruită, Gérard... Uitasem un atu în jocul meu.

— Un atu de inimă ?

— Sînt prea obosită ca să-ţi explic. Dar mîine, da, mîine, Gérard, îţi voi propune o misiune de încredere.

— Unde ?

— La Berlin !

*
* *

Dorinţa Lady-ei Diana fu satisfăcută a doua zi dimineaţa. Toată presa londoneză comenta abundent matineul ce avusese loc la Garrick's. De la *Times* la *Daily News,* conservatoare sau liberale, consacrau multe coloane Dansului păgîn. *Morning Post,* organ oficial al aristocraţiei britanice nu îndrăznea nici să-l aprobe, nici să-l blameze. Îşi intitula darea de seamă : „Exhibiţia îndrăzneaţă a unei nobile". Bolşevizantul *Daily Herald,* prea puţin înclinat să se intereseze de recreaţiile lumii bune, exprima felicitări aristocratei care călca făţiş prejudecăţile castei şi-şi jertfea principiile pe altarul roşu al Nudului egalitar.

O găsii pe Lady Diana întinsă pe pîntec în budoar, într-un ocean de gazete răvăşite. Cu coatele pe un ziar desfăcut, scuturîndu-şi părul desfăcut ca un căţeluş care se joacă, ea citea rîzînd articolele care o interesau.

— Hei, îi spusei... Dacă nici acum nu eşti satisfăcută, ce-ţi mai trebuie ?

Ea îmi arătă cu degetul coloana a patra din *Daily Mirror :*

— Gérard ! Uite unul care insinuează că vreau să întemeiez o şcoală ca Loïe Fuller !... E ţicnit !... Dar *Daily Mail ?* I-ai citit articolul ? L-au intervievat pe H. G. Wells ca să-l întrebe dacă societăţile moderne vor evolua treptat-treptat spre nudul integral ! Oh, mă amuz !... Şi *Daily Graphic ?* Uită-te la aceste două fotografii puse alături... Venus de Cuide şi eu, cu măsurătorile respective. Eu sînt ceva mai lată în şolduri şi mai înaltă c'un deget şi ceva. Toată lumea o să afle acum că am pîntecul unei zeiţe şi că nu-mi lipseşte decît fulgerul lui Zeus !

În pijama zmeurie, Lady Diana alergă de-a buşilea spre sofa şi înhăţă alt ziar care lunecase sub ciucuri.

— Gérard, uite, culmea... Ai să rîzi. Reporterul anunţă că Lady Astor va depune un proiect de lege în Camera Comunelor prin care să se regelmenteze suprafaţa *cache-sex*-urilor pe scenele din Regatul Unit... Douăzeci şi opt de degete pătrate măsurate în jurul ombilicului, cu un compas furnizat desigur de Episcopul Londrei.

— Lady ! Pîngărești cele sfinte !... prostestai eu jumătate serios, jumătate în glumă.

— Ascultă, Gérard ! Te ador cînd îți țugui gura ca un pastor presbiterian care s-a înțepat în fund c-un ac.

Apoi, deodată, gravă, se ridică, mă duse în camera ei, închise ușa și mă îndemnă să stau lîngă ea pe marginea patului și îmi zise :

— Dragul meu, să vorbim serios... Te-am anunțat ieri că mai am o strună la arcul meu înainte de a deveni o femeie ruinată, adică una care nu mai poate trăi decît cu un venit de zece mii de lire sterline... Uitasem de această ultimă resursă... Gérard, știi rusește ?

— Foarte puțin !

Se sculase. Deschise un birou încîntător și scoase un dosar gros învelit într-o scoarță verde. Întinse în fața mea teancul de documente și continuă :

— Răposatul meu soț, Lord Wynham, care se lăfăiește acum în Raiul Căpcăunilor, a ocupat sub regimul imperial postul de ambasador al Angliei la Curtea din Petersburg. În urma unor fapte ale căror detalii nu le-am cunoscut niciodată, el primi din partea guvernului lui Nicolae al II-lea, cu titlu de cadou personal, o concesiune de 15.000 dessiatine de terenuri petrolifere în direcția Telav, la nord-est de Tiflis, în Georgia. Lord Wynham plănuise cu cîțiva financiari să exploateze rațional terenurile astea, cînd revoluția de la 25 octombrie—7 noiembrie 1917 anulă generozitatea al cărei beneficiar fusese soțul meu. Cele 15.000 dessiatine fură naționalizate, iar actele pe care le vezi rămaseră lipsite de orice valoare. Milioane sînt pierdute pentru mine, singura lui moștenitoare. Or, noua orientare luată de relațiile țării mele cu bolșevicii mi-a sugerat ceva.

— Ai dori să obții dacă nu reintegrarea în drepturile de proprietară, cel puțin învoirea de a exploata terenurile ?

— Exact. Veniturile pe care le-aș putea scoate ar compensa pierderile ce le-am avut. Ieri dimineață, Sir Eric Blushmore, un diplomat, prieten al Lordului Wynham și un prieten sigur, căruia i-am cerut sfatul, m-a învățat să mă adresez șefului delegației comerciale a Sovietelor la Londra. Se pare că personajul acesta nu mai e *persona grata* la Moscova, că nu voi putea obține nimic prin intermediul său și că trebuie să încerc a izbuti la Berlin. Dragul meu Gérard, contez absolut pe dumneata ca să mă scoți din bucluc. Ai să pleci cît mai cuînd posibil în Germania ; te vei prezenta domnului Varișkin, primul delegat al bolșevicilor și vei căuta să ieși

învingător dintr-o luptă al cărei preț sînt douăzeci de izvoare de petrol.

— Lady Diana, prietenia mea ți-e asigurată complet pentru ca belșugul, dacă nu adevărul să iasă din fîntînile dumitale.

— Vei lua dosarul ăsta. Vei pipăi adversarul ; vreau să spun că te vei informa asupra venalității eventuale a domnului Varișkin ; îți dau puteri depline. Dacă trebuie să interesezi în ascuns personajul la constituirea societății, oferă-i 5 sau 10 la sută din capital în acțiuni de aport... Dar, te rog, scoate-o la capăt. Veștile din India sînt din ce în ce mai rele. Insurecția din Bengal, atîțată de emisarii ruși, e-n toi. Acțiunile lui *Indian Oil* au scăzut cu 45 de șilingi în opt zile... E absolută nevoie să mă scoți la suprafață ; de nu, peste trei luni voi face un salt mortal în brațele unui îmbogățit de război... Mă iubești mult, Gérard, nu-i așa ? Mi-ești ca un frate... N-ai vrea ca mica dumitale Diană să fie scărmănată de un maimuțoi ghiftuit... Așadar...

Oh, cum știa să-mi prindă simpatia în cleiul seducției !... Draga Diana... Nu aveam pentru ea nici o dorință necuviincioasă, dar o iubeam, într-adevăr, ca pe o soră, cu creier dezechilibrat, prea puțin responsabilă de actele ei, neînstare să desprindă binele de rău. O iubeam cu îngăduința ce trebuie s-o ai pentru o făptură de lux, pentru o femeie deosebită de altele, abătută din făgașul comun.

De ce să clasăm toate femeile după cîteva modele obișnuite, expuse în bazarul Destinului ? Femeia Fatală, Femeia Rece, Femeia Onestă, Femeia Ușoară ? Ce naturalist orgolios ar cuteza să afirme caracterele specifice ale unei femei reci care mîine va fi ușoară fără tranziție, sau ale unei femei fatale, care va da într-o zi foc armelor sale în pragul onestității ?

Pot să scormonesc mult și bine cu scalpelul sufletu-i zdruncinat și nu izbutesc s-o așez pe Diana într-unul din planurile eticii moderne. Ea este produsul unui duce libertin însurat cu o scoțiană sentimentală și romantică, hrănită cu Walter Scott, crescută pe țărmurile elegiace ale *loch*-urilor cu ape liniștite. Bunica ei dinspre partea mamei a fost o remarcabilă femeie de afaceri : își conducea *highlanderii* cu bagheta, pe domeniul din Laurencekirk, iar bunicu-său din partea tatălui a fost un gentilom-poet apreciat la Edimburg și exprima în balade arhaice nostalgia inimii sale. Diana a moștenit toate aceste daruri... Logica, atunci cînd vrea, nu-i e străină, dacă simțurile nu o robesc atunci cînd toanele sincronizează tensiunea electrică a norilor și puterea amețitoare a unui parfum.

Eliberată de contingențe morale, își trăiește viața, egoistă pînă și în gesturile-i generoase, crudă și bună, voluptoasă cînd vrea, puerilă și îmbufnată după moment, după diapazonul dorințelor, după impulsurile neprevăzute ale unei fantezii totdeauna la pîndă.

*
* *

În ziua de 12 mai, la șapte seara, un taxi mă duse din gara Friedrich la hotelul *Adlon* care își înalță la colțul Sub Tei și Pariser Platz fața-i austeră, cenușie, de palace berlinez.

Nu mai venisem în capitala Republicii imperiale de la călătoria mea de nuntă cu Griselda. Coborînd Friedrich-strasse, în fața *Cafenelei Bauer,* proletari bătrîni, dăscăliți altădată de August Bebel, pe vremurile eroice ale Sozial-Demokratiei, vindeau aceleași gazete cu titluri gotice și strecurau în buzunarul clienților serioși ultimul număr din *Rothe Fahne,* interzis de poliție. Agenții negri ai Imperiului erau înlocuiți de Shupo verzi în fața porții Brandburghului, iar tramvaiul din Stadtring își continua mersul în jurul metropolei ce poartă pe blazoane un urs.

Cinai în seara aceea într-un mic restaurant italian din Dorotheen-strasse, unde nădăjduiam să respir puțin atmosfera tinereții mele, pe vremea cînd domnul Max Libermann stîrnea senzație la expozițiile Independenților din Charlotenburg, cînd Majestatea-Sa se mîndrea să aibă imortalizat în statui unsuroase neamul Hohenzollernilor, cînd dl. Reinhardt nu-l juca încă pe Tartuffe în jachet, cînd „Balurile Văduvelor" erau în floare dincolo de Spittelmarkt cu elegantul lor escadron de tîrfe ce purtau verighete în deget și stimulau înfierbîntarea diletanților cu văluri de doliu nejustificate. Întîmplarea îmi veni în ajutor. Mă întîlnii cu Semevski, un pianist rus pe care-l cunoscusem la Milano și datorită căruia sînt aplaudate sălile de concerte europene, tehnica și repeziciunea maestrului său Rubinstein. Îl invitai la masă și-l cercetai curînd :

— Ce știi despre compatriotul dumitale, domnul Varișkin, primul delegat al Sovietelor la Berlin ?

Prietenul Semevski își asezona băutura cu fumul ce scotea dintr-o țigară cu carton ; mă privi ironic și zise persiflînd :

— Varișkin ?... Un domn care și-a croit drumul în bolșevism așa cum alții izbutesc în tinichigerie sau în piei de iepuri...

— Vrei să spui că fruntașul acesta al partidului nu e convins ?

Semevski schiță un gest fatalist, scutură din nebăgare de seamă țigara într-o farfurioară cu țelină și zise :

— Dragă prietene, sînt două lucruri în lumea asta pe care nu le poți ști exact : dacă nu ești înșelat de o femeie și dacă un bolșevic e sincer... Presupune că ești un scriitor celebru și că tinerii care au nevoie de ajutorul dumitale îți dau cu „scumpe maestre", încovoindu-și spinarea... Poți fi încredințat de sinceritatea lor ? În biata noastră Rusie de-acum fii sigur că toți ariviștii, oportuniștii și, în general, toți cei flămînzi, sînt gata să se tăvălească în noroi în fața icoanei domnului Lenin, îmbălsămat ca un Faraon.

— Îl cunoști personal pe Varișkin ? Poți să-mi vorbești despre el mai larg ?

— Leonid Vladimirovici Varișkin era student la Petersburg pe cînd eu mă ocupam cu muzica. Fiu al unui ușier de la Ministerul Finanțelor, începu ca toți tinerii trăzniți ai vremii prin a se amesteca timid în prima revoluție de la 1905. Avea nouăsprezece ani. Doisprezece ani îl pierdui din vedere. În 1917, deschid ziarul revoluționar *Pravda*. Găsesc între două articole de Lenin și de Lunaciarski un studiu semnat de Varișkin... Îmi spun : „He-he ! Tovarășul Varișkin mănîncă burghezi ?... O fi avut decepții și soarta nu i-a satisfăcut ambițiile ?..." Eram cu atît mai surprins că-l găsesc pe Varișkin în cuibarul cucilor roșii cu cît îl știam ahtiat după considerație, onoare, bani... Oh, dumneata știi, dragă, că pentru a face un bolșevic e de ajuns să iei un burghez ratat, înăcrit sau dezamăgit de speranțele sale ? Îl întîlnesc pe Varișkin la cîtva timp după măturarea Institutului Smolny... Îmi declară triumfător : „Aha, prietene, avem puterea. O să facem adevărata revoluție și o să-i trimitem pe frații fățarnici să vadă în celulele fortăreței dacă primăvara înmugurește ! un sfat... Nu țin în chip deosebit să-mi cazi în mînă... Șterge-o chiar astă seară, cu peria de dinți și cu sulul de note, via Helsingfors, pînă n-au să te trîntească la răcoare...". Inutil să-ți spun că plecai degrabă la Stockholm, fericit să pun Baltica între mine și noii crai ai Christului cel roșu... Din ziua aceea nu l-am mai văzut pe Varișkin ; dar mi-au fost povestite isprăvile lui. Să nu crezi că tovarășul a fost uns dintr-o dată cu mirul comunist... Tînărul socialist-democrat de ieri privea cu invidie strugurii capitalismului. Fiindcă soarta nu i-a îngăduit să guste din ei, ca de altminteri nici din grațiile unei prințese de care era îndrăgostit la toartă, nutri un fel de ciudă împotriva ordi-

nei stabilite și fu împins de amanta lui, doamna Muraview, în tabăra dinamizatorilor societății contemporane.

— Vorbești de faimoasa doamnă Muraview care s-a distins în 1918 prin cruzime?... Aceea ce a asistat într-o zi, în șanțurile fortăreței Petru și Pavel, la împușcarea în masă a douăzeci și șase de intelectuali reacționari...

— Perfect... S-a uitat la ei cum mor, așezată pe un scaun, cu o țigară pe buze... Încîntătoarea doamnă Muraview e deci de opt ani metresa oficială a lui Varișkin. Ea îl inspiră. Ea îl conduce. Ea îl terorizează chiar. Oh, dragul meu, e un tip uimitor de femeie Irina Muraview aceasta... Una dintre iluminatele care concep fericirea Umanității cu focuri de mitralieră și care își trimit potrivnicii să mediteze în ghețurile din Solovki. Romancierii voștri apuseni brodează uneori pagini de un adevăr îndoielnic asupra farmecului slav. Le-o dau în ghiară pe Irina Muraview, crescută de-o doică monstruoasă, a cărei mamelă dreaptă i-a turnat marxismul, iar stînga gustul morfinei... Pe Irina Muraview, marchiza de Sade a Rusiei Roșii.

IV.

Stăteam față în față. Un birou modest ne despărțea. În perete era un portret al lui Karl Marx și proclamații în ruseşte. Un bolovan din Urali comprima un teanc de hîrtii strînse pe o măsuță. Prin cele două ferestre mari, deschise spre Wilhelm Strasse se zărea fostul palat al prințului Joachim-Franz, străjuit de buchete de arbori ca un careu de carne rece între două mănunchiuri de pătrunjel.

Dl. Leonid Vladimirovici Varișkin fuma o țigară de lux, de cincisprezece centimetri lungime. O perlă bine pusă îi orna cravata, simplă, dar de bun gust. Mă întrebasem întrucîtva naiv dacă o să-l găsesc pe reprezentantul Sovietelor în salopetă egalitară și proletariană. Mă înșelasem. Era îmbrăcat ca un burghez corect, dacă nu elegant. Grație scrisorilor de introducere ce-i înmînasem, primul contact fusese cordial și lipsit de formalități. Mi se spusese de altminteri că persoanele titrate sînt întotdeauna bine primite de bolșevici în străinătate. Dl. Varișkin mi se păruse, într-adevăr foarte amabil. Nimic din înfățișarea lui nu evoca înclinarea spre desfătări sanguinare. Păru-i lins și negru, dat pe spate, barba rotunjită, scurtă, neagră și creață, tenul măsliniu și pometii

întrucîtva ieșiți, trădau un atavism tătar, ceea ce nu-l împiedica pe dl. Varișkin să se poarte cu perfecta curtenie a unui diplomat occidental.

Îmi frunzărise dosarul cu gravitate. Studiase documentele de stat, comparase datele. Apoi a declarat :

— Principe dragă, totul e autentic... Actele de proprietate ale Lordului Wynham sînt desigur înregistrate în statistica terenurilor deținute de străini altădată... Spun altădată, căci știi că pămîntul a fost socializat la noi. Prin decretul din 26 octombrie 1917, dreptul la proprietate a fost anulat odată pentru totdeauna, iar pămîntul dat singurului producător care poate să-l exploateze. Dar în 1920 tovarășii mei din Moscova, judecînd că era oportun să nu respingă ofertele capitalului străin, au hotărît să acorde, în anumite cazuri, concesiuni. Îmi spui că Lady Wynham dorește, cu concursul capitaliștilor englezi, să pună în valoare bogățiile petrolifere de pe teritoriul a cărei moștenitoare legală este. Voi studia principiul afacerii, care este importantă deoarece ea reprezintă înglobarea unor fonduri de cel puțin 80—100 milioane franci.

— Domnule Varișkin, Lady Wynham v-ar fi personal recunoscătoare dacă ați grăbi demersurile în chestiune.

Discutarăm mai departe. După o jumătate de oră de conversație, delegatul Sovietelor avea cincisprezece mucuri în scrumieră iar tonul dialogului nostru luase o întorsătură mai familiară. Era vădit lucru că dl. Varișkin se interesa mai puțin de afacerea în sine și mai mult de personalitatea Lady-ei Diana și că nu-i eram antipatic deloc.

— Am auzit mult vorbindu-se despre văduva Lordului Wynham. Căci, între două studii economice, nu neglijez lectura magazinelor englezești. Se spune că prietena dumitale e cea mai frumoasă femeie din Londra...

— Una dintre cele mai frumoase, cu siguranță.

— E chiar un caracter.

— Mai mult decît un caracter : o adevărată femeie.

— Nu-mi displace să am de-a face cu o ființă excepțională... Ascultă, dragă Principe, aș vrea să-mi dai cîteva amănunte asupra ei. Dar pentru că timpul mi-e măsurat în după-amiaza asta, vrei să-mi faci plăcerea de a cina cu mine ?... O cină de burlac, în *„chambre séparée"*, după cum se spune la Berlin...

— Cu plăcere.

— Prea bine ; te voi lua diseară la opt de la hotelul *Adlon*.

Mă ridicasem. În clipa aceea, ușa biroului se deschise brusc și o femeiușcă brună, cu un taior cenușiu, foarte simplu, intră nestînjenită ca și cum ar fi avut acces la orice oră din zi în biroul delegatului. Deși nu-i știam încă identitatea, fui izbit de privirea clară a femeii acesteia, privire pe care o aruncase spre mine categoric. Era drăguță, dar gura-i mică, subțire, nu exprima bună-voință iar pleoapele-i palide nu aveau nimic angelic. Ținea în mînă o lungă telegramă oficială pe care o azvîrli cu dispreț pe biroul domnului Varișkin, declarînd cu o voce neașteptată, în silă :

— Să citești ultima prostie a lui Ștefanovici... Refuză viza tehnicienilor din Hanovra care urmau să supravegheze repararea turbinelor din Kazan. E absurd !

Dar dl. Varișkin părea că dă mai puțină importanță turbinelor din Kazan decît misiunii pe care o aveam eu. Mă prezintă :

— Dragă... Prințul Séliman... din Londra...

Și adăugă arătîndu-mi femeiușca brună :

— Doamna Irina Alexandrovna Muraview.

Sărutai mîna faimoasei doamne Muraview și o studiai reținîndu-mi surpriza. După spusese lui Semevski, mă așteptam să văd o amazoană care, în lipsa unui sîn retezat, se va impune considerației mele înspăimîntate prin atitudinea trufașă a unei domnișoare din lumea bună înviată pe perspectiva Newsky. Constatai încă o dată că imaginația noastră e zămislitoare de umbre ce dispar la suflul realității. Cine ar fi crezut, deci, că cuconița asta îmbrăcată în cenușiu jucase un rol groaznic în represiunile sîngeroase de la 1918 și că ukazurile buzelor ei fine avuseseră semnificația sentințelor fatale ?

Dl. Varișkin adăugă :

— Dragă, Prințul Séliman a venit la noi în privința unei cereri de concesiuni de petrol în Georgia, făcută de moștenitorii Lordului Wynham. M-a invitat diseară la masă. Vom sta de vorbă asupra chestiunii.

Explicația delegatului îmi dădu de gîndit. Vorbea de moștenitorii Lordului Wynham, nu de Lady Diana. Punea în seama mea invitația la masă, cînd eu urma să fiu invitat. Pentru ce ?

Doamna Muraview mă examină din nou.

— Principe, dumneavoastră sînteți mandatarul moștenitorilor ?

— Da, doamnă.

— Sînt numeroși ?

Simţeam privirea lui Varişkin asupra mea. Avui intuiţia că ar fi bine să nu spun adevărul. Răspunsei !

— Sînt doi copii minori, doamnă, reprezentaţi printr-un tutore legal.

Mă îndreptai spre Varişkin şi simţii că era mulţumit. Dar doamna Muraview reveni :

— Am citit eu într-un ziar din Londra un articol asupra Lady-ei Wynham. A dansat goală într-un teatru, scandalizînd foarte mult publicul... E rudă cu Lordul Wynham ?

— Văduva lui. Dar e înzestrată cu un apanaj patern şi n-are nici un drept la succesiunea defunctului lord.

— Aha...

Schimbai alte cîteva replici cu această redutabilă parteneră şi mă retrăsei. Pe culoar, dl. Varişkin îmi strînse viguros mîna şi murmură :

— Mulţumesc... Diseară, negreşit.

Ieşii din clădirea Sovietelor cam buimăcit şi, pînă la ora cinci, cînd nu-mi putui alunga din minte silueta subţire, plăpîndă, neliniştitoare a doamnei Muraview, călăul inimilor şi schingiuitorul trupurilor.

*
* *

— Portretul Lady-ei Wynham ? întrebă Varişkin luînd cu neglijenţă rama de aur ce-mi împodobea masa, în odaia mea de hotel.

— Da. Cum o găseşti ?

— Superbă...

Se plecă mai mult deasupra fotografiei. Ochii-i negri sclipeau. Gura schiţă o strîmbătură lacomă. Repetă :

— Într-adevăr superbă... Toată fineţea unei rase într-un corp stilizat.

Apoi brusc :

— Dragul meu, dumneata eşti un diplomat înnăscut... Ai făcut foarte bine că ai trecut sub tăcere interesul Lady-ei Wynham în această afacere.

— Mi s-a părut că preferai aşa. Doamna Muraview, dacă nu mă înşel, e amestecată îndeaproape în cariera dumitale politică...

— Amestecată îndeaproape ?... Ha-ha !... Varişkin rîse — un rîs ce răsuna ca nişte plesnete de knut. Vrei să spui că mă tiranizează de opt ani de zile, de cînd s-a culcat întîia

oară în pătucul meu de menşevic fricos. Ulte ce a făcut din mine !

— Toate Egeriile sînt întrucîtva absorbante.

— D-na Muraview m-ar înghiţi cu totul dacă n-aş reacţiona... Dar, dragul meu, eu îţi fac confidenţe...

— Dragul meu, ajung în urechi sigure şi prietene...

— Sînt simpatii spontane, nu e aşa ? Vrei o ţigară ?... Nu ?... E groaznic ce fumez... Cînd mă culc cu o femeie, fac mai multe găuri în cearşafuri decît un popă care ar binecuvînta...

— Sînt gata, Varişkin. Unde mîncăm ?

— La *Walhalla,* Bellevue Strasse... Sînt cunoscut acolo... O s-avem icre proaspete aduse în valiză. Le trimit eu cînd iau masa acolo... Cu cinci-şase sticluţe de Heidsick Monopol 1911, vor merge de minune... Imbecilii nu voiau în ultimul timp să mă servească din pricina Ruhr-ului. Le-am zis : Dacă se întîmpla să ocupaţi Champagne, credeţi că francezii n-ar mai fi băut decît bere ?... Sînt mocofani, dragă... Mocofani, pretenţioşi, cu epoleţi. N-au avut decît o idee genială în istoria lor.

— Care ?

— Vagonul plumbuit al lui Lenin, în 1916.

Peste o jumătate de oră ne aflam la masă, într-un salon particular al restaurantului de iarnă *Walhalla,* un salon cenuşiu, cu cadrilatere de cel mai specific münchenez. Un castron cu icre cenuşii, ca nişte ouă de furnici în doliu, se înălţa în mijlocul mesei, între patru lămîi aşezate la cele patru puncte cardinale. Varişkin băgă lingura de lemn în castron, mă servi şi glumi :

— Noi, bolşevicii, nu ştim să exportăm decît două lucruri bune : teorii şi icre !

Cordialitatea lui Varişkin dădea ghes la vorbă. În timp ce lămîia mea picura lacrimi acidulate peste tartine, mărturisli :

— Dragul meu, e o senzaţie curioasă aceea de a sta la masă cu un reprezentant al elitei bolşevice... Dacă nu cumva eşti jignit că vorbesc de elită într-o republică comunistă...

— Ba nu, dragă... Numai logicienii mici burghezi se miră că e o elită într-o ţară egalitară... Aceasta e, de altminteri, foarte redusă în partidul din care am onoarea de a face parte. Nu sîntem decît cîţiva eruditi printre comisarii poporului, adică scumpul nostru Lenin — Domnul să-l aibă în pază — Kamenev, Lunaciarski şi eu. Trotsky e un *Kustar* inteligent,

dar simplu jurnalist... Cît privește pe tovarășul Zinoviev, Kalinin, Dsierjinsky și mulți alții, ei sînt analfabeți... Da, da... Fiecare cu rolul său și toate au să meargă bine.

— În definitiv, dumneavoastră sînteți demagogi profesioniști ?

— Profesioniști da. Demagogia își are amatorii săi, ca pirogravura sau acuarela. Voi clociți în Europa o sumedenie de pui de comuniști, care pălvrăgesc la întrunirile politice și se joacă de-a soldații de plumb cu noile principii...

Varișkin se strîmbă mușcînd din icre și continuă :

— Toate astea-s jocuri de copii, dragă... Noi am experimentat în mare, cu o sută de milioane de jucării din carne și din sînge. E mult mai pasionant... A face să reacționeze acidul sulfuric pe zinc pentru a avea hidrogen în borcan — aceasta e o fizică burgheză foarte meschină... Să-i pui pe oameni să reacționeze sub revolverul călăilor letoni sau unguri ca să obții epoca de aur — asta-i treabă frumoasă.

— Totuși, dumneata, Varișkin, nu pari mai crud ca alții.

— Eu, crud ?... Dar eu n-aș face rău nici unui fluture. Posed un mic fox-terrier ale cărui labe dinapoi au fost strivite de un automobil blindat într-o zi de răscoală la Moscova. În loc să abandonez bietul animal pe jumătate paralizat, i-am făcut un cărucior de olog cu care, de bine-de rău înaintează... Krasin îmi spunea într-o zi, rîzînd : „Cîinele dumitale e simbolul Rusiei noastre care merge iavaș-iavaș pe roțile pe care i le-am pus dinapoi...“

— Comparația e dreaptă... Dar ia spune-mi, dragă, cum poți deveni un bolșevic bun ?

— Foarte simplu : îți renegi părerile de ieri și pîndești vîntul care-o să bată mîine. Veneratul nostru maestru Ilici, zis Lenin, a evoluat el însuși mult. A devenit revoluționar de profesie (căci în Rusia aceasta era o carieră ca oricare alta). A amestecat cu artă desăvîrșită perceptele lui Marx și Engels cu reflexiile lui Georges Sorel asupra violenței... Recunoaște că n-a greșit...

— Cu prețul cîtor tone de sînge omenesc vărsat ?

— Oh, dragul meu... Nu poți plămădi fericirea unui popor sfoliind margherite și întrebîndu-le : mă iubește... puțin... mult... Proletariatul vrea dictatura sa. El e mulțumit desigur că vede o jumătate de duzină de dictatori gîndind pentru el și exercitînd-o în numele lui. Dar corolarul dictaturii fiind un regim draconic, e foarte natural să rezulte din ea și oale sparte. Cu prilejul ultimului atentat neizbutit împotriva lui

Lenin, noi am împuşcat cinci sute de ostateci, ofiţeri sau burghezi, ca să-l răzbunăm pe maestrul defunct. După asta se recunosc stăpînirile tari.

— Nu vă e teamă că cruzimea nemaipomenită desfăşurată sub regimul vostru vă va micşora în ochii posterităţii ? Nu vă temeţi de judecata aspră a Istoriei ?

— Oh, ce naiv eşti, prietene ! Viaţa e scumpă de la război încoace... Dar viaţa omenească e ieftină. Cînd douăzeci de milioane de inşi au fost victimele capitaliştilor duşmani, ce înseamnă cîteva zeci de mii de ruşi căzuţi în numele principiilor severe ? Cînd ura, violenţa, invidia, egoismul abject circulă în voie printre oamenii civilizaţi, de ce ni s-ar reproşa că n-am făcut revoluţia cu toiagul în mînă şi cu fluierul lui Pan la buze ? Crede-mă, lumea e îngăduitoare cu tiranii care izbutesc şi nu sînt azvîrliţi din calea moralei decît rataţii politici. Uită-te la scumpul vostru Kerensky, speranţa burgheziei liberale din occident... A pierdut trenul şi-i reproşaţi amarnic c-a avut nervii prea simţitori. I-ar fi fost deajuns să ne spînzure pe toţi, prin execuţii fără judecată şi ar fi strivit bolşevismul în faşă ; Constituanta n-ar fi fost înghiontită de matelotul Jelesniakov iar dumneata l-ai fi admirat pe Kerensky ca pe cel mai mare om de stat... Revoluţiile nu se fac cu mănuşi. Revoluţia socială pe căi legale e un balansoar pentru uzul socialiştilor bolnavi de dispepsie, hrăniţi cu tăiţei în apă şi cu pîine de gluten.

— Dragă, ai să mă convingi curînd.

Chelnerul ne servea un pui prăjit, pe un strat auriu de cartofi. Varişkin făcu onorurile bucătăriei acesteia foarte burgheze. Două sticle de Extra-Dry îşi înălţau gîtlejul gol în racla lor frapată. Ciocni cristalul cupei de a mea şi, cu ochii negri iluminaţi de-un zîmbet indulgent, flecări :

— Europa să ne reproşeze crimele ? Ha ! ha !... Nostim utopist mai eşti, dragă prietene... Europa să fugă de noi ca de nişte cîini turbaţi sau plini de rîie ? Ha ! ha ! ha ! Cînd regii sînt încîntaţi să ne strîngă mîna ? Aminteşte-ţi de Conferinţa de la Geneva !... Cînd reprezentanţii Papei îşi amestecă, fără să le repugne, mătasea violetă a sutanelor lor cu bumbacul roşu al cămăşilor noastre ? Cînd Franţa îşi retrage ambasadorul din Vatican ca să ne trimită noul unul ? Cînd cele mai autentice prinţese ar da cea mai mare perlă din colanul lor ca să se expună la dreapta lor în sala de mîncare ?...

Deşertă un pahar, făcu ochii mici şi adăugă după o scurtă pauză :

— Cînd Lady Wynham manifestă dorința de a trata personal cu mine ?

Așteptam de-o bucată de vreme tranziția aceasta inevitabilă.

— Sînt sigur, dragul meu, că personalitatea dumitale ar fascina-o pe Lady Diana.

— Nu mă flata, prietene... Ce sînt eu pentru ea ? Un domnișor fără însemnătate. Ea e născută nobilă. Eu nu-s decît feciorul unui lacheu al țarismului. Strămoșii ei sînt amestecați în istoria Scoției. Ai mei mîncau rădăcini acum o sută de ani, iar contemporanii lui Pușkin le brăzdau spinarea cu o vînă de bou...

— Cine știe ?... Dacă ea te-ar cunoaște ar suferi poate atracția ciudată pe care o exercită slavii asupra femeilor noastre frumoase...

Varișkin rînji ; se trînti pe spate și, dezmierdîndu-și cu un gest elegant barba neagră ca un june prim care vrea să-și declame tirada, gînguri cu vocea-i tărăgănată :

— A, da... Noi sîntem moscoviți cu colți de lup, asiaticii cu ochi lacomi, vicleni, despre care vorbește marele nostru poet Block, sciții care merg sub semnul furtunii, la asaltul civilizației occidentale, pentru a viola cele trei Gîște Albe ale Capitoliului vostru : Libertatea voastră, Egalitatea, Fraternitatea voastră, Treimea căscată ce privește trecînd convoiul nesfîrșit al proletarilor robiți... Sincer vorbind, crezi, dragă, că Lady Wynham ar putea să înceapă a nutri o oarecare simpatie pentru mine ?

— Varișkin, nimeni sub soare nu poate să prezică reacțiile sentimentale ale unei femei pentru că : Femeie plus Bărbat plus Ambianță = X... Ecuația aceasta se pune de un milion pe zi pe întinsul pămîntului și dă un milion de soluții deosebite.

Schimbarăm cîteva lucruri comune asupra femeii. Ne și lega o perfectă intimitate. Nu mai puteam să țin socoteala repetărilor „dragul meu“ și mă bucuram în taină văzînd ce întorsătură excelentă lua misiunea mea. După desert, socotii c-a venit ceasul propunerilor definitive și, sigur că n-o să-mi jignesc amfitrionul, îi zisei :

— Ascultă, Varișkin... Nici o ureche dușmană sau măcar indiscretă nu ne aude. O să-ți vorbesc răspicat, știi, ca un camarad... Ți-am spus esențialul despre Lady Diana. M-ai lăsat să trag speranța că afacerea e realizabilă cu condiția

să uzezi de toată influența dumitale la Moscova... Dă-mi voie, deci, să precizez instrucțiunile pe care mi le-a dat Lady Diana ; ea știe importanța capitală a concursului dumitale în chestiunea asta. Ea înțelege să aprecieze colaborarea dumitale la justa ei valoare, rezervîndu-ți în ziua cînd societatea va fi constituită, o parte din acțiunile ei de aport și o...

Varișkin mă întrerupse cu un gest. Dezmierdă iarăși astrahanul bărbii sale crețe, închise pleoapele sardonice și se aplecă deasupra compotierei cu piersici, cu stînga crispată pe o sticlă de șampanie :

— Lady Wynhan este frumoasă. Spune-i că darurile lui Artaxerxe mă lasă rece și că voi contrasemna hîrtiile concesiunii ei cînd aurora o va fi surprins în brațele mele...

Și, fiindcă rămîneam buimăcit, adăugă :

— Mă bizui pe dumneata, dragul meu, c-o să-i comunici asta cît mai voalat. Mărturisește, de altfel, că intervenția mea face o noapte de dragoste... Și-apoi, ce vrei, mi-ar place să cunosc sărutările unei cucoane mari, inaccesibilă celor umili și ai cărei strămoși sînt citați în lucrările istorice... Avem toți slăbiciunile noastre... Ai să-mi dai speranța că vei satisface slăbiciunea mea. Mulțumesc dinainte.

Făgăduii lui Varișkin c-o să comunic condițiile puse de el. Păru foarte dispus și, fiindcă băuse mai mult decît mine, voioșia lui creștea din sfert în sfert de oră. Își puse deodată cuțitul de argint între dinți și strigă jovial :

— Uită-te la mine... Sînt Pericolul Roșu !... Știi bine gogorița democraților francezi... Dar poate că n-o să înfricoșez sîngele albastru al Lady-ei Wynham...

Apoi, devenind, deodată grav, murmură :

— Inutil să-ți recomand cea mai strictă discreție, din cauza Irinei... Dacă ar afla ceva, zilele mele ar fi numărate... Și cred că și ale dumitale, așijderea...

— Varișkin, îți sînt foarte îndatorat că mă înștiințezi.

Chemă chelnerul și porunci :

— Franz, adu acum desertul...

Și cum eu mă miram fiindcă sfîrșisem masa, el îmi explică foarte curtenitor :

— Vorbesc de desert viu... Țin să-ți dovedesc că noi, bolșevicii, știm să fim cavaleri, *nous savons être talons rouges*.

— Oh, tot călcînd prin sînge...

El izbucni în rîs și exclamă :

— Iată un cuvînt de spirit pe care o să-l spun în antractele viitorului Comitet Panrus al Sovietelor... Dar, privește desertul anunțat, dragul meu...

Două femei trecuseră pragul sălii noastre ; două berlineze cu ochii de mătase, excesiv decoltate și fardate peste măsură. Demi-mondene obișnuite ale *Palais*-ului *de Danse* și ale restaurantelor de noapte din Kurfürstendamm. Varișkin mi le prezentă astfel :

— Am comandat o brună și o blondă... Franz nu ne-a servit tocmai prost, nu-i așa ?

Și, întors spre cele două curtezane, le întrebă :

— Cum vă numiți ?

— Frieda și Lieschen, răspunse bruna... Frieda sînt eu... Lieschen e tovarășa mea... Dar dumneavoastră cum vă numiți ? Varișkin le măsură trufaș :

— Prietenul meu e dl. Müller și eu sînt dl. Schmidt. Mai mult n-aveți nevoie. Ați venit aici să ne distrați...

— Bruna se scuză :

— Eh, știți, la urma urmei nu e totuna...

Iar blonda sări :

— Principalul e să ne dați de băut, nu-i așa, bomboneilor ?

Varișkin, foarte curtenitor, îmi zise :

— Pe care-o vrei ?

— Mă rog, după dumneata, Varișkin... protestai.

În timp ce ne pofteam, blonda și bruna așteptau placide. Blonda, durdulie ca o baclava în rochia-i de paiete, își potrivea cu un gest mecanic *soutien-gorge*-ul. Bruna, musculoasă, expunea piepți de oțel călit și șolduri arcuite, de piatră. Se întorsese pudică, spre perete ca să-și strîngă jartiera sub rochia de șifon *vert amande*.

— Cap pentru Frieda, coroana pentru Lieschen, sugeră Varișkin aruncînd un dolar pe masă...

— Coroană...

— Cap !... O cîștigai pe Frieda...

Făcu semn brunetei care se așeză, docilă pe genunchii săi, pe cînd Lieschen mă lua de gît gîngurind :

— *Schaltz* ! Vreau să beau din paharul tău. O să-ți cunosc gîndurile !

Varișkin răsuci un buton... Lămpile se stinseră. Nu aveam nici o bucurie simțindu-mă expus îndrăznelilor Lieschenei în bezna aproape completă. Dar fiindcă ar fi fost necuviincios să nu gust amabilitățile amfitrionului meu, nu protestam,

Deodată un strigăt răguşit ţîşni. O lovitură de picior dădu în masă. Un pahar se sparse pe-o farfurie. Vocea Friedei în argou berlinez :

— Ach !... Porc de cîine ! M-ai muşcat pîn' la os !

Lieschen murmură la urechea mea :

— Tovarăşul tău e un tip îndrăcit ?

Mă silii s-o liniştesc. Trecură cîteva minute.

Lieschen, întinsă pe sofa lîngă mine, sorbea, fericită şi mulţumită cupele pe dibuite. Auzeam şuşotiri în cealaltă parte a mesei şi foşnete de stofe ce păreau zboruri de fluturaşi nocturni dinapoia unei perdele de muselină. Destinderea moale a unui elastic fu urmată de pocnetul unui resort şi de un *„Ach du !...“* înnamorat. Apoi, deodată, un urlet de durere. Masa fu răsturnată şi vesela se sparse într-un zornăit de tacîmuri şi porţelanuri. Se auzi o îmbrînceală urmată de-un horcăit al Friedei :

— Ajutor ! Asasinul !

Făcui, neliniştit, lumină şi-o văzui pe nenorocită apărîndu-şi sînul stîng dezgolit, cu cămaşa ruptă. Avea sînge pe piept şi mîini. Se schimonosea din pricina durerii. Varişkin se fixase în uşă ca s-o împiedice să fugă.

— Dar ce e ? exclamai eu.

— Lieschen... gemu Frieda... Cheamă poliţia... Bruta asta mi-a băgat furculiţa în... în sîn...

Blonda cu paiete se sculase înfricoşată. Varişkin îmi spuse foarte calm :

— Opreşte-o, dragul meu... Astupă-i gura... Nu e nimic. Frieda e o zăpăcită care nu înţelege gluma...

— Asasin !... Asasin !... Asasin !...

Striga cu glas moliu, cu chip schimonosit, cu icnituri din pricina suferinţei. În prada unei crize de nervi, Lieschen se tăvălea pe sofa ronţăindu-şi şervetul. Începeam să mă căiesc de faptul că primisem invitaţia d-lui Leonid Varişkin. El pricepu dealtminteri dojana mea tăcută şi declară cu simpatică bonomie :

— Nu-i nimic, dragul meu, chiar dacă gîsculiţa o să recalme. Sînt ocrotit prin imunitatea mea diplomatică...

Începu apoi să-şi consoleze victima :

— Ei, fetico, dar ce eşti aşa de simţitoare ?... Hai, c-o să-ţi treacă buba cu biletul ăsta de cincizeci de dolari...

În timp ce udam tîmplele Lieschenei cu şampanie, Varişkin pansă rana Friedei cu un şervet dat prin sare şi muiat în coniac. Peste o jumătate de ceas reginele nopţii plecau,

liniştite aproape, blonda sprijinind-o pe bruna al cărei piept era oblojit. Generos, Varişkin le strecură încă două bancnote în palmă şi le bătu, părinteşte, pe umăr.

După ce dispărură declară cu dispreţ :

— Eh, femeiuşti !...

Şi, ridicînd sticla cu coniac care, ca prin minune, scăpase teafără, umplu două pahare mari şi constată :

— Serios, dragul meu, nu mai poţi să petreci la Berlin !...

*

* *

În noaptea aceea, întors la hotelul *Adlon,* redactai următoarea telegramă pe adresa Lady-ei Diana :

„Văzut personajul. Consimte ajuta dar acţiuni aport refuzate. Pretinde plata în natură. Gîndeşte-te şi telegrafiază hotărîrea. Prietenie. Gérard.“

A doua zi dimineaţa soarele strălucea, luminînd faţada Louis al V-lea a ambasadei Franţei, pe care o zăream de la fereastra mea ce da spre Pariser Platz. Hotărîi să mă duc la plimbare în Tiergarten. Străbăteam hall-ul hotelului cînd un servitor mă abordă :

— Excelenţă... Domnul doreşte să vă vorbească.

Mi-arătă la spatele său un individ îmbrăcat fără eleganţă şi care aştepta cu capul gol. Necunoscutul se apropie, îmi declară în nemţeşte cu accent rus foarte pronunţat că avea o scrisoare pentru mine şi-mi întinse un plic alb.

— Vii din partea Delegaţiei Sovietelor ?

Omul schiţă un gest nelămurit şi plecă. Intrigat de mister, desfăcui plicul şi citii aceste rînduri aşternute cu un scris plăpînd dar regulat :

„Domnule, m-aţi păcălit ieri pretinzînd că Lady Diana Wynham nu e moştenitoarea terenurilor din Telav. Minciuna aceasta copilărească nu vă face onoare căci ar fi trebuit să vă închipuiţi că în douăzeci şi patru de ore puteam fi informată. Permiteţi deci unei biete femei să vă dea un sfat : Feriţi-vă, pe viitor, să vă ocupaţi de interesele frumoasei d-voastră scoţiene, în Georgia. De nu, vă veţi expune unor grave primejdii... — *Irina Muraview*“.

Citii de două ori ameninţătorul mesaj şi evocai în minte privirea bietei femei care-l semnase. Privirea aceasta mă urmări tot timpul plimbării, pînă la monumentul lui Richard Wagner. O vedeam parcă pe d-na Muraview în taiorăşul ei

cenușiu, așa de corect și simplu, așa cum îmi apăruse în fața ochilor, în biroul lui Varișkin ; pe d-na Muraview, teroarea preveniților din Lubiansk și slujitoarea morții în beciurile sinistrei temnițe... Un avertisment al acestei femei trebuia luat în seamă.

V.

Bocănitul unui cufăr greu pe parchetul din camera vecină mă deșteptă. Ceasul meu arăta orele nouă. Mă zmulsesem dintr-un coșmar baroc, populat de baloane pentru copii pe care o mînă diavolească le înțepa cu briceagul. Servitorul îmi aduse gustarea. Îl întrebai :

— A venit cineva alături ?

El zîmbi echivoc :

— Da, Excelență... O femeie frumoasă... Și cum zice vechiul proverb thuringian : Mai bine o fată frumoasă dincolo de perete decît o slută în așternut...

Ticălosul inițiat în folclorul germanic făcu stînga-mprejur și coada de coțofană a livrelii lui dispăru prin ușă. Mă pregăteam să ung o franzeluță cînd auzii o bătaie din nou. Se ivi același servitor și-mi zise :

— Pardon, Excelență, doamna de alături cere să deschid ușa care leagă camera dvs. cu a dumisale.

Cît pe-aci să mă mire pretenția aceasta neobișnuită cînd auzii un glas zglobiu care striga în partea cealaltă a ușii lăcuite :

— Allo ! Gérard... Sînt eu...

Lady Diana intră. Era încă în costum de voiaj. Mă scuzai că o primesc într-o simplă pijama verzuie, dar ea îmi închise gura cu mîna-i înmănușată. Mă îmbrățișă ca o soră mai mare, fericită că-și regăsește frățiorul și exclamă :

— Cine e mai surprins ? Gérard... Nu-i așa că nu mă așteptai așa de curînd ?... Eu sînt însă o femeie de acțiune. Am primit cablograma dumitale ieri noapte la unsprezece... La unu o ștersei, via Douvres și Vlissingen... Iată-mă... Gérard, mi-e foame. Îmi dai voie să iau o feliuță și să sorb un deget din cafeaua dumitale cu lapte ?

Eram cu adevărat bucuros de sosirea Lady-ei Diana. Era încîntătoare în *twed* sur de pînză, cu o mică tocă de piele pe cap. Scoase un puf din sacu-i mov de crocodil și, pudrîndu-se grabnic, cu un neastîmpăr scuzabil, mă asaltă :

— Așadar, l-ai văzut pe bolșevic ?... I-ai expus afacerea cum trebuie ?... Nu ți-am priceput depeșa... Cere plata în natură ?... Adică în petrol ori în sărutări ? Vrea să obțină unul din puțurile mele sau un loc în patul meu ?... Ai, cel puțin, portretul lui ? E murdar, nu-i așa ?... Săpunul e scump la Moscova, găsesc... Te rog, Gérard, vorbește-mi, vreau să știu totul.

Îi făcui o relatare exactă a misiunii mele, în timp ce dinții ei frumoși cizelau crai-nou în ultima-i tartină. La urmă dădu din cap și încheie :

— Am înțeles. Datele problemei sînt clare. Individul mă poate face să intru în posesia concesiunii... Chestiunea este însă să aflu dacă 15.000 dessiatine de teren caucazian valorează o noapte de dragoste... Ce crezi, Gérard ?

— Dragă, asta atîrnă de valoarea pe care o atribui unei nopți de dragoste. Cunosc femei nenumărate pentru care n-aș da un pogon de teren arabil în Gennevilliers. Am întîlnit altele ale căror favoruri ar fi prețuit la Bursa lui Eros cinci hectare de pini în Landes... Echivalența agronomică a unei femei nu e cu precizie codificată. Sînt atîtea făpturi a căror inimă e un teren pustiu și al căror sîn ar cere să fie bine dezinfectat... În ceea ce te privește, Beauce cu toate holdele ei, Bordelais cu toate viile lui n-ar plăti îndeajuns savoarea sărutărilor dumitale.

Lady Diana îmi azvîrli, zîmbind, șervețelul în față.

— Gérard, nu-ți cer să mă flatezi. Vreau numai o opinie sinceră.

— Opinia mea e că va trebui să te ferești a primi tîrgul lui Varișkin.

— Să mă feresc ? De cine ?

— De doamna Muraview. N-o cunoști pe femeia aceasta. Un *hooligan* la colțul Whitechapel-road m-ar neliniști mai puțin decît doamna Muraview dinapoia unei mescioare Empire.

Lady Diana înălță capul. Își înroși buzele, uitîndu-se în oglinjoara de buzunar, mă privi printre gene, își potrivi pălărioara și zise :

— Gérard, ai să mă crezi dacă-ți declar că poate o să-ncerc aventura, tocmai din cauza ei ?

— Cum să nu. Îți place riscul.

— Irina dumitale nu mă înspăimîntă.

— Pardon, nu e a mea. Varișkin-ul dumitale este al ei.

— Cu-atît mai bine !

— Ai să vînezi pe terenurile ei... Sfînta fecioară a Cekăi să te aibă în pază !

— Pardon, dragă Gérard... Uiți principiile pure ale comunismului, care desigur că sînt așa de scumpe doamnei Muraview. Totul aparține tuturor. Nimic al nimănui. Proprietatea individuală nemaiexistînd, ne putem împărți inima domnului Varișkin.

— Oh, biata mea prietenă, femeile n-au să-și naționalizeze amanții niciodată.

Așezată pe marginea patului meu, Lady Diana se aplecă pentru a se privi într-o oglindă așezată pe un piedestal pe partea cealaltă a camerei. Își scoase toca, o aruncă pe canapea, își scuturâ părul și se opri deodată ca să mă întrebe :

— Nu ți-a căzut nimic sub pat ? Colo... după piciorul stîng...

Descoperi într-adevăr un obiect a cărui prezență sub culcușul meu era cît se poate de neobișnuită. O scoică minusculă așezată pe o placă, înzestrată cu fire care se pierdeau sub covor.

— He-he, murmurai... Pare că se interesează cineva de convorbirea noastră.

Făcui semn Lady-ei Diana să vorbească încet. Ea se plecă spre mine și contemplă, curioasă, obiectul.

— E un microfon, spusei.

Mă ridicai, luai o batistă și o vîrîi în găurica neagră.

— Acum, draga mea, inutil să mai vorbim în șoaptă. N-o să fim auziți...

— Pipăii covorașul și simții firele, ca pe niște vine sub piele, îndreptîndu-se spre ușa ce dădea în camera din stînga...

— Avem un vecin care nu vrea să piardă o iotă din dialogul nostru, atîta tot.

— Foare simplu... Taie firele, Gérard.

— Nu... E mai bine să nu-și dea seama că avem cunoștință.

— Dar cine a pus aparatul fără să știi ?

— Un servitor pe care l-au cumpărat cei curioși...

Lady Diana nu păru alarmată deloc Mă luă, drăgăstoasă, de gît și declară cu voioșie :

— Gérard, e nostim... Sînt ca toate femeile, îmi place misterul și-mi displace să izbîndesc prea lesne. Scrisoarea doamnei Muraview, pe care mi-ai arătat-o, și aparatul acesta mititel de sub pat sînt preparatele care convin *zacuscăi* moscovite... Îl vei înștiința pe dl. Varișkin că-l invit la masă mîine seară, în salonul meu particular, împreună cu dumneata... Deocamdată o să-i spun Julietei să-mi deschidă cufărul și o să mă bag într-o baie caldă. Apoi am să chem coaforul... La ondu-

lare se zice *onduliren*, nu-i așa?... Dar la bacșiș?... *Trinkgeld?*... Bine. La prînz să comanzi un auto și-o să dejunăm amîndoi la Insula Păunilor, în Grünewald... Contez pe dumneata c-o să-mi aranjezi ceva în Charlottenburg, la vreun local de noapte... Vreau să-mi acord o permisie de douăzeci și patru de ore înainte de a cugeta la lucruri serioase.

*

* *

— Dragă Varișkin, spusei intrînd în biroul Delegatului, vin chiar în dimineața asta ca să-ți comunic ceva ce o să-ți placă.

Varișkin îmi întinse cutia cu țigări și-și strînse pleoapele cu un aer de înțelegere :

— Știu, a sosit... Apartamentul 44, la *Adlon*... Vecin cu al dumitale. Era îmbrăcată în maro și cu tocă de piele.

— Ai văzut-o ?

— Nu. A fost văzută. Noi sîntem cei mai bine informați oameni din Europa.

— Felicitările mele...

— Am impresia că nu te miră precizia detaliilor mele.

— Nu, dragă, îți dau un sfat... Cînd ai să pui discret microfoane în camerele prietenilor, fă în așa chip ca ele să fie mai puțin vizibile.

Surpriza interlocutorului meu mă ului. Se plecă spre birou, mă privi neîncrezător și repetă :

— Un microfon ?

Iar pentru că eu confirmam descoperirea, el își mîngîie barba, îngîndurat, și murmură :

— O, asta-i neplăcut...

— Așadar, nu erau zbirii dumitale la capătul firului ?

— Nu și nu văd decît o persoană care să se poată interesa de ce spui dumneata... Irina... Ai făcut bine, dragul meu, că m-ai înștiințat... Doamna Muraview a simțit, desigur, un guzgan, cum se zice în Anglia. Și-o să fiu nevoit să stau în gardă... Mulțumesc pentru avertisment... Dar ce ți-a spus drăgălașa dumitale Lady Wynham ?

— M-a rugat să te invit la masă mîine seară. Vom fi toți trei.

— Primesc cu bucurie. Dar unde ?

— La hotel, în salonul ei particular. S-a gîndit că acolo ar fi locul cel mai discret și că ți-ar conveni mai bine.

Varişkin stătu pe gînduri.

— Da... o să iau măsuri... A propos, am telegrafiat la Moscova şi cred că, în principiu, afacerea va izbuti...

— A, cu atît mai bine.

Delegatul schiţă un zîmbet de satir :

— Dezlegarea problemei e acum în mîinile Lady-ei Diana.

Mă ridicai, strînsei mîna lui Varişkin şi încheiai :

— În... mîinile Lady-ei Diana e un eufemism foarte nimerit... Pe mîine seară, dragă.

*
* *

Cinarăm, Lady Diana şi eu, la restaurantul Sans-Souci, în Kurfürstendamm, Champs-Elisées-ul Berlinului W. În stînga noastră, pe o tavă, se înălţau prăjituri trandafirii şi verzi sub praline de moka aşezate în formă de V. În dreapta doi saxoni asezonau cursul devizelor cu o salată de scrumbii de Baltica. La spatele nostru, doi evrei creţi şi buzaţi rodeau scobitori cu mîinile făcute cornet la gură.

Chelnerul oferise Lady-ei Diana un fel de ghiveci pe o tavă plină cu *Delikatessen,* cînd ea îmi puse o problemă de ordin psihologic :

— După părerea dumitale, Gérard, e mai greu unui om rafinat să facă pe placul unei femei urîte decît îi e dureros unei femei frumoase să îndure sărutările unei brute ?

— De ce mă întrebi ?

— Pentru că mă gîndesc la Varişkin şi la condiţiile lui.

— Nu cred că ai putea simţi pentru el o repulsie categorică. Delegatul Sovietelor nu e nici brută şi nici înger. Seamănă cu cei mai mulţi dintre oamenii al căror suflet e o piele de leopard pătată cu vicii nemărturisite şi de boli scuzabile. Dacă a contactat în apropierea cekiştilor o uşoară înclinare spre sadism, nu e mai puţin adevărat că şi-a păstrat obiceiurile de civilizaţie puerilă, occidentală.

— E capabil să placă unei femei ca mine ?

— Da... Îl cunoşti pe Caracalla din muzeul de la Vatican cu barba-i scurtă, rotundă şi cu privirea de om de viaţă ? Accentuează tipul asiatic al fiului lui Septimiu Sever şi ţi-l vei închipui pe dl. Varişkin, proconsul al Imperiului Sovietelor la Teutoni, gentlemen aproape desăvîrşit, care îl alungă pe Aristocrat din Rusia dar îl onorează departe de ţara lui Mihail Strogoff, om de spirit în orele-i libere şi filantrop cu întîr-

ziere ; pe dl. Varişkin în sfîrşit, care a avut generoasa idee de a invita pe Comisarii Poporului să împăieze un burghez rus şi să conserve această *rara avis* în muzeul etnografic din Moscova mai-nainte ca rasa lor să fi dispărut complet.

— Dar omul ăsta nu doreşte de la mine decît o noapte de dragoste ?

— Da.

Lady Diana sorbi aurul lichid al Leibfraumilch-ului şi încheie zîmbind :

— Prea mult sau nu-ndeajuns. Slavul dumitale e lipsit de creştere.

După cină, o dusei, ca să ne trecem vremea, la *Theater des Westens*, unde o operetă vieneză ne reaminti duminicile sentimentale, aurii, de la *Maedel*. Ieşind de la teatru, Lady Diana fredonă în mantou-i de brocart ultimele ritmuri ale lui Franz Lehar şi zise cînd se urcă în automobil :

— Dragă, arată-mi în seara asta un spectacol mai pipărat. După dulcegăriile de-aici, vreau să gust ceva din ardeiul verde al unei saturnale clandestine.

— În cazul ăsta n-o să te duc nici la *Palais de Danse*, nici la *Fox-Trot-Club*. Prefer să-ţi ofer...

Zvîrlii o adresă şoferului care porni cu viteză, în ciuda semnalelor burzuluite ale poliţistului de serviciu. Traversarăm şoseaua Kurfürst, această Cale Sfîntă care duce la Venusbergul plăcerilor interzise şi ne oprirăm la un colţ al Fasanenstrassului.

O vilă în fundul unei grădini. Cimşir pe alee şi chiparos în aer. Tînguirea unui saxofon răzbătea prin obloanele închise

— E un Tanzlokal riguros, unde se dansează cam riscant, între oameni bine crescuţi, spusei Lady-ei Diana, care se arăta intrigată.

Un lacheu înzorzonat ca un *Vortanzer* la Curtea de pe vremuri ne scăpă de mantale. Stăpîna casei ne primi, unsuroasă şi zîmbitoare. Chip dolofan, cu zbîrcituri vopsite. Păr oxigenat, făcut ca din topor. Un rubin ca o pară între sîni. O prezentai Lady-ei Diana.

Frau Sonnenfeld, cunoscută mai mult sub numele de Baroneasa Hilda... Furnizoarea noctambulilor din Berlin şi născocitoare de senzaţii rare...

... *Ach Milady, wie reizend !* glăsui baroneasa Hilda. Încîntată să vă primesc. Sîntem aici între persoane din societate. Extra şic. Doamnele din cea mai bună societate a Berlinului W. frecventează saloanele mele. Libertate pentru toţi, cu condiţia

să fie politicoși. Spun asta pentru că alaltăseară a fost un scandal teribil. Închipuiți-vă că una dintre tovarășele mele adusese un ungur, un conte adevărat. „Voui, voui". Mi s-a spus chiar că fusese aghiotant al amiralului Horthy. În sfîrșit, un perfect om de lume, nu-i așa ?... Ei bine, știți ce a făcut la două dinspre ziuă ? Pe cînd toată lumea era cam cherchelită, a dat peste o doamnă tînără care adormise pe o sofa, cu o sticlă de coniac alături. Französischer Kognac. Cel mai bun. A scos o mașină de tuns din buzunar și a tuns capul femeii... și altceva !

Cîrii :

— Și restul, voui, voui !... Cînd amantul tinerei doamne constată ravagiile aduse de maghiar sistemului păros al dulcineei lui se năpusti asupra vinovatului, sparse un ulcior de rachiu în capul lui și-l scoase în pumni prin fereastra de la parter. Ce scandal !... Dar, dacă binevoiți, luați-vă kimonourile de la vestiar.

Petrecerea era în toi. Bărbați și femei, acoperiți sumar cu halate pestrițe, se împreunau după simpatii pe sofale adînci, ca stîncile de mărgean ale arhipelagurilor polineziene. Deodată, luminile se stinseră, dansatorii se contopiră iar între pernele răvășite.

Baroneasa Hilda anunță :

— Doamnelor și domnilor, veți vedea minunea secolului, dansatoarea Lolita, ex-metresa prințului Barușkin, asasinat de bolșevici în 1918.

Tăcere. Ultimele trei becuri gălbui se stinseră. Deodată, în bezna aproape completă, răsări o femeie fosforescentă. În întregime goală, Lolita își spoise trupul și chiar cele mai ascunse locuri ale nudului ei cu alifie fosforată, care-i îngăduia să evolueze, ambră luminoasă, în întuneric. Dansă. Lady Diana se plecă la urechea mea și murmură :

— Ai putea să citești un ziar la lumina sînilor ei...

O berlineză mică se agăță de gîtul vecinului meu și gemu :

— Oh, ce frumoasă este ! Mi-aduce aminte de-o statuie din Tiergarten, în umbra căreia m-am dat finului meu în seara Armistițiului.

Lolita dispăru. Fiat lux ! Jazzul reîncepu. Chimonourile se agitară. Stăturăm de vorbă cu baroneasa Hilda. Ea se răsfăță :

— Sînt înconjurată de monștri fermecători, nu-i așa ? Oh, fără să mă laud, pot să vă asigur că tot ce e în Europa Centrală zmintit, fetiș, nimfoman și abulic îmi trece printre degete. Parcă n-am primit deunăzi seara vizita unui emul al lui Harmann, nebunul din Hanovra, care m-a întrebat foarte politicos

dacă nu pot să-i dau să bea puțin sînge de om într-o ceașcă, amestecat cu floare de portocal și cu boia ? Un poet, nu-i așa, Milady ?

Lady Diana se uita la interlocutoarea noastră, plină de curiozitate, prin sticlele lornionului cu briliante. Voiam să deschid gura. Dar cineva sună. Se auziră murmure dinapoia perdelei grele. Mă gîndii că minutele baroanei Hilda sînt prețioase și că nu trebuia să pricinuiesc întîrzierea plăcerii care-i pîndea pe vizitatori, ca un duh necurat, cu zîmbet echivoc. Dădui o sută de Rentenmark baroanei și ne pomenirăm în strada Fazanilor. Lady Diana se înfioră. Ca să alung vedeniile deznădăjduitoare exclamai afectînd un optimism ieftin :

— Umanitatea pare o infirmerie plină de bolnavi. Noroc că unii se lecuiesc.

Lady Diana își potrivi mantoul pe umerii goi și replică :

— Da. Cei care mor.

VI.

Prima întîlnire a Lady-ei Diana cu dl. Varișkin se asemănă cu prima întîlnire pe teren a doi dueliști care se pîndesc. Rusul zvîrli îndată — la țintă — un compliment bine adus, iar englezoaica nu ripostă. Pară de la distanță.

Această încrucișare de arme avu loc în salonașul Lady-ei Diana, în fața a trei cocktail-uri așezate la aceeași depărtare, servite în pahare de Boemia, cu picior de cristal verzui. Propusesem Lady-ei Diana să pretexteze ceva, orice, ca s-o las între patru ochi cu pretendentul ei. Ea se împotrivise ; a preferat să fiu martor imparțial al prologului.

La opt ne așezarăm la masă, foarte bine dispuși. Varișkin îmbrăcase un smoking pe care nu l-ar fi renegat nici un dandy londonez, un smoking cu revere de moar, cu o vestă neagră, împodobită cu un lanț de ceasornic cu brelocul simbolic : secera și ciocanul de aur cu rubine. Dacă n-ar fi fost insigna evocatoare a Sovietelor, l-ai fi socotit pe dl. Varișkin simplu capitalist. În cinstea oaspetelui ei, Lady Diana se îmbrăcase cu o rochie de brocart mov cu desene argintii, iar pe cap pusese o diademă cu briliante și smaralde.

Cînd chelnerul plecă cu supa, mă plecai sub masă și exclamai afectînd mirarea :

— A, uite că nu ne mai ascultă nimeni.

— Nu e nici o sîrmă pe sub covor ? întrebă Lady Diana.

Varișkin făcu un gest liniștitor.

— Am luat măsuri. Omul care ne servește e în serviciul informatorilor mei particulari, în timp ce băiatul de la etaj e, după cum mi s-a spus ieri, în solda doamnei Muraview.

— Asta e nostim. Aveți fiecare cîte o rețea de spionaj ?

— Se impune ; căci n-o să vă mire, Lady Wynham, spunîndu-vă că dumneavoastră nu sînteți *persona gratissima* pe lîngă doamna Muraview ; de aceea întrebuințează cu dumneavoastră procedee care sînt în uz în scumpa noastră Moscovă.

— ... Care e capitala delațiunii, dacă îmi e permis...

— Exact. Ceka fără informatori ar fi ca o mireasă fără bărbat. Sau ca un Soviet fără călău !

Turnai Rudesheimer în paharul lui Varișkin și-i cerui să ne explice gluma.

— Oh, dragul meu, dar nici nu-i nevoie de explicații. Să nu ne ascundem că guvernul Sovietelor nu-i expresia majorității poporului rus. Cînd gazetele voastre comuniste, din Franța sau din Anglia, comentează dorințele opiniei publice în Rusia, ele vorbesc de opinia unei minorități active, dar restrînse. La noi, libertatea presei s-a dus din 1917, împreună cu celelalte libertăți, de altminteri, și e foarte bine așa fiindcă libertatea e la fel de păgubitoare popoarelor ca și femeilor.

Lady Diana asculta cu interes cuvintele vecinului.

— Dar, zise ea, cum puteți trăi în atmosfera asta de spionaj perpetuu ?

Varișkin îi oferi una dintre cele mai bune țigări ale lui, îi dădu cu galanterie foc și cu cel mai blajin glas răspunse :

— Scumpă Lady Wynham, te obișnuiești cu timpul. Ceka noastră, care e un fel de comitet de supraveghere politică, joacă rolul unui medic însărcinat să pipăie pulsul concetățenilor la orice oră din zi și din noapte. De aceea posedă în solda sa mii de infirmieri benevoli, care îți ascultă vorbele și diagnostichează asupra acceselor de febră albă.

— Ești, deci, la cheremul denunțătorilor, al acestor oameni care, bănuiesc, nu se fac vinovați de prea multă onestitate. Cine acceptă deci meseria aceasta degradantă ?

— Speculanți grațiați, ucigași amnistiați, foști polițiști ai Țarismului, care își răscumpără în felul acesta viața ; datorită destăinuirilor lor strivim în față toate tentativele de contrarevoluție, ceea ce pentru un regim ca al nostru e începutul înțelepciunii.

— Dar, de bună seamă, că or fi și multe acuzații nemeritate, delațiuni inspirate din răzbunare, rapoarte mincinoase.

— Desigur ! Și, fiindcă orice acuzat de contrarevoluție, chiar fără dovezi, e pasibil de pedeapsa cu moartea, mulți nevinovați o sfîrșesc în beciurile din Lubianka. Dar faptul n-are însemnătate, căci e mai bine să împuști zece inși decît să-ți scape un agent periculos regimului.

Umerii goi ai Lady-ei Diana se înfiorară ușor. Zvîrli o privire așa de ciudată asupra lui Varișkin încît acesta vru să răscumpere cinismul mărturisirii. Zîmbitor, așa cum liniștești cu vorbe drăguțe o copilă înspăimîntată, adăugă :

— De altminteri, se impune să vă încredințez, scumpă Lady Wynham că Teroarea Roșie nu va mai face, probabil, atîtea victime cîte a făcut pînă acum. Să uităm trecutul. Morții merg iute, știți. Între noi fie zis, ia spuneți-mi dacă ultimii suverani europeni se gîndesc încă la masacrarea Țarului și a familiei lui ? Destinul tragic al acestui potentat dispărut îl împiedică pe Regele Spaniei să hoinărească prin locuri de petrecere și pe prințul de Galles să se deghizeze pe la balurile costumate ? Haide, nu fiți mai regaliști decît regii, aceste fosile vii ale unei epoci trecute și nu vă mai preocupați de soarta zecilor de mii de aristocrați sau burghezi care ar muri ceva mai tîrziu de paralizie generală sau de apendicită. Dragă prietene, Danton, Marat, Robespierre sînt nume mari în istoria Franței. Scumpă Lady Wynham, nu roșiți de faptul că sînteți compatrioata lui Cromwell care a tăiat capul regelui dumneavoastră, Carol I ?... Vreți să-mi spuneți cu cît sînt mai bune securea sau ghilotina decît browningurile călăilor noștri ?... Am făcut noi mai multe victime ? Da, dar noi sîntem în număr de peste o sută de milioane de ruși. Proporția celor executați rămîne cam aceeași. Și-apoi, la urma urmei, noi nu facem decît să-i imităm pe americani.

— Cum adică ? exclamai eu mirat.

Varișkin goli paharul și-adăugă :

— Noi ucidem în serie ca dl. Ford. Dar nu cu automobile.

Lady Diana își întredeschise buzele frumoase, dădu drumul unor pale de fum albăstriu în spirale molatece spre candelabru și încheie :

— Domnule Varișkin, mă înspăimîntați !

Rusul protestă :

— Oh, dear Lady Diana... nu vorbiți serios. Eu, un omuleț așa de modest vă inspir frică ? Dar vă jur că aveți în preajmă aristocrați britanici sau bancheri cosmopoliți care ascund sub înfățișarea lor inofensivă suflete de satrapi. Credeți, deci, că omul se naște tiran cum s-ar naște muzician sau contribuabil ? Ce-i în definitiv cruzimea tiranilor ? Manifes-

tarea instinctului de conservare. Nimic mai mult. Un om ca oricare altul hărăzit de soartă să comande cîtorva milioane de inși care îl urăsc, va deveni un perfect Caligula. Să nu credeți că el își răpune semenii ca să le păstreze un cîrmaci. Îi suprimă ca să înlăture alți eventuali asasini. Căci sînt Tamerlani care nu se cunosc, așa cum sînt îndrăgostite încă nerevelate.

Așteptai ca friptura să fie servită de chelner și obiectai :

— Uiți cruzimea voluntară a apostolului, convins că lucrează pentru binele speciei. Orice credință profundă a provocat ultragierea umanității. Torquemada și Ximenes, care aplicau directivele Conciliului din Verona, au avut ca urmaș pe Lenin, ce a semănat moartea pentru a impune idealurile internaționalei a Treia. Ereticii voștri sînt cei care repudiază fericirea concepută de formula lui Marx iar apostații voștri sînt milioanele de civilizați care adoră zeii — zei falși, după voi — ai Libertății individuale, ai Justiției egale pentru toți și ai Toleranței. Căci ironia cea mai crudă a cazului vostru e că nenumărații socialiști ruși care, de treizeci de ani, sufereau rigorile groaznice ale asupririi țariste, stau acum sechestrați în aceleași temnițe, din voința camarazilor lor revoluționari de altădată. Represiunile neomenoase ale fostului regim imperial și-a schimbat denumirea numai ; vulturul bicefal a năpîrlit în stea roșie, iar Ceka a înlocuit Ohrana.

— Dragă prietene, nu va tăgădui aceasta nici un bolșevic sincer. Dar eu îți voi răspunde că dacă bestia umană s-a trezit, este din vina războiului vostru mondial, care a atițat apetitul Morții. Psihoza războinică e dezlănțuită în prezent pe pămînt. O febră imensă o mistuiește. Planeta noastră e bolnavă de scarlatină. Simțul vieții și-a pierdut din însemnătate iar nervii Omului s-au tocit. Guzganii scormonesc pe întindere. Microbii se ucid între ei. Imperialiștii voștri și-au trimis legiunile dincolo de fruntarii. Bătălia continuă între clase. Viteza se întețește. Lupta nu se mai dă între francezi, germani sau bulgari, se dă între explozibile, între burghezi și proletari, înăuntrul națiunilor. Lupta se dă într-un vas astupat. Globulele albe și roșii se desfid sub pielea corpului social. Nu mai e, ca altădată, un front unic, de la mare pînă-n Elveția. Sînt tot atîtea fronturi de luptă cîte sate sînt, tot atîtea tranșee cîte cartiere, tot atîtea blockhaussuri cîte căminuri. Nu vreți să înțelegeți. Occidentali trufași, trăiți în țările voastre în stare de conflict latent și înăbușit. Sînteți mobilizați, de la cea dintîi pînă la cea din urmă zi a anului. Forțele duș-

mane se amestecă și se observă, se pîndesc și se desfid, așteptînd primele valuri de asalt.

Lady Diana schiță un gest de protest. Varișkin reluă :

— Fiți sinceră, Lady Diana și spuneți-mi dacă, în locuința dumneavoastră luxoasă din Berkeley Square, nu stați zi și noapte în gardă în fața inamicului. Care inamic ? Servitoarea dvs. care vă pizmuiește și administratorul dvs. care vă fură, în așteptarea unor vremuri mai bune. Și cel care vă instalează baia, și lăcătușul care vine să întărească broaștele. Un șomer trece pe sub ferestrele dvs. Gîndul lui e să pună mîna pe căminul pe care-l aveți. Trece de vestibul și bate la ușă. Trageți în el cu proiectilul de 75 al unei pomeni. Îl respingeți cu grenada unei morale sau a unei făgăduințe. Dușmanul se retrage, dar va veni într-o zi și, în ciuda tirurilor de baraj ale filantropiei dvs. iluzorii, vă va izgoni din redută. Trăiți cu toții într-o siguranță amăgitoare. Nu v-ați întrebat niciodată de ce locurile bune în teatre nu sînt cotropite într-o seară, cîndva, de mii de proletari pe care poliția n-ar mai putea să-i miște din loc ? De ce în gări săracii se îngrămădesc, docili, în vagoanele lor de-a treia, cînd nimic nu i-ar împiedica să se tolănească în vagoane de lux ? De ce aceia fără adăpost nu expulzează din localurile de noapte pe norocoșii lumii ca să se desfete cu șampania ? Găsiți cît se poate de naturală disciplina tocită, servilismul moral peste care nimeni nu îndrăznește să treacă. Băgați de seamă. Într-o zi vor cădea toate aceste bariere invizibile și veți fi foarte surprinsă constatînd, că, într-o noapte, au crescut colți de lup în gura tuturor mieluseilor.

Lady Diana era subjugată de elocvența lui Varișkin. Îl asculta cu un fel de tainică admirație, deși anticipările slavului nu aveau nimic liniștitor în ele. Îl asculta cu acea voluptate a fricii inspirate de Lamalele mongolilor cînd ei vorbesc acestora despre Bogdo Gheden, Budha cel viu din Urga.

— Domnule Varișkin, zise ea șovăind, după cîte ați evocat nu mai cutez a crede că veți catadixi să vă interesați de cauza mea.

Ochii negri ai bolșevicului sclipiră. Vocea lui fu mai suavă decît oricînd :

— Scumpă Lady Diana, nu vreau să vă treacă măcar prin minte gîndul acesta. Știți bine că se pot face aranjamente chiar cu vrăjmașii cerului. Prietenul nostru Séliman vă va spune, de altminteri, că bolșevismul e poate o blană de urs ceva mai aspră, dar o scoți înainte de a intra în saloane.

— Așa mă liniștiți, domnule Varișkin, oftă Lady Diana.

O priveam discret și mă întrebam de nu este prefăcută cumva umilința aceea încîntătoare și, mai mult, temătoare, arătată de ea comeseanului nostru. Cînd ne-aflam la desert, m-am hotărît să vorbesc puțin de Caucaz înainte de a-i lăsa între ei.

— Scumpă prietenă, spusei Lady-ei Diana, ai face rău crezînd că dl. Varișkin nu vrea să-ți înfăptuiască dorința. Se pare că nici Moscova nu-i împotrivă.

Rusul zîmbi enigmatic.

— Dacă Lady Diana binevoiește a îndeplini unele formalități indispensabile, nici vorbă că în curînd petrolul din Telav o să-i înmulțească veniturile cu sută la sută.

Lady Diana afectă un aer de încîntătoare inocență, pe care Romney l-ar fi fixat, desigur, cu plăcere pe pînză. Cu sprîncenele arcuite, cu ochii luminați de-o candoare angelică, cu mîinile împreunate pe perlele de la gît, *Madona din tren* părea aproape fără apărare. Făcea admirabil pe copila răsfățată a unei societăți bine crescute, care respectă tihna celor bogați și îndepărtează de palatele lor murmurul gloatelor flămînzite. Se uită la Varișkin cu fascinantă cochetărie ; luă un pai îmbrăcat în foiță de mătase, dintr-un pahar, atinse cu el mîna păroasă a slavului și ciripi :

— Cel puțin de n-ai fi dumneata cel cu care să îndeplinesc formalitățile indispensabile, scumpe domnule Varișkin.

Interlocutorul ei fu vizibil deconcertat. Nu știa dacă ea glumește sau îl ia peste picior. Nu știam, de altminteri, nici eu. Oricum, socotii că prezența mea nu mai este necesară și cerui Lady-ei permisiunea de a mă retrage.

* * *

Seara era frumoasă. Stelele scînteiau deasupra. Mă dusei să fumez o țigară în direcția Rolandului Berlinului și cutreierai pe sub umbrelele Bellevuestrassului. În fața gării Postdam, o femeie care tot dădea tîrcoale mă pofti să o urmez. Fiindcă rămîneam surd la farmecele ei, căută să mă atragă șoptind că are un picior de lemn și bătînd cataramа reticulei de coapsa care scoase un sunet mat.

Globurile orbitoare ale lămpilor cu arc din Leipzigerstrasse mă atraseră. O luai de-a lungul coloanelor de granit ale catedralei unde dl. Wertheim își desfășură bumbacurile și articolele de menaj și cumpărai chibrituri de la un fost Feld-

grau decorat cu crucea de fier. Mă aventurai în Pasajul Panoptikum unde avui răgazul să admir la galantarul unui marochiner un portret mare, colorat, al defunctei împărătese, înfășurat în culorile prusace. La unsprezece și jumătate mă întorsei la hotel. Trecînd prin dreptul ușii Lady-ei Diana, auzii zgomotul unei conversații însuflețite și dădui cu ochii, în capătul culoarului, de chelnerul care, santinelă discretă, își păzea sectorul. Socotind că Varișkin e bine apărat, mă retrăsei în camera mea, mă culcai și adormii citind ultimele știri din *Berliner Tageblatt*.

Mă trezii pe la unu. Mirat că nu primisem vizita Lady-ei Diana, ascultai la ușa care ne despărțea. Vorbeau încă în salon. Adormii iarăși.

Ciocănituri în ușă mă sculară din nou. Era trei dimineața. Lady Diana intră și aprinse lampa. Clipii din ochi ca un huhurez buimăcit de lumina unui far. Mă privi zîmbitoare, făcu o reverență comică dinaintea patului și declară :

— Principe, am onoarea a vă aduce la cunoștință că domnul Varișkin, delegat al Sovietelor la Berlin, a cerut mîna Lady-ei Diana Wynham.

Mă sculai în capul oaselor. Neîncrezător la început, pricepui pe urmă ce voia să spună Lady Diana și replicai aprins :

— Haide, scumpă prietenă, lasă formulele solemne dintre noi... Ceea ce numești mînă înseamnă, desigur, folosirea temporară a trupului dumitale ?

— Ba nu, Gérard, exclamă ea cu gravitate... Spun unui motan, motan și lui Varișkin viitorul meu soț.

Eram așa de uluit încît ieșii pe jumătate din așternut.

— Cum ?

— Gérard, fii cuminte. Doar n-o să faci acum un guturai pentru că îți vestesc apropiata mea căsătorie... Culcă-te la loc și dă-mi voie să-ți vorbesc. Micul meu Gérard, te zbați sub cearșafuri ca un pește în plasă. Dar ce-i extraordinar în ceea ce ți-am spus ? Nu-ți aduci aminte de ceea ce ți-am declarat cînd mă preveniseși că rusul ținea să petreacă o noapte cu mine ? Ți-am spus : e prea mult sau nu e îndeajuns...

— Să te măriți cu Varișkin ? Dar ești nebună ?

— Pentru ce, dragul meu ? Crezi deci că eu eram femeia care să se vîndă ca o prostituată pentru un bidon de petrol ? Gérard, nu mă ofensezi pentru că, în fond, ești un băiat de ispravă și bun, care mi-e drag. De aceea, ca să-ți fiu pe plac, îți voi spune ce s-a petrecut din momentul cînd ne-ai lăsat singuri.

Lady Diana îmi apucă mîna pe care o vîrîsem sub pernă ; îmi strînse degetele în palma parfumată a mîinilor ei fine și reluă :

— După cum îți închipui, Varișkin nu zăbovi mult pînă să-mi propună tîrgul... Sînt datoare să-ți spun, de altminteri, că n-a procedat cu prea multă brutalitate... Dădurăm tîrcoale în jurul ulcelei, dacă pot să mă exprim așa, punînd în joc toată diplomația de a-mi băga oaspetele, pe rînd, sub dușul rece al refuzului și în hora arzătoare a speranței. Jocul ținu mai mult de un ceas. Șartreuza și brandy-ul ațițau cum se cuvine căldura discuției noastre. Oh, Gérard ! Omul acesta excelează poate în a pîrjoli un contrarevoluționar, dar nu este în măsură să se pună cu o femeie ca mine. Pe la unu noaptea era buimac. Momeala, istovită, nu mai mișca în vîrful undiței lui. Îi dădui de înțeles că propunerea sa era, în definitiv, prea injurioasă ca s-o iau în seamă și că, la urma urmei nu mai țineam deloc să-mi exploatez terenurile de la Telav. „Numai dacă...". El se agăță îndată de colacul acesta de salvare pe care i-l aruncasem și repetă :

— Numai dacă ?...

— Dacă m-ai lua în căsătorie, scumpe domnule Varișkin.

— Oh, Gérard, aș fi vrut să-ți arăt în momentul acela capul interlocutorului meu. N-am văzut niciodată o năvală de simțăminte așa de complexe reflectîndu-se pe chipul unui om. Neîncrederea, satisfacția, neliniștea, mîndria, lăcomia își desfășurară caleidoscopul pe trăsăturile lui. Cînd fu convins că într-adevăr nu-mi băteam joc de el, ghici ce-a făcut ?... Mă prind că n-ai să poți !

— Nu știu.

— A căzut în genunchi... da, în genunchi. S-a închinat, a mormăit o scurtă rugăciune și s-a năpustit asupra mîinilor mele pe care le acoperi cu sărutări... Știi, Gérard, că am gustat iubirea sub toate latitudinile și la toate altitudinile, că am simțit de-a lungul peregrinărilor mele pe căile ferate ale Continentului toate bucuriile cărnii sau ale minții, pe care o femeie poate să le cunoască și că nimic din ceea ce este voluptuos nu îmi este străin. Nu cred totuși să fi gustat vreodată senzația de nedescris pe care mi-a procurat-o vederea bolșevicului acesta mișcat pînă la a-și aminti credințele copilăriei și a îngenunchia ca să-și manifeste fericirea. Un delegat al Sovietelor la picioarele mele ?... Gérard... E cea mai frumoasă floare în cununa mea !

Avea dreptate. Dar eram mai puțin uimit de fapta lui Varișkin decît de hotărîrea bruscă a Lady-ei Diana. Nu mă putui opri să nu-i arăt din nou stupefacția mea.

Dar, scumpă prietenă, ce a putut să-ți sugereze această uimitoare decizie ? Te-ai gîndit bine ?

— Da.

— Ascultă. Să procedăm în ordine. Să presupunem mai întîi că Varișkin nu-ți displace.

— Nu. Nu-mi displace.

— Vorbim de fizic. Nu e frumos

— Din fericire. Are un cap ciudat, ceea ce-i și mai bine. Gérard, bărbatul meu era ras. Cei mai mulți dintre amanții mei erau, de asemenea, rași... Barba neagră a lui Varișkin e pentru mine o noutate.

Dădui din umeri :

— N-ai să mă încredințezi că ești gata să te măriți cu rusul fiindcă poartă barbă.

— Gérard, o să mă spovedesc pe deplin în fața ta. Vorba lui m-a interesat nespus de mult. Felul lui de a rosti, farmecul lui cam bizar, amestecat cu bruschețe naivă, ochii lui care sînt foarte blînzi, chiar cînd cochetează cu moartea, toate acestea mă atrag și mă încîntă... Ele prețuiesc mai mult decît un capriciu personal... Asta în ceea ce privește latura sentimentală și strict personală. Să vedem acum aspectul practic al chestiunii... Cine-ți spune că, odată dorința lui satisfăcută, s-ar fi ținut de cuvînt ? Cuceririle prea ușoare sînt repede uitate. Pretinzînd căsătoria, îl am de două ori la mînă : nu numai pentru că e îndrăgostit de mine, dar și pentru că o să caute să nu-mi stea în spinare, făcînd să obțin concesia din Georgia. Asta nu-i tot. Vreau să zăpăcesc mondenitatea Londrei. Ia gîndește-te : văduva Lordului Wynham măritată cu un fruntaș bolșevic. Ce bolovan în apa vanităților ! Știi cît de bine îmi bat joc de convenințele și de prejudecățile nobilimii britanice. Doar gîndul că toată presa londoneză o să anunțe zilele astea căsătoria mea cu tovarășul Varișkin mă umple de pe acum de o bucurie nemărginită. Parcă aud exclamațiile care se urcă din saloanele din Mayfair și zăresc mutrele scandalizate ale membrilor Bath-Clubului... Eu, care țin foarte mult să stropșesc mumiile, să sfîșii pînzele de păianjen, să le buimăcesc pe văduve și să răstorn vechile fetișuri, mă înfior de nerăbdare și aș vrea să-l prezint pe dl. Varișkin, soțul meu, duceselor înspăimîntate...

— Evident, o părere ce se poate susține. Dacă după dansul fără voaluri ai poftă să faci să se vorbească iar de dum-

neata, nu văd, dragă, nimic mai nimerit decît o cununie așa de neprevăzută. Dar îngăduie-mi să-ți răcesc entuziasmul, cu cîteva obiecții.

— Eh, Gérard, te și văd venind cu nesuferita-ți de logică ce prinde în laț armăsarii sălbatici ai imaginației.

— În primul rînd, e vorba de o căsătorie legală ? S-a spus că amorul liber tronează în Rusia sovietică și că femeile sînt bunuri naționale, nici un om neputînd să aibă una cu excluderea celorlalți.

— Am pus aceeași întrebare lui Varișkin. Mi-a răspuns că, într-adevăr, la începutul bolșevismului, unii iluminați emiseseră teorii avansate. În realitate, căsătoria există și acum, dar formalitățile sînt nespus de reduse. Nici vorbă de strigări, de certificate, de cîte și mai cîte. Logodnicii își aduc pașapoartele la comisariat. Un tampon, cîteva ruble și iată-te soț și soție. Cînd o să vreau, o să fim căsătoriți oficial la Delegația din Londra.

— Bine. Dar în ziua cînd Varișkin o să se căsătorească cu o aristocrată străină, nu va fi hulit de partidul său și acuzat de pactizare cu contrarevoluția ?

— Sînt posibile două eventualități. El va putea să se justifice în ochii mai marilor dovedindu-le că s-a însurat cu o nobilă ca să se informeze mai bine asupra opiniei adversarilor din Regatul-Unit... Știi că dregătorii sovietici admit foarte bine ca delegații lor în străinătate să profite de plăcerile vieții burgheze și că urlă cu lupii ca să cunoască mai sigur diapazonul ostilității lor. Dacă, dimpotrivă, Moscova îl renegă, va da foc idolilor săi de ieri și, din dragoste pentru mine, va consimți un exil cît se poate de acceptabil.

— Dar concesia din Telav ? Nu va fi compromisă ?

— Am discutat și problema aceasta. A rămas convenit între noi că n-o să aibă loc oficierea căsătoriei decît după întărirea oficială a concesiei și formarea unei Societăți anglo-americane însărcinată cu exploatarea. Crezi că după aceea Moscova se va expune unor complicații diplomatice cu Anglia și Statele Unite cu singurul scop de a face rău unui camarad renegat ?

— Așadar, Varișkin va fi nevoit să aștepte scadența, asta ca să te poată cuprinde în brațe, în sfîrșit ?

— Ceea ce înseamnă că își va da toată silința ca să scurteze termenul.

— E amețit de dumneata ? Amețit sincer ?

— Nu-mi dă oare cele mai temeinice dovezi ?

Lady Diana îmi năruise toate obiecțiile. Nu mai rămînea decît s-o răstoarne pe cea mai gravă.

— Dar doamna Muraview ? spusei.

Ea șoptă :

— Varișkin mi-a vorbit, într-adevăr de Irina Muraview. A fost foarte categoric... M-a făcut să întrevăd că ne expunem unei dușmănii cumplite. M-a întrebat dacă sînt îndeajuns de curajoasă ca s-o înfrunt pe Irina. Am replicat : „Da, dar dumneata ?". El m-a înștiințat că nu e bine să iau în glumă răzbunarea acestei femei și că nu vrea ca, mai tîrziu, să-i pot reproșa că m-am lăsat tîrîtă într-o aventură primejdioasă. Am acceptat riscul. Atunci m-a implorat să pecetluiesc solemn pactul printr-un sărut. Ne-am ridicat. M-a cuprins în brațe, mi-a azvîrlit capul pe spate și m-a contemplat îndelung, cu ochii semi-închiși ; a murmurat cîteva cuvinte în rusește, care sunară foarte duios la urechea mea, m-a strîns cu foc la piept și mi-a dat una dintre acele sărutări care contează în viața unei preotese a amorului. Iată, Gérard, punctul final al acestui prolog plin de urmări. Dar ești obosit... și eu la fel. Ajută-mă să-mi scot rochia asta, a cărei închizătură e așa de rău plasată, căci e prea tîrziu ca s-o mai scol pe Julieta ; și-apoi o să te las să dormi.

Ridică brațul stîng ca să descopăr în cutele brocartului un cuib de butoni și, cu cea mai francă impudoare, lăsă să-i cadă rochia. Își strînse ușor sînii goi în mîinile cu inele de smarald, mă privi cu dragoste reală și-mi spuse cu glas ciudat :

— Gérard. Nu ești mîhnit ? N-ai să fii gelos de căsătoria asta ?

— Ba da, Diana... Căci în ziua cînd rusul va fi găsit o soție, eu voi fi pierdut o prietenă.

Diana închise ochii. Mîinile-i se crispară și mai mult pe carnea satinată a sînilor. Doi boboci de trandafiri răsăriră în umbra verde a smaraldelor. Se înfioră în fusta care unduia în mov curba frumoasă a șoldurilor, întredeschise pleoapele și mă scrută, în tăcere, printre genele lungi. Undele corpurilor noastre se căutară în spațiu. Dorințele noastre nemărturisite jucară v'ați-ascunselea în labirintul nehotărîrii. Îmi fu frică de gestul precis, crainic al unei voințe ce voia să se afirme. Atunci, ca să se ridică brusc, luă rochia de la capătul patului și-și îndreptă pașii spre ușa de legătură. Mă pregăteam s-o chem, cînd ea întoarse capul să-mi spună cu ironie.

— Dragul meu, contez pe tine că ai să-mi fii martor la cununie.

VII

Luasem a opta gustare de dimineață în cele opt zile care trecuseră de cînd ocupam camera de la hotel *Adlon*. Varișkin ne înștiințase în ajun că peste patruzeci și opt de ore actul de concesiune va fi semnat. Eram nerăbdători tustrei. Lady Diana se plictisea la Berlin. Timpul începea să mi se pară și mie lung, iar Varișkin nu-și ascundea arzătoarea dorință de a grăbi mersul lucrurilor.

La ora zece, servitorul îmi aduse o scrisoare urgentă. Scrisul fin și strîns mă îngrijoră :

„Domnule, te voi aștepta azi după-amiază, la trei Frumoasa Alianță Platz nr. 44, al doilea etaj pe stînga. Doresc să am o convorbire particulară cu dumneata. În interesul dumitale nu vorbi nimănui. Salut și Frăție. *Irina Muraview.*"

Toată dimineața făcui ipoteze în fel și chip. Să pretextez ceva ? Era mai bine să amîn întîlnirea ? Să mă fac că nu dau importanță doamnei Muraview ? Era prudent să-l înștiințez pe Varișkin, deși ea mă oprise ? Trăsei concluzia că e mai bine să accept *tête-à-tête*-ul și să nu arăt femeii că-mi era teamă de ea.

La numărul 44 al Frumoasei Alianțe Platz găsii o clădire burgheză din cărămidă vopsită, așa cum sînt la Berlin cu miile. Citii la etajul întîi, la stînga, pe o placă albă de email : *Dr. Otto Kupfer Zahnarst* și la dreapta, pe o altă placă : *Dr. Jr. Spuchenheim Rechtsanwelt*. Conchisei că un imobil care adăpostea un dentist și un avocat n-are nimic misterios în el și urcai la etajul al doilea. Pe dreapta, o placă de aramă avea săpate cuvintele acestea : *Fraulien Erna Dickerhoff-Gesangunterricht*. Serios, doamna Muraview se înconjura cu vecini pașnici, iar lecțiile de cînt ale d-rei Dickerhoff nu erau cîtuși de puțin de natură să înfricoșeze pe vizitatotrii nelinișiți.

Sunai la ușa stîngă. Un ins nebărbierit, îmbrăcat cu un veston murdar, mă întîmpină cu un accent slav pronunțat, scrutîndu-mă pe sub sprîncenele-i negre, stufoase. De bună seamă n-aș fi încredințat acestuia carnetul meu cu cecuri.

— Am o întîlnire la orele trei cu doamna Muraview, îi spusei politicos.

El rectifică :

— Aveți întîlnire cu tovarășa Muraview ?

Mă folosii de lecția lui și-i răspunsei :

— Da, tovarășe.

El mă examină, din vîrful pantofilor lustruiți pînă la perla cravatei și bombăni :

— Nu sînt tovarăș cu dumneata.

Îl rugai să mă scuze. Dar el dispăruse printr-o ușă. Avui timp să cercetez decorul. Anicamera vastă, era mobilată cu cîteva scaune desperechiate și cu o masă plină de reviste rusești și de ziare nemțești. În fundul unei încăperi se auzea răpăitul unei mitraliere ca de copil. Nici vorbă, o dactilografă la lucru.

— Pe-aici, făcu deodată omul susceptibil la eticheta tovărășiei.

Îl urmai. Mă pomenii în prezența d-nei Muraview. Biroul ei particular era despuiat de orice lux. O masă mare de stejar, cu hîrtii pe ea. Un jilț uzat pentru vizitatori. O bibliotecă albă, de lemn, deborda de broșuri severe. Și-atîta tot !

D-na Muraview stătea în dreptul căminului. Purta același taior cenușiu. Dar cu capul descoperit. Păru-i scurt, des, așternea un cerc negru peste paloarea frunții, iar ochii ei albaștri mă examinau fără vrăjmășie, fără bunăvoință... Îmi închipuiam că sînt un lepidopter supus curiozității unei entomologiste.

Mă înclinai. Un semn din cap îmi răspunse. Crezui nimerit să dau conversației o turnură ușoară și, pentru că rusoaica vorbea admirabil franțuzește, deschisei ostilitățile în acea limbă :

— Doamnă, m-ați convocat... Am alergat. Rusia nu mai are timp de pierdut.

Voioșia mea dădu greș. Nu-mi dădeam încă seama că nu se glumește cu Walkyriile Moscovei. D-na Muraview făcu doi pași înainte, cu mîinile în buzunarele hăinuței și mă privi mai de-aproape. Mă simții și mai lepidopter ca oricînd. Avui impresia că ea o să-mi gîdile urechile cu vîrful unei pene, ca să vadă dacă reacționez. La urmă, cam stînjenit că sînt studiat în tăcere de cuconița asta bizară, spusei :

— Da, d-nă... Respir prin plămîni ca mamiferele și mă rad în fiecare dimineață ca toți oamenii civilizați. Mai vreți alte detalii ?

D-na Muraview scoase o tabacheră din buzunar, îmi oferi o țigară, mi-o aprinse și-mi făcu semn să mă așez pe fotoliul uzat. Dar fiindcă ea rămînea în picioare, declinai invitația, zîmbind :

— Nu, doamnă, n-am să stau decît dacă dumneavoastră îmi dați exemplul.

— Pentru ce ?

— Pentru că dacă rămîneți în picioare, va însemna că sînteți grăbită să mă expediați și aceasta nu e politicos, pe

cînd dacă eu stau sus, în timp ce dvs. veți ședea jos, va însemna că mă aflu în fața dvs. ca un inculpat.

D-na Muraview dădu ușor din umeri și se așeză în sfîrșit. O imitai. Ea zvîrli cenușa țigării într-o scrumieră de metal, mă privi din nou și zise :

— Mă întreb dacă d-ta ești sau nu un om onest...

— Aceasta depinde de sensul pe care îl dați calificativului. E sensul veacului XVIII ? E al veacului XX ? Pînă în prezent nu am furat nimic și mi-am ținut cuvîntul.

— M-am gîndit la cazul dumitale, principe Seliman.

— Mi-ați făcut foarte multă onoare, dată fiind gravitatea ocupațiilor dvs.

— Și mi-am spus că exerciți o ciudată profesiune pentru un om onest.

— Care ?

— Aceea de secretar al unei femei frumoase.

— Ea e incompatibilă cu onestitatea ?

— În genere. Pentru că e lipsită de precizie. Să vorbim răspicat : ești plătit ca să redactezi scrisorile Lady-ei Diana ori ca să te culci în patul ei ?

— Nici una și nici alta. Nu-s plătit și nu-s amantul ei.

D-na Muraview se arătă mirată. Strivi capătul țigării în scrumieră și remarcă :

— Secretar de dragul gloriei ?

— Spuneți mai bine : prieten din imbold. Îmi permiteți, însă, o întrebare simplă, d-nă ? M-ați invitat aici cu singurul scop de a-mi expune considerațiile dvs. asupra valorii morale a profesiunilor ?

— Nu. Te-am chemat pentru că prefer să-mi cunosc adversarii cu care am de luptat.

Afectai mirarea și protestai :

— Adversar ? Eu ?

— Fără comedie, te rog. Știi prea bine că o baricadă ne desparte.

— Politică, probabil.

— Nu. Sentimentală. Dacă n-ar fi vorba decît de o concesiune acordată unui consorțiu anglo-american, ne-am găsi înțeleși. Dar se află o pereche de ciorapi de mătase în acest consiliu de administrație. Și ei l-au atîțat pe Varișkin să se pună la lucru cu atîta sîrguință. În timp ce alte zece cereri dorm pe cartoanele Delegației, a Lady-ei Wynham e și semnată.

— Semnată ?

— Va apărea în anunțurile legale ale *Izvestiei* de azi.

— Vă mulțumesc, d-nă, în numele Lady-ei Wynham.

D-na Muraview mă întrerupse cu un gest nerăbdător:

— Te scutesc de mulțumiri. Spune-mi mai bine sub ce formă înțelege Lady Wynham să-i mulțumească lui Varișkin pentru serviciile aduse.

— Habar nu am.

— Mă voi însărcina, în cazul acesta, să te luminez eu. Principe, ascultă-mă bine. Dacă, din întîmplare, nu știai încă, află că Varișkin e de opt ani de zile amantul meu. Situația pe care o ocupă în Rusia mie mi-o datorează. Fără mine ar fi fost încă menșevic adică mort sau întemnițat. Am făcut din dragoste aceasta. Cînd ne-am cunoscut, la începutul războiului, el fusese evacuat de pe frontul Galiției. Fără căpătîi, fără o copeică în buzunar, i-am dat găzduire în locuința mea modestă de studentă la Petersburg. Am trăit sărac, unul lîngă altul, pe cînd murmurul revoluției apropiate creștea de la Baltică la Marea Neagră. Ascultam înfrigurați troznetele edificiului care avea să se prăbușească. Zvonurile sinistre, colportate în Capitală, ne aduceau speranța vremurilor noi. Trădările de stat ale miniștrilor, îndrăzneala speculanților, oboseala dezertorilor, lașitatea unui Țar fără minte, nevrednicile unei Țarine hipnotizate de cîrja unui călugăr monstruos, toate acestea ne bucurau în taină pentru că pe putregaiul acesta, pe bălegarul vechiului regim, frumoasa floare roșie a revoluției avea să încolțească mai repede... Principe, îl iubesc pe Varișkin. Și i-am dovedit-o de cînd, în octombrie 1917, Rusia s-a schimbat. Nu sîntem căsătoriți deoarece eu nu sufăr lanțurile mici, caraghioase, pe care vi le făuriți în Occident și deoarece consider căsătoria voastră ca o comedie a cărei urîțenie nu-i disputată decît doar de burlesc. Dar mă socotesc unită cu Varișkin, dacă nu în fața cerului, cel puțin în fața conștiinței mele. Nu-i nevoie să fi jurat credință în fața Domnului, ca să-i fiu credincioasă. Căci îți voi spune, ca și marele nostru poet Maiakovski, că umblînd prin nori am învățat să-l scuip pe Dumnezeu...

În timp ce d-na Muraview se întrerupea ca să turtească mucul celei de-a treia țigări în scrumieră, mă uitam cu cel mai viu interes la rusoicuța asta, mai mult frumoasă decît urîtă, care, la vîrsta ei, scuipa asupra celui Veșnic.

— Ți-am făcut destăinuirile acestea, Principe, reluă ea, pentru că aș dori să ai noțiunea exactă a răspunderii dumitale în cazul în care Lady Wynham s-ar preta cerințelor lui Varișkin. Te rog, nu protesta. Cunosc slăbiciunile amantului meu.

E sensibil la seducțiile femeilor de neam. Asta-i una din racilele sale. Avem cîțiva comisari la Moscova care practică în taină o dragoste nebună pentru capitaluri. Varișkin e mai puțin simțitor la atracția aurului decît la formele unei aristocrate îmbrăcate de croitorii din rue de la Paix. De un an și jumătate de cînd e la Berlin, era cît pe ce să mă înșele cu prințesa Anna de Mecklemburg-Stratzberg. O nemțoaică foarte parizianizată, care a învățat între Nisa și Cannes să poarte dantele ispititoare. Am zdrobit idila asta în față. Am pedepsit-o pe prințesa Anna cu o lovitură de cravașă peste obraz în holul castelului din Drückheim. Varișkin nu a scos nici un cuvînt. Dar nu sînt sigură de n-o fi conceput vreun gînd pentru stăpîna dumitale.

Vrînd să crîcnesc, ea mă opri, autoritară :

— Ei ce, te jignește cuvîntul ?... Ești totuși omul de serviciu al femeii acesteia egoiste, nu e așa ? În orice caz, trebuie să știi, Principe, că nici Lady Wynham n-o să mi-l răpească pe Varișkin, așa cum n-a izbutit nici prințesa de Mecklemburg-Stratzberg. Dacă s-o întîmpla așa ceva, să știi că veți fi tustrei culpabili și că răzbunarea mea vă va lovi deopotrivă. Pe ea, pe el și pe dumneata.

— O să fim patru, doamnă. Un om prevenit face cît doi.

Ea bătu în podea cu piciorul și exclamă :

— Lasă glumele stupide, Principe. Faci rău că iei în ușor avertismentul meu.

— Dar, scumpă doamnă Muraview, de ce vrei ca amantul dumitale să se amorezeze cu orice preț de Lady Wynham ? Nu cred că el se apropie pentru întîia oară de o femeie de lume.

— Eu știu ce spun, Principe. Chiar dacă el ar fi în stare să reziste ispitei, eu mă feresc de englezoaicele astea frumoase, călătoare, de păsările astea din trenuri care își poartă spleenul între un cîine și un amant de buzunar, pus întotdeauna sub presiune. Le cunosc eu pe emancipatele astea ale Gothei, al căror suflet e încrustat în pietre scumpe de către dl. Cartier și al căror trup e întredeschis tuturor voluptăților. Ele ar mînca, din snobism, din palma unui lepros și și-ar pune viața în joc numai ca să uluiască galeria. Egoismul lor monstruos crește ca o pungă în locul inimii atrofiate. Epicureismul le amețește. Stau deasupra convenienței. Își bat joc de morala voastră burgheză. Înlătură cu un bobîrnac prejudecățile și-și impun judecata în fața Virtuții.

— Doamnă, exprimi gînduri amare și, de altminteri, nu lipsite de adevăr. Dar n-o să deduci că...

— Lady Wynham a dumitale n-ar putea să se amuze lăudîndu-mi amantul ? Ia taci din gură ! Noi, femeile, ne cunoaștem mai bine decît toți psihologii strînși în conclav dinaintea unui tom deschis. Ea n-ar fi prima bibilică din lumea bună care ar socoti picant să pipăie un bolșevic, să atragă sub cuvertura ei pe acești băutori de sînge din care lumea burgheză a făcut sperietori. Pentru o femeie ca ea, Varișkin ar prețui cît toate drogurile și toate micile distracții baudelairiene. Cocaină, morfină, opium ?... Phe ! Ce-s toate astea alături de un tovarăș din Rusia roșie, pe care l-ai expune la braț în cuștile din Park Lune sau Plaine Mounceau ?

— Atitudinea lui Varișkin față de dumneata îți sugerează astfel de bănuieli ?

— Nu te interesează, Principe ! E deajuns să știi că-ți vorbesc în cunoștință de cauză. Voiam să te previn înainte de a fi prea tîrziu. Folosește-te, deci, de convorbirea aceasta scurtă și grăbește-te.

Doamna Muraview tăcuse. Privirile-i albastre sub tivirea sprîncenelor încruntate n-aveau nimic prevestitor de bine. Socotii spovedania terminată și mă ridicai. Mă intriga totuși un amănunt. Egeria lui Varișkin îmi vorbise așa pentru că era la curent cu proiectul matrimonial al amantului ei ? Ori nu bănuia nimic și voise doar să pareze o primejdie presupusă ? Căutai să lumniez punctul acesta :

— Doamnă, spusei cu înclinîndu-mă, îți mulțumesc că mi-ai vorbit în termeni tot așa de amenințători dar și lipsiți de echivoc. Dar, înainte de a pleca, îmi vei permite a-mi exprima mirarea că nu ești mai bine informată asupra unei teme care te privește atît de aproape și a cărei demonstrare are ca teatru etajul al doilea de la hotelul *Adlon*.

Cuvintele mele o atîțară. Răspunse iute :

— De ce informată mai bine ?

— Oh, doamnă Muraview, cînd se pun microfoane în camera cuiva, convorbirile particuluare ale acestuia nu-s pierdute pentru întreaga lume.

Doamna Muraview păru încurcată. Dar își recăpătă îndată prezența de spirit și zise șovăielnică :

— Nu știu ce vrei să spui.

— Așadar, glăsuii cu zîmbind, aparatul micuț pe care l-am descoperit sub pat încolțise ca o ciupercă în mușchi ? E în orice caz un noroc mare că am băgat de seamă, căci văd că la Berlin podelele au urechi.

Observația mea displăcu, pare-se, doamnei Muraview foarte mult, căci exclamă enervată :

— Ei și dacă ar fi așa ? În război sînt permise toate mijloacele.

— Cum? Războiul este și declarat ? Credeam că nu ne aflăm încă decît în Kriegsgefahrzustand, cum se spune pe-aici.

— Ia seama, domnule, ca ironia dumitale să nu te coste prea scump într-o zi.

Fulgerarea ochilor doamnei Muraview sublinie avertismentul ei. Ajunsei la ușă. În prag mă întorsei și întrebai :

— Doamnă, îți pot săruta mîna ?

— A, nu... te rog să te abții.

După acest refuz definitiv, ieșii. În anticameră omul nebărbierit, cu veston murdar, mă scrută așa cum un dulău de pază, bănuitor, se uită după o haimana. Străbătui îndată Frumoasa Alianță Platz și meditai sub castanii de pe Koeniggraetzerstrasse. Tot nu știam încă în ce măsură era edificată metresa lui Varișkin asupra intențiilor amantului. Dar n-aveam dreptul să-mi fac cea mai mică iluzie asupra planurilor doamnei Muraview. Dacă aș fi consultat în ziua aceea o cărturăreasă și dacă nu mi-ar fi declarat „că o femeie brună îmi vrea răul" aș fi fost în drept să nu-i plătesc ghicitul mincinos.

* * *

În aceeași seară, Lady Diana, Varișkin și cu cinam într-un mic restaurant din Schlachtensee. Eram aproape singuri pe terasa umbrită de brazi, în fața marmeladei de portocali a unui lac liniștit ce răsfrîngea printr-o puzderie de suliți verzi ultimele pîlpîiri ale amurgului. În urma sfatului lui Varișkin, șoferul Lady-ei Diana străbătuse Wilmersdoful în zigzaguri ca să piardă urma anumitor curioși, dacă ar fi fost. Bucuria sălășluia în sufletul comesenilor mei căci aflaseră vestea bună din Moscova.

Băgînd lingura în fideaua unei supe blonde, închise, declarai fără trufie :

— Prieteni dragi, am avut astăzi după-amiază o convorbire ce vă interesează cu cineva care vă cunoaște pe amîndoi.

— Un bărbat sau o femeie ?

— O femeie.

Lady Diana îmi făcu semn să tac. Exclamă rîzînd :

— Nu-i spune numele, Gérard. Să încercăm să ghicim... Varișkin, pun prima întrebare : E blondă ?

— Nu.

— Brună ?

— Da, Lady Diana, nu mai căuta. N-ai să ghicești. Doamna Muraview.

Obținui un netăgăduit succes de surpriză. Varișkin murmură îngrijorat :

— Ai întîlnit-o pe Irina ?

— Nu, dragul meu, am văzut-o în biroul din Frumoasa Alianță Platz.

— Ce căutai acolo ?

— Mă duceam pentru că mă poftise ea. Voi adăuga că n-am să mă mai duc. Glumele cele mai reușite nu se repetă.

Nici Lady Diana nu era mai puțin intrigată ca Varișkin. Întrebă :

— Dar ce dorea ?

— Să-mi dea un avertisment serios. De aceea m-am grăbit să vi-l transmit. Dragii mei, cînd vă veți căsători, puneți o foarte mare distanță între voi și doamna Muraview. Întrucît mă privește, dacă nu vedeți vreun inconvenient, am să mă îmbarc în ziua aceea pentru Madera sau insulele Sandwich.

— Dragul meu, nu glumi. Spune-ne adevărul.

— Iată-l în toată goliciunea lui, Varișkin. Pot să-l dezvălui în fața Lady-ei Diana care nu ignoră legătura dumitale și care îndrăgește primejdia. Doamna Muraview se va răzbuna pe noi dacă o părăsești.

În seara aceea Lady Diana se îmbrăcase foarte simplu : o rochiță de catifea roșu închis, un singur inel și o beretă neagră de jucătoare de hockey. Părea o studentă în escapadă. Telegrama din Moscova contribuise, de altfel, nu cu puțin s-o umple de voioșie și s-o facă să creadă în izbînda completă a planului ei. Deși îmi displăcea să arunc o umbră peste buna ei dispoziție, nu aveam dreptul s-o las în necunoștință de cauză față de avertismentele doamnei Muraview.

Sînt dator să recunosc, de altminteri, că în împrejurarea aceasta Varișkin avu o conduită perfect cavalerească. Pentru că declarația mea înnăbușise oarecum veselia vecinei, el luă mîna Lady-ei Diana și-i spuse cu gravitate :

— Lady Diana, în fața veștilor pe care ni le aduce prietenul nostru, nu ezit un minut să-ți propun să te lepezi de angajamentul luat ; dacă preferi să nu intri în încurcătură, te dezleg de cuvîntul dat, oricît m-ar costa aceasta. Nu vreau să te expun răzbunării unei femei cum e Irina.

Văzui că Lady Diana era mișcată de gestul frumos al adoratorului ei. Își puse mînuța într-aceea a lui Varișkin și răspunse :

— Varișkin, îți mulțumesc nespus pentru generozitatea dumitale, dar aș roși eu dacă o rivală ne-amenință. Îți voi dovedi, dimpotrivă, că o *gentlewoman* britanică nu se sperie niciodată. Dacă vreun pericol se ivește, mă vei găsi alături.

O lucire de satisfacție sclipi în privirea lui Varișkin. Sărută cu patimă mîna Lady-ei Diana și întorcîndu-se spre mine se scuză :

— Iartă, prietene, manifestările astea sentimentale de față cu dumneata. Dar răspunsul Lady-ei Diana m-a bucurat așa de mult încît, nu-i așa, n-am mai putut. Oh, cît e de plăcut să iubești...

Mă uitam curios la extremistul acesta săgetat de Cupidon. Mă gîndeam la Denys, Tyran din Siracuza, robit de o frumoasă din Agrigente ; la Gengis Khan sfoiind o floare la picioarele unei mongole gătite cu blănuri de animale ; la Murat înainte de ceasul băii cîntînd din violă sub balconul Charlottei Corday. Există într-adevăr în sufletul unor revoluționari sălbatici sentimente înzorzonate și, sub mantia lor de purpură, cazaca păstorașilor lui Berquin.

— Dragul meu, îi spuse, deoarece ne propunem tustrei să ducem la bun sfîrșit conspirația amoroasă, n-ai să găsești indiscret faptul că am să-ți pun o întrebare. Ai dat de înțeles doamnei Muraview că zilele legăturii voastre sînt numărate ?

— Ce, glumești ? M-am ferit, din contră, s-o alarmez prea devreme. În ziua cînd Lady-Diana și cu vom trece Rubiconul am s-o înștiințez și pe Irina și, ca un burghez de treabă, voi depune pe numele ei, la o bancă din Geneva sau Zurich, despăgubirea cuvenită.

— Cred că ea te iubește încă și că darul dumitale n-o va demoli.

— Atunci, atîta pagubă. Sînt amoruri care, cu vremea, apasă prea greu pe inima oamenilor, mai cu seamă cînd în ele se amestecă și recunoștința, o povară pe care inima o tîrăște cu greu. Nu s-a văzut niciodată un îndatorat care s-o poarte sprinten. Vorbesc în momentul acesta cu sinceritatea cea mai brutală. Am iubit-o mult pe Irina. Dar sînt încîudat că-i datorez atîta. Amanții au, pe pămînt, o mie și una de motive să se urască. Atunci cînd Eros își înmoaie săgețile în recunoștința

unuia dintre ei, otrava lentă își face drumul. Iar cel care, simțind-o în vine, contemplă vîlvătaia patimii, poate să strige ca Makbeth, mult și bine „*Oui ! brief candle !*"

Gîndurile acestea de bolșevic, privitoare la un subiect ce-l imortalizează pe ducele de la Rochefoucauld, nu erau cu totul lipsite de temei.

— Varișkin, îi spusei rîzînd, te exprimi ca un gardist alb care l-a citit pe Schopenhauer, în orele de repaus, la statul major al lui Wrangel.

— Pentru că în privința aceasta sîntem cu toții, dragă, reacționari. Poți să naționalizezi minele și cîmpurile cu sfeclă. Dar amorul ? El e cuirasat împotriva gloanțelor dum-dum ale renovatorilor. E imunizat împotriva serului pacifiștilor. Cînd pacea va trona pe pămînt, — de n-am vedea vreodată stadiul acesta ultim al paraliziei generale la cei civilizați ! — războiul se va fi prelungit în inima îndrăgostiților.

Lady Diana se răzvrătăți împotriva acestei preziceri :

— Nu, nu ! Amanții nu se războiesc. Zi mai bine mici manevre, mici uvraje, lucrări de geniu.

— Te exprimi greșit, Lady Diana ; zi că ei au geniul micilor ultragii.

Varișkin își dezmierdă barba cu gestu-i obișnuit.

— **Lady Diana, nu-l asculta.** Francezii nu sînt serioși niciodată. Ei jonglează cu principiile, escamotează dificultățile și joacă de zece secole pe frînghia întinsă a virtuozității. Ciudată națiune, pe legea mea. Simpatică, dar cam sîcîitoare. Ca fetele bătrîne. Pedante. Care au citit și reținut prea mult. Clocește ouăle vechi ale tradiției sub fuste și-și ține casa-n ordine. Cînd ideile moderne intră în salonul ei, le tolerează-n treacăt pentru că nu îndrăznește să-și renege rătăcirile tinereții și nebuniile vremii cînd, zvăpăiată, țopăia lîngă puntea Bastiliei. Dar acum, deîndată ce Spiritul Nou i-a părăsit casa, ia o mătură și o cîrpă ca să șteargă urmele lăsate de vizitatorul murdar, pe covor. Ei da, dragă, asta-i Franța de astăzi. Mariana are mitene și un vas cald care să-i încălzească piciorul drept. E o cochetă pocăită care se lasă trasă de fuste de golani și care acum poartă desou-uri foarte burgheze. Dacă o vezi punîndu-și din cînd în cînd puțin ruj pe obraz, nu te înșela. E un vechi rest de cochetărie pe care-l ispășește a doua zi pe altarul Democrației.

Lady Diana se întoarse spre Varișkin, aprobînd :

— Nu-i rău ce spui de Franța, dragul meu. Vorbește-mi puțin și despre țara mea. Ce se crede la Moscova ?

— Anglia ? O mironosiță murată într-un vas cu petrol.

Lady Diana clătină din cap, morfolind capătul țigaretului de chihlimbar încercuit cu safire :

— Oh, nu ești tocmai drăguț cu compatrioții mei !

— Așteptai de la mine formule goale, de politețe, Lady Diana ? Nu ?... Atunci, știi bine că, individual, englezii sînt cît se poate de onorabili și de multe ori generoși, pe cînd, strînși ca popor, devin insuportabili. Dacă Britania n-ar exporta decît *girle* încîntătoare și *bacon*, toată lumea i-ar purta recunoștința pîntecului și a... restului ; dar ea suferă de o hipertrofie a eului ; suferă de cancerul egoismului care-o roade puțin cîte puțin ; cu atît mai rău pentru ea dacă va muri într-o bună zi înnăbușită...

Varișkin schiță un gest familiar și încheie galant :

— Iartă-mi aceste opinii pesimiste, a căror valoare e pur speculativă. Britania are acum pentru mine toate farmecele unei prințese din „1001 de nopți", deoarece dumneata ești aceea care o întrupează.

Lady Diana zîmbi radios. Pantofiorul ei călători sub masă. Și, fiindcă mă călcă din greșeală pe mine, îl îndrumai ușor spre încălțămintea lui Varișkin murmurînd :

— Ceva mai la stînga, dragă prietenă...

*

* *

Pomeranianul tuns care ne servea în vestă albă, cu un număr în chip de decorație, adusese cafeaua, cînd șoferul Lady-ei Diana apăru pe terasă.

— Te caută șoferul, îi spusei cu jumătate de glas. Ce vrea?

Lady Diana îi făcu semn să se apropie. El se aplecă pe după scaun :

— **Milady... Am fost acostat de un om care m-a întrebat** dacă domnul Varișkin e în restaurant. I-am răspuns că nu știu.

Neliniștită, Lady Diana se întoarse spre Varișkin care-l întrebă pe șofer :

— Unul înalt, blond, cu fetru gri ?

— Întocmai, domnule.

— Atunci du-te iute de-i spune că sînt aici ; să vină.

Șoferul salută și dispăru. Eu și Lady Diana nu înțelegeam. Varișkin ne explică pe scurt :

— Nu vă fie frică. E Taras, servitorul meu. Un ucrainian pe care l-am salvat de la moarte în 1919. Mi-e devotat cu totul. Îl țin la curent cu mișcările mele, ca să mă poată în-

știința la nevoie. Dacă a venit astă-seară pînă în Schlachtensse, înseamnă că are ceva important să-mi comunice.

Ucrainianul intră în restaurant. Un flăcău înalt, palid și blond. Vorbi în rusește la urechea lui Varișkin și-i dădu un plic. Varișkin îl rupse, citi cele cîteva rînduri și tresări surprins. Îl concedie pe ucrainian cu un gest și declară :

— Astă seară, la opt, doamna Muraview a venit la locuința mea. L-a găsit pe Taras care, fidel consemnului dat, s-a făcut că nu știe unde iau masa. Irina a scris rîndurile acestea și l-a rugat pe Taras să mi le înmîneze deîndată ce o să mă întorc. Vă tălmăcesc biletul : „Dragul meu, Borokin îmi telegrafiază că prezența mea este absolut necesară la Congresul învățămîntului care se deschide mîine la Moscova. Iau trenul de 9,20 și regret că nu pot să-ți spun adio. Mă voi înapoia sigur peste două săptămîni. Nu mă uita, dragul meu. A ta care te iubește mult, *Irina*".

Varișkin puse biletul pe fața de masă. Deși în rusește, recunoșteam scrisul fin și strîns al doamnei Muraview. Lady Diana îl cercetă din ochi. El nu răspunse nimic. Învîrti linguriția în cafea. Pentru că tăcerea lui părea s-o enerveze pe Lady Diana glăsuii :

— Serios, eu nu văd nimic deosebit în întîmplarea asta. Dar dumneata ?

Varișkin opri rotocoalele linguriței și explică :

— N-aș vedea nici eu ceva deosebit dacă într-adevăr ar fi un congres al învățămîntului la Moscova. Dar pentru prima oară aud așa ceva. Și veți admite că de-ar fi fost, știam.

Răspunsul lui Varișkin îmi dădu de gîndit.

— Atunci ea invocă un pretext pentru a se duce la Moscova ?

— Se vede.

Lady Diana privi curioasă rîndurile pe care nu le înțelegea și constată :

— Îți spune „dragul meu". Asta nu-i scrisoarea unei amante jignite și nici bănuitoare.

Varișkin îndoi răvașul în buzunar.

— Să nu vă înșelați. Plecarea subită în chiar ziua în care am aflat de semnarea decretului cu privire la dumneata nu e o simplă coincidență. Irina nu mi-a vorbit niciodată despre călătoria asta. Am văzut-o ieri. Nimic din atitudinea ei nu m-a făcut să bănuiesc dorința bruscă de a se înapoia în Rusia.

— Aşadar, un motiv de nelinişte în plus ?

— În ceea ce priveşte afacerea din Telav. Delegatul din Londra a fost avizat oficial, iar preşedintele consorţiului dumitale a înregistrat actul la Foreign Office. În consecinţă, mi se pare materialmente imposibil ca Irina, — dacă acesta îi era scopul — să izbutească a face să se anuleze decretul.

— Vrei să spui că-i rămîne acum deschis cîmpul răzbunării personale ?

Da.

— Ar trebui, deci, ca ea să fi fost informată exact asupra intenţiilor dumitale şi să-şi fi ascuns manevra.

Varişkin îşi dezmierdă barba şi o privi pe Lady Diana, zîmbind.

— Ar fi oare prima femeie în stare să poarte o mască pentru a ne înşela mai bine ?

Lady Diana tăcu, îngîndurată. Impasibil, Varişkin sorbi cu băgare de seamă din cafeaua prea fierbinte. Încălzi între degete păhărelul cu rachiu de Dantzig şi reciti în minte textul sibilic al scrisorii. Pe lacul liniştit o barcă trecu ; un lampion verde oglindea în apa întunecată reflexe unduioase. Dinapoi, un bărbat şi o femeie se îmbrăţişau sub cupola nopţii complice. Un plescăit de vîsle în tăcere şi un glas istovit răspunzînd :

— *Ach !*... Egon, isprăveşte !...

A doua zi dimineaţa, pe cînd îmi badijonam obrajii cu săpun Lady Diana mă strigă prin uşă :

— Eşti vizibil, Gérard ?...

— Da. Dar nu sînt bărbierit încă !

— Nu e nimic. Deschide.

Intră şi-mi întinse telegrama aceasta adresată ei :

„Ajuns Nikolaïa cu depline puteri consiliu de administraţie pentru a trata detalii autorităţi locale. Dacă credeţi nimerit a-mi alătura cineva însărcinat interesele dumneavoastră pentru a vedea terenurile Telav, trimiteţi avocat sau secretar. Omagii respectuoase. *Edwin Blankett,* Hotel Vokzal, Nikolaïa".

Ea adăugă pe urmă :

— Societatea întemeiată de prietenul meu, sir Eric Blushmore, ca să-mi exploateze concesiunea, a delegat la faţa locului pe inginer-expertul său, domnul Edwin Blankett. El a sosit acolo, deoarece îmi trimite depeşa asta. Voiam, deci, să te întreb, Gérard, dacă nu te-ai plictisi prea mult ducîndu-te la Nikolaïa ? Oferta domnului Blankett e corectă şi a fost, desigur sugerată de prietenul meu, Sir Erick, care ţine să-mi dove-

dească perfecta-i loialitate în această afacere. Dar pentru că aș pierde prea multe zile pentru a hotărî pe vreunul dintre avocații mei din Londra să facă voiajul și pentru că dumneata ești singurul om ce se bucură de întreaga mea încredere, aș prefera ca...

O întrerupsei pe Lady Diana cu un gest categoric :

— Voi pleca la Constantinopol cu cel dintîi accelerat. Mă voi urca în Orient-Expres la Viena și mă voi îmbarca pe primul vapor ce va porni din Bosfor spre Caucaz.

Lady Diana îmi mulțumi cu însuflețire :

Gérard, ești un înger ! Dacă ai avea mai puțin săpun pe obraji, te-aș săruta din toată inima. Vrei să-ți ajut la facerea valizei ?... Ba da, ba da !... Lasă-mă să ți-o pregătesc eu și rade-ți barba.

Mă grăbii la oglindă, în timp ce ea se ocupa de bagajul meu. Cînd mă întorsei cu obrajii uzi încă, observai că ea azvîrlise, claie peste grămadă, în sacul de piele, douăsprezece cravate și o pereche de ciorapi, pantofii de lac și un tub de aspirine, jobenul de seară, un fular tango... O rugai atunci să se îmbrace și-i dădui de înțeles, zîmbind, că nu cunoaște arta de a face o valiză pentru un bărbat. Ea păru foarte mirată și ieși învinuindu-mă că sînt un maniac bătrîn.

VIII.

Îmi însemnai locul într-un compartiment al rapidului Berlin—Viena și mă întorsei la Lady Diana care mă întovărășise pe peronul gării Anhalt. Ea îmi repetă ultimele instrucțiuni :

— M-ai înțeles, Gérard ? De cum vei lua contact cu dl. Edwin Blankett, studiază cu el punerea în vaolare, imediat, a puțurilor concesiunii mele. Să-mi telgrafiezi impresia ce ai după ce vei fi vizitat cu el terenurile din Telav. Contez pe dumneata că ai să mă informezi exact asupra eventualei producții a afacerii.

— Rămîi la Berlin ?

— Nu. O să mă întorc marți la Londra. Varișkin mi-a telefonat adineauri că va obține o misiune extraordinară în Anglia. Se va întîlni cu mine în curînd.

— Și căsătoria ?

— O s-aștept veștile dumitale pentru a o face. Varișkin e, evident, zorit s-o celebreze, dar eu prefer să cunosc mai întîi rezultatul întrevederilor lui Blankett cu puterile sovietice locale. Nu ești niciodată sigur cu oamenii aceștia. Deîndată ce ai să mă asiguri asupra acestui punct, voi oferi atunci degetul meu inelar sclavului gîndurilor mele. Fii prudent, Gérard dragă. Să nu răcești cumva și să nu-ți uiți îndatorirea în brațele vreunei circaziene cu ochi de vis. A propos, ai pașaportul în buzunar ?

— Da ! Da ! Varișkin mi l-a semnat și contrasemnat cu „deschide-te, poartă !", care-mi va permite să intru în raiul georgian la a cărui intrare veghează în momentul acesta arhanghelii din Moscova. Sînt înarmat. N-o să mi se întîmple nimic, decît doar eventualitatea de a mînca prost. Dar îmi voi scoate paguba la nunta dumitale. Căci ai să mă aștepți, nu-i așa ?

— Îți jur, Gérard !

Locomotiva fluieră. Strînsei încă o dată mîinile Lady-ei Diana și urcai în compartiment. Trenul ieși din imensa-i boltă de cărămidă roșie și ritmă, pe ace nenumărate, sincopele dansului accelerat. La dreapta mea, un călător se și apucase să citească. Chipu-i era bucălat, brăzdat de tăieturi ce-i trădau acte de bravură universitară. Vis-à-vis, spre culoar, un englez în ținută de golf deschise un ghid al Karlsbadului și nu se mai sinchisi de mine. În plasă, deasupra capului său, stăteau grămadă mingii îmbrăcate în pînză cenușie, alături de o valiză în care ar fi încăput trei inși făcuți bucăți. În fața mea nu era nimeni, dar locul era însemnat printr-un mantou bej cu skong pe margini, printr-un săculeț de voiaj de piele albăstrie și printr-un număr din *Simplicissimus* și *Punch*.

O englezoaică sau nemțoaică ? Socotii că revista münchenează trăda naționalitatea germanică a călătoarei și mă mirai că ea nu intrase încă în compartiment. Trecu o jumătate de oră. Saxonul brăzdat scoase o țigară dintr-o tabacheră de piele împodobită cu un cap de cerb, o pipăi, o mirosi, o supse și o reteză cu dinți experimentați. Își schimbă pălăria melon cu o șapcă neagră de lustrin, își repezi picioarele spre englez, murmurînd : „Verzeihen Sie...", luă din buzunarul pardesiului ediția de dimineață a lui *DresdnerNachrichten* și începu să citească înnăbușindu-și cu palma la gură o rîgîială inoportună. Englezul, ale cărui picioare fuseseră deranjate de saxon, îndepărtă labele de secerătoare, înlănțui, călcîndu-le, picioarele subțiri ale celuilalt și nu se scuză.

Mă pregăteam să mă ridic pentru a explora culoarul, cînd o femeie apăru în cadrul uşii. Şovăii în faţa încrucişării de valanc care baricadau trecerea. Dar saxonul, respectuos, şi le trase pe ale sale, în timp ce englezul, băgat în ghidul său, nici nu-şi înălţă capul. Călătoarea se aşeză în faţa mea.

O studiai în timp ce ea scotocea în sacul ei albastru. O figură plăcută, cu ochi azurii, care zîmbeau sub o pălărioară de pai *tête de nègre*. Un năsuc deasupra unei guri senzuale şi o aluniţă naturală sub ochiul stîng. Era desigur o berlineză. Mirosea a „Coty" trezit. Nu rău încălţată de altminteri, dar cu ciorapi de mătase artificială şi cu un colier mic de perle false la gît. Frunzări *Simplicissimul*, fără să dea prea mare importanţă desenelor moştenitorilor lui Resznicek şi-şi puse picioarele unul peste altul, trăgîndu-şi rochia, fără motiv de altminteri, căci gleznele îi erau fine, iar pulpele armonioase.

Îi cerui în englezeşte permisiunea de a fuma, cu toate că ne aflam într-un compartiment etichetat : Raucher. Ea murmură o încuviinţare amabilă.

— Bitte schon... Certaininy, Sir...

Trenul zbură spre gara Zossen. Saxonul ieşi să-şi isprăvească trabucul nesuferit pe culoar. Jucătorul de golf se ridică pentru a spune ceva celui de la vagonul restaurant. Îmi studiai vecina cu discreţie. Instinctul de parizian afemeiat adormit multă vreme se deştepta. Ispitit de posibilitatea unei aventuri, redeveneam francezul ridiculizat în lume. Barbă-Albastră al trotuoarelor, împărţitor de ochiade, coţcar care-şi strecoară cartea de vizită în mîna ce consimte. Mă gîndeam că un divertisment scurt la Viena n-ar fi de lepădat.

Călătoarea îşi scoase pălăria care se rostogoli, peşte de pai, în plasa de bagaje. Luă o ţigară dintr-un port-ţigaret mic şi căută în sac. Prilejul îmi dădu ghes.

— Permiteţi-mi doamnă ?

Conversaţia era aprinsă. Englezul se pierdea pînă în coate în valiza-i monumentală. Saxonul pe culoar nu pierdea nici un vălătuc din fumu-i împuţit. Schimbarăm cîteva banalităţi cu jumătate de glas :

— Mergeţi pînă la Viena, doamnă ?

— Da, domnule.

— Perla Europei centrale, nu-i aşa ?

— Prefer Praga cu Radschinul ei important şi cu vechiul pod Carol străjuit de statui.

— Vorbiţi ceha ?

— Nu. Sînt berlineză. Reiese din accentul meu, nu-i aşa ?

Capu-i gol îmi plăcea prin forma lui frumoasă, cu cărarea mijlocie ce împărțea blondul părului tras pe urechi.

La prînz acceptă să ia masa cu mine în vagonul restaurant.

La douăsprezece și jumătate știam că este văduva unui locotenent din Regimentul II Gardă, ucis pe Yse în 1915, că are o mătușă bătrînă la Viena, că-l adoră pe poetul defunct Lilieneron și că cunoaște o admirabilă rețetă culinară. La unu mai știam că fusese crescută într-un pensionat din Hanovra și că fusese prinsă într-o seară în patul celei mai mici fiice a prințului de Schaumburg-Detmold. O adolescentă așa de frumoase și ale cărei buze miroseau a viciu !...

Sartreuzele noastre și sincronizau shing-ul în trepidatul mersului. Aventura încînta monotonia drumului.

— Ați vrea, doamnă, să cinați cu mine ? Vom ajunge la Viena la 9. Cunosc un mic local în fosta Giselstrasse.

— Nu știu dacă se cade.

— Neprevăzutul, doamnă. Picanteria vieții. Cucul orgoliului Vremii.

— Oh, e plăcut. Aproape îmi vine să încerc.

— De ce nu ?... Dormitează în orice femeie o sfîntă Antoanetă.

Cobirînd pe peronul gării la Viena, săculețul albastru porni pe căruciorul tregherului alături de valiza mea gălbuie, mantoul cu skong atinse mîneca pardesiului meu și peste un sfert de oră valiza gălbuie intra în camera 26 a hotelului *Bristol*, pe cînd săculețul albastru dispărea la 27.

Orient-Expresul pentru Constantinopol nu trecea decît a treia zi. Mai aveam un răgaz de 36 de ore.

Restaurantul *La Zulma*. Douăsprezece mescioare cu fețe pictate, cu cîte un trandafir în eprubete de critstal. Printre mese, paravane de stofă, bune ca să izoleze amanți incognito.

— Ce drăguț e aici ! Să ne-așezăm acolo, vrei ?

Berlineza mea se așeză, voioasă. Doi țigani veritabili, cu chipuri de pușcăriași elegiaci, cîntau în surdină. O orhidee de hîrtie galbenă îmbrăca globul unei lămpi. Mă apelcai spre invitata mea :

— Cum ți se spune ?

— Clara.

— Îți pare rău că ne-am întîlnit ?

— Oh, nu. Credeam că am să iau masa cu tanti Luiza. N-o să mă vadă acum decît mîine. Așa e viața !

— Vrei să ne spună violonistul ceva pe placul dumitale ?

— Da... da !... Ca să-mi facă plăcere, cere-i valsul din *Fledermaus*. Melodia operei lui Strauss o să-mi aducă aminte de tinerețea mea.

Țiganul se execută, în timp ce ni se aducea varză roșie în oțet anchoix-uri răsucite ca niște resorturi de ceas și o farfurioară în care se etala țelină tocată. Abia atingîndu-se de mîncare, Clara ascultă ritmul romantic și răsuflat al vechiului vals vienez. Citeam în melancolia bruscă a ochilor albaștri amintirea trecutului cînd, fetiță, legăna nostalgia primelor dorințe dinaintea pianului. Îi luai mîna. Murmurai :

— Într-o după-amiază de primăvară, castanii din Charlottenburg se înalță spre cer cu tirsele lor care sînt mai degrabă degete roze. Într-un salonaș cu mobile nou-nouțe, te văd, scumpă Clara, în alb, cu cozile-ți bălaie înfășurate în jurul tîmplelor. Ești singură. Ai 16 ani. Te-ai așezat pe taburet și cînți la clavir valsul acesta, așa de sentimental și de drăgălaș naiv. Sufletul tău micuț, populat de gînduri nemărturisite, evocă un locotenent frumos din Gardă, întrezărit la bal. Sărutări tăinuite pe aleile din Tiergarten, visuri încîntătoare la umbra Bisericii Amintirii lui Wilhelm I. Valsul continuă, lasciv, toropitor. Leagănă balul alb al dorințelor tale nebunești. E prima ta călătorie în Venusbergul adolescenților imaginativi ; descoperi grota magică unde sînii mici ai fecioarelor tresar iar caliciul palpită în așteptarea necunoscutului. Dragă Clara... Să ne plimbăm din cînd în cînd în grădina trecutului la umbra reminiscențelor așezate în rînd. E un parc minunat ale cărei frunze nu îngălbenesc niciodată.

Țiganii tăcură. Mîna călătoarei tremura într-a mea. Ochii ei umezi mă priviră, triști și încîntați .Deodată se plecă, îmi oferi buzele și, cu voce schimbată, murmură :

— Mulțumesc. Îmi procuri plăceri. Te voi răsplăti.

Nu aveam să înțeleg decît mai tîrziu tîlcul acestor vorbe. În seara asta mă gîndeam că melodia o hotărîse în sfîrșit să împingă aventura pînă la capăt. Mulțumii în gînd răposatului domn Strauss, a cărui muzică voluptuoasă topește virtuțile îndărătnice și grăbește căderea nemțoaicelor în brațele turiștilor fără de căpătîi.

La unsprezece ne întorceam la Hotel Bristol, după o plimbare în jurul grădinilor Hofburgului, sub un clar de lună excesiv care se prelingea pe cupolele verzui și pe acoperișurile sclipitoare ale palatului. Văduva locotenentului din Gardă era amețită de ceardaș și de vorbe galante. În pragul camerei ei, în culoarul pustiu, îi sărutai mîna și făcui gestul de a mă

depărta. Ea mă privi cu acea nostimă încruntare de reproș, pe care marchizetele din secolul al VIII-lea o aveau în fața coliviilor deschise :

— Oh... încă o țigară. Vino.

O urmai. Cerui o sticlă cu lichior. Foarte veselă, Clara îmi legă ochii cu șervetul care strangula gîtul sticlei și îmi porunci să nu privesc.

— Ai să-l scoți la comandă. Mai-nainte, nu !

Supus, închisei ochii sub legătură. Auzii răsucitul zăvorului valizei. Ușa de la garderob scîrțîi. Un vaporizator făcu „piff" ca un motan gata să se repeadă. Doi pantofiori căzură, un foșnet de stofe precedă troznetul patului. Două butoane electrice își răspunseră.

— *Achtung !* porunci un glas dulce. *Jets dürfen Sie.*

Deschisei ochii. Singură, lampa cea mică de la căpătîi ardea. În patul larg, Clara îmi spiona surpriza, ascunsă după pernă. Un braț gol se ridică să-mi semnaleze locul voluptății. Alergai în ajutorul naufragiatei. Și furtuna se dezlănțui într-un ocean de dantelă crem, de batist alb și de satin vernil.

*

* *

A doua zi dimineața mă dusei la consulatul turc și-mi vizai hîrtiile. Comandai o jerbă de trandafiri pentru Clara și cumpărai un studiu documentar asupra petrolului, ca să pricep mai bine, la Nikolaïa, cuvintele domnului Edwin Blankett, expert în materie. Poți socoti Pireul drept un om, dar n ai dreptul să iei Acropole drept o filială a lui *Standard Oil.*

Dejunai singur. Clara mă înștiință-se că o să mă găsească la Kaffee Franz după ce se va fi achitat de îndatoririle de familie.

Veni, foarte punctuală, la cinci, la masa mea. Părea fericită că mă revede și se așeză fără fasoane peste *Wiennei Adenblatt.*

Ronțăirăm covrigei în fața a două cafele savuroase și a două pahare cu apă rece. Hoinărirăm prin oraș și ne dusărăm să mîncăm plăcintă lîngă biserica Augustinilor.

Pe la orele zece, chipul Clarei păru că se întunecă. Genunchiul ei îl strînse pe al meu sub fața de masă iar unghiile mîinii stîngi se crispară în pumnul meu. Sprîncenele se arcuiră, ochii arătară o dragoste înspăimîntată ; ofră :

— E adevărat, pleci mîine la Constantinopol ?

— Oh, Clärchen... trebuie.

— Aşadar, asta-i ultima noastră noapte ?

— Da. În afară de cazul cînd m-ai însoţi pînă la Pera. Nu îndrăznesc să-ţi cer aşa ceva. Totuşi, aş fi foarte fericit dacă...

— Şi dacă aş avea curajul să accept ?

Văduvioara mea berlineză era prea seducătoare ca răspunsul ei să nu-mi pricinuiască cea mai vie plăcere. Îi dezmierdai mîna întinsă.

— Mîine, la unsprezece, vom porni împreună, drăguţo. Vom întîrzia astfel scadenţa dureroasă.

— Şi apoi ne vom spune totuşi adio. Şi apoi voi dispărea pentru vecie.

— Nu-i asta soarta oamenilor în această lume indiferentă ? Destinul e un marochiner fantastic. I-a plăcut ieri să favorizeze flirtul unui sac albastru cu o valiză galbenă. Peste nouăzeci şi şase de ore intimitatea lor se va sfîrşi. Allah e mare, iar Mahomed nu e profet în ţara dragostei.

— Găsesc întîmplarea grozav de tristă. Dar dumneata ?

— Încîntătoarea mea prietenă, ridici problema care-i va înfricoşa pe oameni întotdeauna. Fii convinsă că relativitatea durerii îi pasionează mai puţin pe metafizicieni decît pe amanţi. Romeo s-a urcat pe scara de frînghie, dar va trebui să coboare. Ne e tuturor teamă de cîntecul ciocîrliei.

— Şi dacă ea n-ar mai vrea să cînte într-o zi ? Oh, ce minune !

— Nu, Clara. Nesiguranţa chemării ei aprinde pasiunea şi ne face să ne iubim mai mult. Fără ciripitul ciocîrliei, aventura noastră n-ar mai avea savoare pentru că n-ar mai avea sfîrşit.

— Aş fi vrut să ţină totdeauna.

Să ţină ! Să ţină ! Chiar pămîntul care ţine se răceşte treptat-treptat. El e un moşneag cu zbîrcituri care, peste un milion de veacuri nu se va mai bucura de dezmierdarea soarelui.

— Dragul meu, eşti amăgitor.

— Nu ! Nu ! Nu schimbăm decît copilării asupra unui subiect care-i interesa pe oameni cu mult înainte de Platon. Ştii ce sîntem ! Copii aşezaţi pe ţărm, care ascultă serios zvîcnetul mării închis în scoici şi care cred că ele cuprind întreg oceanul. Băiete, încă o sticlă de Heidsick-Monopol !

Intrarăm în hotel. Jerba de trandafiri înflorea cerga vernil. Încremenită, Clara îi aspiră cu ochii închişi. Şi deodată o podidiră lacrimile. Crezui la început că rîde. Dar cînd văzui

lacrimile curgînd, mă mirai şi o strînsei la piept. Nu vru să-mi spună pricina acestei crize neaşteptate. Murmură cu un glas pe care emoţia îl făcea să tremure :

— Dragul meu ! Dragul meu ! Eşti bun. Te iubesc. Te iubesc. Şi-ţi voi dovedi.

Mă silii să-i astîmpăr nervozitatea cu mîngîieri domoale şi cu vorbe de dragoste şoptite în părul despletit. Dar blîndeţea gesturilor mele părea dimpotrivă că-i întărîtă criza. Căzu pe pat, îşi sfîşie rochia, zgîrie ca o pisică satenul cergii, îşi muşcă antebraţul gol, cu trupul zgîlţîit de spasme. Mi se păru că aud această exclamaţie horcăită în pernă :

— *Ach Gott !...* Nu-s o femeie rea. Ai să vezi, mai poţi să mă iubeşti.

Zgomotul unui tramvai sună pe Ring. Cel de-al şaptelea cer al legendei se imobiliză la etajul al doilea al Hotelului *Bristol*. Eros, maestru de balet, întocmi Pavana săruturilor tăcute. Apoi lampa de la căpătîi străluci din nou, lumină zvînturatică, roză, pe mormîntul fiorilor intenşi.

IX.

Călătoria mi se păruse prea scurtă. Budapesta, Braşov, Bucureşti, Constanţa. Tot atîtea popasuri libertine pe orarul trenului nostru. Împărţeam acum aceeaşi cameră la Pera-Palace. Şi, fără să-mi dau seama, număram ceasurile înainte de a spune adio tovarăşei acesteia blonde pe care hazardul o plasase maliţios într-un ungher al compartimentului meu.

Don Juan spunea : Una mai mult ! Voi ofta : Una mai puţin înainte de a face bilanţul vieţii mele ratate. Ucigaşul femeilor, cum zic englezii, e mîndru contemplînd pe pereţii camerei de fumat rămăşiţele victimelor sale ? Corniţele copilei care a căzut fără putinţă de apărare într-o seară de primăvară ? Coarnele cochetei trufaşe care a sucombat în faţa haitei snobilor ? Blana albă a soţiei virtuoase care a murit luptînd pînă la capăt împotriva chemării simţurilor dezlănţuite ? Părul schimbător al emancipatei blazate care s-a sleit cîntînd o voluptate nouă ? Biete trofee de vînătoare cu care se mîndreşte vînătorul în haine negre şi care nu lasă în inima-i obosită decît scrumul unor crîmpeie de amintiri.

Timp de trei zile savurarăm Constantinopolul, cu jocul de popice al minaretelor sale ascuţite spre zenit. Din Disdarie la Stambul, din Siikedji la Iedi-Kulé pierdurăm noţiunea

timpului respirînd miresme de trandafir ofilit, mirosuri de *raki*. Hoinărirăm, pereche rătăcită de-a lungul zidurilor yailurilor străjuite de arbori de Judeea, de-a lungul Bosforului liniștit în tihna aurie a asfințitului. Ne pierdurăm vremea în pragul bazarurilor pline de lucruri împestrițate. Așezați în harabaua prost căptușită a unui vizitiu apoplectic, făcurăm un pios pelerinaj la necropola din Eyub. Apoi două seri la rînd, după rugăciunea vesperală a muezinilor, ne pierdurăm în cohorta cosmopolită a străzii Perei, înțesată de cascade de mateloți, ciorchini de ruși și frigărui de greci.

Orele ne erau numărate. Iar sărtuturile noastre căpătau gustul acru și amărui al despărțirii de neînlăturat. Petrecui după-amiaza celei de-a patra zi alergînd prin birourile armatorilor ca să găsesc un vapor ce-o să plece cît mai curînd la Batum. Mi se propusese la Compania vapoarelor turcești să mă urc pe bordul unui vas mixt *Abdul-Asis*, care va ajunge în porturile Caucazului în douăsprezece zile. Clara mă însoțise. Îmi declară :

— Dragul meu, poate că aș putea să te ajut să găsești un vapor. Cunosc un negustor egiptean care venea altădată la Berlin de două ori pe an și care nu va cere altceva decît să mă îndatoreze. Birourile lui sînt în strada Voivoda.

Făcurăm o vizită domnului Ben Simon, care ne primi într-un birou înzorzonat cu mostre de rahat-lokum, de fructe uscate, jucării, covoare de Daghestan sau de Karamani, broderii bulgărești și faruri pentru automobile. Negustorul electric ne oferi două cești cu cafea și îmi dădu o recomandație pentru domnul Agraganyadès, directorul Companiei de vapoare-cisterne Phebus. Grecul acesta, născut dintr-o siciliană și un cămătar din Patras, îmi propuse să mă ia a doua zi la prînz pe bordul unuia dintre vasele sale care transportau petrol din Batum la Salonic. Îi exprimai recunoștința mea cea mai vie și mă înapoiai la Palase.

Ultima mea noapte cu Clara fu estompată de tristețea plecării iremediabile. Zorii ne surprinseră înlănțuiți. Mica mea Loreley își despletise părul care cădea ca o cascadă blondă pe rotunjimea umărului gol. Îi spusei :

— Orele nouă. Ar trebui să ne îmbrăcăm, drăguța mea.

Ea mă opri, cu implorare :

— Oh, mai e timp !

Trecu o oră. Așa de iute ! O rază de soare, aurie în clar-obscurul camerei, schiță o elipsă pe cuvertură. Cînd o să ajungă în marginea patului, va trebui să ne smulgem din

farmecele Perei. Sărutări și dezmierdări scurtară minutele din urmă. Elipsa luminoasă stătea gata să alunece de pe cearceaf. Mă smulsei din strîngerea Clarei și sării din pat. Atunci ea se ridică brusc, patetic, cu brațele întinse și strigă :

— Nu ! Nu !... Nu pleca !... Ascultă ! Trebuie să-ți vorbesc.

Uimit de accentul ei sincer, m-am apropiat. Cu un glas pe care emoția îl voala, urmă :

— Dragul meu, nu vreau să te părăsesc fără să-ți spun totul. Vreau să mă ierți că te-am spionat și să mă disprețuiești mai puțin după ce-mi voi fi ușurat conștiința.

Pricepusem totul. O strînsei încă o dată în brațe și îi spusei fără ciudă :

— Tu ești în solda Moscovei ?

Ea își încovoie capul în unghiul cotului. O dezmierdai pe ceafă :

— Nu-ți port dușmănie, micuță Clara, nu-ți port dușmănie deoarece sărutările tale au fost dulci pentru buzele mele, iar zîmbetul tău a știut să farmece orele fugare ale scurtei noastre călătorii.

Indulgența mea o tulbura profund. Plînse la pieptui-mi. Și apoi se spovedi :

— Gérard, sînt o ticăloasă. Da ! Da ! Dar nu-s doar eu de vină. Sînt, într-adevăr, văduva locotenentului Hoeckner, ucis pe frontul francez în 1915. De la război încoace am trăit din pensie și din micile mele venituri. Dar devalorizarea mărcii m-a împins să caut un cîștig ușor care să-mi îngăduie să trăiesc fără a cădea în galanterie. Hazardul relațiilor mele m-a pus în legătură cu serviciul de contraspionaj al Sovietelor. Aveau nevoie de o femeie nu prea frumoasă și nu prea proastă, care să execute unele misiuni confidențiale. Acceptai. Mă însărcinară mai întîi cu mici treburi din care scăpai ușor. Urcai în grad. Mă atașară în chip oficios pe lîngă delegația bolșevică la Conferința de la Geneva. Cutreierai culoarele hotelurilor mari ; notai cuvintele șoptite dinapoia coloanelor ; fui curtată, la Miramare, de un observator american și de un parlamentar francez, care mă informară, fără să-și dea seama. Pe scurt, cîștigai încrederea șefilor mei. Luna trecută, în timpul discuțiilor anglo-sovietice la Londra fui însărcinată cu o anchetă discretă în cercurile conducătoare ale lui Labour Party. Am fost văzută la *Daily Herald* și la flecărerile Societății Fabianilor, sub masca unei feministe germane : Sinn-Feinerii îmi vorbiră cu inima deschisă. Din două

în două zile dădeam un raport la un mic birou din Throgmortan street, un oficiu unde se pun la cale propaganda și spionajul bolșevicilor. Mă întorsei la Berlin. Acum cîteva zile fusei chemată de o femeie care joacă un rol ocult pe lîngă anumiți comisari și care mă primi în biroul ei particular.

— Frumoasa Alianță Platz nr. 44... Doamna Muraview.

Clara mă privi uimită :

— O cunoști ?

Răspunsei șovăielnic :

— Am auzit vorbindu-se de ea... Continuă...

Ea mă întrebă dacă vreau să supraveghez un francez care pleacă din Berlin la Nikolaïa.

O întrerupsei brusc pe Clara. Vorbele ei îmi dădeau mult de gîndit.

— Spune-mi exact cînd ți-a vorbit persoana în chestiune despre călătoria mea la Nikolaïa ?

— Stai puțin, am plecat din Berlin marți dimineața. Era în ajun... luni după-amiază.

— Tîrziu ?

— Pe la 6.

Îmi adusei aminte c-o văzusem pe doamna Muraview în luna aceea, pe la 3. Cum de i-a putut ghici că, primind o telegramă din Nikolaïa, a doua zi dimineață Lady Diana mă va trimite numaidecît în misiune ? Ipotezele se încrucișară în mintea-mi aținată. Una singură îmi păru plauzibilă. Depeșa trimisă de dl. Edwin Blankett fusese comunicată, desigur, informatorilor doamnei Muraview înainte de a fi expediată. Iar aceasta prevenită mai grabnic decît noi pe cale diplomatică, aflase luni după-amiază că Lady Diana va primi a doua zi telegrama expertului. Era deci logic ca ea să conteze pe plecarea-mi bruscă.

Punctul acesta odată luminat, o rugai pe Clara să termine interesantele-i destăinuiri :

— Răspunsei rusoaicei că sînt gata să plec și îi cerui instrucțiuni. Ea începu prin a-mi arăta o fotografie mare a ta scoasă dintr-o revistă americană. Dedesubt scria : *Prințul Sëliman, care s-a căsătorit cu Mrs. Griselda Turner*... Vezi, dragul meu, că-ți cunoșteam precis identitatea fără ca tu să bănuiești... Rusoaica mă sfătui să-mi întipăresc bine trăsăturile și să te iau la ochi deîndată ce ai să părăsești Berlinul. Adăugă : „Misiunea dumitale va fi să-i pui clei păsăricii — îți cer iertare, *Liebling*, dar astea sînt cuvintele ei — să pui

mîna pe documentele lui, dacă are lucruri interesante și să-mi semnalezi persoanele cu care se va întreține. N-o să-ți fie greu căci ești drăguță, iar nătărăii ăștia de francezi sar pe femeile frumoase cum sar broaștele pe o bucată de cîrpă roșie. Dacă e refractar, fă în așa fel încît să-l spionezi totuși, iar la Constantinopol caută să faci cunoștință cu el cu orice preț. Serviciul de vapoare de la Constantinopol la Batum e în momentul ăsta foarte neregulat. Va trebui să-l ajuți să se urce pe unul din cargourile Companiei Phebus, ca să coboare cît mai curînd la Batum. De îndată ce va fi pe bord, ai să-mi telegrafiezi cu alfabetul pe care-l știi, la Moscova. Te vei îna[illegible] la Berlin și misiunea va fi sfîrșită." A doua zi dimineață te recunoscui pe peronul gării și-mi însemnai locul vis-à-vis de al tău. Cunoști urmarea. Ai legat convorbirea și m-am pretat avansurilor tale. Așa cerea consemnul. În același timp, un imbold tainic, ceva ce nu se poate defini, mă atrăgea spre tine. Manierele tale așa de curtenitoare, cina noastră așa de romantică la *La Zulma*, discreția cu care căutai să mă cucerești seara, la *Bristol*, toate acestea mă încîntară și ai avut în seara aceea nu o spioană în exercițiul funcțiunii, ci o femeie fericită.

— Și pe urmă ?

Clara coborî capul ; urmă îmbujorată :

— M-am folosit de o absență de-a ta ca să-mi arunc ochii în hîrtiile din camera ta. Trebuia să execut ordinele, nu-i așa ? Chiar dacă aș fi aflat lucruri interesante, pentru rusoaică, nu te trădam. Dovadă că i-am trimis trei rapoarte fanteziste, foarte puțin compromițătoare.

— Știi bine că nu-ți port ciudă, Clärchen și că sinceritatea ta mă mișcă infinit.

Ea deveni foarte gravă, îmi luă ambele mîini și-mi spuse deodată :

— Dragul meu, nu știu ce ai să faci în Georgia dar, dacă vrei să mă asculți, renunță la călătoria asta.

Dădui din umeri și glumii :

— Să renunț la călătorie ? Fiindcă aș putea să cad într-un puț de petrol ? Glumești.

— Nu! Nu! O presimțire. Săvîrșești o imprudență nebună.

— Cine ți-a sugerat gîndul ăsta ? Ți-a făcut confidențe doamna Muraview ?

— Nu. Nimic precis. Dar cunosc faima acestei rusoaice. Mi-a vorbit despre tine cu o vrăjmășie care nu prevestește nimic bun.

— Ce anume ți-a spus ?

— Mi-a spus : „Prințul Seliman este unul dintre dușmanii mei, iar în război esențialul e să fii bine informat asupra mișcărilor adversarului". Dar privirea ei trăda o atare ostilitate față de tine încît te implor să-mi asculți sfatul.

Mă așezai pe marginea patului. Vorbele Clarei meritau să fie meditate. Vădit lucru, ea ignora drama intimă care forma canavaua acestei încurcături. Întrucît mă privește, nu vedeam decît două soluții posibile : ori să nu țin seama de temerile totuși justificate ale aliatei mele blonde și să-mi urmez călătoria, ori să mă abat din fața primejdiei și să telegrafiez Lady-ei Diana că renunț să-i apăr interesele în Caucaz. Prevederea ar fi fost nevrednică de mine. Nu puteam să-i mărturisesc Lady-ei Diana că, înfricoșat de spectrul doamnei Muraview, preferam să ocolesc riscul de a displace rusoaicei și de a mă înapoia frumos la Londra. Nu puteam față de conștiința mea să întîrzii un minut măcar.

— Dragă Clara, spusei zîmbind, solicitudinea ta îmi dovedește sinceritatea dragostei tale. Îți sînt din adîncul inimii recunoscător. Dar serios, doamna Muraview nu e Gorgona și nu voi renunța pentru ura frumoșilor ei ochi să mă îmbarc pe vaporul domnului Agraganyedès. Am un pașaport în regulă vizat de Moscova. Mă duc să întîlnesc un prieten. Ce mi se poate întîmpla oare ?

— Un pașaport în regulă ? Știi bine că așa ceva e fără importanță. De cînd cu insurecția georgiană, starea de asediu tronează acolo și ești la bunul plac al bolșevicilor.

— Se poate, dar cu toate astea o să plec. Și apoi, un cetățean străin nu e sfeterisit tot așa de ușor ca un biet menșevic. Hai, scumpă Clara, îmbracă-te repede și vino de execută ultimul tău consemn : acela de a mă vedea îmbarcat pentru Batum.

La douăsprezece fără un sfert, o trăsură ne lăsa pe chei, în fața *Djulfei*, un vapor-cisternă. Clara se urcase cu mine pe puntea îngustă. Cu trei minute înainte de ultimul fluierat al sirenei, ea mă imploră :

— Dragul meu, rămîi cu mine. Voi telegrafia totuși la Moscova că ai plecat.

— Nu. Tu ești o ființă drăgălașă și îți urez multă fericire. Cine știe ? Ne vom revedea poate într-o zi, la Londra sau la Paris, unde te-or mîna misiunile tale.

Secundul *Djulfei* ne făcu semn că se ridică puntea. Clara și eu ne îmbrățișarăm îndelung, în tăcere. Ea îmi dădu

încă o dată buzele și plecă foarte iute cu pașii șovăitori pe puntea clătinată. Zvîcnetul plecării se acceleră. Un fluierat răsună în camera mașinilor. Ultima ancoră fu ridicată. Fluturai batista deasupra capului. Clara îmi răspunse, filfîind-o pe a sa, între un teanc de pînză gudronată și un turc molîi cu fes decolorat.

Contemplam în tăcere silueta fină a încîntătoarei mele spioane cînd un rotofei mă privi compătimitor. Morfolea ceva, se întrerupse ca să-mi spună foarte blajin :

— E greu să te desparți de nevastă, Efendi, nu-i așa ?

Îi răspunsei în silă. Clara se afla încă pe cheiul care se îndepărta încet. Taioru-i cenușiu și pălărioara albă evocau un pescăruș încremenit în port. Mă simții deodată foarte trist că o părăsisem. Oh, puteam să prevăd oare că ea avea dreptate și că mă duceam în calea unor încercări așa de grele ?

*

* *

Djulfa nu avea decît un coș. Dar fumega din abundență, îmbrăcînd în funingine puntea spre care dădeau cele șase uși ale celor șase cabine de pasageri. Aveam impresia că merg pe un gazogen plutitor. *Djulfa* plutea de altminteri prost și se rostogolea ca o brînză de Olanda, căci navigînd cu lest, se ducea la Batum să umple cele 500 de tone ale rezervoarelor sale.

Comandantul acestei corăbii blindate era un levantin galonat cu aur pînă-n coate, dar ale cărui picioare goale erau încălțate cu pantofi de pînză, iar pe mîna-i stîngă era tatuată o svastică albastră. De ce purta ortodoxul acesta chip de Crist năpîrlit crucea încîrligată hindusă pe brațu-i smolit ? Nu îndrăznii să-i cer explicația anomaliei, căci nu părea să-i placă societatea pasagerilor occidentali impuși din cînd în cînd de armatorii săi. Bătrînul turc simpatic care se înduioșase de mîhnirea mea sentimentală și care mă luase sub ocrotirea lui îmi dădu cheia ostilității :

— Comandantului nu-i place să aibă lume pe bord, — afară de echipaj —, pentru că nu poate să se îmbete în voie. Îi e frică să nu se plîngă vreun pasager domnului Agraganyadès.

Tovarășul meu de călătorie era foarte bine informat și foarte emancipat de orice prejudecată orientală. Îi arătai doi mateloți care se așezaseră în dreptul cămării cu bagaje și-i spusei zîmbind :

— Domnii ăştia îmi par nişte comitagii scăpaţi din streang.

Turcul schiţă un gest fatalist şi răspunse :

— Nu, să nu credeţi, domnule... Asasini, nu... Hoţi, da...

Distincţia nu era lipsită de savoare. Îl întrebai pe subtilul meu otoman dacă navigase de multe ori pe Marea Neagră. El confirmă :

— O, da ! Pe vaporul ăsta şi pe altele. Mă duc de multe ori la Trebizunda, unde am o întreprindere de lemnărie pentru mobilă.

Cei doi mateloţi trecură pe dinapoia noastră şi schiţară cîteva cuvinte într-un limbaj neînţeles. Un cineast parizian i-ar fi înşfăcat imediat fără să-i mai mascheze, pentru a-i băga într-un film cu piraţi. Nu mă putui opri să nu revin asupra chestiunii şi să-i spun negustorului turc :

— Flăcăii ăştia n-au încercat niciodată să te dea peste bord ?

— De ce ? Astea-s gînduri de turist occidental romanţios. Marea Neagră e la fel de paşnică precum e şi lacul Genevei. De cînd călătoresc cu diverse cargouri, nu mi s-a întîmplat nimic supărător. Nu mi s-au furat decît două ceasuri şi un portofel care nu conţinea din fericire decît 150 lire turceşti. Astă iarnă, echipajul vaporului *Mughla* ne-a închis în cabine ca să jefuiască beciurile timp de o jumătate de zi. Afară de astea, călătoriile sînt foarte monotone.

În timp ce *Djulfa* tăia fără exces de viteză valurile scurte ale Pontului Euxin vrui să ştiu cine erau cei doi vecini ai mei din dreapta şi din stînga cabinei. La dreapta zării un armean fără guler, cu pardesiu bej pe talie, care întindea pe pat despărţiturile unui cufăr cu eşantioane. Verifica ordinea bijuteriilor culcate într-o vată roză. Bătrînul turc îmi spuse mai tîrziu că armeanul cu profil de Cyrano aproviziona cu articole pariziene pe circazienele ahtiate de eleganţa franceză şi le garanta contrafacerea germană importată direct din Rue de la Paix. La stînga, cabina strîmtă era ocupată de o doamnă voalată, o musulmană grasă.

Primul prînz fu servit la orele unu într-o sufragerie mică, fără fast, cu patru ochiuri de geam verzui. Nu erau fresce pe pereţi, ci litografii în culori care lăudau măiestria unor meşteri Manole, Maratti şi a altor Abdulahi. Căpitanul nu mînca laolaltă cu noi ; singur secundul ne onora cu prezenţa sa, un macedonean chior, cu chipul ciupit de vărsat şi cu o mustaţă groasă de focă. Vorbea englezeşte destul de bine şi ca să-i

imite pe bătrînii lupi de mare britanici, înjura strașnic după fiecare dușcă de vin de Samos. Prietenul meu turcul îmi vorbi despre pagubele pe care le pricinuia secundul și despre beneficiile realizate de el din lămîi și jugastru. Musulmana voalată ceruse să i se servească o supă de griș în cabină. Călătorul armean mă atrase într-un colț la ora cafelei și-mi propuse un ceas frumos de aur, un cronometru elvețian care suna orele, indica împărțirile lunii și anunța eclipsele. Îl întrebai zîmbind de unde furase obiectul acesta de artă. Nu se formaliză deloc și-mi explică :

— Nu l-am furat, domnule, l-am schimbat pe-o haină veche.

— Cum ?

— Într-un han, ieșind din baie, m-am înșelat cu haina.

— Și n-ai înapoiat ceasul proprietarului ?

— Glumiți, domnule !

Ziua fu monotonă. La patru și jumătate un mic incident curmă din fericire plictiseala drumului. Căpitanul cu mîna tatuată dădu o puternică lovitură de picior în spatele celui de-al doilea timonier care dormea lat în dreptul cabinei lui. Se stîrni o încăierare cumplită ce domină huruitul mașinilor. Bătrînul turc asculta impasibil. Mă lămuri :

— Timonierul e îndîrjit deoarece căpitanul i-a spus că mă-sa a fost pîngărită de un țap între două stîrvuri de porci.

Crezui că discuția o să degenereze în dramă, cînd îl văzui pe căpitan ieșind din cabină cu un pistol enorm. Sfada se înteți.

— O să-l ucidă ! spusei la urechea negustorului de jugastru.

Dar acesta clătină din cap :

— A, nu ! N-are nici un cartuș pe țeavă. Căpitanul vrea doar să-l sperie. De altminteri, celălalt pretinde căpitanului doar să-și retragă cei doi porci morți.

Seara, ne aflam în raza Sinopei, un tîrgușor fără însemnătate ale cărui zăgazuri de pari se muiau în cerneala neagră a mării liniștite. A doua zi, la două intram în portul Trebizundei, făcîndu-ne loc printre alte trei sau patru vapoare acostate, vreo două duzini de corăbii cu pînze și o puzderie de bărci.

Fauna radei nu m-ar fi interesat deloc, dacă nu observam îndată un superb yacht cu aburi al cărui pavilion înstelat nu fîlfîia pe coasta-i de un alb scînteietor. Fiindcă *Djulfa* nu pleca înainte de orele opt seara, puteam să hoinăresc toată

după-amiaza pe uscat. Zării pe bord două persoane, un bărbat în bleumarin și o femeie în toaletă deschisă. Eram curios să-i văd mai îndeaproape pe americanii aceștia, care își alegeau ca țintă de excursii coastele aride ale Anatoliei.

Yancheul în bleumarin îi dădu matelotului un ordin, sări pe chei și-i întinse mîna doamnei în roz. O răbufneală de vînt îi luă fetrul care veni pe deasupra, înspre mine. Îl ridicai și i-l dădui. Pentru că oamenii îmbrăcați după ultimele rituri ale modei londoneze nu erau numeroși la Trebizunda, pasagerul yacht-ului mă privi cordial și-mi zise :

— Strașnic vînt de maiză-noapte, nu ?

— N-ați fost zguduiți prea tare în coaja dvs. de nucă ?

— Nu. Sîntem antrenați de două luni de zile de cînd tot hoinărim pe Northern Star.

— Frumos yacht. Este al dumneavoastră ?

— Vai, nu. Sîntem, soția și eu, invitații proprietarului. Cunoașteți Trebizunda ?

— Foarte puțin. Dacă vă pot fi de folos... Nu plec decît diseară.

Doamna în roz își și îndreptase aparatul de fotografiat „Kodak" spre un pui de armean pe jumătate gol, care se cufunda în apă ca să capete țigări. Se întoarse spre noi. O blondă înaltă, cu înfățișare sportivă, cu silueta suplă. Tovarășul ei se prezentă fără ceremonie :

— W. R. Maugham. Cu cine am onoarea ?

— Prințul Sèliman.

O surpriză de nedescris lumină chipul domnului și doamnei Maugham. Dacă soarta i-ar fi pus deodată față în față cu Dalai-Lana din Lassa, n-ar fi arătat o mai mare uimire. Desigur că am fost buimăcit și eu de atitudinea lor, căci doamna Maugham reluă cu accentul celei mai vii curiozități :

— Dumneavoastră sînteți Prințul Sèliman ! Soțul Griseldei ?

— Da, doamnă.

Mrs. Maugham bătu din palme și exclamă :

— Extraordinar ! O astfel de întîlnire la cinci mii de mile de New-York ! În văgăuna asta infectă a Mării Negre.

— Ruth, ce zici de întîmplare Prințul Sèliman la Trebizunda. Ca și cum ai găsi un bob de mazăre pe Calea Lactee !

Cuvintele bărbatului mă intrigau. Îi declarai întrucîtva ironic :

— Domnule Maugham, sînt încîntat că prezența mea în Armenia e pentru dumneavoastră un prilej de emoție așa de mare. Mi-e îngăduit, totuși, să vă întreb pentru ce ?

— Pentru că Ruth și eu sîntem foarte buni prieteni cu Griselda. Nu ne-ați cunoscut la New York, deoarece ați stat foarte puțin timp în America, iar regretabila dumneavoastră despărțire de prințesă a survenit prea curînd. Vă asigurăm însă că nimeni mai mult decît noi n-a regretat neînțelegerea ce a prilejuit înstrăinarea dumneavoastră de soție.

— După cîte mi se pare, sînteți la curent.

Mrs. Maugham interveni :

— Că sîntem la curent ? Dar am citit toate amănuntele aventurii dumneavoastră la Palm Beach cu fiica vitregă a Griseldei. Oh, nu era cine știe ce și nu i-am tăinuit Griseldei că nu a avut dreptate ținîndu-vă de rău.

Scormonind în minte îmi amintii deodată că în timpul lunii noastre de miere, Prințesa îmi vorbise de un domn Maugham, avocat în partea de jos a orașului.Mă grăbii să repar eclipsa.

— Dragul meu Maugham, scuză lacuna memoriei mele. Atîtea întîmplări îmi tulbură viața.Acum știu. Ești avocat la New-York iar doamna Maugham a fost invitata Griseldei la Adirondacks, pe vremea cînd soția mea se numea încă Mrs. Turner.

— Exact ! Foarte exact ! Iată-te, dar, acasă, acum.

Admirabilul domn Maugham mă bătu prietenos pe umăr și-mi scuturâ mîna cu o vigoare comunicativă. Totuși, nevastă-sa ședea pe gînduri. Deodată ea mă apucă nu mai puțin familiar de braț și foarte hotărîtă îmi zise :

— Dragă Principe, vino cu noi.

— Unde ?

— Pe bord.

Domnul Maugham schiță o mișcare de surpriză. Femeia îl liniști cu un semn :

— Lasă pe mine Willy. Îmi iau răspunderea. Prințul Séliman ne va acorda favoarea să primească un ceai pe puntea *Northen Star*-ului.

Aș fi fost nepoliticos să refuz o așa de caldă invitație. Sării în barcă după doamna Maugham și motorașul începu să duduie. Avui totuși un scrupul și întorcîndu-mă spre doamna în roz :

— Nu credeți, scumpă doamnă Maugham, că nu-i prea cavaleresc din partea mea să vin pe bordul yachtului. Cum se numește proprietarul ?

— Sst ! făcu enigmatică americana ! Nu avea nici o grijă, e un prieten. De altminteri politețea mărilor nu reclamă să culegem naufragiații ce întîlnim în cale ?

Formula doamnei Maugham mi se păru încîntătoare și mă înclinai. Acostarăm. Un marinar ne dădu brațul. Admirai ținuta frumoasă a yachtului, gătit ca pentru o revistă navală, cu alămurile scînteietoare și cu ciubucăriile de mahon lustruite. Domnul Maugham mă conduse spre puntea dinapoi unde masa de ceai era pregătită, pe cînd nevastă-sa dispărea anunțînd :

— O să-ți prezint pe stăpînul vasului.

Domnul Maugham îmi oferi un scaun și o țigară. Pescărușii dădeau tîrcoale în jurul yacht-ului ca un pumn de semne circumflexe albe zvîrlite în vînt. Pe fondul cenușiu al munților Anatoliei, silueta vaporului-cisternă se profila mohorîtă și fumegîndă. Trecusem în cîteva clipe de pe *Djulfa* pe *Northern Star*. Din vasul murdar, pe cel de lux. Nu era în asta simbolul vieții mele aventuroase ? Romanul trecutului meu se depăna repede pe ecranul amintirilor. Mă văzui iarăși gentilom ruinat, spunînd Parisului adio. Evocai puntea emigranților pe Transatlantic, miracolul norocului meu la New-York, cucerirea frumoasei Griselda Turner, adoptarea mea de către bătrînul prinț Séliman la Viena, nebunia lui Evelyn, drama de la Palm Beach, despărțirea de Griselda, viața de boem la Londra, întovărășirea cu Lady Diana. Iar acum, goana spre necunoscut, în Caucaz, întreruptă printr-o întîmplare enigmatică pe un yacht al cărui proprietar se va ivi acum.

Auzii deodată glasul doamnei Maugham spunînd :

— Vino. Vino. Am întîlnit un tînăr încîntător pe cheiul Trebizundei. Ai să fii fericită cînd ai să-l vezi.

Întorsei capul. Și, brusc, mă ridicai foarte palid ; inima-mi zvîcnea. Era Griselda.

X.

Pălise și Griselda. Dar își veni în fire. Ce emoție. Contemplam născioru-i achilian și buzele nevopsite și ochii alge marine și pielița brațelor goale arsă puțin de soarele mediteraneean.

Doamna și domnul Maugham se retraseră discreți. Griselda se așează în fața mea într-un jilț de răchită și mă întrebă cu o politețe indiferentă, care mă încurcă :

— Dragul meu, ce cauți pe aici ? Te credeam tot la Londra.

Îi povestii pe scurt ce făcusem de la plecarea mea din New-York. Ea mă ascultă fără să arate că acordă un interes prea mare isprăvilor mele ; pe urmă încheie :

— În definitiv, iată-te cavalerul slujitor al Lady-ei Diana Wynham.

— Cel puțin mă străduiesc să fiu folositor.

— Ai dreptate, prietene. Nu ar fi fost mai demn din partea Prințului Séliman să accepte favorurile *Madonei din tren*, fără a-i mai da nimic în schimb.

— Te înșeli, Griselda. Lady Wynham nu e și nu va fi niciodată metresa mea.

Prințesa păru că nu se îndoiește de cele spuse. Zîmbi cu un aer de ironie și observă :

— Hotărît, ești cel mai curios tînăr pe care îl cunosc. E în dumneata și cavalerul pribeag și gugumanul, dacă-mi permiți să spun. Cavaler în miezul zilei. Bufon la miezul nopții. Excelezi în toate îndeletnicirile. Pui în mișcare și cerul și pămîntul pentru ochii frumoși ai unei femei, care nici măcar nu-ți aparține. E fără sens.

— E uneori picant, Griselda, să calci în picioare logica, această fată bătrînă dizgrațioasă. Uiți însă că dezechilibrul purtării mele e, în parte, opera dumitale.

— Oh !

— Da, da. Ai fost nemiloasă cu mine. Am plecat din America cu viziunea melancolică a lacului Placid într-o după-amiază de aprilie. Ai uitat gestul ? Ultima mea scrisoare ruptă de dumneata în bucățele care se împrăștiaseră în voia vîntului. Biata mea scrisoare mutilată care însemna moartea nădejdii mele. Ai lăsat în voia soartei un suflet mîhnit, un suflet zdruncinat. Deoarece chemările mele au rămas fără răspuns, hazardul pașilor m-a dus la Londra. Fără vreun rost acceptai să devin secretarul, consilierul, mentorul unei mari doamne din Smart Set. Ai să spui că sînt ocupații mai demne pentru un om ca mine ? Fără îndoială. Dar nu trebuia să ucid în mine voința care ne ridică și ne îndeamnă să creăm lucruri mari sau să ținem scopuri mai nobile. Naturalist hoinar, m-am amuzat să observ că societatea britanică, prin oglinda deformată a unei aristocrate fără prejudecăți. Dus pe urma lăsată

de ea pe oceanul snobismului, n-aveam decît o dorinţă : să-mi trec vremea pînă cînd destinul s-o îndura să ne pună iarăşi faţă în faţă. Dorinţa mea este înfăptuită. Te-am regăsit, Griselda, mai seducătoare decît oricînd şi faptul mă zguduie profund.

Tăcui. O privii pe Griselda ; sta neclintită. Adăugai mai în şoaptă :

— Exact acum doi ani cunoşteam primul nostru fior în splendoarea îmbălsămată a *roof-garden*-ului dumitale înflorit, în complicitatea unei nopţi de iunie afrodisiace şi călduţe. Adu-ţi aminte !

Mă apropiasem încet-încet de ea. O contemplam mai de-aproape. Stătea îngîndurată în jilţ. În preajma capului ei plecat era cerul albastru al mării, cerul brăzdat din cînd în cînd de zborul capricios al pescăruşilor. Marea calmă adulmeca flancurile yacht-ului cu un clipocit molatic. Matelotul de serviciu pe partea legată fluiera un vechi cîntec american ale cărui motive se pierdeau în vînt. O macara depărtată gîfîia pe chei înfundîndu-şi mîna de oţel în poala unui vas.

— Gérard, spuse în sfîrşit Griselda, să nu evocăm un trecut care e mort. E mai bine să mă laşi să-mi urmez drumul. S-a încrucişat cu al dumitale din întîmplare. Vezi că n-am căutat să te evit. Mai mult nu-mi cere. Aş fi putut să-i spun doamnei Maugham că refuz categoric să te primesc pe bord. N-am făcut-o deoarece aceasta ar fi depăşit măsura. Nu sînt supărată că ai încercat să mă înşeli cu fiica mea vitregă. Timpul vindecă rănile, depărtarea alină mîhnirile din dragoste. Ai păcătuit din nestatornicie. Te iert. Mai mult decît atît : te consider încă vrednic de prietenia mea pentru că eşti un om de treabă şi pentru că nimic din viaţa dumitale nu ţi-a pătat reputaţia. Şi apoi ai avut un gest care m-a mişcat prea mult pentru ca să nu-ţi exprim acum recunoştinţa mea profundă :

— Ce gest ?

— Cînd avocatul meu ţi-a făcut propunerea să divorţăm. Ţi-a oferit o sumă foarte mare din partea mea pentru ca, după pronunţarea despărţirii să mă autorizezi a-ţi păstra titlul. Refuzînd divorţul şi banii mi-ai recîştigat stima.

— Griselda ! Puteai să-ţi închipui c-o să vînd o coroană pe care ţi-o dăruisem din dragoste ?

— Alţii ar fi făcut-o.

— Aceia n-ar fi fost vrednici de dumneata. Dar eu...

Chipul Griseldei, la început indifernt, se însufleţise treptat-treptat. O simţeam mai puţin ostilă. Îi luai mîna.

Honey... te iubesc şi acum. Inima mea a rămas lipită de a ta şi n-ai expediat în Europa decît un manechin. Prietenia ta e bună, dar eu doresc mai mult. Ceea ce eu vreau e să recapăt pe Griselda pe care am cunoscut-o într-o seară la New-York, ghemuită lîngă mine şi al cărei puls îl simţeam accelerîndu-se între verigile şarpelui de perle roze care se încolăcea pe după mîna ei. E Griselda din Insula Sfînta Margareta care, cu ochii semiînchişi, asculta serenadele nocturne şi inhala ritmurile în surdină ale unui ungur nostalgic. Pe Griselda aceasta vreau s-o recuceresc şi voi aştepta întorcerea ei aşa cum navigatorul rătăcit pîndeşte în zare pînza eliberatoare.

Dar prinţesa clătină din cap. Îmi îndepărtă uşor mîna care-i apuca braţul gol şi zise :

— Nu, Gérard, vom fi prieteni. Vom rămîne prieteni buni. Nu mai căuta să mă tulburi evocînd ceasurile frumoase ale scurtei noastre legături. Urmează-ţi misiunea deoarece eşti dator. Mi-o voi face şi eu pe a mea. Căci călătoria mea nu e atît un exerciţiu de agrement, cît un pelerinaj caritabil. Am acceptat să împart copiilor săraci darurile Comitetului Armean-American, a cărui preşedintă sînt. M-am urcat în yachtul meu la Marsilia cu soţii Maugham şi cu alţi prieteni care m-au lăsat la Constantinopol. Voi rămîne vreo două-trei săptămîni în locurile astea. După distribuirea ajutoarelor, mă voi îndrepta spre Coasta de Azur ; pe urmă nu mai ştiu. Nu trebuie să plănuieşti niciodată nimic mai mult decît dincolo de răstimpul a trei luni de zile. După termenul acesta cecul asupra viitorului ţi se înapoiază neplătit.

Griselda se sculase. Convorbirea noastră intimă era sfîrşită. O chemă pe Ruth Maugham, care ieşea din cabină, ceru să se servească ceaiul şi mă întrebă rîzînd :

— E adevărat, dragul, meu, că ai venit la Trebizunda pe grozăvia aceea de vaporaş ?

— Exact. Un vapor-cisternă, *Djulfa*.

— Nostim nume pentru o haraba, reflectă doamna Maugham.

— Oh, doamnă Maugham, vapoarele înflorite nu leagă încă porturile Caucazului cu Monte Carlo.

Vremea trecu. Ceaiul fu servit. Domnul Maugham vorbi despre ultimele scandaluri din Wall Street. Nevastă-sa comentă mariajul Dorotheei Leewet, dansatoare la *Century* cu

un grand d'Espagne. La orele șase mă ridicai. Barca *Northern Star*-ului urma să mă readucă pe bordul vasului. Din barcă o implorai încă o dată pe Griselda din ochi. Ea îmi întinse cu francheţe mîna :

— Prieteni...

Nu mă mișcai. Ea repetă cu mîna întinsă :

— Haide, Gérard, nu pui preţ pe prietenia mea ?

Protestai ducîndu-i cu aprindere mîna la buze. Dar ea își trase braţul și stărui :

— Nu ! Nu ! O strîngere de mînă. Călătorie bună, Gérard și Domnul să te aibă în pază. Dacă n-ai nimic mai bun de făcut, peste trei luni la Paris sau la Londra, dă-mi un telefon. Voi fi stabilit pînă atunci dacă într-adevăr divorţăm sau dacă prelungim statu-quo încă un an.

După un sfert de oră mă cățăram pe scara vaporului. Barca se întorcea spre yachtul alb și o urmării din ochi, stăpînit de o melancolie de nedescris. În timp ce secundul *Djulfei* aplecat deasupra unei deschizături deborda înjurături grozave la adresa cuiva din beci.

*
* *

Vaporul-cisternă plutește pe marea tenebroasă. Înfășurat în pătură, singur pe punte, încredinţez melancolia mea stelelor care scînteiază. Aldebran clipește sceptic. Sirius indiferent îmi trimite în retină punctu-i de vedere amăgitor, care în seara asta mă va consola. Carul lui David, spetit în făgașu-i etern, nu refuză să mă poarte spre ținutul Nădejdii. Aș vrea să mă agăţ de părul Berenicei și să mă smulg din prezent ca să gust desfătările viitorului. Dar vaporul-cisternă mă întemniţează. Elicea se învîrtește, iar mîine seară vom poposi la Batum. Voi uita preocupările mele sentimentale contemplînd pe căile ferate cisternele pline cu petrol, iar domnul Edwin Blankett va izgoni mîhnirile inimii mele simțitoare cu precizări tehnice în fața vestmîntului de arlechin al unei hărți mineralogice.

*
* *

La ceasurile șapte în asfinţit, cele dintîi lumini ale Batumului se iviră. Zării nelămurit împrejurimile portului. Pe bordul *Djulfei* se produse mișcare. Forfota acostării începu.

Șuieratul unei locomotive îndepărtate zvîrli în vîntul serii icnirea-i jalnică. Trecurăm pe lîngă un torpilor al flotei roșii, țigară lungă, stinsă, inelată cu armele Sovietelor.

Călcai pe țărm cu pașaportul în mînă. Doi indivizi lipsiți de amabilitate, scrutară pecețile, examinară cu lupa filigranul hîrtiei, se plecară asupra semnăturilor, în timp ce altul cu uniformă ce nu se poate descrie îmi cercetă valiza în fața unui șopron prost luminat.

Mă mirai că domnul Edwin Blankett nu m-a întîmpinat. Petrecui la hotel noaptea și interesîndu-mă de ora trenului pentru micul port Nikolaïa, plecai a doua zi la prînz. Sosii la orele două după ce călătorisem între două călugărițe de la mănăstirea Sf. Nino, două călugărițe învești mîntate în rase cenușii, cu potcapii negre.

Domnul Edwin Blankett mă aștepta, desigur, la hotelul *Vokzal*, în fața gării. Patronul acestei modeste locante, un gurian cu chipul palid, cu nasul coroiat, cu nări turtite, îmi ură bun venit și păru nespus de mirat că un turist străin vine pe vremurile astea tulburi în tîrgușorul lui.

Domnul Tzulukidz — așa se numea cîrciumarul politicos — pricepea germana din fericire. Îi spusei îndată :

— Domnul Edwin Blankett mă așteaptă. Ești bun să-l înștiințezi ?

— Cum ați spus ?

— Domnul Edwin Blankett.

Surpriza hotelierului mi se păru de prost augur. Insistai :

— Nu găzduiești aici un inginer englez Blankett ?

— Nu, domnule.

— Numele ăsta ți-e cu totul necunoscut ?

— Cu totul.

Uluit, la rîndu-mi, mă uitam la domnul Tzulukidz.

— Nu se poate, exclamai eu. Am primit o telegramă la Berlin acum opt zile expediată din Nikolaïa de domnul Blankett, inginer expert al noii companii de petrol din Telav. Stătea aici acum opt zile. O fi plecat spre Telav.

— Vă cer iertare domnule, dar călătorul acesta englez n-a fost niciodată la mine.

Sinceritatea omului mi se părea vădită. Buimăceala mea era cu atît mai mare.

— Totuși, adăugai eu, am adresat domnului Blankett, acum patru zile o telegramă din Constantinopol. Ai primit-o ?

— Da, domnule. O și păstrasem gîndind că o să tragă la mine un călător cu numele acesta.

— Şi unde e telegrama ?

Hotelierul închise binişor uşa cabinei, apoi coborînd glasul îmi destăinui nu fără ezitare.

— Am dat-o cuiva aseară.

— Cui ?

Cîrciumarul vorbi şi mai încet ; murmură neliniştit:

— Unui agent al poliţiei secrete.

Îmi arătai mirarea printr-o tresărire şi protestai :

— Cum ? Au dreptul în ţara asta să violeze secretul corespondenţei adresate unui supus britanic ?

Hotelierul oftă :

— Eh, domnule. Au toate drepturile. Starea de asediu bîntuieşte neîncetat aici. Eşti dator să te supui ori să emigrezi în America, atunci cînd poţi. Aici e mai uşor să vii decît să pleci. Vreţi o cameră pentru astă-seară, domnule ? Dacă prietenul dvs. e la Telav, o să vină să vă caute.

Intrai în odaia modestă pe care mi-o oferise hotelierul. Un pat de fier, o icoană bălţată, un lighean mare şi o gravură îngălbenită a catedralei din Tiflis. Dar eram prea frămîntat ca să mă intereseze decorul. Lipsa domnului Blankett era întîmplarea cea mai neprevăzută. Şi cea mai neliniştitoare. Căci interesul poliţiei din Nikolaïa de a-mi citi telegramele mi se părea bătător la ochi.

Timp de un ceas fumai înaintea valizei întredeschise. Prevenirile Clarei îmi reveneau în minte. Alarmarea ei era întemeiată ? Acum singur în micul port de pe coasta caucaziană, supus rigorilor stării de asediu sovietic, pierdut în hotelul din faţa gării, departe de orice consulat străin, aveam impresia stînjenitoare de a sta pe o trapă ce începea să se mişte. În ce capcană aveam să cad ?

La şapte seara mă liniştii. În definitiv, poate că temerile mele nu aveau nici un temei. O neînţeelgere făcuse să nu mă întîlnesc cu domnul Edwin Blankett. O să iau mîine trenul pentru Batum, apoi pentru Telav şi acolo nu o să-mi fie greu deloc să dau de inginerul companiei anglo-americane.

Cinai în sala de mîncare a hotelului. La masa vecină, doi ofiţeri cazaci mîncau şi adresau glume servitoarei cu ochi zglobii. După cină mă dusei să mă plimb prin port. Mă încrucişai cu gărzi roşii fără de căpătîi, care hoinăreau pe lîngă ţărm şi mă priveau cu curiozitate. Pe la nouă mă întorsei la hotel. D-l Tzulukidz îmi oferi un păhărel cu vodcă şi mă 'ntrebă :

— Nu v-a urmărit nimeni pe cînd vă plimbaţi ?

— Nu, dar de ce ?

— Mă mir.

Dădu din cap. Glumii :

— Eh, domnule Tzulukidz, Craiul Munţilor s-a retras după ce şi-a făcut suma. Vrei să bagi în sperieţi pe turişti şi să le faci emoţionantă şederea în orăşel ?

— Oh, domnule. Toată lumea e persecutată prin locurile astea, chiar şi georgienii de baştină. Compatrioţii noştri potrivnici puterii bolşevice sînt întemniţaţi. Şi ştiţi cine porunceşte arestările astea arbitrare şi execuţiile fără judecată ? Banditi ca Cobişvili din Comisia Extraordinară din Tiflis, ori Kavtaradzé, şeful miliţiei din Duşet.

— Dar eu, străin ? Cu paşaport vizat de Moscova ?

— Nici vorbă. Sînteţi ferit pînă la un anumit punct.

— Hai, domnule, să bem în sănătatea Georgiei libere şi independente.

— Sst ! Sst !... Să nu vă audă cineva !...

Vorbirăm mai departe. La orele zece intrai în cameră. Mă culcai şi adormii.

La unu şi jumătate noaptea mă treziră paşi zoriţi pe culoar. Ciulii urechea. Se auzeau murmure la uşa mea. O dîră de lumină sclipi între pervaz şi podea. Se-auziră două bătăi. Strigai :

— Cine-i acolo ?

— *Tür auf !*

Recunoscui glasul hotelirului. Mă ridicai şi trăsei zăvorul. Doi inşi cu revolvere la brîu, cu căciuli de astrahan pe cap, cu mindirul tradiţional, cu steaua roşie bătătoare la ochi, dădură buzna în cameră. Dl. Tzulukidz îi urmă. Se îmbrăcase în grabă.

— Ce poftesc domnii ? spusei ironic arătîndu-i cu un gest . Să-mi examineze bagajele ? Să-mi vadă paşaportul ?

Hotelierul făcu o mină consternată şi murmură :

— Au un mandat de arestare.

Mă pregăteam să protestez. Una dintre gărzile roşii cu revolverul în mînă se apropie de mine şi-mi arătă o hîrtie. Îmi arătă cu ţeava armei numele scris cu litere groase.

— Prinţul Séliman. Dumneata eşti ?

— Da.

— Urmează-ne.

Nu aveam încotro. Îmi închisei valiza în grabă şi, întorcîndu-mă spre hotelier, îl întrebai în şoaptă :

— Ce înseamnă asta ?

El răspunse pe acelaşi ton :

— Ceka...

Fui atunci edificat complet. Un fior trecu prin corpul meu.

XI.

În vestibulul hotelului *Vokzal* mă adresai gărzilor roşii întrebîndu-le dacă vorbesc nemţeşte, franţuzeşte sau englezeşte. Cel mai pirpiriu dintre cei doi, unul cu profil de sobol, cu vinişoare sclerotice binevoi să-mi răspundă cu un accent ce nu poate fi reprodus :

— *Voui.* Vorbesc niţeluş franţuzeşte.

— Spune-mi atunci, amice, unde mă duceţi ?

Îi oferii o ţigară cu carton aurit. El primi una. Tovarăşul lui, un bîtlan fălcos, cu nas turtit, întinse laba-i păroasă, luă din tabacheră cele unsprezece ţigări ce mai erau şi le băgă în buzunar, fără să-mi mulţumească.

Glumii :

— Văd că tovarăşul dumitale are obiceiuri individualiste.

Sobolul schiţă un gest evaziv şi spuse :

— Comunism, nu ?

— Dar, în definitiv, încotro mergem ?

— La Comitetul de Supraveghere din Nikolaïa.

Coborîi glasul, căci mi-era teamă să pronunţ numele blestemat şi murmurai :

— La Ceka ?

— *Voui,* desigur.

— Aşadar, sînt suspect ?

— Mă rog...

Sobolul zîmbi enigmatic. Mă privi cu milă. Părea că spune : „Bietul de tine ! Parcă se poate şti ce urmăreşte Ceka ?“

Dar scurta convorbire îl enervase pe roşcovan. Dădu un bot de cizmă în valiza mea, îmi făcu semn s-o iau şi mormăi cîteva cuvinte la adresa tovarăşului.

— Să mergem, tovarăşe.

Pornirăm în noaptea friguroasă. Plimbare lugubră între sobol şi bîtlan prin tîrguşorul prost luminat. Neliniştea şi siguranţa treceau pe rînd prin mintea mea. Socoteam că paşaportul semnat de Varişkin şi contrasemnat de cei din Moscova

o să mă ajute să înlătur bănuielile. Am să fiu, desigur, pus în libertate la ziuă şi o să scap cu cîteva ore de închisoare politică.

Străbăturăm o curte. Un soldat roşu, postat sub un felinar se uită la noi indiferent. Intrarăm pe un culoar şi poposirăm în dreptul unei uşi cenuşii.

— Aici, zise sobolul. Vom coborî. Celulele sînt în beci.

— N-ar putea vreun tovarăş să cerceteze cazul meu acum?

— Nu, mîine la amiază. Desfă-ţi bagajul.

Soldatul de pază din dreptul felinarului se apropie la rîndu-i ademenit. Fu urmat de alţi doi vlăjgani care se treziseră. Erau în total cinci la număr, îmbrăcaţi în negru, strînşi în jurul valizei mele deschise. Cinci cormorani pe ţărm gata să-şi dispute stîrvul unui ţipar de mare. Bîtlanul scotoci cel dintîi :

Sobolul zise :

— N-ai revolver ?

— Nimic.

Portofelul dispăru în labele bîtlanului. Ceasul păru să fie pe placul sobolului care-mi explică ironic :

— N-o să ai nevoie să ştii cît e ora aici. O să ţi-l înapoiez la plecare. *Voui,* nu-i aşa ?

Primul cormoran înhăţă o cămaşă. Al doilea îşi luă o pereche de pantofi galbeni. Al treilea ocoli o sticlă cu apă de coolnie şi mă întrebă :

— Vodcă ?

— Nu, făcui eu. Parfum.

— Aha !

Păru dezamăgit. Atunci, în afară de sticlă, îmi şterpeli maşina de ras şi un săpun. Mă grăbii să rîd şi-l rugai pe sobol să-i întrebe pe cormorani dacă înălţimile lor doresc şi altceva.

Tălmaciul se execută. Hoţii se burzuluiră. Singur bîtlanul nu tresări. Se plecă spre haina mea şi-mi şterse repede perla de la cravată.

Vrui să mă împotrivesc. Mîna lui pusă pe patul revolverului îmi dădu de înţeles zădărnicia protestelor mele. Deschise uşa şi-mi arătă scara beciului. O duhoare asfixiantă, o împuţenie de trupuri murdare urcă pînă la mine. Temnicerul cu stea roşie ghemuit în culoar, pe pămîntul bătătorit, cu revolverul la şold, se sculă mîrîind. Mă împinseră într-o celulă

și-mi zvîrliră valiza golită într-un colț. Ușa fu zăvorîtă cu grijă pe dinafară. Pașii se depărtară. Un rîs gros se pierdu pe scară. Captivitatea începea.

* * *

Atmosfera era înăbușitoare. Duhoarea din cazărmile franceze ar fi părut cel mai plăcut parfum arab comparat cu miasmele astea. Acreala laptelui bătut se contopea cu sudoarea, jegul, cu alimente mucede.

Lumina mohorîtă a lanternei din culoar abia răzbea prin gratiile ușii. Ochii mi se obișnuiră cu semiîntunericul. Pipăii păturile din culcușul îngust și spre marea mea mirare dădui de un trup. Un om dormea chircit. Un om cu jachetă roasă, fără guler, fără încălțăminte. Îl privii. Plete negre, cu chip inofensiv și palid de intelectual. Degete lungi și fine. Un artist, poate.

El schiță un gest sacadat, temător și se ridică brusc, cu ochii rătăciți. Îi dădui de înțeles că nu știam rușește. Atunci el răsuflă și-mi răspunse în nemțește :

— Scuză-mă, tovarășe, m-am speriat. Cînd intră cineva în celulă la noi, spectrul neliniștii răsare în viața noastră. Văd însă că gheara Cekăi te-a înhățat și pe dumneata. Ai noroc ! Cine ești ? De unde vii ?

Dacă prezența mea părea întemnițatului o mîngîiere, prezența nefericitului mi-era nu mai puțin binevenită. Voi petrece cu el cele cîteva ore ale unei captivități pe care o presupuneam de scurtă durată. Îi dădui cîteva lămuriri și îl cercetai și eu. Se numea Ivanov. Era profesor de muzică la o instituție particulară din Moscova. Deci, un intelectual, un paria al noului regim, o ființă de prisos ursită să fie învinsă în lupta inegală, dintre braț și creier.

Fusese luat la ochi din 1918 de către tovarășii din Comisia Extraordinară însărcinată cu combaterea contrarevoluției. Tovarășul Mindlin, judecător de instrucție, îl trimisese, fără vreun motiv, în strada Lubianska cea Mare nr. 14, în arestul acela înghețat, în vizuina Terorii, unde deținuții trăiau sub așteptarea oribilă a unei execuții fără judecată ; liberat după opt luni, se înapoiase în Georgia și aproape își uitase calvarul cînd, peste șase ani era arestat din nou în cursul sîngeroasei represiuni a insurecției georgiene.

Tîrît din temniță în temniță, dintr-o celulă într-alta, ajunsese la Nikolaia, acuzat fără dovezi de spionaj în favoarea insurgenților.

— Oh, domnule, gemu Ivanov ghemuit sub pătură. Voi retrăi aici coșmarul groaznic din Lubianka. Timp de opt luni am zăcut acolo într-un subsol printre deținuți culpabili de singura crimă de a nu fi admis regimul Sovietelor. În mijlocul figurilor pămîntii mînate de lipsuri și de frică, în mijlocul prizonierilor năuci, scuturați din cînd în cînd de fiorul morții iminente. Oh, domnule, să te ferească Dumnezeu să cunoști aici nopțile lungi de insomnie, somnul scurt, agitat, întretăiat de treziri fără veste, zilele de fiară fugărită, cînd cu mintea înfierbîntată brodez ghirlande de nădejde pe canavaua viitorului. Dragostea pentru soare, dorința de a trăi clocotesc și-ți inundă inima. Ai vrea să se sfîrșească totul și cu toate astea nutrești speranțe. Doar o ușă greoaie se deschide alături. Un strigăt se aude. Moartea vine să-și ia prada. Ca o caracatiță, ale cărei tentacule scotocesc la întîmplare prin unghere, îl înhață pe unul, îl cruță pe celălalt, fără motiv. Oh!

Evocările lui Ivanov în clar-obscurul sinistru din celulă îmi tăiară pofta de somn. Erau desigur cam ceasurile trei. Mi-era frig numai în pardesiu.

— Văd că nu ești încă deprins cu frigul din închisorile rusești, observă tovarășul meu. Întinde-te lîngă mine pe pat. O să ne încălzim reciproc.

Îi urmai sfatul. Mă strecurai sub pătura murdară și tăcui ca să nu tulbur somnul lui Ivanov. Dar nefericitul se frămînta. Prezența mea îl aținase neîndoielnic.

— Oh! gemu el cu dinții încleștați, dumneata ca străin ai poate șansa de a scăpa. Dar eu. Eu...

Își crispă degetele uscate pe pătură și adăugă cu glas mai coborît.

— Mă logodisem cînd m-au arestat. De patru luni de zile nu primesc nici o veste de la Ana Feodorovna. Biata porumbiță care-mi scrie desigur și ale cărei scrisori sînt interceptate de brutele acestea.

Un cînt foarte înăbușit din pricina zidurilor, un fel de cor în surdină ajunse deodată pînă la noi. Ascultai glasurile grave. Mă întorsei spre Ivanov.

— Ce-i asta?

— Dubinuşka. E cîntecul vîslașilor de pe Volga. Desigur că-l cunoști.

— Și cine cîntă așa?

— Gărzile roșii în curte. Dubinușka și Internaționala formează tot repertoriul lor.

Variațiile melancolice ale cîntecului vîslașilor pe Volga îmi reveneau în minte. Mi-aminteam că auzisem melodia aceasta populară în cabaretele rusești din Londra sau Paris, ronțăind migdale prăjite printre flori și giuvaeruri, printre umeri goi și coliere neprețuite. Snobii mă înconjurau atunci cu plastroane stropite, cu țigări aurite. Femei plecîndu-și capul lasciv, închizîndu-și pleoapele viorii peste oboseala ochilor se înfiorau desfătate la auzul laitmotivului bizar. Copii răsfățați, la urma urmei, luînd în glumă revoluția rusă. Fetișcane care se înfiorau de ecourile îndepărtate ale unei gogorițe roșii.

Dar în noaptea asta diletantismul nu mai era obligatoriu. Nu mai era vorba de flirtat cu sufletul slav și nici de savurat cu paharul în mînă nuanțele evocatoare ale unui folclor halucinant. Numai evocau Dubinușka emigranți consolați dinaintea unei pianiste visătoare sau a unui cîntăreț din balalaică, un cîntăreț cu fruntea de satrap scopit. Erau soldați roșii adevărați, centurioni ostili deținuților pe care-i păzeau.

Cîntul muri în noapte. Tăcerea se așternu din nou. Tovarășul meu începea să aţipească ; deodată ajunse pînă la noi zgomot de pași. Se ridică brusc, ciulind urechea ; gura-i era încleștată. Întrebai :

— Ce e ?

Îmi făcu semn să tac și murmură gîtuit :

— Unde s-or fi ducînd ?

Pașii se opriră la jumătatea culoarului. Temnicerul mormăi. Cheile zăngăniră. Ușa unei celule scîrțîi.

— Intră alături, murmură Ivanov.

Sărise cu agilitate din pat și ca să audă mai bine își lipise urechea de zid. Ascultarăm încordați. Se auzi o hărmălaie în celula vecină. Un glas aspru articulă foarte lămurit :

— *S veștami po gorodu !...*

Aflasem din timpul cinei, la hotel, tîlcul frazei fatidice : „*Pregătește-te ca să mergi în oraș !*“. E eufemismul grozav adresat condamnaților care urmează a fi executați. Beciurile din Lubianka, Moscova, celulele din Gorotkhovaia și subteranele fortăreței Petru și Pavel din Petrograd vor răsuna, timp de veacuri, de sinistra formulă.

Un urlet de nedescris se auzi. Mă sculai la rîndu-mi asudat. Mă apropiai de Ivanov, care-mi apucă brațul. Auzii o hărmălaie înăbușită în celula alăturată. Întrebai :

— Cîți sînt ?

— Șase. Desigur că îl duc pe Guritzki. Bietul băiat.

— Ce-a făcut ?

— L-au acuzat că a încercat să otrăvească conductele de apă din Batum ca să-i omoare pe soldații armatei roșii. Ce nătîngie. Guritzki, un învățător pașnic, un omuleț care n-ar putea să răpună nici măcar un iepure. Sst ! Ascultă !

Temnicerii se enervau. Auzii cîteva ordine răspicate. O voce stinsă, gîtuită, implorîndă răspunse. A lui Guritzki, fără îndoială. Un zvon de luptă. Gemete. Mi se păru că un trup rebel e tîrît pe culoar.

Ivanov șopti :

— Îl dau pe mîna călăului. El se zbate. Uite, nu-ți spuneam ?

Duduitul unui motor se auzi în curte.

— Ce ? Îl duc în automobil ?

— Nu. E un autocamion. Dau drumul motorului ca să nu se audă împușcăturile.

Atunci, ghemuiți lîngă crăpătura ușii, Ivanov, și eu așteptarăm moartea nefericitului cu inima încordată, cu dinții încleștați, cu vîjîieli în cap.

Motorul duduia într-una. Deodată, tovarășul mă strînse în brațe. Trei detunături înăbușite răzbiră pînă la noi cu tot zvîcnetul motorului.

— Oh, s-a sfîrșit, murmură Ivanov.

Horcăi și adăugă :

— Poate că mîine seară ne vine rîndul nouă.

* * *

La zece dimineața temnicerul intră în celulă cu un castron cu ciorbă și cu două bucăți de pîine neagră. Cîteva zdrențe de hering afumat înotau în mîncare. Îl rugai pe Ivanov să-l întrebe pe temnicer dacă cekiștii au să limpezească repede cazul meu. Temnicerul răspunse crunt :

— Înălțimea Sa are vreme să aștepte.

Și zăvorî iar ușa.

După-amiaza trecu. Pe urmă se-nnoptă. Încarcerarea aceasta fără motiv îmi pune răbdarea la o grea încercare. Umblam de colo pînă colo ca o fiară în hrubă, în timp ce Ivanov, întins pe pat, mă privea cu resemnare. Zise :

— Și eu am făcut ca dumneata, la început. Eram ieșit din minți. Strigam cu capul băgat în ușă. Apoi m-am liniștit. Nu m-am mai năpustit dintr-un zid în celălalt. Pendula nu

s-a mai legănat. Pînă în trei săptămîni sau o lună ai s-ajungi și dumneata, prietene, la un punct mort.

— Trei săptămîni sau o lună ? Glumești ?

— Oh, ai să vezi. Nirvana noastră e nesimțirea somnului în patul tare, sub pătura cu găuri. Să dormi. Să visezi poate, zice Hamlet, în solilocul său. Dacă Shakespeare ar fi cunoscut bolșevismul, ce capodoperă ar fi scris, muindu-și pana în putregai de sînge.

Cea de-a doua noapte a mea fu zbuciumată. Cuvintele lui Ivanov îmi munceau creierul. Neputința mă îndîrjea. Pe la patru dimineața, istovit, mă strecurai sub pătura tovarășului meu și adormii.

Cît am dormit nu știu. Dar deodată simții mîna lui Ivanov care, discret, mă bătea pe umăr. Deschisei pleoapele. Fără să se miște, cu nasul vîrît sub pătură, Ivanov îmi șopti la ureche:

— Să nu faci vreo mișcare. Prefă-te că dormi încă. Se uită cineva prin ochiul de la ușă.

— Temnicerul ?

— Nu știu. Încearcă de privește, dar fără să te miști prea mult.

Încet-încet, îmi îndreptai privirile spre ușă. Doi ochi ne observau printre sîrmele încrucișate. Mă întorsei și mai pe nesimțite spre Ivanov șoptind :

— E un cekist ?

Închizătoarea oblonului de la ușă ne arătă că observatorul misterios dispăruse. Ivanov trase pătura și vorbi mai tare.

— Acum ne putem mișca. S-a dus.

— Știi cine e ?

— În orice caz n-am recunoscut sprîncenele stufoase, bolnde ale temnicerului de serviciu.

— Atunci ?

— N-ai avut impresia că erau ochii unei femei ?

— I-am privit mai mult decît dumneata. Sînt aproape sigur.

— Dar ce femeie ar fi putut să aibă acces pe culoare.

Ivanov șovăi. Pe urmă încheie, dînd din cap :

— Nu zău. Te pomenești c-o fi Dulcineea vreunui soldat. Cînd nu ai cinema îți distrezi drăguța așa cum poți.

XII.

Eaque, Minos și Rhadamante, înstelați cu roșu și înarmați cu revolvere Colt, furnizate altădată armatelor rusești

de War Office-ul englez. Cekiștii îmi scrutau hîrtiile. Sprîncene încruntate deasupra segmentelor unsuroase a trei nasuri coroiate ca niște ciocuri de ulii.

După trei nopți de așteptare, comisarii Cekăi catadixiseră să-mi cerceteze cazul. Temnicerul păros mă scoase din beci, ducîndu-mă la parter, într-una din sălile școlii municipale din Nikolaïa.

Așezat pe o bancă, în fața unui pupitru negru de lemn, îmi observam închizitorii. Eram trudit, nemulțumit, îngrijorat, murdar. Barba creștea țepoasă de patru zile, iar gulerul de mătase, prăfuit, lua o înfățișare specială în armonie cu cravata mototolită.

Unul dintre cei trei cekiști, care se numea Șapinski și vorbea de altminteri franțuzește cu o ușurință uluitoare, agită pașaportul meu după ce glumise cu acoliții lui. Îmi zise în batjocură :

— Felicitările noastre, Principe Sèliman. Îți luaseși toate măsurile. Cît se poate de în regulă hîrtiile ! Nu lipsește nici o semnătură.

Tonul cekistului mă scoase din sărite.

— Atunci ? De ce arestarea mea neîntemeiată, rogu-vă ? Sînt un prieten personal al camaradului Varișkin, delegatul Sovietelor de la Berlin, am venit aici sub ocrotirea lui și vă previn că dacă nu mă puneți în libertate imediat, își va lua sarcina să v-arate el de ce e în stare prin intermediul șefilor voștri de la Moscova.

Cekistul tălmăci politicos răspunsul meu și iritarea celorlalți doi se înteți. Un glas de clopote dogite, care mă înfiora. Schimbară cîteva cuvinte și ieșiră. Rămăsei cu Șapinski.

Stătea la catedră. În fața ușii cu geamuri a sălii veghea un soldat roșu. Într-un colț sub tabla neagră erau două mitraliere demontate, puști și grenade de mînă, claie peste grămadă.

Șapinski mă privi cu luare-aminte. Un flăcău de vreo treizeci de ani, subțire ca Nijinsky, strîns în gherocul de piele, slav cu nasul adus, cu ochii oblici, cu umerii încovoiați, cu mîini fără bătături și fără deformări.

Aruncînd o privire disprețuitoare tovarășilor care ieșiseră, începu cinic :

— Și acum, că mocîrțanii plecară, să vorbim.

Mă sculai enervat, replicînd :

— Sînt ținut aici de patru zile, fără motiv. Abuzul este flagrant. Te rog încă o dată să mă prezinți tovarășului comandant al poliției din Nikolaïa !

Șapinski se înclină, batjocoritor, la catedră :

— Eu sînt comandantul, Monseniore !

— Dar cine îndeplinește funcțiile de judecător de instrucție ?

— Eu, Alteță Serenisimă.

Dădui din umeri.

— Judecător care-i instruiește pe prevenîți cu un revolver încărcat lîngă el !...

— Vă înșelați. Nu-i încărcat. Priviți...

— Atunci, e o sperietoare ?

— Nu. O cursă pentru contrarevoluționari. Jocul e acesta : prevenitul, șiret din cale-afară, profită uneori de o clipă de neatenție din partea mea, pune mîna pe Colt și vrea să tragă în mine. Eu zîmbesc în fața armei inofensive ; scot din buzunar browningul acesta încărcat, îi înapoiez politețea prevenitului, care-și ispășește îndată tentativa de crimă. Înțelegi ? Jocul e amuzant. Am pînă acum pe listă patru georgieni. Dacă îți dă inima brînci, ilustrisime străin, poftim.

Zîmbetul sardonic al lui Șapinski era exasperant. Mîna-i fină, împodobită cu un inel furat, o *chevaliere* de platină cu armele unui membru din familia imperială, mîna-i de revoluționar care n-a purtat niciodată nici secera, nici ciocanul, dezmierda patul revolverului așa cum degetele unei diletante pipăie contururile unei statuete.

— Crezi c-o să mă faci să mărturisesc crime imaginare amenințîndu-mă cu moartea ? zisei eu, în sfîrșit. Te înșeli, camarade ! Inchiziția s-a dus, iar *albigeoisii* nu purtau cămăși de mătase croite de un *chemisier* din Regent Street.

— Adevărat. Cămașa de mătase e uniforma capitaliștilor.

— Așa cum neînțelegerea necesităților economice e uniforma comuniștilor.

— Principe, să lăsăm generalitățile la garderobă ! Femeia de la lavabou o să-ți înapoieze truismele cînd ai să ieși de aici. Admițînd c-ai să ieși. Dacă sîntem informați bine, ai venit în Georgia în contul unui consorțiu anglo-american care vrea să exploateze petrolul din Telav.

— Da. Cu asentimentul Moscovei. Dacă, prin urmare, nu mă puneți în libertate voi telegrafia la Berlin și...

— N-ai să telegrafiezi, căci avem ordin să te ținem la secret.

— De unde vine ordinul ?
— Din Moscova.
— Nu se poate.
— Îmi întinse o telegramă.
— Nu înțeles rusește.
— Atunci, ți-o voi tălmăci eu întocmai.

Ordin comisarului Cekăi din Nikelaïa de a aresta pe prințul Seliman îndată ce va sosi pe teritoriul georgian. Va debarca la Batum și va descinde la hotelul Vokzal din Nikolaia. Să-l țină la secret pînă la venirea lui 17 care va fi prevăzut cu depline puteri din partea Comitetului Executiv pentru a da deținției urmările de rigoare.

Semnat : Leonov.

Cekistul strecură depeșa printre alte hîrtii, mă privi cu milă ironică și zise :

— Poftim !

— Așadar îmi interziceți să comunic cu lumea exterioară pînă la sosirea lui *17* ?

— Ei da, consemnul e categoric.

— Cine e *17* ?

— N-am să-ți pot satisface curiozitatea, de mi-ai da și o' avere.

— Un delegat din Moscova ? Un membru al Comisiei Extraordinare ?

— Poate.

— Ce rost își are numărul ?

— Altfel nu îi cunoaștem. În orice caz, pot să-ți spun că un număr din nouă cifre numai arată că e vorba de un tovarăș sus-pus.

— Sînt deci în Uniunea Sovietelor egalitare tovarăși suspuși ? Faptul e mai mult reacționar.

Șapinski schiță un gest vag.

— Oile au păstori. În orice caz ar trebui să te măgulească faptul că un tovarăș vine din Moscova cu singurul scop de a te interoga și de a hotărî soarta dumitale. Dar, nu mai avem ce să ne spunem, nobile călător. Voi ordona să fii dus în celulă. Ai să ieși cînd o să vină *17*.

Cekistul sună un clopoțel, dădu un ordin soldatului roșu și mă urmări printre pleoape cu o uitătură ce nu prevestea nimic bun. Mă înapoiai în celulă. Tovarășul meu de necazuri nu se afla acolo. Făcea, împreună cu ceilalți deținuți, plimbarea de un ceas prin curtea școlii, sub paza santinelelor.

Profitai că sînt singur ca să-mi iau anumite măsuri. Izbutisem să tăinuiesc zece bilete a cîte o sută de dolari, pe care le îndoisem la glezne, între ciorapi și piele. Socotii că ascunzătoarea nu prezenta încredere. Băgai biletele între două pietre de jos și le acoperii cu țărînă. Se putea ca banii să-mi fie de folos mai tîrziu.

Ivanov intră. Mîhnirea lui mă impresionă. Se trînti pe pat ca un biet cîine bolnav și-mi declară cu voce tremurîndă :

— Ți-am spus că l-au împușcat ieri-noapte pe Guritzki.

— De unde știi ?

— I-am văzut încălțămintea în picioarele unui soldat.

Ivanov tuși sec. O tuse care răsuna ca un violoncel într-un butoi. Adăugă :

— Oh, hrăpăreții ! Au să ne despoaie pe toți ! Te-a interogat, nu-i așa ? Cine ?

— Șapinski.

— Păzește-te de Șapinski. E fals, ipocrit și laș. A fost ziarist reacționar, care, internat la Ceka din Kuban, s-a convertit în grabă și, ca să cucerească încrederea bonzilor Internaționalei a III-a, și-a vîndut prietenii. Are spirit de agent provocator. Ar strecura broșuri compromițătoare chiar sub perna fratelui său ca să-și salveze pielea. Dețin amănuntele astea de la un prieten de-al meu, nenorocit, care a fost internat la Ekaterinodar în 1921 și care a scăpat ca prin minune de nebunie și de moarte. Fusese închis cu 67 de deținuți într-o vastă subterană, pe care bolșevicii o numeau Vestibulul Mormîntului. Ai să vezi cît de nimerită era denumirea asta funebră ! Într-o seară, pe la șapte, ușa grea se deschise și comandantul închisorii intră, urmat de o secție de gardieni, cu revolverul în mînă. Comandantul se întoarse spre staroste, șeful încăperii, și-l întrebă :

— Cîți sînt pe-aici ?

— Șaizeci și șapte.

— A, numai șaizeci și șapte ? răspunse comandantul cu prefăcută indiferență. Groapa e săpată pentru optzeci. Curios.

Nenorociții simțiră tortura. Comandantul îi privi liniștit, în timp ce o tăcere halucinantă plana peste cei șaizeci și șapte. Se întoarse spre șeful escortei și zise :

— În orice caz ne mai trebuie treisprezece. Ai grijă de ăștia. Mă duc să scotocesc prin celule și-o să izbutesc să-mi fac numărul.

Ușa fu închisă. Cîteva minute, cei șaizeci și șapte rămaseră încremeniți ca niște stane. Deodată, unul îngenunche și

începu să se roage, urlînd ; îl invoca pe Dumnezeu și lingea țărîna de pe jos ; apoi izbucni într-un rîs neomenesc, un rîs de hienă în jungla africană și se porni să țopăie, îmbrîncindu-și vecinii. Își ieșise din minți.

Orele trecură în cea mai grozavă așteptare. Unii căutau să se agațe de un crîmpei de nădejde. Alții socoteau că comandantul n-o să facă rost de treisprezece condamnați și că, astfel, se va întîmpla o minune. Ceilalți plîngeau, doborîți, nimiciți. Așteptarea ținu două zile. Aflară apoi că cei treisprezece fuseseră executați întîi. De ce ? Nu știa nimeni. A treia zi, cekiștii năvăliră în celulă. Șeful lor purta o lanternă și o filă de hîrtie. Deținuții citiră cu groază cuvintele acestea scrise oblic pe colțul stîng : *„A împușca"*. Și, culmea torturii, văzură nume care, pe listă, fuseseră tăiate cu cerneală roșie. Care ? Nebunul se aruncă asupra unui cekist, care-l culcă îndată la pămînt ; mișca încă atunci cînd îi azvîrliră trupul pe culoar. Apelul morții începu. Ca să alunge groaznica încordare care-i amenința judecata, un deținut cînta, bezmetic, o veche mazurcă populară.

— Lasă gura ! porunci șeful escortei. Nu se-aude nimic.

Apelul continuă. Cel care fluiera era, împreună cu alți trei deținuți, scăpat de asasinarea în masă. Cînd rămase cu cei trei prizonieri salvați ca prin minune, întrebă prostit, cu ochii ficși :

— Bine, dar eu ? Dar voi ? Nu ne împușcă ?

— Nu. Sîntem grațiați.

El repetă cuvîntul „grațiat", își duse mîinile la gît și căzu țeapăn. Bucuria de a trăi îl ucisese.

* * *

După-amiaza trecu. Temnicerul deschise ușa celulei noastre și ne aduse un castron cu ciorbă rece, care mirosea a pește vechi. Îi făcu semn lui Ivanov și-i vorbi pe șoptite, rusește. Ivanov se ridică speriat.

— Ce vrea ? întrebai neliniștit de soarta camaradului, a cărui tovărășie și blîndă resemnare-mi erau plăcute.

— Mi se schimbă celula. Se pare că diseară ai să fii singur.

— Eu ? Singur ? Pentru ce ?

Întrebare grea, la care pînă și temnicerul ar fi fost incapabil de un răspuns. Temnicerul îmi arătă cu degetul cas-

tronul, se frecă pe burtă, ironic, apoi, împingîndu-l pe Ivanov, ieși.

Cunoșteam prea bine inima-i generoasă ca să mă îndoiesc de Griselda, va deplînge, desigur, asasinarea mea. Eram convins. pentru ce îmi fusese răpit camaradul de suferință, mă întinsei pe pat și trăsei pătura pînă peste bărbie. Cu ochii semi-închiși, în lumina gălbuie, mortuară, avui răgazul să meditez. Dar meditările unui om de lume într-o temniță bolșevică n-au nimic vesel. Gustam trecutul încet, cu linguriță; doctorie dulce-amară, ce-mi lăsă în gură gustul groaznic al nesiguranței. Tablouri din prima tinerețe alternau cu reminiscențele galante ale ultimei mele nopți la Pera Palace, în brațele berlinezei cu ochi lascivi. Cunoscusem primejdia în viață. Gloanțele șuieraseră, în război, pe lîngă urechile mele. Dar frămîntările acestea intermitente, șiragurile de temeri mici, alternate, nu semănau cîtuși de puțin cu necunoașterea soartei mele, necunoaștere ce data de trei zile și jumătate. Viața mea stătea ca un fir în mîinile aspre ale cekiștilor atotputernici și iresponsabili. Puteam fi liberat mîine sau executat chiar în noaptea asta. Dispariția mea, cunoscută în sfîrșit de lumea civilizată, va stîrni, desigur, o notă diplomatică. Tovarășii de la Moscova au să născocească, fără îndoială, dovezile unei culpabilități plauzibile : contraspionaj sau încăierare nocturnă. Quai d'Orsay-ul va protesta de formă. Dar pentru că nu trebuie adusă nici o bătaie de cap Sovietelor, vor fi primite scuze vagi și afacerea se va clasa. Îmi și imaginam, cu o bizară indiferență, întîmplările de după moartea mea. Citeam în gînd articolele marilor ziare din Paris, Londra și New-York. Auzeam comentariile mișcate ale Lady-ei Diana din saloanele din Park Lane :

— Un băiat așa de drăgălaș ! Ce grozăvie ! Se dusese acolo pentru mine. O cumplită eroare judiciară despre care am vorbit la Foreign Office. Dar domnii din Downing Street nu mai au, în loc de inimă, decît o minge de golf. Mi-au spus că n-au dovezi formale. Nu, mulțumesc, Lady Chutney... fără zahăr. Da, puțin lapte. Lordul Edwin mi-a telefonat ieri.

Dar Griselda ? Buna și îndepărtata mea Griselda ? Nevasta mea. În curînd, văduva mea. La ora asta plutește, desigur, la bordul *Northen Star*-ului în largul coastelor Asiei Mici. Speranța pîlpîia în inima mea încleștată ca o flăcăruie agonizînd, speranța că ea va fi avînd oarecari remușcări că nu a deschis brațele pe puntea frumosului yacht alb. Scumpa

purtarea ei cînd o depeşă citită în *New-York Herald* îi va anunţa, brutal, c-o să fie de-acum încolo, pentru totdeauna. Prinţesa Séliman.

Alte reminiscenţe încolţiră în creieru-mi înfierbîntat. Trapele se ridicau parcă, ici-colo, dînd drumul uneia sau alteia dintre porumbiţele amintirii care zburau spre pustiul fără margini al memoriei oamenilor. Evocam cele mai felurite lucruri. Silueta unei femei dorită un ceas alterna cu decorul unui bar interlop, unde, într-o seară de spleen, ronţăisem migdalele sărate ale deznădejdii. Apoi, deodată, un peisaj însorit lumina pleoapele-mi coborîte, un peisaj mediteraneean îmbîcsit de mimoze şi de arome de garoafe leşinate la umbra pieilor care filtrau adierea vîntului în ritmul crengilor lor. Apoi, fără tranziţie, mă vedeam pe terasa unui hotel din Alger, năpădit de strălucirea lunii : scaunul îmi legăna dorinţa, iar mîna mea strîngea în tăcere o mînuţă vecină, un braţ gol, încercuit de o brăţară de safire şi briliante.

Închisesem ochii. Pulsul mi-era pripit, tîmplele-mi ardeau ; mă-nţepeneam sub pătură, cadavru viu al cărui gînd vagabonda dincolo de tărîmul eternităţii. Mi se părea că mă şi aflu în pămînt, stîrv îngropat sub pămîntul caucazian, uitat încet-încet de toţi cei care mă cunoscuseră ; uitat de femeile pe care le posedasem şi care, făcîndu-şi unghiile, îmi vor dărui un gînd fugar ; uitat de bărbaţii pe care îi servisem ; uitat de prietenii care mă ajutaseră. În faţa acestei uitări complete, definitive, încercam aceeaşi ameţeală pe care o simţi contemplînd într-o noapte de vară paietele fără de număr ce scînteiază pe veşmîntul Căii Lactee. Aveam impresia că pune stăpînire pe făptura mea insensibilitatea sublimă a fachirului în rugăciune şi că *eul* meu dematerializat reintră în orbita planului astral — cînd un zgomot la ferestruica uşii mă făcu să tresar. Ca şi în noaptea trecută, nu mă mişcai. Recunoscui printre gene aceeaşi privire în dreptunghiul de metal.

Cîteva minute, ochii mă cercetară. Apoi ghişeul se închise. Adresai blesteme curiosului care tulburase coma binefăcătoare a cugetului meu amorţit şi mă pregăteam să mă întorc în pat ca să nu mai fiu ispitit să privesc uşa, cînd un zgomot de paşi răsună pe coridor.

Se auziră şoapte. Întorsei capul fără să vreau. Uşa se deschise. Temnicerul articulă cu glas ce nu poate fi reprodus :

— Numărul *17*.

Se dădu în lături, pe pragul celulei. Intrigat acum, mă ridicai în cot și așteptai. Numărul *17* apăru. Era doamna Irina Alexandrovna Muraview.

XIII.

N-am fost surprins prea mult. Bănuiam intervenția ei ocultă, dar nu credeam c-o să vină în persoană la Nikolaia.

Stătea aici, în cadrul ușii, luminată dintr-o parte de lanterna gălbuie. Mă contempla, impasibilă. Nimic din ochii-i pali nu-i trăda simțămintele. Păru-i negru, tăiat, era încercuit sub o pălărioară neagră, impermeabilă. Talia-i zveltă, era strînsă într-o jachetă de piele, cu patru buzunare. O rochie scurtă de postav kaki, foarte simplă, cădea pînă la jumătatea pulpei și cizmulițe rusești, negre, urcau pînă la genunchi. Nici cercei, nici alte bijuterii. Egeria lui Varișkin părea incoruptibilă.

Prezența doamnei Muraview fu un stimulent pentru mine. O înțepătură de stricnină n-ar fi alungat mai repede toropeala care mă năpădise. Amoru-mi propriu se trezi. Nu voii ca rusoaica trufașă să se poată lăuda mai tîrziu că m-a văzut cu fruntea brubonată de spaimă, strivit, la picioarele ei. Zvîrlii pătura, sării și mă înclinai cu respect exagerat :

— Scuzați-mă, doamnă, dacă prevedeam vizita, nu m-ați fi găsit în atitudinea asta incorectă.

Irina nu răspunse nimic. Îl concedie pe temnicer cu un cuvînt scurt, făcu un pas, închise ușa și zise în sfîrșit :

— Poză, domnule tovarăș, poză. Vom veda noi dacă o s-o ții pînă la capăt.

Tresării la auzul amenințării. Dar îmi venii imediat în fire și glumii :

— Așadar, dumneavoastră sînteți numărul *17*, doamnă ? Foarte modest pseudonim pentru o femeie ca dumneavoastră. Mă așteptam la un revoluționar prost crescut, brutal, incult și întîmplarea îmi trimite o moscovită frumoasă, de neam, inteligentă. Adversarul e de soi. Nu m-așteptam.

— Continuă, te rog.

— Am spus ceea ce voiam, doamnă. Acum v-ascult.

Irina înălță din umeri. Se așeză pe scăunelul de lemn. Mă așezai și eu pe marginea patului. Pentru că ea tăcea, reluai :

— Garsoniera mea nu-i confortabilă, dar nu sînt eu de vină.

— Sèliman, lasă gluma. Citesc frica în dumneata. Masca ar putea să înşele pe altcineva, nu pe mine. Ştiu însă că sufletul îţi tremură. Nu eşti din rasa celor care mor cu zîmbetul pe buze pentru o mare cauză. Căci cauza dumitale nu este nobilă. Nu moare cineva senin pentru petrol, pentru un consorţiu de financiari, pentru capriciul unei englezoaice egoiste.

— Vă înşelaţi, doamnă. Un gentlemen poate înfrunta moartea măcar pentru a da o lecţie.

— Ce fel de lecţie ?

— De bună-creştere.

Întorsătura mea o plictisi pe vizitatoare.

— Francez ! făcu ea cu dispreţ.

Îşi puse picioarele unul peste altul, îşi întredeschise gherocul de piele şi reluă :

— După introducerea asta, să vorbim serios. Desigur că eşti edificat aproape asupra înlănţuirilor de fapte care te-au adus aici.

— În stil melodramatic, asta se numeşte capcană, nu-i aşa ?

— Drama nu e oare moneda curentă a Rusiei, de şapte ani de zile ? În orice caz, telegrama semnată de mine „Edwin Blanchett“ a avut rezultatele pe care le aşteptam. Ai venit, ai văzut, eşti învins.

— Cum spuneţi în rusește *vae victis,* doamnă ?

Irina nu răspunse întrebării mele. Mă privi din creştet pînă-n tălpi :

— Dacă nostimele dumitale prietene, nostimele dumitale bibilici fardate, pline de pene şi de bijuterii, te-ar vedea, s-ar înduioşa de soarta dumitale. Măcar că nu eşti tocmai seducător cu obrajii nerași şi cu hainele mototolite.

Irina se sculă şi rîse încet, înţepător :

— Unde e frumosul prinţ Sèliman, elegantul client al localurilor de lux internaţionale ! Se cuvine să spunem, fără ironie : viaţa e un *montagne russe* cu urcuşuri şi coborîşuri. Iată-te suspendat deasupra abisului. O cădere ce va înfiora cuconiţele de la Polo şi de la Tirul de porumbei, nu ?

Împinse cu botul cizmuliţei castronul de ciorbă pus pe pămînt şi continuă :

— Ieri, *foie gras, souflé,* Napoleon fin. Azi, ciorbă, hering afumat, apă murdară. Scuză-ne, Principe. Icre ? O, da ! Nu-i hrănim însă cu ele pe deţinuţi ; le păstrăm pentru a le schimba cu aurul capitaliştilor. Ei mănîncă ouăle peştilor

noştri, în timp ce noi ameninţăm tihna digestiei lor cu moneda pe care ne-o dau. Icre + propagandă = Revoluţie mondială.

Mă sculasem şi eu.

— Mă duşmăniţi, prin urmare, doamnă, aşa de mult ?

— Dumneata mi-ai adus nenorocirea. Mi-ai răpit amantul să-l arunci în braţele unei femei pe care o urăsc. Da ! da ! Sînt precis informată. Lady Diana l-a scos pe Varişkin din minţi. Voia concesiunea din Telav. Ca să izbutească mai sigur, i s-a oferit lui. Pe urmă, ca să mi-l smulgă şi mai sigur, n-a vrut să i se dea şi i-a pretins căsătoria. Ştiu totul. Peste o lună se vor căsători, căci n-am izbutit încă să anulez concesia. Dar dacă, pentru motive politice, Moscova îmi refuză anularea definitiv, voi lucra eu. Oh, în ciuda avertismentelor mele, m-ai înfruntat. Ai să-ţi ispăşeşti îndrăzneala, principe Séliman şi ai să afli crîncen că între Nipru şi Urali nu se glumeşte cu dragostea.

Făcui doi paşi spre uşă. Înaintai ca s-o invit să mă asculte. Desigur că ea se temu de gestul meu căci, cu spatele în uşă, cu mîna dreaptă în buzunarul gherocului de piele, îmi ordonă brusc, rece :

— Nu te apropia... glonţul browingului meu ar scurta reprezentaţia.

— V-aţi putut închipui că aveam să uit bunăcuviinţa datoată unei femei — chiar unei inamice ?

— Dumneata nu mi-ai trezit încrederea.

— Un cuvînt numai înainte de a vă duce, doamnă. Aveţi puteri depline ca să decideţi soarta mea ?

— Absolut.

— Sînteţi judecătorul meu suprem ?

— Da.

— Vreţi să-mi spuneţi cînd veţi lua decizia finală ?

Cu mîna stîngă pe clanţa uşii, ea schiţă un zîmbet duşmănos într-o privire de cochetărie cruntă :

— Nu pot să-ţi spun. Poate că peste cincisprezece zile... sau mai mult. Te-am urmărit, fără să-ţi dai seama, prin ferestruica uşii ; vreau să te mai observ... ceva mai neliniştit... mai abătut... mai murdar. Voi alege eu ora cînd să te trimit în minele din Altai. Dacă nu cumva o să prefer pedeapsa capitală. Nu ştiu nici eu. Viaţa are aşa de puţină însemnătate.

Irina făcu stînga-împrejur. Rochiţa kaki dispăru prin uşă. Dintele ascuţit al zăvorului scrîşni. Singurătatea dădu

tîrcoale în jur ; singurătatea, balon de tăcere umplut cu tristeţe.

* * *

N-am putut să evoc, fără spaimă, orele trăite în celulă după vizita doamnei Muraview. Nesiguranţa care-şi picura stropii reci pe inima-mi înfiorată mă înspăimînta. Viaţa mea atîrna acum de capriciul unei femei. Paralizat între ghearele ei, nu-mi mai rămînea decît să pîndesc în ochii ei graţierea sau hotărîrea morţii.

Încercai să-mi înfrînez gîndurile care dădeau buzna în mintea-mi neliniştită, să-mi recapăt încet-încet insensibilitatea binefăcătoare de altă dată ; dar privirea albăstrie a moscovitei cu tenul palid se insinua ca o lună printre pleoapele închise. Irina nu era lîngă mine. Şi totuşi îi simţeam prezenţa alături de gîtul meu. O vedeam pe scăunelul de lemn, mîndră, neînduplecată. Mi-amintesc, de asemenea, că scosesem un „Ah !“ de nerăbdare şi de revoltă ca pentru a mă elibera de această dominaţie, un strigăt de fiară urmărită care-şi manifesta neputinţă. Strîngeam pumnii pentru a-mi da iluzia că recapăt controlul voinţei mele. Îmi afundam unghiile în palme ; îmi crispam maxilarele în încleştarea încăpăţînării ; încruntam sprîncenele. Şi umbra Irinei tot stăruia.

Timpul trecu. Noaptea era înaintantă. O lumină ţîşni prin ferestruica zăbrelită a celulei. Tălpi grele scrîşniră pe pietrişul din curte. O uşă gemu. Aş fi vrut să fie Ivanov aici. El cunoştea, cel puţin, rostul acestor zgomote. Mi le-ar fi tălmăcit în limbaj limpede.

Paşi grăbiţi răsunară deodată pe culoare. O mînă brutală umblă iarăşi la zăvorul uşii mele. Temnicerul apăru, urmat de un soldat pe care nu-l mai văzusem pînă atunci. Cu revolverul în mînă, cu şapca pe-o ureche, dădu drumul frazei fatale :

— *S veştami po gorodu ! „Pregăteşte-te... ca să mergi în oraş“*. Sentinţa mascată îmi fusese azvîrlită-n faţă de bruta indiferentă care-şi executa corvoada macabră, aşa cum un sergent de gardă şi-ar trezi un soldat ca să-i indice ora de veghe. Mă clătinai. Gîndu-mi nimicit nu mai încerca să reacţioneze. Mi-adusei aminte că, în naufragiul inteligenţei mele, un singur gînd mai rămăsese la suprafaţă : necesitatea de a nu tremura în faţa femeii care mă condamna.

Mă ridicai, automat conștient. Îl urmai pe soldat. Țeava revolverului lui era îndreptată în spatele meu. Omul mă îndrumă pe-o scară ; străbătui curtea. Privii încă o dată cerul negru, pudrat cu paiete de aur și coborîi la subsolul clădirii alăturate. În momentul cînd puneam piciorul pe cea din urmă treaptă, auzii motorul autocamionului începînd să duduie. Înțelesei atunci că nu mai aveam de trăit decît două-trei minute și fulgerul unei dileme trecu prin mintea-mi : „Să mă las executat ca o vită la abator, ori să mă arunc asupra soldatului și să mor luptînd ?“ Bizară telepatie. Bruta care mă escorta îmi ghici, de bună seamă, gîndul căci țeava revovlerului puse un punct rece pe gîtul meu și un ordin scurt, în rusește, îmi arătă absurditatea răzvrătirii.

Pătrunsei într-un fel de șopron subteran, spoit cu var și luminat strălucitor de trei lămpi cu acetilenă. În fund, pe dreapta, era un paner de nisip ; pe zid se vedeau pete cenușii, iar jos băltoace închegate. Încremenit la vederea spectacolului acesta, mă oprii țeapăn. Nu puteam să-mi iau ochii de la constelația de pete de pe zid, cînd un glas de femeie mă făcu să tresar :

— Hei, Prințe Séliman, ți-alegi decorul ?

Întorsei capul brusc. Era Irina. Soldatul bară ușa. Destinderea bruscă a orgoliului împrăștie pe chipul meu un zîmbet și replicai :

— Doamnă, pentru un cuptor de crematoriu, locul nu este rău. Pentru un covor caucazian, e și mai nimerit.

— Mărturisește că de data asta ți-a fost frică.

— Da. Să nu stropesc rochița dumneavoastră.

Irina mă privi cu mai multă curiozitate decît oricînd. Voia să străpungă masca și să știe dacă într-adevăr fruntea îmi era îmbrobonită de sudoarea morții. Spiona cu ochi tăioși manifestările temerii. Părea că nervii îi vibrează de o voluptate ciudată și că toată feminitatea ei trează palpita încordată în așteptare. Se apropie și mai mult. Chipu-i se opri la cincizeci de centimetri de al meu, chipu-i pecetluit de o ironie adîncă. Simțeam răsuflarea ei parfumată cu mentă. Ochii-i pali, dîre luminoase împiedicate de gene semi-închise, căutau irisul ochilor mei ca să descopere dilatarea fricii.

Ținea mîinile la spate ; rîse încet, sec :

— Îți ascunzi bine frica, Principe Séliman. Știu că inima îți zvîncnește. Mișcările arterei de la gît îmi dovedesc asta. Dar te ții îndeajuns de bine în fața morții. Călăul Cekăi are să vină. Scuză-l dacă te face să-l aștepți.

Se auziră paşi. Fără să vreau, întorsei deadată capul spre uşă. Un om apăru, urmat de încă unul. Atunci Irina spuse cu tonul cel mai nepăsător din lume :

— Haide... comedia a durat destul. N-ai să mori încă în astă-seară. Ai să vezi doar cum ne descotorosim noi de contrarevoluţionari. Să ne-aşezăm pe bancă, Principe Seliman. N-o să dureze, de-altminteri, mult.

*
* *

Omul care avea să moară era un ucrainian slăbănog, cu ochii roşii, cu barba încîlcită. Mergea înaintea călăului cu rigiditatea unei jucării montate. Resemnat, copleşit de fatalitate, se îndrepta spre supliciu, fără să protesteze. Era cel puţin conştient ? Îşi dădea încă seama de cele din juru-i ? Îl priveam stăpînindu-mi cu greu respiraţia încordată. După ce-mi pusese în faţă icoana morţii, Irina îmi impunea, brusc, spectacolul unei repetiţii private. Mă întreb şi azi prin ce minune a voinţei am putut să îndur viziunea aceea de coşmar.

Deodată tresării. Aşezată lîngă mine, Irina îmi vorbea pe şoptite. Comenta cazul aşa cum apreciezi la teatru jocul actorilor.

— Băiatul se numeşte Cernişew. Moscova a telegrafiat azi după-amiază. sentinţa lui de moarte. Fost voluntar în armata lui Denikin. Eh, un excrement al reacţiunii !

Călăul îşi adusese între timp victima între zidul alb şi coşul cu nishp. Cekistul executor era un fost matelot din flota Balticii, un vlăjgan înalt de un metru şi nouăzeci, cu un bot de gorilă limfatică, livid şi ciupit de vărsat, cu urechi turtite şi cu mîini ca nişte picioare de viţel. Dădu o comandă. Condamnatul nu se mişcă. Părea că vine pentru prima oară în contact cu realitatea îngrozitoare Ne privea cu ochi scoşi din orbite şi avui senzaţia oribilă că omul ăsta reproşa necuviinţa prezenţei noastre aici.

Comanda călăului mai răsună o dată. Omul nu se mişcă. Bolborosea ceva la adresa noastră. Glasu-i răguşit, tremurător îmi făcea rău. O răpăială pe timp de ploaie. Cekistul se întoarse spre Irina şi schimbă cîteva cuvinte cu ea. Irina se amuză. Călăul hohoti. Rîsul lui gros şi rîsul subţirel al Irinei puseră capăt răului meu fizic. Vecina mă luă martor numaidecît :

— Nu vrea să se dezbrace. Fiindcă sînt eu de faţă... căci ştii, nu e aşa, că se cere ca ei să moară fără veşminte. Şi ăsta nu îndrăzneşte faţă de o femeie... comic.

Irina se sculase. Îl interpelă, batjocoritoare, pe condamnat. Văzui apoi spectacolul acesta : nenorocitul îşi scotea, docil, vestonul peticit şi pantalonii şi, pudic, se întorcea spre zid ca să-şi scoată cămaşa. Irina îmi făcu un semn.

— Nu zău. Parc-ar fi o mireasă.

Şi, cu brutalitate, porunci omului care avea să moară un cuvînt al cărui sens îl ghicii.

— Stînga-mpre' !

Buimăcit de poruncă, inconştient, clătinîndu-se pe picioarele slăbănoage, Cernişew se supuse. Ea făcu un semn călăului, un semn care părea că spune : „Hai, scapă-ne de infecţia asta !“ şi reveni spre mine.

Răsunară nouă detunături. Cernişew se prăbuşi. Cekistul împrăştie nisip gălbui pe jos, în preajma trupului şi ridică veşmintele celui executat. Huruitul motorului se stinse în noapte. Soldatul care mă însoţise reapăru. Irina îmi zise :

— Dragă Principe, te vom duce înapoi. Ai să meditezi cîtva timp asupra celor văzute în noaptea asta.

Cîteva clipe tăcu ; adăugă cu un ton alintător :

— E bine să te familiarizeze cineva cu soarta ce te-aşteaptă.

Trecurăm prin culoar. Soldatul deschise uşa coliviei mele. Irina făcu semn omului s-aştepte lîngă scară. Intră. Mi-atinse pătura, mişcă rogojina şi reflectă :

— Uite, îţi sînt ca o soră. Îţi aştern patul.

Se plecase pentru a-mi netezi pătura. Cînd se ridică, o prinsei brusc în braţe. Ce imbold pusese deodată stăpînire pe mine ? Nu ştiu, dar o strînsei la piept şi, aproape gură-n gură îi spusei pe şoptite :

— Irina. Eşti un monstru. Şi totuşi nu te urăsc. Îţi admir nervii care sînt de oţel şi inima care n-are nimic uman şi privirea cu splendoarea rece a statuilor hinduse. Irina. Lasă-mă să plec şi voi repara tot răul. Irina. Buzele tale au desigur farmecului sîngelui şi parfumul mătrăgunei.

Pierdusem noţiunea realităţii. Nu mai vedeam decît căpşorul palid, sub cercul de abanos al părului. Nu mai vedeam decît gura ironică şi senzuală care nu răspundea nimic. Îmi lipii buzele de ale ei. Nu se împotrivi. Simţii abandonul potirului fraged care nu se-nchidea. Sărutarea tăcută dură pînă în momentul cînd, brutal, trupul Irinei se smulse din

strînsoare. Mă trînti pe pat cu o vigoare neobișnuită ; mă scuipă în față și se năpusti spre ușă strigînd :

— Nătărăule, credeai că mă posezi ? Mi-e rușine de cele cîteva momente de slăbiciune ce mi-ai impus. De data asta, soarta ți-e pecetluită și ți-ai semnat condamnarea la moarte.

XIV.

Mă trezii foarte abătut a doua zi dimineața, după o noapte plină de visuri crunte. Îmi pipăii obrajii murdari și zgrunțuroși. Mă simțeam cuprins de deznădejdea posacă a co-deținuților mei. Un fluture bîzîia în timpane, iar greutatea unei lespezi funerare îmi astupa respirația.

Pe la două după-amiază, temnicerul îmi deschise ușa. Văzui cu surpriză că Ivanov reintră în celulă. Era de nerecunoscut. O lucire voioasă îi însuflețea gesturile. Ritmul mersului său era mai viu. Se grăbi să-mi spună :

— În sfîrșit ! E cea din urmă noapte în mormîntul acesta. Au primit ordin să mă pună în libertate mîine.

— De ce ?

— Nu știu nimic. Nici ei, fără îndoială. Dar Șapinski mi-a adus la cunoștință vestea fericită, adineauri. Mi-a adus-o cu părere de rău, din vîrful buzelor, ca și cum eliberarea mea ar fi fost o decepție pentru el. Reptilă ticăloasă ! Dacă mi-ar sta în putință, l-aș gîtui înainte de plecare.

Îl felicitai pe Ivanov. El se scuză :

— Bietul meu prieten. Sînt foarte mîhnit că mă arăt așa de vesel înaintea dumitale, dar sîngele îmi clocotește de bucurie. Aș vrea să fii și dumneata cu mine.

Schițai un gest trudit. Ivanov nu bănuia nimic. Dacă ar fi știut că doamna Muraview m-a destinat călăului, i-ar fi fost rușine de fericirea sa.

— Am auzit azi-noapte motorul camionului, reluă el mai încet. Încă o execuție la subso..

— Da. Cernișew.

Ivanov mă privi mirat :

— De unde știi ?

— Am luat parte la execuție.

El tresări :

— Dumneata ? Dumneata ai...

— Da. Prin grația specială a doamnei Irina Alexandrovna Muraview.

— Cekista din Moscova ? E aici ?

— Se interesează de mine. Mi-a dat o mostră a ceremoniei care m-aşteaptă. E o sentimentală care nu se cunoaşte.

— Sărmanul meu prieten.

Simpatia lui Ivanov era aşa de sinceră, încît strînsei spontan mîinile pe care mi le întindea. Nu îndrăznea să mai rîdă : scăpat de moarte, se expunea iarăşi la diapazon, în camera muribundului. Mă întrebă în şoaptă. Îi explicai cazul meu îndelung. Mă întrebă :

— Ce-aş putea să fac pentru dumeata, prietene ?

— Oh, nimic !

După-amiaza era foarte înaintată. Mă culcai şi dormii cîtva timp. Ivanov se ghemuise într-un ungher. Fără să vrea, bucuria îl ţinea treaz. Mii de planuri se zbăteau în mintea lui. Pe la miezul nopţii mă trezii brusc. O ideea mijise în mintea mea, o luminiţă pîlpîitoare în beznă. Murmurai :

— Ivanov !

— Da...

— Ascultă.

Se întinse pe pat. Îi mărturisii :

— Am putut să tăinuiesc o mie de dolari americani.

— O mie de dolari ? O !

— Sînt ascuşi acolo, între pietre, sub ţărînă. Crezi că aş putea să cumpăr cu banii ăştia cîteva complicităţi aici ?

— Da şi nu. La noroc !

— Nu vorbesc de soldaţi. Am alt plan. Ivanov, ascultă-mă cu luare-aminte. Cîţiva prieteni ai mei, americani, se află în momentul acesta în largul Trebizundei, la bordul unui yacht *Northern Star*. Yachtul este prevăzut cu un post T.F.F. Deoarece ar fi să pierzi prea multă vreme încercînd să ajungi la el, pe teritoriul armean, presupunînd c-ai putea să pleci din Georgia, n-ar fi posibil să se trimită din Nikolaïa un mesaj prin fără fir operatorului de pe *Northern Star ?*

— Nu cred să existe ur post de emisie particular, la Nikolaïa. Dar semaforul din port, are dacă nu mă înşel, un aparat. Totul depinde de cel de-acolo.

— Pentru o mie de dolari, acesta, oricine ar fi, ar cădea probabil de acord să transmită un apel unei nave străine. Ce zici ? Iar pentru cincizeci de mii de dolari, suma pe care prietenii mei au să mi-o împrumute, Şapinski va fi poate gata să-mi facă vînt. Vrei să faci încercarea ?

Ivanov şovăi şi răspunse :

— Risc să fiu încarcerat din nou pentru complicitate într-o tentativă de evadare ; dar mă expun primejdiei dacă îmi dai cuvîntul că, în cazul cînd planul prietenilor dumitale de pe *Northern Star* va izbuti, au să mă ia la bordul lui ca să debarc la Constantinopol.

— Îți dau cuvîntul meu.

— Atunci, mîine mă voi duce la păzitorul semaforului. Care-i conținutul mesajului.

— N-ai un creion ?

— Nu. Memoria mea e bună. Și-i mai bine să nu scriu nimic.

— Ascultă : *„Steamyacht Northern Star Marea Neagră. Urgent port Nikolaïa, soțul foarte bolnav"*.

— Nici o semnătură ?

— Nu. Trebuie să ținem seama de cazul cînd vreun post sovietic ar căpăta mesajul.

— Soțul foarte bolnav ești dumneata ?

— Și proprietarul vasului va înțelege ?

— Este soția mea.

Ivanov mă privi încurcat. Murmură :

— Principesa Séliman navighează pe Marea Neagră în timp ce dumneata zaci într-un subsol din Nikolaïa ?

Îi expusei cazul meu sentimental. Mă ascultă cu cea mai mare atenție și se interesă foarte curios de romanul trăit de mine.

Încheie :

— Să elaborăm, deci, planul de acțiune : de cum voi scăpa am să intru în vorbă cu gardianul-șef al semaforului. Presupun că dolarii dumitale au să-l convingă. Consimte să trimită radiograma. Presupun, de asemenea, că Prințesa va răspunde chemării dumitale. Yachtul acostează în largul portului. Ce va mai trebui făcut ?

— De îndată ce barca va veni pe chei, o să înmînezi matelotului o scrisoare adresată de dumneata Prințesei Séliman, expunîndu-i situația mea. Vei sugera prințesei să-l cheme pe Șapinski la bord și să-i ofere 50.000 de dolari dacă se învoiește să mă lase să evadez. Pe urmă vom vedea. Nu-i nevoie să-ți spun, Ivanov, că dacă mă scapi din temniță nu numai că vei scăpa și dumneata din Iadul Sovietelor, dar îți vei face o situație ca muzician în America.

— Prietene, ești un ispititor. Și, totuși, ne riscăm împreună viața în afacerea asta.

— Sînt cazuri cînd trebuie să pui totul pe-o carte. De altminteri, miza nu prețuiește riscul ? Colaborînd la evadarea mea, îți asiguri cariera și asiguri fericirea logodnicei dumitale, care va veni mai tîrziu la New-York, pe cheltuiala mea, bine-nțeles. Hai, Ivanov, cunoști mai bine decît mine felul de-a fi al comuniștilor. Crezi că principiile lui Șapinski au să reziste ademenirii celor 50.000 de dolari, în monedă sănătoasă, americană ?

Ivanov închise ochii. Stătu foarte puțin pe gînduri. Îmi luă mîna, o strînse cu vigoare și încheie.

— Ai cuvîntul meu. Fie ce-o fi. Dă-mi bancnotele să le-ascund sub cămașă și mîine dimineață m-apuc de lucru.

*

* *

Încetineala timpului după plecarea lui Ivanov fu pentru mine cel mai dureros chin. Abia își recăpătase libertatea și începui să-mi imaginez felul cum își întrebuința orele. Îmi imaginam primele tratative cu păzitorul semaforului, diplomația și prudența de care va fi nevoit să dea dovadă într-o țară în care delațiunea trece prin zidurile caselor și se furișează prin ușile căscate.

Nu primii în timpul zilei alte vizite decît aceea a temnicerului, care mă hrănea cu pîine neagră și ciorbă. Neastîmpărul îmi dădea arsuri la tîmple. Mă ridicam într-una începînd să mă plimb brusc prin celula de opt metri pătrați. Mintea-mi buimacă pîndea umbra lui Ivanov. Gîndurile-mi dădeau tîrcoale, meteori rătăciți, în preajma lui Ivanov. Nicicînd o femeie adorată n-a frămîntat așa de mult inima amantului ei. Asemenea fumătorului de opium, cu simțuri hiperesteziate, mi se părea uneori că undele nepipăite ale radiogramei liberatoare îmi atingeau urechile, răspîndindu-se în spațiu. Zumzetul imaginar al unui post de emisie legăna încordarea mea. Și apoi efluviul rece al îndoielii îmi scălda deodată epiderma. Ivanov plecase cu o mie de dolari. Făcusem bine încrezîndu-mă în el ? De ce nu și-ar fi păstrat teancul de bilete în loc să se expună primejdiilor unei evadări ? În definitiv, era liber, relativ liber într-o țară care a pierdut sensul acestui cuvînt scump oamenilor civilizați din apus ?

Noaptea veni. Felinarul gălbui lumină iarăși. Amintirea Lady-ei Diana mă învălui o vreme. Unde era acum ? La Londra, fără îndoială, cu Varișkin. Se mira, desigur, că nu primește nici o veste de la mine, nici un răspuns la telegra-

mele trimise pe adresa hotelului *Vokzal* şi pe care cekiştii le interceptaseră, desigur. Mi-o evocam pe *Madona din tren* în budoarul ei din Berkeley Squar, jucîndu-se cu dorinţa nesatisfăcută a lui Varişkin, care se tîra la picioarele ei aşteptînd precizările rapoartelor mele pentru a-şi deschide inima. Chiar în clipa aceea poate Lady Diana desfăşura artificiile seducţiei sale între două mormane de perne. O ghiceam, goală aproape în rochia roz-albă. O blană de hermină. Arătînd rotunjimea braţelor goale şi aluniţa pielii fricţionată cu verbină, pudrată cu măsură.

Îl vedeam şi pe Varişkin îmblînzit, domesticit. Varişkin cu ochii încercuiţi de nădejde, pîndindu-şi prada, înlănţuit de voinţa unei ciute care tăinuia un suflet de panteră în trupul ispititor al unei femei fără apărare.

Sărmanul Varişkin ! Pelerin respectuos la genunchii Madonei Voluptăţii. Îndrăgostit rebegit dinaintea unei icoane cu inima îngheţată. Nu era în stare să mintă, cu toată şiretenia-i de asiatic. Nădăjduia, într-adevăr, s-o învingă pe anglo-saxona emancipată, eliberată din cătuşele pe care ni le impusese etica nesigură a unei societăţi lipsite de ideal ? Nădăjduia să încovoaie fruntea copilei Picţilor şi Scoţilor, moştenitoare naturală a muntenilor grampiani care sfidau altă dată cotropitorul roman şi opreau marşul triumfal al legiunilor lui neînfrnînte ?

Slavul îndrăgostit de-o scoţiană. Frumos motiv de dizertaţii pentru scormonitorii de suflete care netezesc cu un pieptene de buzunar bălăriile din ţinutul Iubirii. Nostim subiect pentru salonul psihologului. Admirabil amestec pentru chimistul care urmăreşte notaţia atomică a suspinelor contra marilor fiori. Întrucît mă priveşte, renunţam la deducţii. Nu aveam nici curajul să evoc, în durerea de acum, ce va ieşi din idila aceasta, dacă gorila cu frunte palidă, însemnată cu o stea roşie, va îndrepta într-o seară, cîndva, ţeava browningului spre pieptu-mi resemnat.

*
* *

Mi se acordă a doua zi o oră de plimbare în livada şcolii. Aerul proaspăt al dimineţii îmi făcu bine. Aş fi vrut să mă spăl în curte. Soldatul de serviciu nu-mi permise.

Mă înapoiai cu regret în subsol. Ochii-mi uluiţi de soare nu distinseră nimic la început. Dar mă aştepta o surpriză.

Recunoscui în celulă silueta Irinei. Mă salută cu ironie, ca de obicei :

— Bună ziua, nobile deținut.

Mă înclinai fără să spun ceva. Nu eram dispus la palavre cu ea. Mă așezai pe pat, prefăcîndu-mă că nu o iau în seamă. Irina mă privi în tăcere, apoi declară :

— Barba îți crește, Principe Seliman. Cîteva zile numai și vei semăna cu un mujic, cu un proletar de rînd, care dă tîrcoale femeilor capitaliștilor.

Schițai un gest trudit :

— Oh, doamnă. Fie-ți milă. Fără glume ieftine în privința aceasta. Păstrează-le pentru întrunirile dumitale publice și pentru hidrocefalii care te ascultă.

Irina se prefăcu că nu m-a auzit :

— În definitiv, ce deosebire este între un prinț Seliman și o haimana zugrăvită de Gorki ? O mașină de ras și-o coajă de săpun. Materie cenușie ? Pff !... Anatomiștii au constatat că, creierul unui imbecil cîntărește la fel cu cel al unui om inteligent. Glanda tiroidă ? Poate. Se va ști asta peste un secol. Căci, după novatorii medicinei, oameni mari nu există : mai multe sau mai puține ghinde într-un gîtlej... Bine !... Principe, te necăjesc. Întrucîtva am dreptul. Am savurat etapele decăderii dumitale. Dacă Ceka te lasă în viață, în cincisprezece zile vei fi răpus cu totul. Pantalonii își vor pierde complet dungile impecabile care sînt cele două paralele ale snobismului. Haina boțită, gulerul înnegrit, unghiile murdare, obrajii scofîlciți, vor completa acest încîntător tablou. Mă delectez dinainte la gîndul c-o să te văd cu înfățișarea colbuită și rău mirositoare a unei epave a societății. Nu spui nimic ?

— Nu, doamnă.

— Ești nepăsător la sarcasm ? De pe-acum ? Taurul e obosit ? Nu mai avem orgoliul pozei ? Detașarea supremă a brahmanului de eul său ?

Tăcerea mea o aținta pe doamna Muraview. Bătu în pămînt cu cizma neagră și exclamă :

— Principe. Ai putea să-mi faci onoarea de a răspunde.

O privii. Replicai :

— Doamnă. Ai putea să-mi acorzi grația de a mă lăsa în pace !

Ne privirăm în tăcere. Ea hohoti într-un rîs crud și zise :

— Într-una din serile acestea ai să te dezbraci în fața mea, ca Cernișew. Ai să te despoi înainte de a muri. Va fi pentru dumneata o senzație nouă. Îți vei aduce aminte de garsonierele dumitale pariziene, unde îndeplineai ritul acesta pentru a înfrînge o virtute amabilă. Dar de data asta, căderea va fi definitivă. Nici flori, nici vin.

Irina se apropiase de mine. Chipu-i iradia ură. Ochii ei îmi ardeau retina ca două focuri luminoase pe care le privești de prea aproape.

Reluă :

— Gîndește-te la Cernișew care se rușina să se arate în fața mea. O să te văd gol. Va fi pentru dumneata rușinea supremă înainte de a muri.

Mă rezemai de perete și spusei :

— Vasăzică, mă urăști așa de mult ? De ce ?...

Întrebarea păru că-i zdruncină mînia. Rămase încremenită. Reluai :

— Mărturisesc că nu înțeleg o ură așa de intensă. Dacă aș fi fost amantul dumitale și te-aș fi trădat, terfelit, umilit, maltratat — ar fi fost — dacă nu drept, cel puțin admisibil să nutrești dorința răzbunării. Dar asupra lui Varișkin trebuia să se abată mînia dumitale. Mă faci să ispășesc rătăcirile amantului dumitale. Nu crezi că e un dezacord cu normele justiției ?

Irina dădu din umeri :

— Justiția ? Eh, o noțiune mic-burgheză. Dumnezeul vostru s-a preocupat oare de justiție cînd a dezlănțuit potopul înecîndu-i, nepăsător, pe buni și răi ? Justiția ? O poliție de siguranță a celor slabi contra celor tari ! Noi, bolșevicii, deținem Forța. Cu atît mai rău pentru ceilalți.

— Cancelarul de Fier vorbea tot ca dumneata, doamnă.

— Ei, și ? Kraft is Macht. Forța primează Dreptul. Aiurările Societății Națiunilor ne fac la Moscova să rîdem. Un teatru de păpuși pentru bătrînii căzuți în mintea copilăriei, pentru țîncii bătrîni care-și fac de joacă cu utopiile, în timp ce nursele lor visează pe lacul Geneva. Societatea Națiunilor ? O ! O ! Cînd lumea întreagă dospește ura. Cînd galbenii, edificați de noi, se trezesc puțin cîte puțin ? Cînd germanii își vin încet-încet în fire ? Cînd anglo-saxonii vă îmbrățișează ca să vă poată strînge de gît mai bine ? Vom putea să vorbim de pace cînd oamenii au să devină buni, generași, chibzuiți, inaccesibili invidiei, geloziei, lăcomiei. Adică peste trei sau

patru milioane de ani. Pînă atunci, dumneata eşti nevoit să rămîi prizonier aici. Nu eu ţi-am tulburat apa ; ci dumneata. Don Quijotte al unei Dulcinee, mi-ai zdrobit inima luîndu-mi amantul. Sînt trei vinovaţi care merită pedeapsa : Lady Diana, Varişkin şi dumneata. Fiecare la rîndu-i. Întîmplarea a făcut să pun mîna întîi pe dumneata. După ce-o să termin cu dumneata, îşi va plăti datoria Lady Diana. Pe urmă, Varişkin. Dacă simţi o plăcere în asta, pot să-ţi spun, deci, că n-ai să ispăşeşti singur.

— Doamă Muraview, răspunde-mi sincer. Nu te însufleţeşte ura de clasă mai mult decît dorinţa de a răzbuna o iubire nefericită ?

— Ambele. Nu vă urăsc pe dumneata şi pe Lady Diana a dumitale numai pentru că sînteţi pricina durerii mele sentimentale, ci pentru că aparţineţi unei clase sociale pe care o detest.

— Pe care o invidiezi...

— Şi pentru că sînteţi adevăraţii paraziţi ai societăţii. O legiune de trîntori inutili în stupul unde se munceşte. Păuni care se înfoaie în bătătură şi care ciugulesc grăunţele din chiupul societăţii. Pe cînd eu purtam ciorapi de bumbac şi studiam la Universitatea din Petrograd, cu zece copeici în săculeţul de mînă, Lady Diana Wynham purta rochii de curte de mii de guinee, şi risipea într-o zi mai mult aur decît ar fi cîştigat toate camaradele mele într-un an.

— Doamnă, nu ai dreptate să te plîngi, deoarece la Berlin adică atunci cînd nu te mai aflai pe teritoriul rus, te îmbrăcai ca o femeie de lume, cu ciorapi de mătase şi cu un taior de o eleganţă sobră, dar impecabilă.

— Revoluţia, domnule !

— Asta voiam să-ţi spun. Astăzi, dumneata care ai devenit Eminenţa Roză a noilor seniori ai regimului, trezeşti invidia propriilor dumitale surori, muncitoarele naţionalizate şi semeni gelozia în sufletul viitoarelor Irine Muraview. Roata se învîrteşte. Şi cîtă vreme egalitatea posacă, riguroasă, nu va fi impus acelaşi tain şi aceeaşi salopetă geniilor şi cretinilor, ai să fii întotdeauna de o parte sau de alta a baricadei. Dar eu ştiu că sufletul dumitale de revoluţionară e nesătul şi argumentele mele nu-ţi vor mai domoli vrăjmăşia. Aştept, deci, cu răbdare, în celulă, să hotărăşti asupra soartei mele şi vei avea privilegiul de a mă despuia chiar dumneata ca să oferi trupul meu browningului călăului.

XV.

Ziua trecu. Nesfîrşită. Grea ca ghiuleaua legată de piciorul ocnaşului. Seara observai cu mirare că temnicerul obişnuit fu schimbat prin cekistul care mă arestase la hotelul *Vokzal*. Puse pîinea mucegăită pe scîndură şi-mi explică :

— Tovarăşul a fost chemat la Kutais, aşa că eu o să-ţi aduc mîncarea.

Se uită la mine cu coada ochiului şi adăugă cu nepăsare :

— De altfel, nu multă vreme.

— Pleci şi dumneata ?

— Nu. Ai să fii liberat. Sau poate împuşcat în curînd. I-am auzit pe tovarăşi discutînd cazul dumitale. Citeau o depeşă de la Moscova adresată Irinei Muraview. Au zis : „Mîine seară". Socotesc deci că mîine seară o să ştii. Mort sau liber. Cred că mort, mai degrabă.

Petrecui încă o noapte de chinuri. Ce făcea Ivanov ? Izbutise să trimită radiograma ? Zdrobit de oboseală, adormii spre ziuă. Fui deşteptat pentru plimbarea de dimineaţă. În livadă, soldatul, o santinelă pe care n-o mai văzusem încă, îmi făcu un semn discret care mă ului. Mă invită din ochi să-l urmez. Mă duse în spatele unui şopron şi-mi arătă o colibă de lemn de lîngă zid. Îmi făcu semn să împing uşa înţepenită. Mă supusei. Abia intrat în colibă, tresării buimăcit. Prietenul meu Ivanov, era acolo, între două stive de buturugi.

— Dumneata ? Prin ce minune ?

— Să vorbim repede. Avem dreptul la zece minute. Află dar, că am cumpărat tăcerea cekistului care-ţi supraveghează plimbarea.

— Dar... mesajul ?

— Aşteaptă. Lasă-mă să-ţi istorisesc faptele în ordinea înlănţuirii lor. Abia eliberat, m-am dus în port şi, bînd cu pescarii, am aflat că păzitorul semaforului e un ofiţer bătrîn de marină, la pensie, un om de treabă al fostului regim, pe care bolşevicii îl considerau inofensiv şi care vegetează în casa-i cu semnale. M-am dat cu el în vorbă. Se numeşte Gregor Lobaciov. M-am dus de l-am văzut din nou aseară. M-am interesat de viaţa, de trecutul, de părerile lui. Ne-am uşurat, între patru ochi, inima şi am blestemat tiranii actuali. Mi-a arătat postu-i de T.F.F. Mi-a explicat că, reglementar, n-avea drept să se slujească de el decît pentru a trimite lămuriri de ordin maritim vapoarelor ce trec. Încredinţat că pot să mă bizui pe el, l-am împărtăşit îndată adevărul. Tot

adevărul. El ţi-a arătat din capul locului simpatie şi mi-a declarat că nu numai că-ţi refuză mia de dolari, dar că-şi impune ca o datorie să te ajute în măsura putinţelor.

— Bietul om !...

— La zece seara se aşeza la postu-i şi căuta să se pună în legătură cu operatorul *Northern Star*-ului. Dădu semnalul de chemare pentru a primi răspunsul. Nu zăbovi. La zece şi un sfert, telegrafistul yachtului radiografia cuvintele : *„Ne îndreptăm spre Nikolaïa ; vom fi în raza portului la 11 dimineaţa"*. Iată, prietene, vestea bună pe care ţineam să ţi-o dau. Am dat tîrcoale în preajma şcolii azi-dimineaţă, am intrat în vorbă cu soldatul care urma să te păzească şi, pentru o sută de dolari strecuraţi în cartuşieră, am obţinut întrevederea providenţială.

O lovitură de cizmă curmă sfatul. Murmure în rusește. Ivanov răspunse. Apoi, mai pe şoptite, adăugă :

— Trebuie să ne grăbim. Îi e teamă să nu bată la ochi. Mă întorc în port. Deîndată ce yachtul se va zări, o să închiriez o barcă şi-o să mă urc la bordul vasului. Pentru rest, cum o vrea Dumnezeu.

— Ivanov, grăbeşte-te, te rog. Am fost informat că Muraviewa şi Şapinski vor decide în seara asta soarta mea. Eliberarea sau execuţia. Ceasurile îmi sînt numărate.

— Da. Da. Reia-ţi plimbarea cu soldatul. Voi face imposibilul ca să te scap. Curaj, prietene...

*
* *

Nu putui să ating alimentele ce-mi fuseseră aduse. Teama că Ivanov n-o să poată ajunge la yacht îmi dădea sudori înghețate. După-amiaza se scurse. Cînd amurgi, cekistul coborî să aprindă felinarul gălbui la culoare. Vorbea cu un camarad. Accentele guturale ale conversaţiei lor aprinse răzbăteau pînă la mine. Împinsei cu degetul oblonul ferestruicii şi privii. Rîdeau. Vorbeau apoi, deodată, pe şoptite. Ridicau tonul iarăşi şi hohoteau. Celălalt cekist arătă spre celula mea. Se apropiară. Mă culcai repede şi mă înfiorai auzind scîrţîitul zăvorului. Ambii se opriră în pragul uşii.

Însoţitorul temnicerului meu mă privi cu luare-aminte. Conversaţia începu, întretăiată de rîsete. Întrebai, tăinuindu-mi liniştea grozavă :

— Nimic nou, tovarăşe ?

Temnicerul schimbă cîteva cuvinte cu celălalt şi răspunse :

— Eh, în situaţia în care eşti, putem să-ţi spunem fără ocol. Ai să fii mort în noaptea asta, aşa că n-o să mai poţi bate toba cumva. Decît că dumneata ai fost pricina unei ciondăneli straşnice între Muraviewa şi Şapinski.

— Eu ?

— Da ! Şi de aceea tovarăşul meu a ţinut să te vadă mai îndaproape. Moscova a telegrafiat spunînd că lasă pe răspunderea şefului Cekăi verdictul ce va găsi cu cale. Muraviewa a hotărît, natural, condamnarea dumitale la moarte. Dar îi trebuie viza lui Şapinsky pe ordinul de execuţie. Şi aici chestiunea devine nostimă. Ha ! Ha ! Ha !...

Cekistul dădu tovarăşului său cu cotul, chicoti şi adăugă :

— Tovarăşul Şapinski se învoieşte, cu condiţia ca Muraviewa să-i dea... Mă înţelegi ?... Ha ! ha ! ha ! Dar tovarăşa nu vrea să audă de Şapinski şi, înţelegi... Cu botul lui cît cala...

— Atunci ?

— Atunci au avut o discuţie cruntă. Muraviewa, care nu se teme de nimic, a şfichiuit cu o vargă mutra amorezului ei care a ieşit din birou trîntind uşa şi refuzînd să semneze ordinul.

— Dar eu ?

— Oh, cu dumneata nu se schimbă nimic. Muraviewa o să se lipsească de viza lui şi gata. Dacă Şapinski ar fi fost acoperit de Moscova, te-ar fi graţiat doar ca să facă în necazul tovarăşei. Vezi cum stau lucrurile. Am ţinut să te vestesc dinainte pentru că nu ai o mutră nesuferită. Aşa că n-o să te mire prea mult în noaptea asta, pe la zece sau unsprezece, cînd o să fii luat în oraş.

Cekistul aruncă un scuipat pe lespezi şi încheie cu mîna pe clanţă :

— Nu-i aşa că lucrurile sînt nespus de hazlii ?... Şapinski care se alege cu una peste faţă din cauza dumitale. Ha ! Ha ! Ha !...

Şi uşa se închise în urma hohotitului mefistofelic.

*

* *

Cel mult cinci ore mă mai despărţeau de tragica scadenţă, căci probabil călăul va veni înainte de miezul nopţii. Cum să

nădăjduiesc că în aşa scurt timp Ivanov o să poată preveni pe Griselda şi că aceasta va izbuti să facă ceva ?

Mă cuprinse deodată resemnarea. Fără ca nervii să mi se poată domoli prin efortul voinţei o toropeală anesteziantă îmi adormi creierul trudit. Mă întinsei pe pat şi mă lăsai în voia soartei mele acum fixate.

Moartea e cu adevărat aşa de groaznică şi singuri stoicii au dreptul s-o aştepte nezdruncinaţi ? Viaţa noastră nu-i, oare, toată, o sală de aşteptare în care ne frămîntăm pînă la ora trenului pentru Eternitate ? N-ar trebui să ne gîndim la ea în fiecare zi, deoarece soarta poate să ne ceară mîine biletul de înapoiere spre Veşnicie ? Şi totuşi uităm pentru că ne convine incertitudinea datei fatale. Ciudată stare de spirit e aceea care ne face să primim o trată în alb a morţii, atunci cînd ne-am înfricoşa dacă ea ne-ar impune de mai-nainte o dată inexorabilă.

Mă deşteptai cu un zvîcnet. Cineva intrase în celulă fără să-l fi simţit şi mă bătea pe umăr. Somnul mi-era aşa de greu, încît fui nevoit, în mai multe rînduri, să deschid şi să închid pleoapele pînă să-mi recunosc vizitatorul.

Era Şapinski.

Un duş rece în plină faţă nu m-ar fi înviorat mai iute. Îl privii în lumina gălbuie.Avea, într-adevăr pe frunte o brazdă roşie. Vorbi în şoaptă :

— Seliman. Avem zece minute ca să fugim din Nikolaïa, un sfert de oră ca să ajungem pe yachtul american şi treizeci de minute ca să ieşim din raza apelor teritoriale.

Îmi părea că visez. Nu clintii. Mu scutură.

— Haide, ridică-te ! Dacă întîrzii ai să fii împuşcat, am să pierd cincizeci de mii de dolari etc...

— Şapinski, adevărat ?... Eu... Eu... Dumneata... Oh !...

El aproape mă smulse din aşternut şi se aprinse :

— Dacă îţi spun. Uite. Încredinţează-te.

Băgă mîna în buzunarul vestonului de piele şi scoase un teanc de bancnote.

Electrizat de întorsătura neaşteptată a soartei, mă sculai şi spusei :

— Şapinski, ajută-mă să fug şi va fi bine de dumneata.

El deschise încet uşa celulei, murmurînd :

— Să ieşim...

Mă îndemnă s-o iau înainte, în axa revolverului său aţintit spre mine. Soldatul din capul scării se dădu repede în lături ca să-mi facă loc. Şapinski îi dădu în ruseşte un ordin

scurt. Străbăturăm poiana. Oamenii din gardă stăteau la sfat dinapoia unei cotiugi care implora noaptea cu hulubele înălțate.

— Pe-aici... șopti Șapinski.

Ne aflam în stradă. Atunci, el grăbi pasul și zise :

— Tovarășe, s-o luăm acum iute în port. N-o să fiu liniștit pînă cînd n-oi pune piciorul în barcă.

Captivitatea și lipsa de hrană mă antrenaseră prea puțin pentru un record de cross-country prin localitatea adormită. Dar învierea cvasi-miraculoasă mă stimula. Cu dinții strînși, cu coatele lipite de trup, mă țineam după Șapinski care alerga îngrijorat. Gonirăm de-a lungul unei străzi cu case povîrnite pe cheiul micului bazin central. Coasta era netedă. Pe dreapta și pe stînga nu se zărea nimic. Două-trei felinare luceau în port. În larg, luminile *Northern Star*-ului îmi dovedeau că nu-i vorba de o părere.

Coborîrăm pe țărm. O siluetă răsări în penumbră, din spatele unui morman de lăzi părăsite.

— Cine-i acolo ? întrebai încordat.

— Ivanov, replică Șapinski.

Omul se apropie de noi. Recunoscui într-adevăr pe tovarășul meu de celulă. Zărindu-mă, el mă cuprinse în brațe și spontan mă sărută rusește. Bietul Ivanov ! Mă gîndesc și azi la el și-i mulțumesc cu toată căldura unei inimi recunoscătoare.

Dar Șapinski puse capăt efuziunilor :

— Unde e barca ?

Ivanov clătină din cap :

— Ar fi trebuit să vină la ora zece fix.

Șapinski scrută cadranul luminos al ceasului și zise :

— Unsprezece și zece. De ce-o fi întîrziind ?

— Nu știu.

Secera de argint a lunii răspîndea asupra noastră raze opaline. Văzui deodată o cută de bănuială pe fruntea lui Șapinski. Se uită la noi pe rînd și zise :

— Nu cumva ați pus ceva la cale ca să mă pierdeți ?

Ivanov îl apucă de braț :

— Ce, ești nebun, tovarășe ? N-avem oare mai mult decît tine interesul de a fugi ? Nu mi-a dat Prințesa Sèliman biletele de bancă pentru tine... ca să-l salvezi pe Prinț ? De ce să bănuiești că-i vorba de trădare ?

Șapinski schiță un gest de scuză. Spuse :

— Ai dreptate. Mi se pare că văd trădători peste tot.

Şi, întors spre mine, adăugă :

— Iartă-mă, dar după patru ani de Ceka trebuie să fii cu ochii în patru. Minutele sînt preţioase şi nu putem rămîne aici fără primejdie.

Scrutarăm valurile. Marea Neagră îşi desfăşura pînza luminată de raze. Nici o barcă nu se apropia de ţărm.

— Poate c-o fi în port.

Ivanov clătină din cap.

— Nu. Vin de acolo. Nu este nimeni. Ce-i de făcut ?

Şapinski se îndreptă spre mine :

— De ce n-am sări oare într-o barcă pentru a ajunge grabnic pe yacht ? Fiecare minut pe ţărm e un pericol.

— Şapinski are dreptate, glăsuii eu. Repede în port. *Northern Star*-ul a acostat la o milă şi jumătate. Cu două perechi de vîsle vom ajunge în douăzeci de minute.

Ivanov aprobă. Pornirăm pe ţărm în goană. Deodată Şapinski întinse braţul spre mare şi exclamă :

— Priviţi !... Yachtul se întoarce ; nu i se mai vede lumina roşie.

Teama ne ţintuia pe nisipul umed. Ivanov spuse :

— Asta înseamnă că se duce. Porneşte în larg. Uite !

— Ce înseamnă asta ?

— Hai, nici un minut pierdut. Să dăm fuga la semafor şi să-i spunem lui Lobaciov să ne pună în legătură cu *Northern Star*. Se întîmplă ceva de neînţeles. Sîntem cu siguranţă victimile unei tragice încurcături.

— Seliman are dreptate. La semafor.

Baraca de lemn a lui Lobaciov, cu prăjinile şi antenele ei semăna cu o insectă mare pitulată pe ţărmul de piatră la extremitatea nordică a bazinului. Ne grăbirăm. Nu pierdeam din ochi yachtul, care părea că porneşte într-adevăr spre larg.

— Dacă nu izbutim să ajungem *Northern Star*-ul în noaptea asta sîntem pierduţi, spusei lui Ivanov, care alerga lîngă mine.

— Dumnezeu cu mila, murmură el.

Ajunserăm la semafor. Şapinski se opri şi ne arătă o dîră de lumină între obloanele închise.

— Lobaciov e aici. Cu-atît mai bine !

Ivanov se furişase spre uşă. Deodată ne făcu semn să ne apropiem fără zgomot. O nouă surpriză ne aştepta în coliba de lemn gudronat. O recunoscusem prin perdele pe doama Muraview. Stătea în picioare dinapoia bătrînului Lobaciov care, plecat pe masa de radioemisie, părea că aşteaptă

instrucțiunile. Șapinski, Ivanov și eu înțeleseserăm. Încremenisem. Dar cekistul își veni imediat în fire și, încleștîndu-și mîinile în brațele noastre murmură :

— Sîntem pierduți. Numai o lovitură ne poate mîntui. Urmați-mă.

Trînti brusc ușa. Dădurăm buzna în baracă. Doamna Muraview întoarse capul. Cît ai clipi, Șapinski o țintui locului și ordonă :

— Repede... o frînghie ca s-o legăm și un șervet să i-l băgăm în gură.

Ivanov se grăbi, cu concursul lui Lobaciov. Mă uitam la doamna Muraview care era prizonieră în strîngerea cekistului. Buimăceala ei că mă vede liber făcuse loc unui acces de furie nebună :

— Trei bărbați împotriva unei femei ! exclamă ea. Ce lașitate ! Ce ignobilă lașitate !

Replicai :

— Dumneata nu ne-ai învățat loialitatea, doamnă. O virtute care nu-și are locul în Rusia Sovietelor.

Ea încercă să strige. Șapinski îi acoperi gura și îi porunci :

— Nu fă atîta gălăgie, porumbițo ! Sîntem grăbiți. Ivanov, leagă-i strașnic mîinile și picioarele, în timp ce eu o să-i trag fularul peste gurița de viperă. Așa. Mai fă un nod. Mi-e teamă de tovarășa. Foarte bine. Séliman, ajută-mă s-o duc în odaia lui Lobaciov. Ușor. Pe-aici. Trebuie să fii galant cu femeile nostime chiar cînd ele îți cravașează fața.

O așezarăm pe doamna Muraview în pat, neputincioasă ; zăvorîrăm ușa și ne întoarserăm lîngă Lobaciov care, uluit, asculta explicațiile lui Ivanov.

Mă prezentă bătrînului ofițer în retragere :

— Prințul Séliman. Gregor Dimitrievici Lobaciov, fost căpitan în marina imperială. Prietenul meu e soțul principesei Séliman, care posedă *Northern Star*-ul. Dar pentru Dumnezeu, tovarășe, lămurește-ne, ce căuta Muraviewa aici ?

— Prieteni, începu Lobaciov, vă voi spune totul, pentru că acum soarta mea e legată de a voastră. Ori vom muri cu toții ori vom scăpa cu bine din impas.

Vorbind, manevra pîrghiile ca să-l cheme pe operatorul yachtului.

Continuă :

— Astă seară, pe la zece, mă pregăteam de culcare cînd intră în baraca mea o femeie. Atitudinea ei era autoritară,

iar limbajul ei răspicat mă îngrijoră. Îşi spuse numele. Mă temui îndată de soarta dumitale, Ivanov, şi de a prietenului dumitale. Îngrijorările mele erau întemeiate, căci Irina Muraviewa îmi declară fără ocol :

— Ştiu că ai trimis prin T.F.F. un mesaj yachtului străin care a ancorat în raza Nikolaïei. Ştiu, de asemenea, că yachtul aparţine Prinţesei Sélman, soţia unui prizonier politic încarcerat şi condamnat la moarte de Ceka din Moscova. Ai să trimiţi, prin urmare, imediat, radiograma pe care ţi-o voi dicta.

Vrusei să protestez. Muraviewa replică :

— Ordin din partea Cekăi. Dacă refuzi, te arestez chiar în noaptea asta.

— Nu avui încotro. Irina Muraview îmi citi atunci următoarele rînduri, pe care le scrisese pe bucata aceasta de hîrtie. Principe Séliman, uite...

Mă aplecai peste fila mototolită şi descifrai cu glas tare :

„Principesa Séliman, pe bordul «Northern Star». Doamnă, soţul dumneavoastră vă va fi redat, neatins, mîine la prînz la Batum. Duceţi-vă în portul acela fără întîrziere.

(Semnat)

Ivanov“.

Ivanov făcu un gest de stupefacţie :

— Cum ? Ştia că sînt amestecat ?

— Ea ştie totul, întrerupse Şapinski. Dar să nu pierdem o vreme preţioasă parlamentînd aici. Lobaciov, eşti în comunicaţie cu telegrafistul yachtului ?

— Nu încă. Nu răspunde la chemările mele.

În timp ce Lobaciov continua să-şi trimită undele în noapte, Ivanov îmi explică :

— Pricepi. A vrut să dea două lovituri dintr-o dată : să îndepărteze yachtul de Nikolaïa ca să ne răpească orice şanse de scăpare şi să paralizeze *Northern Star* cu ajutorul torpiloarelor flotei roşii, acum, la Batum.

Cu mîna dreaptă pe pîrghie, Lobaciov aprobă :

— Exact, căci în momentul cînd v-aţi năpustit în baracă îmi ordonase să mă pun în legătură directă cu comandantul contratorpilorului V. 14 al flotei sovietice din Marea Neagră. Aha, răspunde yachtul. Tăcere !...

Ne plecarăm tustrei spre Lobaciov. Transmise cuvinte. Ciocănitul pîrghiei de aramă în baraca tăcută traducea chemarea noastră înflăcărată. O pauză. Un minut. Două minute. O veşnicie ! Îl interogarăm pe Lobaciov din ochi. Ne făcu semn

să nu mișcăm. Apoi, deodată, luă un creion și scrise, literă cu literă, răspunsul operatorului. Era în englezește :

„We are sending at once motorboat to fetch you at the pier".

Ivanov și Șapinski nu pricepeau engleza. Mă întrebară. Tălmăcii :

„Vă trimitem imediat barca automobilă ca să vă ia".

Camarazii de evadare scoaseră un strigăt de bucurie. Lobaciov se ridică. Mă întrebă cu politețea aleasă a bătrînilor ofițeri din marina imperială rusă :

— Scumpul meu Principe, mi-e îngăduit să vă rog a mă lua cu dumneavoastră ? Dacă nu cumva prezența mea pe yacht n-o șochează pe doamna Prințesă Séliman, căreia n-am avut încă onoarea de a-i fi prezentat ?

Luai mîinile fostului ofițer și replicai :

— Comandante ! Soția mea va fi prea fericită să vă primească la bord pe dumneavoastră, care sînteți mîntuitorul nostru !

În timp ce el îmi mulțumea, Șapinski spuse lui Ivanov :

— Hai să vedem dacă porumbița noastră e tot legată și cu căluș în gură. Ar fi imprudent să scape aici mai devreme de cinci sau șase ore...

— Întrucît te privește, tovarășe comandant, te sfătuiesc să strici postul T.F.F., ca să nu poată funcționa pînă la sosirea unui speciailst.

— Ai dreptate. Cu doamna Irina Muraview nici o măsură de prevedere nu-i de prisos.

După cinci minute, cei trei ruși și eu ieșeam din semafor. Luminile yachtului erau tot în bătaie. Nădejdea ne destindea ca o baie călduță nervii crispați. Cu urechea-i exersată de marinar, Lobaciov auzi cel dintîi zgomotul motorului în noapte :

— Vine barca. N-au aprins felinarul din spirit de prudență. Uite, acolo, snopul de spumă în raza lunii. E ea.

Barca albă acostă curînd. La bord se aflau două persoane : două siluete negre : a pilotului și, fără îndoială a căpitanului yachtului. Făcui onorurile scării de fier tovarășilor mei de evadare :

— Ivanov, poftim întîiul. Comandante, e rîndul dumitale. Șapinski, dumneata.

Săriră tustrei în barcă. Mă lăsai și eu, gata să-l mulțumesc căpitanului *Northern Star*-ului. Dar două brațe se desfă-cură. O voce care tremura de emoție șopti :

— Gérard !

O recunoscusem pe Griselda. Emoţia fu aşa de intensă încît mă prăbuşii la pieptul ei. Inima îmi zvîcnea cumplit de bucurie. Prin pleoapele închise iradiau puncte luminoase. Fiorul învierii şi al iubirii trecea prin trupul meu. Mă agăţam de Griselda, aşa cum naufragiatul se agaţă de salvatorul care l-a smuls din gheara morţii. Sleit, o strîngeam aproape s-o înăbuş, sorbind parfumul drag regăsit, respirînd mireasma neuitată a părului ei blond. Simţii deodată pe buze sărutul ei. Săruta cu patimă gura mea, deşi eram murdar, deşi eram de opt zile neras, deşi aveam un cap de ocnaş evadat. Sărutarea ei mă readuse în fire.

În timp ce strîngeam mînuţele pe care le chemasem atîta, ea ordonă pilotului să pornească spre yacht. Camarazii mei se aşezară la capătul celălalt al bărcii. Nu vorbeau din discreţie. Barca spinteca marea lăptoasă şi împrăştia de-o parte şi de alta stropi fosforescenţi :

— Domnilor, spusei atunci, vom face prezentările pe bordul *Northern Star*-ului, cînd vom fi pus piciorul în azilul plutitor, unde regulile poliţiei occidentale îşi vor fi recăpătat valoarea.

Călătoria fu scurtă. Ne urcarăm în curînd pe puntea yachtului unde domnul şi doamna Maugham îmi urară bun-venit. Căpitanul conduse pe cei trei camarazi ai mei în cabinele respective şi, în urma stăruinţelor lor, luă fără să mai zăboveasca, direcţia Constantinopolului. Se grăbeau, ca şi mine, să iasă cît mai curînd din zona apelor teritoriale şi să scape de eventualele percheziţii ale vreunui monitor din flota roşie.

*

* *

Cabina de baie a Griseldei fu pentru mine un colţişor de paradis terestru. În timp ce mă bărbieream cu maşina de ras a lui Maugham, Griselda, aşezată lîngă oglindă asculta relatarea fugară a întîmplării mele. Încheie :

— Gérard, nu cred să fi trecut prin aşa emoţii de zece ani ! Primul mesaj prin fără fir mă alarmase la început. Crezusem că într-adevăr eşti bolnav la Nikolaïa. Şi gîndul că eşti singur, fără îngrijiri, părăsit în tîrgul caucazian, mă mîhnea într-atît încît număram orele necesare distanţei între Trebizunda şi Nikolaïa. La unsprezece dimineaţa ne aflam în raza portului. Îl trimisei pe prietenul nostru Maugham în cercetare, cu barca. Poţi să-ţi închipui mirarea mea cînd se

întoarse, după douăzeci de minute cu un rus pipernicit, care-l rugase să-l prezinte deîndată Prințesei Séliman. Omul acesta îmi istorisi între patru ochi peripețiile prin care trecuseși, expus răzbunării unei revoluționare ruse și amenințat cu împușcarea chiar în seara aceea, fui pe punctul de a-mi pierde cunoștința. Îmi revenii însă numaidecît în fața pericolului. Informațiile pe care mi le aducea Ivanov erau prea precise pentru ca el să le fi inventat. Bănuiam în el un aliat și dădui toată crezarea sfaturilor sale. Îmi arătă atunci că singura șansă de salvare ce ne rămînea era să cumpărăm conștiința lui Șapinski cu cincizeci de mii de dolari. Îi răspunsei că sînt gata să dau de zece ori mai mult ca să te scap. El plecă în barca-automobil și se întoarse chiar seara, pe la șapte, cu Șapinski. În timp ce acesta ne aștepta pe punte, Ivanov intră în salonul meu și, în două minute îmi rezumă situația :

— Am izbutit să-l ademenesc pe delegatul Cekăi locale. I-am spus că dacă înlesnește evadarea Prințului, îi veți înmîna cincizeci de mii de dolari. A acceptat cu condiția să-i înlesniți și dumneavoastră fuga în străinătate.

Firește că i-am dat asigurări lui Ivanov. El adăugă :

— Acum, unde-s dolarii ?

— I-am pregătit în servieta asta, explicai eu. Numai că mă neliniștește ceva : dacă-i dau pe toți deodată, cine îmi va garanta că el îi va lua și nu-l vom mai vedea vreodată ?

Ivanov îmi explică imediat :

— Să întrebuințăm un vechi mijloc curent în Siberia. Vom tăia biletele cu foarfeca, în două. Veți da jumătate lui Șapinski și dumneavoastră veți păstra cealaltă jumătate. Cînd vi-l va aduce pe Prințul Séliman teafăr, îi veți înmîna restul biletelor tăiate. O să aveți, astfel, chezășia bunei credințe a cekistului, deoarece dolarii vor fi pentru el inutilizabili, cîtă vreme nu-și va fi achitat îndatorirea pînă la capăt.

Ideea lui Ivanov era excelentă. Mi-l aduse pe Șapinski, cu care căzurăm de acord. Îi numărai jumătățile de bancnote și-l lăsai să plece, convinsă c-o să-și respecte promisiunea. Dar, pe la zece, în momentul cînd căpitanul se pregătea să trimită barca la țărm, operatorul T.F.F. ne aduce la cunoștință că-l cheamă Nikolaïa. Mai mult moartă decît vie îl urmai împreună cu căpitanul. El transcrise mesajul păzitorului semaforului care ne îndemna să ne ducem la Batum. Mesajul era semnat de Ivanov. O atare schimbare de program ne cufundă în cea mai cruntă încremenire. De ce să ne ducem la Batum dacă erai liberat în urma sprijinului lui Șapinski, cînd

era așa de simplu să te luăm din portul Nikolaïa ? Căpitanul bănui ceva suspect. Consultați, domnul și doamna Maugham nu îndrăzneau să afirme că el nu avea dreptate. Eu însămi eram torturată de îndoieli. Să rămîn pe loc, ori să ascult sugestia bizară a lui Ivanov ? Discutarăm timp de o jumătate de oră. În cele din urmă îl convinsei pe căpitan să ridice ancora căci, în definitiv, ar fi fost prea tragic să nu ne găsești la Batum, interpretînd greșit radiograma. Yachtul se pusese în mișcare cînd sosi un nou mesaj conceput astfel : „Mesajul precedent anulat. Dispoziții schimbate. Veniți imediat căutați bolnav pe țărm. Urgență extremă. Ivanov". Căpitanul întrerupse numaidecît manevra și expedie barca. Restul îl știi.

În timp ce mă îmbrăcam cu un costum de flanelă bleumarin, împrumutat cu bunăvoință de Maugham, dădui Griseldei cheia misterului, povestindu-i intervenția neașteptată a doamnei Muraview. Ea se înfioră la gîndul că femeiușca din Moscova fusese cît pe-aci să mă dea în ghearele călăului. Dar izgonii emoția luînd-o pe Griselda în brațe și sărutînd încă o dată buzele care nu se mai fereau.

*
* *

Pasagerii yachtului se găsiră toți în fața unei mîncări reci, în sala de mîncare. Respectai promisiunea făcută camarazilor de evadare, prezentîndu-i pe rînd Griseldei :

— Domnul Ivanov... un pianist virtuoz, care a frecventat îndelung pușcăriile rusești. Comandantul Lobaciov din marina imperială, retrogradat de Soviete la funcția modestă de păzitor de semafor. Tovarășul Șapinski, fost delegat al Cekăi la Nikolaïa..., comunist ieri, azi capitalist.

Prietenii mei zîmbiră. Șapinski, cel dintîi. Ivanov se înclinase politicos dinaintea Prințesei. Lobaciov o salutase cu mîna la frunte. Șapinski se apropie, își alătură călcîiele, sărută ca un abate din secolul al VIII-lea mîna Griseldei și spune :

— Tovarășă Prințesă, vă prezint în seara, asta, pentru prima și ultima oară, omagiile mele roșii și egalitare, deoarece mîine voi adora ce-am ars aproape patru ani !

Nu se putea închipui o mai rapidă convertire. Ne așezarăm la masă, în momentul cînd căpitanul cobora de pe punte. Anunță grav :

— Am depășit limita apelor teritoriale.

Și, întorcîndu-se spre cei trei ruși, adăugă :

— Domnilor, sînteţi acum sub protecţia pavilionului american şi nici un comandant de vas sovietic nu mai are dreptul să vă aresteze.

Ivanov, Şapinski şi Lobaciov se ridicară şi, întorşi spre Prinţesă, goliră cupa în cinstea drapelului înstelat. La două noaptea ieşirăm din sala de mîncare. Pe culoar, mă oprii în pragul uşii apartamentului Griseldei şi-o întrebai :

— Draga mea, vrei să-mi arăţi cabina ce-mi rezervi ?

Ea mi-o arătă pe-a sa şi răspunse cu un zîmbet fermecător :

— Darling, o să te poţi obişnui cu celula aceasta după închisoarea din Nikolaïa ?

O îmbrăţişai pe Griselda şi ne zăvorîrăm în cabină. Turbinele yachtului vibrau înăbuşit. Privirăm cerul pur, ţintuit cu stele, străbătut de eşarfa luminoasă a Căii Lactee. Părul auriu al Griseldei mi-atinse tîmpla. Mîna-mi se opri pe sînul ei aprins. Mă întrebă :

— Gérard, la ce te gîndeşti, oare ?

Îi răspunsei :

— La prea blînda, buna şi sfînta doamnă Muraview, care m-a obişnuit cu moartea şi mi-a redat dragostea singurei femei pe care am iubit-o.

XVI.

Monaco. *Northern Star*-ul era ancorat în bazin, alături de yachtul Prinţului. Prînziserăm pe bord, sub cortul cu dungi albastre, portocalii. La stînga, cazinoul îşi înalţa budinca de orez vanilat, în mijlocul garniturii angelice de palmieri prea verzi. Muntele se estompa cenuşiu, în aburul cald al norilor, care se destrămau. Cuburi roşii, casele Turbiei, păreau că se topesc sub soare ca îngheţata de zmeură în faţa unui radiator.

Griselda şi Ruth Maugham se duseră la ţărm să facă cumpărături. Vor reveni în curînd cu o privire de roşu, de pudră, de carmin pentru buze, de bolduri, de parfumuri foarte scumpe şi cu loţiuni englezeşti în sticle hexagonale, împodobite cu desene greceşti.

Domnul Maugham coborîse în cabina sa să aducă ţigări. Eram singur. Plăcerea de a trăi. Tihnă desăvîrşită. Viaţa e aşa de frumoasă cînd ai simţit mîna rece a Morţii pînditoare !

Evocam fuga noastră pe Marea Neagră. Despărțirea de Lobaciov și de Șapinski în fața Cornului de aur. Căci acesta, doldora de bancnote, ținea să-și refacă viața la Constantinopol. Bolșevic prin accident și om de afaceri din vocație, va fi mîine zaraf în Pera, antreprenor de dancing la Berlin sau importator de icre la Londra. Lobaciov, om înțelept, ne părăsi și el. Dar regreta, asemenea Candidei, micul său semafor unde, la umbra pavilioanelor codului maritim, cultiva pe Pușkin, Emmerson și Schopenhauer. Se va retrage într-o căsuță din Disarié, cu trandafiri roșii, cu cătină măruntă. În fața Bosforului care te ispitește la meditare, el va visa la timpurile care nu vor mai reveni, cînd nu se scuipa pe coridoarele Palatului de Iarnă, cînd mîinile murdare ale gărzii roșii nu mînjeau gobelinurile frumoasei Cesinskaja și cînd camerele imaculate ale Institutului Smolny nu erau bătătorite de marinari beți sau de dictatori cu fruntea îngustă.

Prietenul meu Ivanov, eliberatorul meu, rămăsese pe bord în urma stăruinței Griseldei, care promitea că are să organizeze pentru el un concert la Carnegie Hall din New-York.

Așezat la pian, ne-a fermecat clipele călătoriei și-a pus pe muzică a doua mea lună de miere cu Griselda.

Stewardul îmi întrerupse șirul gîndurilor :

— O telegramă pentru dumneavoastră, Sir... Jenkin vine de la post restant.

Desigur, vești de la Lady Diana, căreia îi telegrafiasem din Constantinopol un scurt rezumat al misiunii mele avortate. Deschisei mesajul.

„Am fost peste măsură de mirată de aventura dumitale nemaipomenită. De asemenea Varișkin. Vă felicit din toată inima pentru fericita evadare. În principiu, căsătoria noastră va avea loc la 26 iunie, dacă nu vor surveni împrejurări neprevăzute. Roagă pe Prințesa Séliman să-mi facă cinstea de a lua parte.

Dacă este posibil, vino îndată ce primești această telegramă, la castelul din Glensloy (Loch Lomond). Aș vrea să te văd neapărat. Observat lucruri care îmi dau mult de gîndit. Cu dragoste, Diana".

Prietenul Maugham apăru în momentul în care îndoiam telegrama ; zise glumind :

— Vești de la frumoasa Irina ?

— Nu, dragul meu. Lady Diana Wynham ne invită pe Griselda și pe mine la nunta ei cu Varișkin, care se va celebra la 26 iunie, adică exact peste zece zile.

— Să se mărite cu un bolșevic ? Ce idee ciudată !

— Demnă de *Madona din tren*... Și-apoi uiți că proletarul rus de astăzi prețuiește mai mult decît un mare duce altădată, pentru că, grație lui, concesiunea din Telav va umple cu petrol cupa lor la altar. E una din ironiile savuroase pe care destinul, acest jongleur ironic, ni le rezervă. Făcînd o infidelitate evangheliei marxiste, și trădîndu-și tovarășii, pentru capitaliștii occidentali, comunistul va redobîndi, prin intermediul viitoarei sale soții, o parcelă de averi ruse naționalizate... Frumoasă lovitură... Printr-un efect asupra roșului, atinge albul și cîștigă partida.

— Cum a putut Lady Wynham, care trece drept una dintre fruntașele societății britanice, cum a putut această femeie atît de frumoasă...

— Dar aproape ruinată.

— În sfîrșit, care e considerată la New-York una dintre cele trei grații ale Hyde-Park-ului, să consimtă a lua de bărbat un stîlp al Sovietelor ?

— Nu înțelegi situația, prietene... Nu se găsesc în toate zilele douăzeci de milioane de franci venit anual, de pe urma unui individ. Mai-marii Regatului Unit au fost foarte încercați în urma războiului și impozitului pe venituri.

Lady Diana Wynham, care nu poate fi fericită fără mult aur, avea deci puține șanse să găsească o partidă așa de bogată printre celibatarii, văduvii sau divorțații castei sale. Era sortită să se mărite sau să accepte în mod clandestin un parvenit fără grații sau un multimilionar mojic. A preferat un bolșevic autentic, distrugător al legilor sociale, un distrugător îndepărtat de secere și ciocan... după ce și-a făcut suma. Și-apoi, cunoști gustul Lady-ei Diana pentru tot ce e ciudat, nou, original, neprevăzut. O doamnă suspusă care descinde din vechii regi ai Scoției și ia în căsătorie un comunist, din care face vice-regele petrolului... iată ultima modă. E nevoie de mai mult ca să agiți redacțiile gazetelor anglo-saxone și să faci să se cutremure cablurile transatlantice sub undele încrucișate ale comentariilor ? Căci bănuiești probabil ce vor broda reporterii noștri yankei în jurul acestei căsătorii... Văd de aici titlurile pe două coloane : *„Subita convertire a unui bolșevic îndrăgostit“*, *„Lady Diana Wynham a biruit hidra roșie“*, *„De la Moscova la Piccadilly“*, *„Eros își moaie săgețile în petrol“*. Și altele și mai senzaționale !

Domnul Maugham dădu din cap ; surîse :

— Probabil că ai dreptate ; vei fi martor la nunta care nu va fi lipsită de picanterie şi care va reaminti pe aceea a crapului cu iepurele.

— Legăturile acestea sînt cele mai statornice.

Hohote de rîs puseră capăt discuţiei noastre. Griselda şi Ruth Maugham se întorceau de la Monte-Carlo cu numeroase pachete legate cu sforicele roze.

— Bătrînico, ai devalizat toţi negustorii de parfumuri monachezi ? îşi întrebă Maugham soţia. Se zice că banii bărbaţilor americani se volatilizează printre degetele nevestelor. E drept, dar prin canalul vaporizatoarelor.

Griselda zărise telegrama. Îi anunţai noutatea apropiatei căsătorii a Lady-ei Diana. Îşi manifestă dorinţa de a răspunde invitaţiei, deoarece peste şase zile yachtul va ajunge la Southampton.

Ne îmbrăcasem pentru a merge să luăm masa la Cyro's, cînd stewardul îmi aduse o nouă telegramă. O desfăcui şi citii următoarele :

„Gérard, te rog să vii imediat la Castel. Varişkin a dispărut. Sînt dezorientată. A ta cu tot sufletul, Diana".

Griselda şi prietenii mei comentară mesajul în drum spre Cyro's.

— O mireasă care-şi pierde mirele, cu opt zile înaintea căsătoriei, asta nu-i cu noroc, observă Griselda care, avînd încredere în mine, nu manifestă nici un fel de gelozie faţă de Lady Diana.

Ruth Maugham glumi :

— Să nu dea oare înapoi bolşevicul în faţa Rubiconului ?

Bărbatul ei adăugă :

— S-a aruncat într-o fîntînă... şi n-a găsit probabil petrol acolo.

Protestai :

— Situaţia trebuie să fie foarte gravă, dacă Lady Diana îmi trimite a doua telegramă. Căci i se pot reproşa mii de slăbiciuni, dar laşitatea nu.

Griselda o lovi pe Ruth cu cotul şi zise rîzînd :

— Ascultaţi-l ! N-aş fi crezut niciodată că va apăra într-o zi cu atîta căldură cauza văduvei şi-a orfanului.

— He ! He ! mormăi Maugham, văduva e încîntătoare. Cît despre orfan, să aşteptăm moartea lui Varişkin !

Exclamai :

— Faceţi rău că rîdeţi. Înainte de toate nu-mi fac decît datoria, venind în ajutorul unei femei care şi-a pus toată încrederea în mine şi care mă cheamă în ajutor.

Griselda îmi atinse obrazul cu mîna înmănuşată.

— Gérard, te tachinăm. Ştii bine că nu ţi-aş lua niciodată în nume de rău că te porţi în numele cinstei şi al loialităţii. Îţi permit să iei primul tren, mîine dimineaţă, pentru Scoţia... Noi ne vom întoarce cu yachtul în Anglia. Voi descinde la *Ritz*, în Londra, şi vei veni să mă iei de-acolo pentru a asista la căsătoria Lady-ei Diana... Bine-nţeles, dacă Varişkin fugarul a fost găsit !

— Griselda, îi răspunsei dezmierdîndu-i braţul, îţi sînt deosebit de recunoscător că ai înţeles situaţia. Într-adevăr nu o pot părăsi pe femeie cînd are nevoie de mine.

. . . . . .

Intrarăm în Cyro's. O cîntăreaţă rusoaică, cu diademă scînteietoare şi doi exilaţi fardaţi cu vestă roşie şi cizme albe psalmodiau Dubinuşka. Un abur de amintiri mă învălui. Mă uitai curios la meşenii indiferenţi care mestecau copane de miel sau despicau în tăcere carnea roşie a unei piersici. Ceva mai încolo femeile luau atitudini hieratice, cu ţigareta îndreptată spre candelabru, cu bărbia prinsă în unghiul ascuţit al mîinilor, voiau să guste, ca pe un lichior, muzica aceasta halucinantă. Iar eu mă gîndeam la soldaţii roşii din Nikolaïa, la gorila care executa condamnările, la nenorocitul Cernişew, jalnic automat ale cărui resorturi se striviseră în faţa mea. Şi simţii nevoia să mă adresez oamenilor de aici, care glumeau cu imnul morţii. Aş fi vrut să apuc o lopată cu noroi şi să-i împroşc pentru a le reaminti că viaţa nu-i pentru toată lumea un dancing deschis ziua şi noaptea şi unde nepăsarea e de rigoare. Griselda îmi citi desigur gîndul, căci mă luă uşor de mînă şi murmură :

— Gérard. Te înţeleg şi te iubesc.

Atunci îi mulţumii cu o privire plină de dragoste şi mă calmai degrabă. Îmi dădui seama de copilăria scurtei mele revolte. Oamenii aceştia erau norocoşii lumii. Se amuzau. Aveau dreptate. Nu făcuseră nimic pentru a fi fericiţi. Totuşi erau. Sau li se părea că sînt. Formula fericirii orientale nu-i oare perimată iar omul fericit de astăzi nu-i cel a cărui femeie e aproape fără cămaşă ?

Mă așezai lîngă Maugham. Mă pregăteam să-i cer părerea asupra acestui grav subiect. Dar el îmi răspunse cu mai mult temei decît și-ar fi închipuit :

— Da, prietene. Patru cocktailuri !

*
* *

La miezul nopții ne aflam pe yacht. Mă culcasem în pat cînd Griselda, în capod verzui și roșietic, se așeză pe margine și întrebă :

— În definitiv, poate că fac rău lăsîndu-te să te duci singur la castelul Frumoasei din Pădure.

Afecta că glumește, dar îi ghiceam îngrijorarea. Își furișă degetele cu perle prin părul meu și reluă :

— Ai fost, nu-i așa, amantul ei ?... Gérard... Spune-mi adevărul adevărat. Am să te las în orice caz să pleci, căci sînt sigură acum că te-am recucerit, așa cum tu ești sigur c-am revenit la tine cu trup și suflet. Gérard. Fii sincer. Ai iubit-o puțin ?

Tăgăduii. Ea insistă.

— Din afecțiune, da. Din amor, nu.

— Știi că doi ani de cînd ne-am despărțit, m-am gîndit mult la tine, la viață, la crizele sentimentale care uneori separă ființe sortite să se înțeleagă. Nu mai sînt intransigentă ca altă dată cînd te știam la Palm Beack cu fiica mea vitregă Evelyn. Am reflectat. Mi-am format judecata. Am priceput importanța minimă a măruntelor abateri conjugale. Mă refer la acelea care nu implică iubirea adevărată, afecțiunea inimii, adîncă, durabilă, tare ca diamantul. Așa că, dragul meu Gérard, te poți destăinui în fața mea căci te iubesc definitiv și-am observat aceasta cînd am știut că un pericol grav te-ar amenința. Poți să-mi spui cu toată sinceritatea că Lady Diana a fost pentru tine o aventură.

— Ei nu, Griselda dragă. Oricît ți-ar părea de curios, n-a fost niciodată nimic între dînsa și mine. Împrejurările s-au împotrivit. Am sfătuit-o, am ajutat-o, moralicește. Totul din pur diletantism. Acesta-i adevărul.

Griselda se convinse. Mă strînse în brațe.

— Ești un om ciudat, Gérard, dear. E în tine și un aventurier, și un Don Quijote. Contopești cu uluitoare bună-credință loialitatea cu voluptatea viciului. În doi ani de zile mi s-a vorbit deseori la New-York despre soțul meu exilat. Știi

ce spuneam persoanelor care voiau să te ponegrească ? Adoratorilor care căutau să mă facă să divorțez și care nu se-ndoiau că luminița e stinsă în sufletul meu ? Le spuneam : Prințul Séliman ? El e sfîntul Pavel al Agenției Cock's. Ar putea să vă ducă prin Iad fără să-și pîrjolească poala mantalei. E-adevărat ?

— Și tu, Griselda, ești cel mai bun dintre suflete, în cea mai frumoasă dintre tunicele chinoises... Iar pentru a-ți mulțumi că mi-ai salvat viața, te voi face să mori în brațele mele.

— Oh, Gérard !

Întristat, exclamai :

— Dar, dragă, unde pleci ?

Ea întinse brațu-i frumos, catifelat, ca un sceptru de împărătească și răspunse zîmbind :

— Gérard, să pun zăvorul !

XVII.

Ajunsei la Loch Lamond a treia zi, în amurg. Șoferul Lady-ei Diana mă aștepta în gara Tarbet. În lumina soarelui ce apunea, cel mai mare dintre lacurile scoțiene căpăta culori violete, gălbui, verzui. Seara de iunie se anunța senină. O adiere imperceptibilă trecea din cînd în cînd pe suprafața lacului și o încrețea.

Ben Lomond-ul își înălța piramida de stînci sălbatice, scăldate în purpură și aur.

— E departe castelul ? întrebai eu.

— Nu, domnule, o milă și jumătate în direcția cascadei Inversnaid, dar pe țărmul răsăritean al lacului.

Și, cu un fel de mîndrie, șoferul adăugă :

— Sîntem în regiunea Macfarlanilor.

Îmi aduceam aminte de îndelungata vendetă ce-și opuseseră, de-a lungul istoriei Scoției Macfarlanii și Macgregorii, pe vremea cînd șefii triburilor mînuiau prea des spada și securea. Întrebai :

— Unde sînt Macgregorii ?

— În față, domnule... pe malul de vest al lacului.

— Așadar, lacul era un fel de *no man's water* între tranșeele dușmane ?

— Da, domnule. Suprafața lacului era a tuturor. Adică a nimănui. Ori, mai exact, a lui Rob Roy, a cărui cavernă o

s-o vedeți în partea de nord a insulei Wallace și care spumega apa lacului cu metodă și discreție.

— Dumneata ești scoțian de cunoști așa de bine regiunea ?

Șoferul schimonosi un zîmbet mai larg și zise :

— Nu, domnule. Sînt belgian. Dar nevasta mea e macfarlană.

Automobilul trecu sub o boltă de pietre sure, legate cu mușchi și lichen și se strecură printre două peluze vaste, festonate cu irișii negri. Castelul Glensloy se ivise, medieval, învăluit în umbrele albastre ale serii. Două pătrate, cu arcuri romane și metereze în cel mai curat stil baronial. Între ambele turnuri, mai scund, corpul principal străpuns de ferestre înalte, ascuțite. Ici-colo, lepra de verdeață a iederei în arhipelaguri stufoase. Observai că turnul din stînga avea, la etajul al treilea, două ferestre ale cărui lumini erau înăbușite de perdele roșii. Părea un chip dreptunghiular, fantastic, ce-și zvîrlea ochii roșii peste peluza înflorită. Dacă aș fi fost superstițios, vedenia aceasta mi s-ar fi părut o prevestire rea, dar nu mă tem nici de scări, nici de locul al treisprezecelea, nici de solnițe vărsate.

Șoferul trase pe alee și se opri la piciorul unei scări largi. Sus, pe terasă, Lady Diana mi se înfățișă într-un taior de flanelă albă, cu o eșarfă de cașmir ocru-gălbui și roșu-închis și cu un fetru bărbătesc pe cap. Agită un baston și strigă :

— Hei, Gérard, te-aștept de-un ceas.

Urcai treptele două cîte două și sărutai mîinile întinse.

— Sînt dezolat că te-am făcut să aștepți, my dear. Dar între noi fie zis, n-a lipsit mult ca să mă aștepți mult și bine !

— Bietul de tine ! Ai riscat pentru mine moartea ! Asta n-am să uit niciodată. Sînt așa de fericită că te revăd aici. Mai întîi pentru că ai scăpătat dintr-o aventură groaznică și apoi pentru că prezența ta, astă seară, mă întărește mai mult decît ai putea să bănuiești... Oh, Gérard !

Oftă :

— Dar ce e ? Telegrama adresată la Monte-Carlo m-a îngrijorat.

Ea mă duse în partea cealaltă a balustradei de piatră pentru a vorbi mai în voie. Fața dinspre apus a terasei dădea spre lacul năpădit de negurile serii. La dreapta, piramida stîncoasă a Ben Lomondului căpăta acum o umbră de violet episcopal.

Lady Diana vru să cunoască, în primul rînd, în amănunte, peripețiile mele în Caucaz. După ce îi satisfăcui curiozitatea, vorbi ea :

— Nenorocirile tale, Gérard, îmi dau și mai mult posibilitatea de a înțelege cele ce s-au petrecut aici. Lasă-mă să-ți expun faptele în ordinea lor cronologică. După ce ne-am luat rămas-bun la Berlin, am plecat la Londra, unde, peste opt zile, sosi și Varișkin. Era atunci mai îndrăgostit de mine ca oricînd. Pe la 5 sau 6 iunie, mirată că nu primesc nici o veste de la tine, sătulă de a tot telegrafia la Nikolaia, mă dusei la Sir Eric Blushmore, viitorul vicepreședinte al consiliului meu de administrație, și-l întrebai dacă a primit un raport din partea inginerului său expert. Îmi răspunse că informațiile furnizate de Edwin Blankett erau excelente, că afacerea din Telav se prezenta sub cele mai bune auspicii și că formarea societății cu capital de zece milioane de dolari nu mai era decît o chestiune de zile. Mi se va vărsa, ca preț al concesiunii mele, jumătate plus unu din acțiunile emise. Voi reprezenta deci pe piața petrolului un capital de aproape o sută de milioane de franci. În felul acesta voi putea să trăiesc liniștită și să mănînc bacon în fiecare dimineață, fără a fi socotită risipitoare... Obosită oarecum de aceste întîmplări și totuși încrezătoare în viitor, mă hotărîi să aștept la castelul Glensloy înapoierea ta din Caucaz, ca să-mi achit datoria față de Varișkin, adică să-i acord mîna mea. Pretendentul meu îmi ceru permisiunea să mă urmeze. Ar fi fost un lucru necugetat să-mi părăsesc logodnicul atunci cînd unirea noastră devenea iminentă. Îl primii aici.

Lady Diana se apropiase de mine. Cu glasul mai șușotit, parcă s-ar fi temut să n-o audă cineva, urmă :

— Ascultă-mă, Gérard, cu luare-aminte. Aceasta se petrecea la 8 iunie. A doua zi Varișkin primi corespondența sa din Berlin și, înainte de dejun, mă întrebă : „Diana, ești tot fără de știri din partea lui Séliman ?“ Răspunsul meu afirmativ îl neliniști. Iar pentru că eu căutam o explicație în privința misterului acestuia, el îmi mărturisi temerea că pașaportul tău n-o să te poată ocroti cu temei. Un gînd puse deodată stăpînire pe mine și exclamai :

— Doamna Muraview...

El schiță un gest evaziv, care nu fu de natură să mă liniștească. Așteptă. A doua zi primeam lunga ta depeșă din Constantinopol, care puse în sfîrșit capăt înfrigurării mele.

I-o comunicai lui Varişkin. El o citi de mai multe ori şi oftă : „Nenorocitul, a scăpat ca prin urechile acului !...“

Timp de trei zile Varişkin mi se păru mai puţin preocupat să-mi facă curte şi mai mult să comenteze cu mine fiecare rînd din extraordinara ta istorisire. Îmi dădu de înţeles că doamna Muraview se dăduse în vileag deschizînd primele ostilităţi asupra ta şi că răzbunarea ei se va întinde, cu siguranţă, pînă la noi. Cu atît mai mult cu cît evadarea ta va avea ca urmare aţîţarea ei. Atitudinea lui Varişkin îmi dădu de gîndit. Îi spusei deunăzi :

— În definitiv, dragă, ţi-e frică de metresă ? Da sau nu ?

El îşi dezmierdă bărbuţa neagră şi cu glasu-i tărăgănat răspunse :

— Pentru mine, nu... Pentru tine, da... Irina s-a pornit. Cine ştie de ce va fi capabilă... Crede-mă, Diana, ar fi mai prudent să părăsim reşedinţa oficială şi să ne ascundem undeva, în afară de Regatul Unit, în Franţa, de exemplu, unde ne vom căsători în taină. Mai tîrziu, cu vremea, lucrurile se vor potoli şi nu te voi mai expune unui pericol real pe care îl presimt şi care mă îngrijorează.

Mă răzvrătii la gîndul de a fugi din faţa moftului acela de rusoaică. Eu să mă ascund de frica Muraviewei ? Să mă mărit în taină de teama bolşevicei infecte ? Îi răspunsei lui Varişkin :

— Dragul meu, Irina ta va fi dispunînd poate de viaţa sau de moartea bieţilor contrarevoluţionari ce-i cad în gheară în pivniţele Cekăi ; dar te asigur că va şovăi să molesteze o Wynham pe teritoriu britanic. La noi sînt spînzurate persoanele care nu respectă viaţa altcuiva. Juraţii noştri n-au pentru criminali, chiar cînd înfăptuiesc crima sub incidentul patimii, indulgenţa stupidă a juraţilor francezi care, achitîndu-i pe culpabili, încurajează cu bună-ştiinţă abuzul revolverului sau cuţitului. Voi rămîne deci la Glensloy. Ne vom cununa pe 26 ale acestei luni, deîndată ce Sèliman va fi venit ca să-mi servească drept martor şi nu vom ţine seama de micile ranchiune ale celei care a mistuit rău *Justina* divinului Marchiz.

De atunci, Varişkin nu-mi mai pomeni de amantă. Părea chiar că uitase de existenţa ei şi schiţa cu mine proiecte încîntătoare — cînd, alaltăieri dimineaţă, trezindu-mă pe la 9, o rugai pe Julieta să-l înştiinţeze pe domnul Varişkin că vom face o plimbare pe lac, înainte de a lua micul dejun. Julieta se uită la mine mirată şi-mi spuse :

— Mialdy nu știe că domnul Varișkin a plecat ?

— Cum ? Se și află în parc la ora asta ?

— Ba nu, Milady. A sosit o telegramă pentru domnia sa la opt. A dat îndată ordin șoferului să-l ducă la Glasgow, ca să ia primul tren pentru Londra.

Stupefacția mă împiedică să mai răspund ceva. Julieta ieși. Se întoarse după cinci minute. Edward, lacheul meu, îi dăduse un plic adresat mie. Cuprinde un scurt răvaș al lui Varișkin, scris cu creionul și prin care mă informa că prezența sa la Londra era urgentă și absolută, că-mi va telegrafia de acolo și că în 48 de ore, adică ieri, se va întoarce. Or, dragul meu, Varișkin nu numai că nu s-a întors, dar n-am primit nimic de la plecarea lui. Ce zici ?

Ce puteam să zic despre dispariția lui ? Avui presimțirea că nu prevestea nimic bun, dar nu voii să sporesc temeriile Lady-ei Diana.

—Logdnicii ruși sînt generoși, răspunsei eu. S-a dus să caute la Londra darul de nuntă ce-ți hărăzește.

Amurgul năpădise parcul. Ben Lomondul își pierduse boneta de cardinal. Fiindcă se stîrnea vîntul, Lady Diana mă lău de braț.

— Bietul meu Gérard. Ți-e foame, nu-i așa ? Hai să mîncăm.

Sufrageria castelului era așa de vastă încît, în afară de masa din mijloc aflată sub protecția conică a candelabrului, restul se estompa în umbră.

Lady Diana își schimbase taiorul cu capot *rose-thé*, cu lebede pe margini. Cînd apăru în pragul bibliotecii, în cadrul ușii ogivale, exclamai :

— Zîna lacului !

Ea zîmbi. Pecetlui sub ironie neliniștea care o frămînta.

— Scrisul lui Sir Walter Scott de pe zidul sufrageriei îți sugerează comparația asta, nu-i așa ? Ar trebui să spui : Zîna din lac.

— De ce ? Toate merg cît se poate de bine, iar norocul îți va zîmbi din nou. Varișkin se va întoarce de la Londra cu un diamant — unul în plus ! — care îți va împodobi arătătorul, în timp ce inelarul stîng se va găti cu o nouă verighetă. Căsătoria asta te bucură încă, nu-i așa ?

— O datorie poate fi ea plăcută ?

— Mi-ai spus la Berlin că rusul te-a vrăjit.

— Sînt mai puțin sigură de asta acum. El avea atunci pentru mine farmecul noutății. Mă amuzam cu el. Fiarele au

mingii în cuști ca să se joace. Mă jucam. Și-apoi, cînd nu mai ai nimic faci promisiuni nebune. Scadența pare așa de îndepărtată, încît nici n-o zărești. Apoi se apropie ziua cînd trebuie să plătești datoria. Atunci ești mai puțin entuziasmat și măsori din ochi șanțul pe care-l vei sări. Varișkin mi-aduce bogăția, e-adevărat. Dar o voi primi resemnată, în camera nupțială. Și nu va fi pe lume decît o soție mai mult, o femeie fericită mai puțin.

— Legătura te indispune ?

— A, nu. E mai bine să fii la Moscova întîiul decît la Stock-Exchange al doilea.

— Omul ?

— Nu.

— Atunci ?

— Umilirea de a pune pentru prima dată corpul meu la vînzare. Varișkin, aventură între două trenuri, mi-ar fi plăcut. Varișkin punînd o ștampilă pe șoldul meu, mă enervează. Pricepe-mă, dacă poți !

— Pricep, Lady Diana.

— Dragul meu, Gérard, știi că m-am dat multor amanți. *Madona din tren* n-are ca aureolă decît cercul vicios al toanelor ei și drept capelă camerele de lux ale marilor *Palace*-uri. N-am urcat alt calvar decît scara șerpuitoare a hotelului cînd ascensorul nu funcționa, iar magii mei nu mi-au oferit niciodată perle în pragul unui staul. Nu pretind cîtuși de puțin a onora Virtutea, nici să mă îmbrac într-o haină albă, cînd Patou inovează stofe așa de frumoase iar Guerlain parfumuri așa de savuroase. Dar niciodată nu mi-am valorificat înfiorările, nu am speculat sărutările. Așa că mă simt nespus de jignită, iar orgoliul meu suferă deoarece pentru întîia oară în viața mea, la 26 iunie, eu Winifried-Grace-Christabel-Diana, Lady Wynham of Glensloy Castle, a cărei străbună, contesa de Marde, zisă Agnès cea Neagră, s-a împotrivit nouăsprezece săptămîni asalturilor englezilor de sub ordinele lui Salizbury, de dinapoia zidurilor castelului Dunbar, voi abdica de la mîndria mea, îmi voi aduce steagul în pragul alcovului și, crudă inovație, voi primi ceva de la un om în loc să-i dau.

O ascultai pe Lady Diana cu mare atenție. De asemenea, cu admirație. Trufia ei de scoțiană nobilă nu era displăcută. Amoru-i propriu jignit nu dispunea deloc la rîs. Evocam în gînd foarte apropiata ei unire cu proletarul ajuns în urma unei aruncători de zar pe tinicheaua Demagogiei. O vedeam măritată cu Varișkin acesta, al cărui strămoși, în loc să dom-

nească peste clanurile Highlanzilor, rătăceau, nomazi inculți, prin întinderile Turkestanului. Gleznele fine, de antilopă sprintenă, chipul delicat, așa de mîndru, ochii mari, luminați de perspicacitate vor plăti aurul și luxul necesar vieții ei, așa cum căldura e necesară păsării din insule, iar sera — orhideei.

— Ai dat întotdeauna ? reluai eu dezmierdînd cu mîna lebăda de pe mîneca-i largă.

Ea îmi răspunse cu gravitate :

— Întotdeauna. Pînă acum deplînsesem nenumăratele femei care își fac un titlu de onoare din a scoate cît mai mult din portmoneul amanților lor. Să fii plătită de un bărbat — să fii retribuită, să fii furnizoarea încîntătoare a clientului mascul, să primești pomana înainte de a te culca în pat, ce degradare pentru o femeie ! Întreabă-i pe amanții mei. N-am vrut să primesc niciodată de la ei nici măcar un buchet de șase pence. Cînd îmi trimiteau trandafiri sau bijuterii, li le înapoiam cu cartea mea de vizită și cu aceste cuvinte : „Nici flori, nici daruri", ca să-i fac să simtă că ei erau inferiorii, îndatoratii mei și că nu înțelegeam ca ordinea raporturilor să se schimbe. Acum, voi intra în rîndul robitelor și domesticitelor, devenind soția supusă și recunoscătoare a unui bărbat care îmi va fi procurat — indirect — bogăția fără de care nu pot trăi. Cu-atît mai rău pentru mine. Și pentru el.

Lady Diana oftă. Îmi strînse mîna și-aproape solemn adăugă :

— În orice caz, Gérard, îți spun fără accent melodramatic și fără fals orgoliu : dacă speranțele mele nu se vor înfăptui cumva, iar petrolul din Telav nu va fi decît un miraj, mă voi ucide mai degrabă decît să mă înrolez în tîrgul sclavelor albe. Mi-ar displace acum să aștept ca un baron al finanței să mă achiziționeze și să-mi însemne umărul gol cu pecetea sclaviei. Amintește-ți, Gérard ! Amintește-ți de visul ce-avusei odată și a cărui dezlegare am cerut-o neprețuitului și pehlivanului Profesor Traurig. Omulețul roșu, în pijama stacojie, din visul meu, era chiar Varișkin în decorul sîngeros al Rusiei bolșevice. Sînt, într-adevăr, prizoniera coșmarului meu deoarece, dacă Varișkin mă îmbogățește, îi aparțin, iar dacă ruina mea e consumată — sinuciderea mă pîndește. Oh, nu protesta. Știi bine, Gérard, că prefer drojdiei din potire spuma șampaniei și elocvenței cărnii, limbajul mut al vulgarităților.

Lady Diana tăcu. Ciulirăm brusc urechea. Un tunet foarte îndepărtat se prelungea pe coline. Mă ridicai și privii prin fereastră.

— Se stîrnește o furtună, grozavă, spusei Dianei.

Calmul acestei seri era suspect. Și căldura, de asemenea.

— Cît e ceasul, Gérard ?

— Unsprezece.

— Vino în budoarul meu, la etajul întîi. Biblioteca e lugubră în seara aceasta. Cărțile cu legături vechi, îmi fac impresia unei cuști aurite.

Lady Diana se înfioră. Îmi petrecui cu dragoste brațul pe după umerii ei și voii să-i calmez agitația.

— Ești nervoasă, Diana, în astă-seară. Zăduful furtunii ce se va abate, fără-ndoială. Și nesiguranța cu privire la Varișkin. Eh, fii mai senină : nu mai e mult pînă la cupa de petrol la Banca Angliei. Ai să fii în curînd iarăși bogată. Restul, puțin contează !

Urcarăm scara monumentală a castelului, spirală de piatră cenușie. Budoarul, învecinat cu camera, era de un gust modern, surprinzător în castelul acesta secular. Se afla, mai cu seamă, deasupra sofalei imense, un Raeburn admirabil, pe care-l contemplam în tăcere.

— Te-năbuși aici, zise Lady Diana, deschizînd geamul ca să lase vîntul înăuntru.

Într-adevăr, vînzoleala călduță năpădi în cameră și lipi de trupul Dianei crêpe de Chine-ul capodului ei.

Gemu :

— Oh, Gérard. Fericirea ! Să mor fulgerată în noaptea asta dacă n-o voi gusta întreagă :

Mă apropiai mîngîietor :

— Hai, draga mea, lasă vorbele mari și goale. Cu ele se otrăvesc făpturile.

Stăteam la fereastra înaltă care dădea spre terasă și lac.

Lady Diana se strînsese în mine, instinctiv. Un fulger brăzdase noaptea mohorită a cerului. Murmurai :

— Ce sîntem noi în fața puterilor naturii ? Nimic. Diana, forțele tale sînt prea mari pentru făptura-ți delicată. Ucide visul, vierme alb, care-ți roade mintea.

Dar ea nu mă ascultă. Mă atrăsese spre iatac și, în fața alcovului de brocart azuriu, îmi dădu buzele, brusc. Sărutare imperioasă, a cărei amintire vrăjită stăruie și azi pe gura mea. Mă ținea, mă încercuia cu brațele-i goale, liane adorabile, ispititoare.

— Gérard, șopti ea, peste opt zile voi fi femeia lui. Să ne răzbunăm împotriva destinului crud. Să uităm hotărîrile, jocurile noastre cu focul, de pe vremuri. Avem dreptul să ne batem joc de soarta ce mă va înăbuși în curînd în zalele ei. Te iubesc pentru că nu m-ai iubit niciodată... sau pentru că nu ai căutat să-mi impui dorința ta. Ai fost cel mai loial dintre gentlemeni, de cînd te cunosc. Ți-ai riscat viața ca s-o faci mai bună pe-a mea. Pentru întîia oară, din toată inima, mă ofer unui om care-i egalul meu, mă mîndresc că-i sînt îndatorată și-i deschid brațele fără alt gînd decît acela de a fi pe deplin fericită.

Se dădu înapoi un pas, cu ochii măriți de exaltare, cu capodul deschis peste cămașa străvezie, care purta un scai brodat pe sînul stîng. Scaiul Scoției. Emblema țării ei. Mă privea, înfiorîndu-se, madonă posedată de duhul nopții. Un fulger scăpără. Vîntul răbufni prin fereastră. O luai, o așezai pe pat și-mi păru o păpușă de cîrpe roze, o pasăre rănită pe cîmpul azuriu. Impudoarea ei de altădată dispăruse acum. Își ascundea chipul în unghiul brațului îndoit, ea, pe care-o văzusem fără văluri, la Garrick's. Gura-mi sărută carnea ei aprinsă, iar mîinile ei zgîriau reliefurile brocartului — cînd două lovituri în ușă ne-aruncară din pat. Glasul Julietei ajunse pînă la noi :

— Milady e chemată la telefon.

Lady Diana își potrivea, buimăcită, capodul peste cămașa mototolită. Întrebă molatec :

— Oh, ce e ? Și la ora asta sînt deranjată ?

— Milady e chemată din Londra. Urgent.

— Din Londra ?

Lady Diana își căpătă complet prezența de spirit și ieși. Rămăsei singur în budoar. Stropi de ploaie începuseră să bată pe terasă. Vîntul se domolise. Luna se pitise după nori. Nu se mai distingea nimic. Părea că un demiurg vărgase o sticlă de cerneală pe gravura gigantică admirată așa de mult de noi. Așteptai cinci minute, zece minute... Mă mira faptul că durează atîta convorbirea și mă pregăteam să ies din budoar, cînd pași precipitați răsunară afară. Julieta reapăru, buimăcită :

— Domnule ! Domnul să vină iute !

O urmai degrabă. Mă duse într-un salonaș roz, la parter. Pe covor, lîngă telefonul răsturnat, dădui peste Lady Diana care zăcea, cu brațele întinse, neînsufletită parcă.

XVIII.

Îmi plecai îndată urechea pe pieptul ei. Inima bătea slab. Temerile mele se uşurară. Mă întorsei spre Julieta :

— Lady Wynham e numai leşinată. Adu repede eter şi brandy.

Mă străduii s-o înviorez. Îşi recăpătă puţin cîte puţin cunoştinţa şi-mi înlănţui gîtul, ca o copilă înspăimîntată. Plînse. Cînd Julieta mi-aduse paharul cu brandy, îi dădui pacientei să bea ; ea îşi veni numaidecît în fire. Se ridică şi murmură :

— Gérard, să ne întoarcem în cameră. Ajută-mă, te rog.

O luai din nou în braţe şi-o dusei în patul pe care Julieta îl pregătise. O culcarăm. După ce femeia plecă, pusei Dianei întrebări. Ea se aşează între perne şi, redevenind deodată stăpînă pe sine, îmi spuse cu glas firesc :

— Gérard, sînt ruinată definitiv !

— Oh !

— Îţi voi repeta, vorbă cu vorbă, ce mi-a spus Sir Eric Blushmore, la telefon. „Lady Diana Wynham ? Bună seara, scumpă prietenă. Sînt eu, Eric Blushmore. Scuză-mă că te deranjez la ora asta, dar directorul afacerilor ruse de la Foreign Office mi-a comunicat o veste rea. A fost informat oficial astă seară că consiliul economic al Sovietelor, revenind asupra semnăturii date, a anulat concesiunea de la Telav. Bolşevicii ăştia sînt, într-adevăr, imposibili ! Prietenul meu mi-a făgăduit că guvernul Majestăţii Sale va protesta pe lîngă U.R.S.S. contra unei asemenea abateri de la uzanţele internaţionale, dar nu mi-a ascuns că Sovietele n-au să ţină seama şi că ar fi greu să-i oblige pe oamenii ăştia să-şi respecte semnătura". L-am întrebat pe Sir Eric dacă ştie care sînt cauzele acestei bruşte întorsături. Mi-a răspuns : „Ele se datorează unei influenţe oculte care s-a exercitat în defavoarea noastră. Dacă n-o fi cumva o nouă schimbare în politica economică a stăpînilor de la Moscova." Iată, Gérard, conversaţia în urma căreia mi-am pierdut cunoştinţa. Îmi cer iertare pentru slăbiciunea aceasta nevrednică de mine, dar sînt sigură că Sir Eric mi-a anunţat, în această noapte, condamnarea la moarte.

Vrusei să protestez. Lady Diana clătină din cap pe dantelele pernei.

— Nu, Gérard. Nu consolări banale. Nu condoleanţe pe ruinele castelului meu din Spania. Ţi-am spus că dacă eşuează

afacerea, n-am să mai încerc să lupt. Îți confirm aceasta, acum. Arunc mănușa și renunț la luptă. Lasă-mă singură și-ți mulțumesc pentru îngrijirile tale de frate.

Șovăii să mă scol. Ea zîmbi cu tristețe :

— Fii fără grijă. N-ai să mă găsești moartă mîine dimineață. Îmi acord un sfîrșit demn de mine. Voi medita în noaptea asta la arme de foc, pumnale și otrăvuri. Voi compara în mine toate plăcerile asfixiei, ale înecului sau ale unei căderi în spațiu... dar te asigur că pînă mîine noapte, mă voi fi hotărît.

— Diana !...

Eram încremenit de sinceritatea tonului ei. Adăugă :

— Vezi bine că hotărîrea mea e gravă. Sînt rătăcită în urma unei crize de deznădejde ? Vorbesc ca o exaltată ce-a pierdut noțiunea oamenilor și-a lucrurilor ? Văd limpede, Gérard. Noapte bună, dragul meu.

*

* *

Obosit, adormisem după cinci ore de insomnie, cînd Julieta mă trezi ca să-mi servească gustarea de dimineață. Cerui îndată vești în privința stăpînei ei.

— Milady a petrecut toată noaptea scriind la birou, răspunse ea. Este încă în cameră miros de ceară de lipit. Am intrat acum un sfert de oră, dar n-am îndrăznit s-o deranjez pe Milady, care dormita. O să aștept să sune.

— Mîncai fără poftă. Deschisesem fereastra. Florile își ofereau pe terasă corolele jilave încă, în bătaia razelor dimineții.

La unsprezece eram îmbrăcat. Julieta mă informă că stăpîna ei tot dormea. Coborîi, mă plimbai prin parc și, în singurătatea prielnică, pregătii pledoaria pe care o voi ține în curînd, ca s-o conving pe Lady Diana. Aveam înaintea mea toată după-amiaza. O să-mi ajungă ca s-o întăresc, să-i dovedesc că, în fond, nenorocirea nu e așa de mare și că, cu puțină răbdare și stăruință, va ieși din încurcătură. La orele două, Lady Diana și cu mine luam masa împreună. Deoarece mi se părea înseninată, mă feream să vorbesc despre întîmplările din ajun. La desert, ea glăsui deodată :

— Dispariția lui Varișkin este acum explicabilă, nu-i așa ? A aflat știrea înaintea mea și s-a dus la Londra, cu speranța că lucrurile s-ar mai putea aranja.

— De bună seamă.

— Și, deoarece n-a reușit, nu îndrăznește să-mi telegrafieze.

Voiam încă să trag speranțe. Ezitai să răspund. Ea daclară :

— N-am nevoie de cloroform înainte de operație, Gérard. Nu-i nevoie să fiu adormită ! M-am gîndit toată noaptea. Am cîntărit singură farmecul de a trăi bine și umilirea morală de a tînji. Hotărîrea mea este definitivă.

— Diana, ești nebună. Nu se omoară cineva fiindcă nu mai are 5.000 de lire venit. Se omoară din dragoste, în plină criză pasională !

— Ce greșeală, Gérard ! Un om bogat se poate ucide din dragoste. O femeie săracă se poate ucide din interes. Ce interes îmi oferă viața acum ? Să mă prostituez pentru a încerca să culeg cîteva firimituri din splendoarea trecută ? Nu. Nu.

După-amiaza trecu. Îngrijorarea mea creștea din oră în oră. Frumusețea radioasă a zilei de iunie mi se părea o ofensă adusă morții care dădea tîrcoale castelului. Mă plimbam pe terasă, neliniștit, în așteptarea unui servitor care să alerge, scos din minți.

La cinci luai ceaiul cu Lady Diana. Purta un costumaș brodat, pantofi sport. Bijuteriile ei reintraseră toate în compartimentele de vată ale casetei. Nu puteai s-o acuzi că afișează un romantism teatral și nici că prepară cu emfază un sfîrșit de *star*, bolnav de spleen.

Torturat de neliniște, mă pregăteam să încerc încă o dată s-o smulg din prada gîndurilor morbide, cînd duduitul unui automobil ajunse la urechea noastră.

— O vizită la ora asta ? N-aștept pe nimeni, zise Lady Diana.

— Poate că e șoferul tău.

— Nu. Mașina e în garaj.

O siluetă se ivi în capătul aleii. Schițai un gest de surpriză. Lady Diana, a cărei privire era mai puțin ageră, mă întrebă :

— Cine e ?

— Varișkin.

Îl recunoscusem pe rus care se îndrepta grăbit spre noi. O paloare scurtă decoloră chipul Lady-ei Diana. Pricepui emoția lăuntrică. Întoarcerea lui Varișkin avea, oare, o semnificație fericită ? Izbutise poate să schimbe decizia Sovietelor ?

Ar însemna atunci reînvierea tuturor speranțelor, ivirea soarelui după furtună.

Mă ridicasem. Eram grăbit să-l descos pe vizitator :

— Ei, ce e nou, prietene ?

Varișkin sărutase repede mîna Lady-ei Diana. Apoi, fără vorbe de clacă spuse :

— Draga mea, nu-i așa că Sir Eric te-a informat ? Am făcut toate încercările pentru a determina brutele să revină asupra ucazului lor. Nu-i nimic de făcut. O să-mi spui : „Atunci cu ce drept mai vii în fața mea ?“ Îți răspund : „Cu dreptul unui om galant de a o păzi pe aceea care e expusă unui pericol grav“. Căci vine cu automobilul de la Glasgow, ca să preîntîmpine primejdia care te amenință.

— Ce primejdie ? zise Lady Diana, fără să arate cea mai mică atenție.

— Irina Muraview este în Scoția. Un prieten de-al meu din serviciul de contraspionaj al Sovietelor la Londra m-a prevenit cu generozitate. Trecerea ei a fost semnalată la Stockholm și Kristiansund, unde s-a îmbarcat pentru Leith.

— Pentru Leith ? Portul Edimburgului ? exclamai eu.

— Da, a fost văzută la Edimburg, unde s-a pus în legătură cu S.R.-ul nostru din Londra. Prezența ei în Scoția nu are decît un mobil : să obțină de la tine o explicație definitivă. Or, eu știu ce fel de explicații se pot avea cu Irina Muraview și de aceea am alergat aici. Diana, cîtă vreme voi fi în viață, nu te va tulbura. Asta țineam să-ți spun. Cu toate străduințele mele nu am reușit să te pun în posesia concesiunii. Te dezleg deci de făgăduiala căsătoriei. Dar eu nu sînt chit față de tine. Din vina mea, o adversară primejdioasă te pîndește. Rămîn lîngă tine să parez loviturile.

Cuvintele lui Varișkin erau cuvinte de om loial. Lady Diana îi fu recunoscătoare :

— Mulțumesc Varișkin. Purtarea ta mă mișcă, deoarece te onorează. Gérard îți va spune însă hotărîrea mea și ai să înțelegi că intențiile Muraviewei îmi sînt cît se poate de indiferente.

Fiindcă Lady Diana voia să rămînă singură pe terasă, coborîrăm, eu și Varișkin, spre lac. Abia ne-am depărtat și rusul mă apucă de braț întrebîndu-mă cu neliniște :

— Ce hotărîre ?

Murmurai :

— Sinuciderea.

Varișkin se opri brusc sub arborii ce se legănau în adierea serii. Repeta cu vocea răgușită :

— Sinuciderea ? Diana vrea să moară într-adevăr ?

Îi povestii tot ce se întîmplase în castel. El păru adînc mîhnit și spuse :

— Dragul meu, durerea mea e mare, căci eu o iubesc pe Diana. N-am izbutit în dorința de a-i da averea, nu am deci nici un drept să-i cer să răspundă sentimentului ce-mi inspiră : dar o iubesc și nimic din ce-o frămîntă nu-mi e străin.

— Știu Varișkin. Dragul meu, să n-o lăsăm un minut singură, dacă ne e cu putință. Trebuie să încercăm totul pentru a împiedica grozăvia. Oh, cum aș vrea s-o smulgem din obsesia asta funebră ! Dar mi-e frică... O cunoști ca și mine.

Varișkin scoase un strigăt de sinceră durere :

— Sèliman ! Dacă ea moare, voi purta răspunderea acestei crime în sufletul meu și nimic nu mă va mîngîia. Oh, bănuiesc ce cugeți. Am eu altele la activ care-mi încarcă sufletul de bolșevic nepocăit. Desigur. Dar acelea erau crime politice. Poți să mori sau să omori pentru o idee. Nu trebuie să lași o femeie să moară pentru un fleac de bani. Nu, nu !

Convorbirea înflăcărată ne dusese pe marginea lacului înroșit de reflexele asfințitului. Țărmul idilic, încîntător, nu primise probabil pînă atunci ecoul unor cuvinte așa de grave. Pe măsură ce înainta, Varișkin se aprindea : comenta viața și moartea cu o sensibilitate uluitoare la barbarul acesta care, ieri încă, într-un cabinet particular, la *Walhalla* din Berlin, înțepa din sadism sînul femeilor de noapte.

Mă oprii deodată pe marginea unei stînci și privii terasa.

— Varișkin, să nu ne îndepărtăm prea mult. Ai dreptate : să n-o lăsăm singură.

El se întoarse imediat.

— Da, da. Să ne întoarcem. N-ar fi trebuit s-o lăsăm pe gînduri.

Grăbirăm pasul și ajunserăm în colțul terasei, unde Lady Diana și eu băusem ceaiul. Nu mai era acolo.

— O fi intrat în castel, spuse Varișkin neliniștit.

— Nădăjduiesc.

Îi arătai ferestrele bibliotecii. Luminile sclipeau.

— E acolo... glăsuii ușurat.

— Hai repede. Să nu ne mai îndepărtăm de ea. E o bolnavă care trebuie vegheată.

Varișkin porni în goană. Urcarăm treptele străjuite de lei de piatră cu botul ras de vreme, cu coama roasă de mucegai. Varișkin împinse ușa bibliotecii. Intrarăm și încremenirăm în prag. Lady Diana și Irina Muraview stăteau față în față.

XIX.

Tabloul a rămas pentru totdeauna întipărit în mintea mea. Irina Muraview în dreptul ferestrei de la mijloc. Îmbrăcăminte de voiaj și pălărie de pîslă ; mîinile în buzunarele jachetei. Lady Diana indiferentă, mîndră, lîngă cămin. Două tigroaice față în față. Fiica mongolilor împotriva fiicei celților. Două rase. Două lumi. Două femei.

Varișkin și cu mine nu mai eram decît comprași, figuranți fără însemnătate. Nu îndrăzneam să mai facem o mișcare.

Lady Diana vorbi prima :

— Varișkin, prevederile tale erau exacte. Doamna Muraview a venit să-mi ceară o explicație chiar la mine în casă. Lacheul mi-a anunțat chiar adineauri vizita domniei-sale : am dat ordin să fie introdusă aici. Am venit numaidecît și mă pregăteam s-o întreb ce poftește, cînd ați intrat voi.

În timp ce eu înaintai spre Lady Diana, Varișkin privi spre Irina. Dar aceasta, fără a spune un cuvînt se îndreptă spre ușa prin care intrasem ; o încuie liniștită și băgă cheia în buzunar. Lady Diana tresări mirată și exclamă :

— Doamnă, deoarece te și comporți la mine ca pe un tărîm cucerit, voi fi nevoită să te concediez prin servitorul meu. Noi nu cunoaștem încă regimul Sovietelor pe teritoriul Regatului-Unit, iar castelul meu nu e încă naționalizat.

Lady Diana întinse brațul spre soneria electrică. Irina scoase, promptă, un revolver din buzunar și porunci :

— Nu suna... sau trag.

Varișkin și eu voiam să intervenim. Irina îndreptă țeava armei spre noi și continuă :

— Nici dumneavoastră, domnilor... Ne aflăm aici pentru a vorbi fără martori, căci ceea ce avem de discutat, Lady Wynham și eu, nu privește pe nimeni. Precum spui, Lady Wynham, am străbătut Europa ca să-ți cer socoteală. E dreptul meu. N-ai să tăgăduiești, cred, că dumneata ești aceea care mi-ai luat amantul, l-ai sedus pentru a-i smulge complicitatea, adică o trădare față de tovarășii săi din Rusia și, făgă-

duindu-i mîna dacă va izbuti. Era cît pe-aci să realizeze acest frumos program. Dacă nu interveneam eu, te-ai fi îmbogăţit pe contul proletarilor georgieni şi ai fi reînceput, graţie petrolului rus, viaţa dumitale de lux desfrînat, care-i un atentat la mizeria lumii. Află, în primul rînd, că după ce ţi-am dat iluzia unui succes uşor, prima mea revanşă a fost să-mi îndeplinesc dorinţele dîndu-ţi prinosul acela de care ai nevoie să trăieşti. După acest act de justiţie, am ţinut să te văd pentru a-ţi declara că, smulgînd iubirea lui Leonid Vladimirovici Varişkin, mi-ai zdrobit inima şi mi-ai luat raţiunea de a trăi.

Lady Diana înalţă uşor din umeri. Ironiză :

— Doamnă, te oblig eu să trăieşti o viaţă ce-ţi este odioasă ?

Irina făcu un pas spre noi.

— Lady Wynham, sîntem două care ne disputăm acelaşi bărbat. Una dintre noi e de prisos.

— Aşa cred şi eu.

Irina se apropiase şi mai mult de rivală. Încăierarea devenea iminentă. Impasibilă în faţa adversarei, Lady Diana se expunea fără teamă geloziei ei furioase. Irina, cu revolverul în mînă, pantera ce pîndeşte două umbre ameninţătoare, zvîrlea şi spre mine priviri tăioase.

Întrerupsei dialogul :

— Doamnă Muraview, una dintre dumneavoastră, ar fi într-adevăr prea mult împărtăşindu-vă iubirea aceluiaşi bărbat. Dă-mi voie să-ţi declar însă, pe cuvînt de onoare, că aduci Lady-ei Wynham învinuiri nedrepte. Domnul Varişkin n-a fost niciodată amantul ei, întreabă-l.

Varişkin exclama, cu braţul întins :

— Irina, îţi jur că Lady Wynham şi eu n-am...

Dar Lady Diana tăie vorba lui Varişkin :

— Dragă prietene, spuse ea cu glas liniştit, de ce să faci jurăminte false cu scopul de a dezarma braţul doamnei Muraview ? Crezi deci că eu consider demn să recurg la minciună pentru a-i domoli furia ?

Mă întorsei spre Lady Diana şi, subit, îi ghicisem gîndul. Vrui să vorbesc. Lady Diana îmi impuse din ochi tăcere. Continuă :

— Doamnă, află, prin urmare, din gura mea : am fost într-adevăr amanta lui Varişkin. Şi nu înţeleg de ce domnii aceştia vor să te amăgească. Nu trebuie să-ţi renegi niciodată actele, gîndurile, iubirile. Ţi-am dorit din capul locului amantul. Nici el nu m-a iubit mai puţin. Am trăit împreună la

Berlin, la Londra, aici, ore minunate și cred că nopțile ce-i hărăzeai altădată dumneata erau, desigur, foarte fade și foarte burgheze. Eu, Lady Diana Wynham, fiică de regi, i-am acordat mîngîieri pe care dumneata, fiică de proletar, parvenită pretențioasă a revoluției rusești, n-ai fi știut să le născo-cești. O, ai venit să-mi ceri o explicație domnișoară care făceai trotuarul cînd marii voștri duci erau sugrumați ? Ei bine, ți-am dat-o cu precizii convingătoare.

Irina se uita la Lady Diana cu priviri de fiară ce sta gata să se arunce. Strigă :

— Asta e totul ?

— Nu-ți ajunge să știi că ți-am ținut în brațe amantul metamorfozat de fericire ?

— Asta e totul ?

— Că buzele lui, sătule de-ale tale, s-au înfiorat sub ale mele ca acelea ale unui muribund ce revine la viață și că, într-o seară și-a bătut joc gîndindu-se la tine... la credințele-ți imbecile... la apostolatul tău ridicol și odios ?

*

* *

Drama se desfășură atunci. O revăd acum în cele mai mărunte detalii. Irina stătea la doi metri de Lady Diana, așteptînd din moment în moment sfîrșitul tragic al dialogului. Varișkin la dreapta, în fața unei mobile vechi. Eu, la stînga.

Ultimele cuvinte ale Lady-ei Diana determinară, în sfîrșit, în creierul rusoaicei gestul criminal. Ridică mîna dreaptă, în care sclipește țeava încrustată a unui revolver mic, cu patul de sidef. În aceeași clipă, Varișkin a luat de pe mescioara alăturată un bibelou de bronz și-l aruncă asupra Irinei, lovindu-i pumnul. Întîmplare miraculoasă ? Ochire minunată ? Focul pornește și țeava revolverului, abătută, expediază glonțul între Lady Diana și mine.

Durerea smulge Irinei arma, care cade pe covor. Dintr-un salt, Varișkin o ia, o îndreaptă spre tîmpla Irinei și trage.

Irina Alexandrovna Muraview se prăbușește moartă.

*

* *

Lady Diana devenise mai albă decît un crin. Stupefacția, senzația de nedescris prin care trecuse o făceau să se clatine. Mă repezii s-o prind în brațe. Între timp, Varișkin punea

revolverul pe covor, lîngă mîna moartei. Simplu, ca un martor indiferent al dramei, el declară :

— Femeia asta și-a curmat viața la dumneata, Lady Diana. De altminteri, aceasta e ceea ce avea mai bun de făcut după tentativa de asasinat săvîrșit asupra dumitale, iar glonțul din perete, de lîngă tablou, va fi pentru anchetatori una dintre cele mai categorice dovezi. Căci Prințul Séliman și eu, adică doi martori onorabili, vom face depoziții în fața procurorului ce va veni curînd. Doamna Muraview s-a sinucis sub ochii noștri, din dragoste, după ce a încercat să te asasineze și înainte ca noi să fi putut interveni pentru a-i opri gestul fatal. Revolverul, de fabricație rusă, de dinaintea războiului, va oferi juraților scoțieni o certitudine mai mult și, cu aceste dovezi indiscutabile, își vor da verdictul obișnuit : sinucidere în urma unei crize de nebunie.

Liniștea cu care Varișkin vorbea era uluitoare. Cînd Lady Diana se restabili complet, îi spuse :

— Cred, scumpă prietenă, că nu-mi vei lua în nume de rău faptul de a fi îndreptat aiurea glonțul ce-ți rezervase soarta.

Lady Diana replică :

— Mulțumesc Varișkin. Crezusem în seara asta c-o să găsesc mijlocul de a încheia cu viața elegant. Văzînd mîna femeii ridicîndu-se spre pieptul meu, am întrezărit moartea. Știu cum e și cred că n-am s-o mai chem înainte de a veni ea la mine.

Lady Diana se îndreptă spre ușă. Se întoarse în prag și, așa cum rogi servitoarea să ia tava cu cești, îmi zise :

— Gérard, aranjează, te rog, cu trupul femeii acesteia, în timp ce Varișkin va telefona poliției locale !

Ușa se închise. Varișkin reflectă un moment. Pe urmă constată :

— Uite. Glonțul s-a cuibărit în creier. Foarte puțin sînge din rană. Vor fi urme de pulbere pe piele, amănunt excelent pentru medicii legiști... Haide ! E totul în ordine. Poziția cadavrului e naturală. Da. În cazul ăsta, să dăm de veste lacheului cu mutra consternată — care e de rigoare — și să trimitem șoferul după un doctor, ale cărui îngrijiri vor fi absolut inutile.

Sîngele rece cu care procedase Varișkin mi se părea firesc. Îl urmai în tăcere. Înainte de a se deschide ușa, el mă privi. Ochii-i se înduioșară. Glasu-i deveni mai blînd.

Emoția îi voala, în sfîrșit, accentul. Mă întrebă aproape cu umilință :

— Crezi că după astea, Lady Diana va consimți să mă ia de bărbat ?

— Mă-ndoiesc dragul meu !

El oftă. Ieși întîiul. Întorsei capul ca să arunc o ultimă privire spre femeiușca îmbrăcată în bej, cu pălărie de pîslă, întinsă pe covor, cu brațele în cruce, cu mîinile țepene. Aveam impresia că-mi da tîrcoale un spectru doborît de durere : călăul din Nikolaia, monstrul tăcut, cu fruntea îngustă, gorila Cekăi cu stea roșie tatuată pe mînă.

XX.

Gara de Est. Adineauri, la hotelul *Crillon*, unde am descins, îi spusesem Griseldei că mai am de îndeplinit o datorie. Nu vom asista la căsătoria proiectată în saloanele castelului Glensloy. Dar țin să-mi iau rămas-bun de la Lady Diana, care va porni la două, cu Orient-Expresul, spre o destinație necunoscută.

O aștept pe peron. E ora unu și jumătate. Primii călători se strecoară pe culoarele vagoanelor de dormit etichetate : Viena—Belgrad—București—Constantinopol. Un cărucior se ivește, încărcat cu două valize și cu un *necessaire* mov de crocodil, pe care-l recunosc. În urma tregherului apare Lady Diana : simfonie de *gris-perle*, de la pălărioara prinsă cu o bareță de diamante pînă la pantofii din piele de șarpe, asortați, fără a uita fularul, ce ascunde pe jumătate, în cutele-i de mătase, colierul.

În ținută de voiaj, Lady Diana călca, ușoară, pe peronul însorit. Un zîmbet îi luminează chipul curat. Nepăsarea pentru ziua de mîine înviorează albăstriul ochilor. Ce miraculoasă metamorfoză din fatidica zi cînd schimbam cuvinte îndoliate pe un lac străjuit de trestii !

— Oh, Gérard, ai și venit ? Ce drăguț ești ! Serios, tu vei fi fost pentru mine, pînă la capăt, unul dintre acei cavaleri credincioși visați de castelane pe vremea cînd Maria Stuart se compromitea cu Bothwel. Hamal, du valizele astea în vagon-lit-ul nr. 4... Ia douăzeci de franci. Ca să joci cu ei duminică la curse.

Lady Diana mă luă de braț și mă duse spre capătul trenului :

— Dragul meu Gérard, am reflectat mult de cînd doamna Muraview era să îndeplinească dorința mea de-o zi. Închipuiește-ți că drama din Glensloy mi-a redat categoric dragostea de viață... Încă un contrast al firii mele extravagante, ai să spui. Ei, da !

Ajunseserăm în dreptul locomotivei. Ne întoarserăm. Replicai :

— În orice caz, Varișkin te-a salvat, dacă nu te-a îmbogățit.

— Nici vorbă...

— Cum a acceptat el hotărîrea ta ?

— Cu stoicism.

Lady Diana reluă :

— Am vorbit foarte serios cu Varișkin. I-am spus : Drameul meu, de ce ai vrea să ducem o viață nefericită, strîmtorată, anevoioasă ? Tu ești un ratat al politicii, deoarece nu ești nici măcar în situația să-ți exploatezi situația de comunist eminent pentru a-ți rotunji contul în bancă, iar eu sînt o epavă a societății înalte, deoarece nu mai am, pentru a figura în lume, decît perlele și bunurile imobiliare ipotecate pînă în gît. Nu te iubesc într-atît încît să te cobor la rang de întreținut. Pe de altă parte, te stimez îndeajuns ca să nu te înșel. Așadar, crede-mă. E mai bine să ne despărțim frumos. Ai să te întorci la Moscova, unde micii tăi tovarăși îți vor rezerva un locșor la Ceka, iar eu îmi voi cheltui ultimele bancnote peregrinînd pe continentul vast. Voi relua din nevoie viața rătăcitoare pe care-o duceam altădată, ca să fac pe voia capriciilor mele.

— În definitiv, Diana, unde te duci ?

— Am un bilet pentru Constantinopol. Dar se poate să mă opresc la Viena sau la Budapesta. Depinde de hazard sau de culoarea ochilor vecinului meu de compartiment. Am reținut apartamente la *Imperial* pe Ring și la *Hungaria*, pe cheiul Pestei. Dar poate voi dormi într-un hotel chiar din Josephstadt sau într-un palat de pe colina Budei. Mă simt foarte dispusă in fața sugestiilor neprevăzutului. De șase luni de zile viața mea a fost monotonă, nu-i așa, Gérard ? E timpul să-mi piperez *menu*-ul și să hoinăresc fără țintă prin pampa Aventurii. Pasăre călătoare, îmi voi face cuibul unde voi vrea, voi cînta sub clar de lună cînd îmi va place și mă voi ghemui sub furtuna decepțiilor sau sub răpăiala minciunii... Reneg cu trufie vorbele grave pe care le-am rostit la Glensloy, dragul meu.

Viaţa e frumoasă întotdeauna. Oamenii nu vor fi niciodată mai puţin proşti. Şi-mi acord şase săptămîni ca să dau peste imbecilul ce va corespunde fanteziilor mele şi va face să coacă în cuptorul meu merele de aur din grădina Hesperidelor.

— Diana, sînt încîntat că te regăsesc în dispoziţii optimiste. Ştiam bine că o femeie ca tine nu se poate declara învinsă şi nu poate pieri din deznădejde ca o midinetă îndrăgostită sau ca o matroană.

— O singură umbră e în calea mea, Gérard. Tristeţea de a te părăsi. Am trăit aceeaşi viaţă şase luni : căsătoriţi n-am fi fost mai aproape unul de celălalt... moralmente, bine-nţeles, deoarece soarta s-a opus categoric, într-o seară, să trecem Rubiconul. Dar unirea noastră mentală, spirituală a fost desăvîrşită. Nu poate fi uitată afecţiunea aceasta aşa de tandră, prietenia aceasta amoroasă întrucîtva. În timpul viitoarelor mele insomnii, voi păstra amintirea încîntătoare a unui prieten ce-a fost un cavaler. Cînd îţi voi privi portretul, pe care-l port în sacul meu de crocodil mov, inima îmi va fi strînsă şi voi murmura ca Hamlet, ţinînd craniul lui Yorik : „Era un om cu nesfîrşit tact şi cu neţărmurită loialitate. A cunoscut cele mai urîte secrete ale vieţii mele şi şi-a riscat viaţa pentru ca Luxul cu ochi de aur să nu dezerteze din pragul casei mele". Da, Gérard, voi spune acestea cînd voi contempla fotografia veche, dragă, pe care mi-ai dat-o în seara de Crăciun, în schimbul primei sărutări frăţeşti sub acoperişul lui Berkeley Squar.

Mîna Lady-ei Diana se aşezase pe braţul meu. Mă oprii, mai mişcat decît păream. Răspunsei cu vocea sugrumată :

— Cuvintele tale mă mişcă infinit, Diana. Lasă-mă să-ţi spun că prietenia noastră tainică e singura capelă în care îmi va face plăcere să îngenunchez ca să mă rog pentru fericirea ta în viitor.

— Eh ! Fericirea e o enigmă. Cei care o rezolvă devin milionari. Fiind de pe acum mizantroapă întrucîtva, cred că nu-mi va rămîne decît să devin iar milionară. În ceea ce te priveşte, Gérard, totul îţi va zîmbi. Dragostea şi banii. Prinţesa Séliman te aşteaptă, recîştigată... Cea mai perfectă seninătate vă pîndeşte în colţul Eldorado-ului.

— Nu mă gîndesc la mine, care sînt pe deplin fericit cu Griselda. Ci la tine.

Ora plecării se apropia. Întîrziaţii se căţărau pe scări şi braţele apucau valize pe ferestrele deschise. Vagonul înghiţea bagaje şi deborda prieteni de-ai călătorilor.

Lady Diana își puse mîinile înmănușate pe umerii mei și cu ochii deodată înrourați de lacrimi murmură :

— Gérard... ultima noastră sărutare, poate.

Eram așa de tulburat încît nu mă clintii. Atunci, foarte ușor, buzele ei îmi sărutară gura... Mîngîiere catifelată pe inima-mi ce zvîcnea... Balsam minunat peste rana plecării. Îngînai :

— Diana... Domnul să te aibă în paza lui.

Ea închise ochii să-și oprească lacrimile și zise :

— Mulțumesc, Gérard. Marele meu prieten. Cavalerul meu rătăcitor.

Conductorul trenului ne invită să ne urcăm. Lady Diana sări ușoară. Se ivi în cadrul geamului coborît, în timp ce locomotiva tușea înainte de a recita litania monotonă a cazanului ei aflat sub presiune. Văd și acum chipul și părul blond între pălărie și fularul sur. Văd și acum ochii mari, umezi, îndurerați ca ai fecioarelor lui Coregio. Privire încărcată de duioșie. Rămas bun în tăcere al Femeii plecată în căutarea unui Graal doldora de cecuri. Ultimul drum al călătoarei pe drumul Damascului străjuit de Palace-uri înflorite și de nestemate orbitoare. Ce-i rezerva destinul la capătul drumului ? Un parc de orhidee sau un colț de cimitir umbrit de chiparoși ? Un tron de aur masiv sau o masă de operație ? Brațele unui amant sau ghearele unui sugrumător ?

Trenul pornea. Mînuța înmănușată în gri se agită încă o dată. Rămăsei îndelung pe peron, cu pălăria în mînă, în fața convoiului funebru al unei prietenii ce se ducea și nu se va mai întoarce poate. Nu mă mișcam. O melancolie mă țintuia pe marginea liniei pustii. Ochii mei urmăreau șerpuirea liniilor de-a lungul cărora trenul dispăruse, trenul de lux ce ducea *Madona trenurilor* spre noul ei destin.

SFÎRȘIT

ÎN NOUL HOROSCOP EDITORIAL

a mai apărut

— sub semnul Balanței —

încă o editură :

Editura „LIBRA"

ce-și propune prin cele trei colecții ale sale :

— RESTITUIRI

— GENEZE

— CONTEMPORANEEA,

o întîlnire periodică cu literatura.

Astfel,

colecția RESTITUIRI

v-a oferit

încă din prima sa apariție, o lucrare literară plină de suspans, aventură, dragoste și, nu în ultimul rînd, politică.

Ce vă oferă următoarea sa apariție ?

Aveți posibilitatea să aflați din fragmentul de mai jos :

„Dacă m-ai cunoaște mai bine, m-ai înțelege. Eu ador oamenii sinceri. Și îi caut pretutindeni, în toate peregrinările mele ; dar găsesc foarte puțini. Ființele excepționale au devenit așa de banale încît întîlnirea cu o femeie banală a devenit un caz excepțional. Toți vor să treacă drept firi complicate, drept sceptici. Scepticii mă amuză o clipă ; după primele paradoxuri însă, nu-i mai pot suferi. Scepticismul îmi pare ca o naivitate mascată, ca un alibi al ignoranței și mi-e penibil ca sărăcia în frac. Mie îmi plac oamenii naivi, primitivi, simpli, care prezic destinul după liniile din palmă și care sînt convinși că aud mugetul mării în scobiturile scoicilor. Nu pot suferi pe tinerele fete de vîrsta și în situația mea, pentru că toate pozează, toate au — după cum le auzi spunînd — un suflet în spirală, un psihic ca un labirint și tragica nefericire de a nu fi înțelese. Și cînd colo, nu sînt decît niște gîsculițe năroade."

Dacă nu ați reușit să vă edificați,

Urmăriți viitoarea apariție din

colecția RESTITUIRI

a

Editurii LIBRA

și nu veți regreta.

Sperăm !